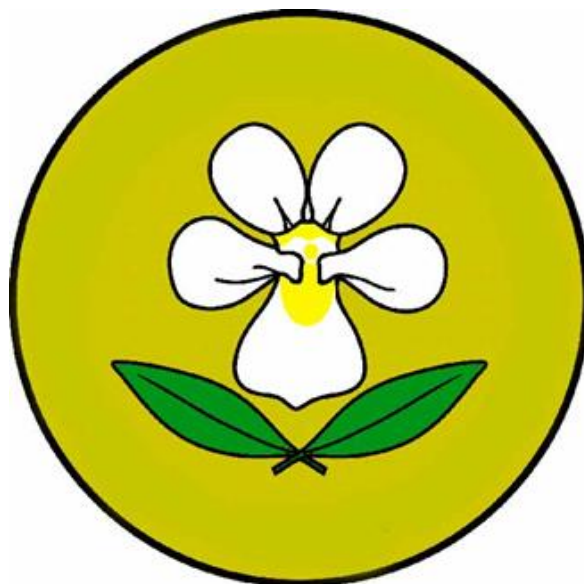

A

**Móricz Zsigmond Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készség-
fejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés – Oktatást Végző Iskola, Kollé-
gium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**

Pedagógiai Programja

2018.

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS	11
1.1. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala.....	11
1.2. Intézményünk küldetésnyilatkozata	12
1.3. AZ EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY KÖZFELADATAI	13
1.3.1. Pedagógiai szakmai szolgáltatások	13
1.3.2. Integráltan nem nevelhető gyermekek óvodai nevelése.....	13
1.3.3. Általános iskolai oktatás.....	13
1.3.4. Fejlesztő nevelés-oktatás	14
1.3.5. Szakiskolai oktatás, szakképzés	14
1.3.6. Oktatáshoz kapcsolódó egyéb tevékenységek.....	14
1.3.7. Kollégiumi ellátás sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számára.....	14
II. NEVELÉSI PROGRAM	15
1.1. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI, ESZKÖZEI, ELJÁRÁSAI	15
1.1.1. Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	16
1.1.2. A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	16
1.1.3. Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	16
1.1.4. A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása.....	17
1.1.5. Értelmileg akadályozottak oktatása-nevelése.....	17
1.1.6. Középfokú oktatás.....	17
1.1.7. Magántanulók.....	18
1.1.8. Pedagógiai alapelvek.....	18
1.1.9. Kiemelt fejlesztési feladatok	20
1.1.10. Iskolánkban folyó nevelő-oktató munka pedagógiai értékei, hagyományai	21
1.2. A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK.....	24
1.2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	24
1.2.2. Pályaorientáció	26
1.3. AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ ISKOLAI FELADATOK.....	31
1.3.1. Helyzetelemzés.....	31
1.3.2. Az egészségnevelés célja	32
1.3.3. Az egészségnevelés feladata	32
1.3.4. Az iskolai étkeztetés.....	32
1.3.5. Mindennapos testmozgás	33
1.3.6. Az egészség védelme	33
1.3.7. Iskolakezdés	34

1.3.8. Tanórán megjelenő egészségnevelés.....	34
1.3.9. A tanórán kívüli egészségnevelés területei	34
1.3.10. A szakemberek együttműködésének jelentősége és módszerei	34
1.3.11. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása.....	35
1.3.12. Az ismeretek átadásának lehetséges szinterei iskolánkban.....	35
1.4. A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS FELADATOK	36
1.4.1. A közösségi nevelés célja.....	36
1.4.2. A közösségfejlesztés szinterei	37
1.4.3. A diákönkormányzati munka közösségfejlesztő feladatai	37
1.5. A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA TARTALMA, AZ OSZTÁLYFŐNÖKÖK FELADATAI	38
1.5.1. A pedagógusok helyi feladatai	38
1.5.2. Az osztályfőnök feladatai és hatásköre	39
1.6. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG HELYI RENDJE	40
1.6.1. A sajátos nevelési igényű tanulók nehézségeit enyhítő pedagógiai tevékenység ..	40
1.6.2. Az iskolai agresszió megelőzésével, kezelésével kapcsolatos feladatok	41
1.6.3. A tehetséggondozást, a képességkibontakoztatást segítő tevékenység	41
1.6.4. Gyermekek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok.....	42
1.6.5. A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek.....	43
1.7. A TANULÓK INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN VALÓ RÉSZVÉTELI JOGAI GYAKORLÁSÁNAK RENDJE	45
1.8. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI.....	47
1.8.1. A nevelők és a tanulók	47
1.8.2. A nevelők és a szülők kapcsolattartása	48
1.8.3. A vezetők és a szülők közötti kapcsolattartás formája.....	49
1.8.4. Kapcsolattartás intézményegységeinkkel.....	50
1.9. TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK, ÉS AZ ALKALMASSÁGI VIZSGA SZABÁLYAI	52
1.9.1. Osztályozó vizsga.....	53
1.9.2. Különbözeti vizsga	53
1.9.3. Pótló vizsga	53
1.9.4. Javítóvizsga	53
1.9.5. Vizsgaidőszakok.....	54
1.9.6. A vizsgabizottság létszáma és megbízása	54
1.9.7. A vizsgák követelménye, részei, az értékelés rendje	54
1.9.8. A tanulmányok alatti vizsga iratai.....	56

1.9.9. Az alkalmassági vizsgák szabályai	57
1.10. A FELVÉTEL ÉS AZ ÁTVÉTEL HELYI SZABÁLYAI, VALAMINT A SZAKKÉPZÉSRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY FELVÉTELRE, ÁTVÉTELRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEI	57
1.10.1. Az általános iskola első évfolyamára jelentkezés feltételei	57
1.10.2. A magasabb évfolyamokon történő intézménybe lépés feltételei	57
1.10.3. Az iskola magasabb évfolyamába lépés feltételei	58
1.10.4. Az általános iskolából a szakiskolába a továbbhaladás feltételei	59
1.11. ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK OKTATÁSA	59
1.11.1. Feltételrendszer	61
1.11.2. Tanítási-tanulási eszközök	62
1.12. BESZÉDFOGYATÉKOSOK	63
1.12.1. Az iskolai fejlesztés alapelvei	64
1.12.2. Rehabilitációs feladatok a beszéd fogyatékosság eltérő kórformái szerint	64
A logopédiai terápia feladata:	65
1.13. HALLÁSSÉRÜLT TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI	67
1.13.1. A hallássérült tanuló	67
1.13.2. A hallássérült tanulók iskolai fejlesztése	67
1.13.3. Műveltségi területenként jelentkező sajátos vonások, eltérések	68
1.13.4. A hallássérült tanulók értékelése	70
1.14. LÁTÁSSÉRÜLT TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI	70
1.14.1. A látássérült tanuló	70
1.14.2. A látássérült tanulók iskolai fejlesztése	70
1.14.3. A NAT és a kerettantervek alkalmazása a helyi tantervben	71
1.14.4. A műveltségi területenként jelentkező sajátos vonások, eltérések	71
1.14.5. A halmozottan sérült látássérültek oktatása	74
1.14.6. A látássérült tanulók értékelése	74
1.15. MOZGÁSSZERVI FOGYATÉKOS (MOZGÁSKORLÁTOZOTT) TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI	74
1.15.1. A mozgáskorlátozott tanuló és sajátosságai	74
1.15.2. Mozgáskorlátozott tanulók iskolai fejlesztésének feladatai	75
1.15.3. A NAT és a választott kerettanterv alkalmazása a helyi tanterv készítésénél	76
1.15.4. Tárgyi feltételek	81
1.15.5. Mozgáskorlátozott gyermek fejlődésének megfigyelése, és a fejlődés regisztrálása	81
1.16. AZ AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVARRAL KÜZDŐ TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI	82
1.16.1. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók fejlesztésének pedagógiai szakaszai	82

1.16.2. A Nat fejlesztési területei-nevelési célok	83
1.17. A HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS TANULÓK OKTATÁSA	85
1.18. AZ ISKOLAVÁLTÁS, A TANULÓK ÁTVÉTELÉNEK SZABÁLYAI.....	85
III. HELYI TANTERV	87
1.1. VÁLASZTOTT KERETTANTERV	87
1.2. KÖTELEZŐ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK ÓRASZÁMAI	88
1.2.1. ÓRATERV A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓKNAK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN	89
1.2.2. SZAKISKOLA ÓRATERVE	92
1.2.3. A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA ÓRATERVE	96
1.3. A NEM KÖTELEZŐ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK	109
1.3.1. Napközi, tanulószoba fogalma, célja, feladata, elveink	109
1.4. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK HABILITÁCIÓS, REHABILITÁCIÓS CÉLÚ ELLÁTÁSA.....	111
1.4.1. Alsó tagozat (1-4. oszt.)	111
1.5. AZ ISKOLÁBAN ALKALMAZOTT SAJÁTOS PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK ...	113
1.5.1. A kompetencia alapú oktatás.....	113
1.5.2. Kooperatív tanulás.....	114
1.5.3. Projektoktatás	116
1.5.4. A projekt tervezési folyamata	118
1.5.5. Interaktív tábla használata	119
1.5.6. A Lépésről lépésre program irányelvei	120
1.5.7. Az iskolai program specifikumai (a program 4 koncepciója)	120
1.5.8. A Lépésről lépésre program és a szülői ház	121
1.6. A TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK, TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI	122
1.6.1. A Móricz Zsigmond Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény nevelőtestülete az alábbi elvek szerint választja meg az iskolában használt tankönyveit:	122
1.7. A NAT-BAN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSÁNAK RÉSZLETES SZABÁLYAI.....	122
1.8. MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS, KOMPLEX INTÉZMÉNYI MOZGÁSPROGRAM	129
1.8.1. Törvényi háttér, általános elvek és célok	129
1.9. VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI.....	133
1.10. A CSOPORTBONTÁSOK ÉS AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI	134
1.10.1. Csoportbontás elvei.....	134

1.11. A TANULÓK TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ÍRÁSBAN, SZÓBAN, GYAKORLATBAN TÖRTÉNŐ ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJA, DIAGNOSZTIKUS, SZUMMATÍV, FEJLESZTŐ FORMÁI.....	135
1.11.1. Az iskola írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatásának, az ismeretek számonkérésének rendje.....	135
1.12. AZ ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK MÉRÉSÉRE ALKALMAZOTT DIAGNOSZTIKAI ELJÁRÁSOK	148
1.12.1. PAC -1: Pedagógiai Analízis és Curriculum A szociális és személyiségfejlődés mérésére 6-16 éves és idősebb középsúlyos értelmi fogyatékos személyeknél.....	148
1.12.2. Walter Straßmeier-féle diagnosztika:.....	148
1.12.3. További, az értelmileg akadályozott tanulók adaptív viselkedésének mérése során alkalmazható eljárások	148
1.12.4. Vineland Szociális Érettségi skála, vagy Doll-skála (Doll ,1965)	149
1.13. AZ OTTHONI, NAPKÖZIS, TANULÓSZOBAI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI, SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI	150
1.13.1. A feladatok elkészítésének szinterei	150
1.13.2. A feladatok elkészítésnek elvei, szempontjai, korlátai	151
1.14. EGÉSZSÉGNEVELÉSI ELVEK.....	153
1.14.1. Ajánlott tevékenységek:	153
1.15. KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK	154
1.15.1. Környezettudatosságra nevelés	154
1.15.2. Célok	154
1.15.3. Kiemelt feladatok, tevékenységek.....	154
1.15.4. Témakörök	155
1.15.5. Alapelvek	155
1.15.6. A környezeti nevelésben használható módszerek gyűjteménye	156
1.16. A GYERMEKEK, TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	157
1.16.1. A beilleszkedési, magatartási nehézségek enyhítését szolgáló tevékenységek..	157
1.16.2. A tehetség gondozást, a képesség kibontakoztatást segítő tevékenység.....	157
1.16.3. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő tevékenység	158
1.16.4. Integrált tanulócsoportok.....	158
1.16.5. Gyermek - és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok	159
1.16.6. A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek.....	160
1.16.7. Kapcsolattartás	162
1.17. A TANULÓK JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓK MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK A TANULÓK FEGYELMEZÉSE.....	163
1.17.1. A tanulók jutalmazásának elvei.....	163
1.17.2. A tanulók jutalmazásának formái.....	163

1.17.3. A tanulók fegyelmezése	169
1.18. PEDAGÓGIAI SZAKMAI SZOLGÁLTATÁS	170
1.19. UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI SZOLGÁLTATÁS	171
1.19.1. Feladatok, tevékenységi formák.....	172
IV. ÓVODAI NEVELÉS, FEJLESZTÉS 3-8 ÉVES KORÚ GYERMEKEK RÉSZÉRE	177
1.1. Helyzetkép, az óvodai nevelés indokoltsága.....	177
1.2. Pedagógiai alapelveink.....	178
1.3. A gyógypedagógiai óvodai nevelés célja, feladatai	179
1.4. Általános módszertani és szakmai alapelvek	180
1.5. Az egészséges életmód kialakítása, egészségnevelési feladatok.....	181
1.6. Érzelmi - és erkölcsi nevelés, szocializáció	184
1.7. A közösségi élet szokásainak megalapozása, a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	186
1.8. Pedagógiai tevékenységek a magatartási nehézségek kezelésére	187
1.9. Gyermekvédelmi feladatok	188
V. ÓVODAI PEDAGÓGIAI MUNKATERV	190
1.1. Egyéni fejlesztési program	190
1.2. Csoportos fejlesztési program, foglalkozásaink	191
1.2.1. Köszöntőkör	191
1.2.2. Mozgásnevelés, mozgásfejlesztés, levegőzés	192
1.2.3. Anyanyelvi nevelés és kommunikáció - Mesefoglalkozás (mese, vers, mondóka)	193
1.2.4. Anyanyelvi nevelés és kommunikáció.....	193
1.2.5. Mesefoglalkozás.....	194
1.2.6. Környezetismeret (Érzékelés-észlelés).....	195
1.2.7. Zenefoglalkozás	197
1.2.8. Kézműves foglalkozás.....	198
1.2.9. Játékra nevelés.....	199
1.3. Önkiszolgálásra nevelés, munkatevékenységek.....	201
1.3.1. Önellátással kapcsolatos tevékenységek	202
1.3.2. Munkajellegű tevékenységek	203
VI. KAPCSOLATTARTÁS SZÜLŐKKEL, SZAKEMBEREKKEL.....	204
1.1. Kapcsolattartás a szülőkkel	204
1.2. Kapcsolattartás más intézmények szakembereivel	205
VII. AZ ÓVODÁBA KERÜLÉS FELTÉTELEI, A BESZOKTATÁS MENETE	205
1.1. Az óvodába kerülés feltételei	205
1.2. A beszoktatás menete	206
VIII. A GYÓGYPEDAGÓGIAI CSOPORT ESZKÖZEI, FELSZERELÉSEI.....	207

1.1. Az óvodai részleg helyiségei.....	207
1.2. Az óvoda eszközei.....	207
1.3. Kommunikációt segítő eszközök	207
1.3.1. Érzékelést- észlelést fejlesztő eszközök.....	208
1.3.2. Bőrérzékelést (Szomatikus, haptikus, taktilis, vibratórikus ingerek nyújtására) .	208
1.3.3. Látási (vizuális) érzékelést fejlesztő eszközök.....	208
1.3.4. Hallási (auditív) érzékelést fejlesztő eszközök	209
1.3.5. Kinesztetikus (egyensúly- és mozgás-) érzékelést fejlesztő eszközök.....	209
1.4. Nagymozgások fejlesztése	209
1.4.1. Helyes testhelyzetek megtartása.....	209
1.4.2. Helyzetváltoztatás fejlesztése.....	210
1.5. Kézfunkció fejlesztése.....	210
1.5.1. Nyúlás, utánnyúlás, fejlesztése.....	210
1.5.2. Fogás-elengedés fejlesztése.....	210
1.5.3. Praktikus és célirányos kézmozgások fejlesztése.....	210
1.6. Értelmi fejlesztés (szín- és formafelismerés, egyeztetés, összehasonlítás, logika, gondolkodás, emlékezet).....	211
1.7. Szociális képességek fejlesztése.....	211
IX. MELLÉKLETEK.....	211
1.1. Napirend	211
1.2. A csoportban használt dokumentumok jegyzéke	212
1.3. A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS REHABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAMJA.....	213
1.3.1. Szempontok a fejlesztő nevelés, oktatás tervezéséhez - A pedagógiai munka tervezése	213
1.3.2. Beszámoltatás, az ismeretek „számonkérésének” követelményei és formái	215
1.3.3. A tanítás és tanulás szervezeti keretei és formái	215
1.3.4. Tevékenység-, tevékenység tanulásának sajátosságai.....	220
1.3.5. A tanulási folyamat kiemelt területei	221
1.3.6. Fejlesztési területek	222
1.3.7. Foglalkozások/tantárgyak.....	237
1.3.8. Gyógyújszás – Subaquális mozgásnevelés.....	270
1.4. A SZAKISKOLA SZAKMAI PROGRAMJA	274
1.4.1. A szakmai képzésbe kerülés feltételei.....	275
1.4.2. A szakmai munka személyi feltételei	275
1.4.3. A jelenleg választható szakmák	275
1.4.4. Célok és feladatok	275

1.4.5. Konyhai kisegítő részzakképesítést előkészítő, alapozó ismeretek az előkészítő évfolyamon.....	276
1.4.6. Parkgondozó rész szakképesítés előkészítő, alapozó ismeretek az előkészítő évfolyamon.....	279
1.5. KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA.....	284
1.5.1. A készségfejlesztő iskolai képzés célja.....	284
1.5.2. A készségfejlesztő iskola általános feladatai	285
1.5.3. A tanulók készségfejlesztő iskolai felvételének feltételei.....	285
1.5.4. Képzési struktúra: 2+2 évfolyam	285
1.6. A KOLLÉGIUM PEDAGÓGIAI PROGRAMJA	286
1.6.1. A kollégiumi nevelés alapelvei, értékei, célkitűzései.....	286
1.6.2. A kollégium társadalmi szerepe	287
1.6.3. A tanulók életrendje, tanulása, szabadideje szervezésének pedagógiai elvei	289
1.6.4. Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok.....	292
1.6.5. A tanulók fejlődését, tehetséggondozását, felzárkóztatását, pályaválasztását, az önálló életkezdést elősegítő tevékenység elvei	293
1.6.6. A közösségi élet fejlesztésének módszerei, eszközei.....	295
1.6.7. A művelődési és sportolási tevékenység szervezésének elvei	296
1.6.8. Gyermek- és ifjúságvédelem a kollégiumban	297
1.6.9. A kollégium hagyományai	298
1.7. AZ ISKOLÁVAL ÉS A SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁI.....	298
1.7.1. Az iskola és a kollégium kapcsolata	298
1.7.2. A kollégium és a szülők kapcsolata	299
1.7.3. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek	300
X. A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVEK .	302
1.1. A fogyasztóvédelmi oktatás	302
1.2. A társadalmi bűnmegelőzéssel, az áldozattá válással, az erőszakmentes konfliktuskezeléssel összefüggő ismeretek	303
XI. MELLÉKLET	305
ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK MÉRÉSE	306
PAC -1: Pedagógiai Analízis és Curriculum A szociális és személyiségfejlődés mérésére 6-16 éves és idősebb középsúlyos értelmi fogyatékos személyeknél	306
Walter Straßmeier-féle diagnosztika:	317
Vineland Szociális Érettségi skála, vagy Doll-skála (Doll ,1965).....	326
Heidelbergi Kompetencia Invertár.....	346
FEJLESZTŐ NEVELÉS -OKTATÁS.....	348
Mérési sor mozgássérült gyermek fejlődésének megfigyeléséhez	348

Kipard féle szenzomotoros és pszichoszociális fejlődési táblázat	382
TARC vizsgálat	389
ÁLTALÁNOS ISKOLA.....	396
Szociometriai mérés.....	396
XII. A PEDAGÓGIAI PROGRAM FÜGGELÉKEI	398
A pedagógiai program jogszabályi háttere	398
Legitimációs záradék.....	399
Az intézményben működő egyeztető fórumok nyilatkozatai	399
A pedagógiai program elfogadásáról és jóváhagyásáról szóló záradék.....	400
Fenntartói jóváhagyó nyilatkozat	401

I. BEVEZETÉS

„Én azt hiszem, annál nincs nagyobb öröm,
mint valakit megtanítani valamire,
amit nem tud, és nagyobb jótétemény sem.”
(Móricz Zsigmond)

1.1. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Iskolánk nevelői közössége a dokumentumot a **vonatkozó jogszabályi előírások** alapján módosította. A módosítások bevezetése **2017. szeptember 01. napjától** történik felmenő rendszerben.

A nevelői közösség a pedagógiai programot **jogszabályi változások előírásainak megfelelően, valamint a felülvizsgálatára kezdeményezési jogosultsággal rendelkező közösségek javaslata alapján** vizsgálja felül, és szükség szerint módosítja azt. A módosítás szükséges akkor is, amikor a nevelés-oktatás folyamata megkívánja a belső átalakítást, átértékelést. Ezt a tantestület az értékelő értekezletek alapján, szükség esetén elvégzi.

Az iskola pedagógiai programjának módosítását – **a szükséges indoklással** – kezdeményezheti:

- az intézményvezető,
- az iskolavezetőség,
- az egyes tantárgyi munkacsoportok/munkaközösségek,
- **a nevelőtestület bármely tagja,**
- **a diákönkormányzat,**
- **a szülői közösség (szervezet),**
- **az intézményi tanács.**

A módosítási javaslatot és annak részletes indoklását az intézményvezető 30 napon belül a nevelőtestület elé terjeszti.

A dokumentumot a fenntartó székhelyén, az iskola könyvtárában, az intézményvezetői irodában lehet elolvasni, valamint megtekinthető az iskola honlapján és **a Köznevelés Információs Rendszerének elektronikus felületén.**

1.2. Intézményünk küldetésnyilatkozata

Intézményünk 1980 óta működött Általános Iskola, Diákotthon, Speciális Szakiskola és Gyermekotthon néven.

2000-ben, a Millennium évében, Móricz Zsigmond nevét vettük fel.

Nekünk a sajátos nevelési igényű, tanulásban-, értelmileg akadályozott, súlyosan-halmozottan fogyatékos, autizmussal élő gyermekeket nevelő, oktató köznevelési intézményben dolgozó pedagógusoknak, egy igen nehéz életszakasz után kell reményt, bizalmat, hitet kelteni, fejlődési lehetőséget mutatni a szülőnek és gyermeknek.

Az intézmény olyan többcélú köznevelési intézmény, amelyben a sajátos nevelési igényű tanulók és szüleik maradéktalanul érvényesíthetik a jogszabályokban meghatározott jogukat.

Jól akkor működik az intézmény, ha mindezt úgy teszi, hogy a fejlesztendő képességek körét valós társadalmi szükségletből vezeti le és olyan tevékenységrendszer épít ki, amely valós társadalmi közösségi gyakorlóteret biztosít a fejlődéshez. A fejlesztésben biztosítja mindenki számára az egyéni háttértényezői által igényelt tempót, tartalmi mennyiséget és minőséget, oly módon, hogy az egyéni fejlesztéshez biztosít tartalmi és szerkezeti feltételeket az ellátás valamennyi színterén.

A megvalósításhoz e falakon belül és azon túl is arra törekszünk, hogy az alkalmazott nevelési- tanítási- tanulási módszerekkel olyan készségeket alakítsunk ki és fejlesszünk tovább, amelyek alapul szolgálnak ahhoz, hogy tanulóink egyenlő eséllyel létezzenek majd a nem mindig kiszámítható értékrendű felnőtt világban, az életbe jobb feltételekkel érkező embertársaik mellett, és velük együttműködve adottságaik legjavát adják.

Az elkészült Pedagógiai Program céljaink és feladataink megjelenítése, amely egyben a jövőnk meghatározója.

Kívánom, hogy mindenki legnagyobb meglepedésére tudja használni.

1.3. AZ EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY KÖZFELADATAI

Egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény - a köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 20§ 9) bekezdése értelmében- a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók többi gyermekkel, tanulóval együtt történő nevelésének, oktatásának segítése céljából hozható létre.

A köznevelési törvényben meghatározott feladatok közül intézményünk az alábbiakat látja el:

1.3.1. Pedagógiai szakmai szolgáltatások

- Szaktanácsadás: oktatási, pedagógiai módszerek megismertetése és terjesztése
- Tanuló tájékoztató, tanácsadó szolgálat
- Integrált iskolai nevelés, oktatás
- Utazó gyógypedagógiai ellátás

1.3.2. Integráltan nem nevelhető gyermekek óvodai nevelése.

1.3.3. Általános iskolai oktatás

- Általános iskolai nappali rendszerű nevelés, oktatás
- Sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű, általános iskolai nevelése, oktatása
 - Tanulásban akadályozott tanulók iskolai oktatása, nevelése
 - Értelmileg akadályozott tanulók iskolai oktatása, nevelése
 - Autista tanulók iskolai oktatása, nevelése
 - Fejlesztő nevelés-oktatás
 - Beszéd, és nyelvi nehézséggel küzdő tanulók iskolai oktatása, nevelése
 - Hallási fogyatékos tanulók iskolai oktatása, nevelése
 - Látási fogyatékos tanulók iskolai oktatása, nevelése
 - Mozgáskorlátozott tanulók iskolai oktatása, nevelése

1.3.4. Fejlesztő nevelés-oktatás

1.3.5. Szakiskolai oktatás, szakképzés

- Sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű szakiskolai oktatása
- Sajátos nevelési igényű tanulók szakképesítés megszerzésére felkészítő nappali rendszerű szakmai elméleti oktatása a szakképzési évfolyamokon
- Sajátos nevelési igényű tanulók szakképesítés megszerzésére felkészítő nappali rendszerű szakmai gyakorlati oktatása a szakképzési évfolyamokon
- Készségfejlesztő iskolai elméleti, gyakorlati képzés

1.3.6. Oktatáshoz kapcsolódó egyéb tevékenységek

- Napközi otthoni és tanulószobai foglalkozás biztosítása

1.3.7. Kollégiumi ellátás sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számára

II. NEVELÉSI PROGRAM

1.1. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI, ESZKÖZEI, ELJÁRÁSAI

„Ugye, mindannyiunk számára legnagyobb kincs a gyermek.
Fogjunk össze, csiszoljuk e kincset, hogy minél nemesebbé váljon.
Mindezt tegyük meg azért, hogy egészségesnek szülessen, személyisége
egészségesen, korának megfelelően fejlődjön, ha lehetséges, meleg családi
fészekben, majd az óvodában szeressen játszani, és tanuljon jól az iskolában.
Akiknek mindez sikerül, örülhetnek, mert kincsük nemessé válik.”
(Bíró Antalné)

Általános iskolánk.

Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését-oktatását látja el 1-8. osztályig.

Az alapfokú nevelés-oktatás szakaszában

- a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly
- a tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé
- a képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek
- a tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének
- az alsó tagozat első évfolyamán javasolt tananyag elsajátítására – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – lehetőség van egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. A hosszabb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására
- megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tanulási tevékenységet végeznek a tanulók.

A felső tagozaton

- a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képze-

tekre, ismeretekre, az önálló tanulási tevékenységre helyeződik a hangsúly

- a tudásgyarapítást, a képességek, a személyiség fejlesztését a konkrét tapasztalásokra alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve alakítjuk.

1.1.1. Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az 1-2. évfolyamon fő célunk az egyéni képességekre épülő funkcionális képességfejlesztés, a személyiség biztonságérzetének megteremtése, a tantárgyi fejlesztéshez szükséges legoptimálisabb állapot, fejlettségi szint kialakítása. A tanulókat fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlen megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt, miközben tág teret adunk az életkori sajátosságoknak, a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak, mindezzel felkeltve érdeklődésüket a tanulás iránt.

1.1.2. A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A 3–4. évfolyamon a cél az alapvető képességek és alapkészségek fejlesztése tanulóink egyéni háttértényezőinek figyelembevételével, a pszichés funkciók fejlesztésének stratégiáját tartalmazó egyéni fejlesztési tervek alapján, tantárgyi rendszerben végzett intenzív fejlesztési folyamatban.

Kiemelt feladat a személyiség érésének, az önismeret fejlődésének elősegítése a tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével; a sérülésből, a fogyatékoságból eredő tanulási nehézségek leküzdésének, a jól működő funkciók továbbfejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával.

1.1.3. Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az 5–6. évfolyamon a cél a tevékenységek számának és minőségének növelésével, az önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszközzintűvé tétele, valamint az intenzív személyiségfejlesztés.

Ehhez szükséges az alapkészségek megerősödésének biztosítása a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a gyakorlás lehetőségeinek megteremtésével, továbbá a konkrét megtapasztaláson alapuló tudásgyarapítás erősítése a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve.

A tantárgyi tartalmakat, a tevékenységeket, feladatokat, a terápiás célú eljárásokat a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességhez kell igazítani. Ezeket az évfolyamokon meg kell alapozni a tanulók felkészítését az önálló életvitelre és önálló munkavégzésre, a szakiskolai továbbtanulásra, társadalmi beilleszkedésre.

1.1.4. A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A 7–8. évfolyam legfontosabb célja a tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése.

E cél eléréséhez szükséges feladataink: a tanuló sikeres továbbtanulási, szakmael-sajátítási lehetőségeinek kialakítása; az önálló tanulás, a tájékozódási képesség, a tájékozottság, a döntési képesség erősítése; a társadalmi beilleszkedéshez szükséges szociális és cselekvési kompetenciák kialakítása, az önálló életvitelre való alkal-masság megszilárdítása.

1.1.5. Értelmileg akadályozottak oktatása-nevelése

Értelmileg akadályozott tanulóink többsége a tanulásban akadályozottak osztályai-ban vannak elhelyezve, integráltan tanulnak. Megsegítésük, fejlesztésük a rehabilitá-ció órakon történik.

1.1.6. Középfokú oktatás

Középfokú oktatás keretében szakiskolai és készségfejlesztő iskolai képzés folyhat.

Tanulói: tanulásban akadályozott és

értelmileg akadályozott fiatalok.

A szakaszon folyó pedagógiai munka célja:

Minden sajátos nevelési igényű gyermek számára nyújtson reális továbbtanulási le-hetőséget.

A képzés célja elmélyíteni, kiegészíteni az alapfokú iskolában megszerzett általános műveltséget, feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket.

A készségfejlesztő iskola, szakiskola feladatai:

- Az előzetes tudás megerősítése és tovább építése, alkalmazása
- önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása
- gyengébb vagy sérült funkciók korrigálása, kompenzálása
- a szakmatanuláshoz, munkába álláshoz szükséges motiváció megteremtése
- általános tudás elmélyítése, illetve szinten tartása
- a szociális kompetenciák fejlesztése
- a tevékenységközpontú tanulásszervezés.

Szakképző évfolyamok:

A szakiskolai oktatás felkészíti a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a mun-kaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra.

Célja támogatni a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását és a sikeres szakmai vizsgára való felkészülést, gyakorlási-kipróbálási lehetőséget adni a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására.

Feladatok:

- a szakma elmélet elsajátítása
- gyakorlati fogások megtanítása
- munkamorál, munkabírás formálása
- környezettudatosság erősítése
- munkavédelmi ismeretek elsajátítása és alkalmaztatása
- tananyag feldolgozása során a vizsgakövetelményekben megfogalmazottak hangsúlyos kezelése
- differenciálás
- a szakiskolák feladata a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismeretek átadása, illetve az, hogy készítsenek fel az Országos Képzési Jegyzékben szereplő részsakképesítések körében szakmai vizsgára. Emellett biztosítaniuk kell a tanulásban akadályozott diákok pályaválasztásának segítségét, munkába állásának előkészítését, valamint olyan képességek, készségek fejlesztését is, amelyek a tanulók későbbi, önálló életvezetésével kapcsolatosak.

1.1.7. Magántanulók

Amennyiben a tanulót az illetékes Pedagógiai Szakszolgálat súlyos betegsége, egyéb ok miatt magántanulói státuszba utalja, egyéni felkészítés keretén belül iskolánk elvégzi fejlesztését. Amennyiben a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére is teljesítheti tankötelezettségét magántanulóként. Ebben az esetben az intézmény igazgatója dönt, a gyermekvédelem véleményének figyelembe vételével. A magántanuló félév végén és tanév végén osztályozóvizsgát tesz.

1.1.8. Pedagógiai alapelvek

A befogadással kapcsolatos alapelvünk

Amennyiben a gyermek a beiskolázási körzetből rendelkezik azzal a szakvéleménnyel, hogy tankötelezettségét iskolánkban köteles teljesíteni, optimális fejlesztésének, fejlődésének feltétele a speciális beiskolázás, akkor felvételt nyer.

Elutasítást abban az esetben alkalmazunk, ha nem a felsorolt elvek dominálnak elsősorban.

Központi beiratkozást nem tartunk az 1. osztályosoknak.

Indoka: az illetékes Pedagógiai Szakszolgálat erre az időpontra nem fejezi még be a vizsgálatokat. A szülők az intézménykijelölés megtörténte után keresnek fel bennünket, így a beiratkozás folyamatosan történik augusztusig. A beiratkozás időpontjától áll fenn a tanulói jogviszony.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges.

Differenciálás és egységesség elve:

Az oktatási folyamat megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. A tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítjuk a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmazunk, egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keresünk.

A humánus légkör elve

Az intézmény egészére jellemző a humanizált körülmények biztosítása mind tanulóknak, mind a felnőttek számára, ami feltétele az oktató-nevelő munkának.

Az egyéni bánásmód elve

Az iskola jellegéből, a tanulók állapotából, fogyatékosságából következően az egyéni bánásmód elvének érvényesülése minden korcsoportban.

Egyéni és életkori sajátosságok figyelembevételének elve:

A tanulók fejlődését, annak mértékét, ütemét mindig önmagához mérjük.

Esélyegyenlőség elve

A szociálisan hátrányos helyzetben, ingerszegény környezetben élő gyerekek eleve lemaradással kezdik az első évfolyamot.

Elvetjük az „eleve kudarcra ítéelés” gondolatát, hiszen valljuk, hogy minden tanuló valamilyen területen sikeres lehet.

A hátrányos megkülönböztetés tilalmának alapelve

Az iskola minden tanulója jogilag egyenlő, nemre, vallásra, bőrszínre való tekintet nélkül.

Az iskola céljai között dominánsan jelen van a hátrányok csökkentésére, az esélyek növelésére való törekvés.

1.1.9. Kiemelt fejlesztési feladatok

- Az alapvető tanulási képességek fejlesztése
- Eredményes, sikeres ismeretelsajátítás önmaga képességeihez mérten
- Az önálló tanulás képességének fejlesztése
- Az általános műveltség megalapozása a tanulási akadályozottság figyelembe vételével
- A tanulók szociális képességének fejlesztése
- Rehabilitációs célú fejlesztő terápiák alkalmazása
- A sajátos nevelési igényből fakadóan a szokásosnál nagyobb mértékű differenciálás, speciális eljárások alkalmazása
- A tanulók állapotához igazodó szervezeti, tartalmi és módszerbeli megoldások alkalmazása
- A másság elfogadása, elfogadtatása
- Általános emberi értékek megismertetése, elfogadtatása a fejlettségi szintnek megfelelően
- Reális önismeret, önfogadás fejlesztése, az önbecsülés erősítése
- A testi és lelki egészség megóvása, a maradandó állapotváltozás megismertése és elfogadtatása
- Értékeink, kultúránk, szűkebb, tágabb szülőföldünk, népünk, gyökereink megismertetése
- Európai azonosságtudat fejlesztése, más kultúrák elfogadása.
- A tanulók megtanítása a média működésére, annak hatásmechanizmusára, a valóságos és virtuális érintkezések megkülönböztetésére.
- Tanulóink saját felelősségének hangsúlyozása gazdasági, pénzügyi területeken, a pénzügyi rendszer alapismereteinek elsajátíttatása.
- Környezettudatos, környezetkímélő, értékvédő, a környezet iránt elkötelezett magatartási minták adása
- Az erkölcsi nevelés lehetőségeit kihasználva az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek megértésére nevelés. Olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozása, mint a kötelességtudat, munka megbecsülése, segítőkészség, tisztetlet, türelem, megértés.
- A családi közösség megbecsülésére, a pozitív családi minták közvetítésére, felelős párkapcsolat alakításra, családvállalásra nevelés. Szexuális kultúrával kapcsolatos ismeretek alakítása.
- Önismeret alakítása, énkép gazdagítása, empátiás készség fejlesztése, kulturált egyéni és közösségi élet kialakításának elősegítése.

- Felelős, a hazájáért cselekedni akaró és tudó állampolgárok nevelése, akik ismerik jogait és kötelezettségeiket.
- Azoknak az ismereteknek az elsajátítása, gyakorlása, melyek megalapozzák szűkebb és tágabb lakóhelyük, szülőföldjük szeretetét, a haza és népei megismerését, megbecsülését.

1.1.10. Iskolánkban folyó nevelő-oktató munka pedagógiai értékei, hagyományai

„Az iskola az a kitüntetett hely, mely sokféle módon, részben célzottan, részben akaratlanul, mélyen bevési a felnövekvő személyiségbe egy bizonyos értékvilág alapjait.”

(Zrinszky László)

Alapvető érték kategóriák iskolánkban több szinten értelmezhetőek, hiszen tanulóink értéket közvetítő személyiségjegyei, pozitív tettei, követendő erkölcsi normái, mind-azok az eljárások, módszerek, szokásrendek, melyek tanulóink értékrendjét alakítják, éppúgy beletartoznak, mint az intézmény hagyományai, ünnepei, szokásai.

Tanulóink különböző szociális háttérrel rendelkeznek, más-más értéket, elvárásokat tükröző családi környezet határozza meg fejlődésüket erkölcsi, de minden más területen is. Így felelősségünk hatalmas, munkánk erőteljes, de körültekintő és elővigyázatos kell, hogy legyen, valamint átgondolt, alapos és szerteágazó.

A folyamat alakításában fontosnak tartjuk az érték ösztönző, motiváló és szelektivitást feltételező, adott esetben segítő szerepét.

Nevelési rendszerünk kialakításával segítjük az értékek közötti eligazodást és tanulóink saját értékmutatóinak kialakítását.

Alapértékeink között szerepelnek:

- a tanuló személyiségének alakítása, az önfejlesztés, fejlődés igényének belsővé válása,
- humánus, a boldogság, a jövőre történő felkészülés,
- magyarságtudat, népszerűség, egymás elfogadása,
- környezetben, családban, iskolában és a kortárs csoportok között eligazodás, helymegtalálás, megfelelő viszonyulás,
- helyzetnek megfelelő kommunikáció, döntési helyzetek jó kezelése.

Értékelemként erősítjük tanulóinkban:

- a szorgalom, tisztelet, önzetlenség, udvariasság, bátorság, érzelmi gazdagság, felelősség, kötelességtudat alakulását,
- testkultúra, higiénia ápolásában,
- sportban, testnevelésben,

- mindennapi kulturáltságban, ízlésben, környezet alakításban, szabadidős tevékenységben elért fejlődést.

Hagyományaink között szerepel:

Iskolai évfordulókhoz kapcsolódó rendezvények:

- Móricz-napok, iskolánk névadójáról megemlékezés, programok a tanulók és iskolánk pedagógusai, más intézményekből érdeklődő kollégák számára,
- kiállítások szervezése témakörökhöz, eseményekhez kapcsolódóan,
- az integráció elősegítése érdekében közös programok a többségi általános iskolák tanulóival.

Tanulmányokkal kapcsolatos hagyományok:

- nyílt napok a leendő elsősök szüleinek, az elsős tanulók volt óvodapedagógusai, tanulóink szülei és az érdeklődő kollégák részére konzultációs lehetőséggel,
- tanulmányi- és sportversenyek megrendezése, tanulók felkészítése,
- az iskolai élet bármely területén elért sikerek értékelése, a jól teljesítő tanulók példaként állítása társaik elé,
- jutalmazások az iskola és iskolai alapítványunk által ünnephez kapcsolódóan
- tanévnnyitó és tanévzáró ünnepélyek, ballagás.

Történelmi ünnepeink, megemlékezéseink:

Megemlékezéseink színvonalasak tartalomban és külsőségeikben is. Megszervezésük felelősei és szereplői az iskola különböző nevelési területeiről kerülnek ki.

- október 6., nemzeti gyásznapi nap – megemlékezés osztálykeretben,
- október 23., az 56-os forradalom napja – emlékműsor, séta a városi emlékműhöz, koszorúzás,
- március 15., az 1848/49-es forradalom és szabadságharc ünnepe – emlékműsor, a városi Petőfi szoborhoz séta, a tanulók elhelyezik saját maguk által készített zászlóikat a szobor előtt, koszorúzás.

Fontosnak tartjuk:

- a magyarságtudat erősítését, a nemzeti identitás megalapozását. Tudjanak a gyerekek a határainkon kívül élő magyarokról és képességeiknek megfelelően ismerjék ezek történelmi okait.
- nemzeti értékek megismertetését, a történelmi hagyományok ápolását, a nemzeti kultúránk megőrzését.

- jellemezze tanulóinkat a nemzetiségi és etnikai előítéletektől való mentesség!
- tanítványaink tiszteljék a nemzeti jelképeket, vegyenek részt a nemzeti ünnepeken!
- hassa át őket a szülőföld iránti szeretet és elkötelezettség!
- tiszteljék történelmünk sorsfordító eseményeit, tekintsenek példaképként nemzeti nagyjainkra!

Kulturális és környezetvédelmi hagyományok:

- adventi gyertyagyújtás,
- fogyatékosok világnapja kapcsán megemlékezés,
- Mikulás-várás
- karácsony ünnepély
- farsangi mulatság
- húsvéti tojáskereső
- anyák napja

Szabadidővel és sporttal kapcsolatos hagyományok:

- Gyermeknap
- DÖK-napok – különböző témák köré szerveződnek a programok (gyümölcsnap, sportnap, mézes finomságok, mézeskalács díszítés, legszebb ajtódísz, legtisztább osztály, stb.)

1.2. A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

Az iskolának, mint másodlagos szocializációs szintérnek a címben megjelölt területeken nagyon széles sávban van tennivalója. Tanulóink személyisége különböző területeken sérült. Ez maga után vonja a személyiségfejlődési zavarokat is. Jellemzőek a magatartási problémák, az erkölcsi értékítélet fejletlensége, a kommunikációs és beilleszkedési zavarok. Ezért szocializációjuk nehezített.

A mi iskolatípusunkban alapvető feladata a pedagógusoknak:

- a családi nevelés hiányosságait pótlandó reszocializációs, korrekciós funkció
- autonóm életvitelre való felkészítés
- humanisztikus értékek preferálására való képesség kialakítása a tárgyi értékekkel szemben, erkölcsi ismeretek nyújtása
- énonozosságtudat kialakítása és erősítése
- a személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztése, testi és lelki egészség megőrzésére történő felkészítés
- társas kompetencia kialakítása
- bűnmegelőzés, drog prevenció.

Ezen funkciók magukba foglalják mind a személyiség-, közösségfejlesztés, mind pedig a beilleszkedési, magatartási nehézségek prevenciójára való törekvést. Fontosnak tartjuk a személyhez szóló magatartásformáló életminta átadását, életgyakorlat alakítását.

1.2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

"A személyiség az egyén azon viszonylag tartós sajátosságainak együttese, amelyek őt mindenki mástól megkülönböztetik, meghatározva a viselkedését és gondolkodását."

A személyiségfejlődés egész életünkön át tartó, gyorsabban vagy lassabban haladó folyamat, melyet nagyban befolyásolnak a velünk született adottságok, a családi hatás, az értékek, a minták, a szociokulturális közösség.

A pedagógus és gyermek között igaz emberi kapcsolat kialakítása a cél. Sikere abban rejlik, hogy a belső folyamatokhoz szükséges külső környezetet, feltételeket megteremtse, hogy gondoskodjon a fejlődéshez szükséges azon külső hatásokról,

ingerekről, alapanyagokról, érzelmekről, melyekből táplálkozva kibomlik a személyiségben rejlő jó és önfejlődésre képes tartalom.

Ezért elengedhetetlenek tartjuk:

- a szociális ismereteket és az általános szociális értékrend megjelenítését a mindennapokban
- társadalmi normák közvetítését, az emberi együttélés alapvető normáinak megismertetését, gyakoroltatását, tiszteletadást a pedagógusok, iskola dolgozók, társak felé
- emberi jogok, kötelességek, valamint azok gyakorlásának, a kötelességek teljesítésének lehetőségeivel történő megismerkedést, azok gyakorlását
- az iskola értékeinek követését, ennek igényének kialakítását
- közösségi megbecsülés, tisztelet, felelősségérzet alakítását
- reális önismeretre törekvést
- képességei maximumának kihasználását, hiányok pótlását
- a testi, lelki egészség tudatos őrzésének igényét tanulóink számára.

Cél és feladat

Ismerkedjenek meg:

- a serdülés életkori sajátosságainak összes pozitívumaival és negatívumai-val
- az emberi képességek rendszerével, a kialakulás folyamatával
- saját személyiségükkel, egyéni adottságaikkal
- élvezeti cikkek egészségügyi és személyiségromboló hatásával
- különböző kommunikációs stratégiákkal
- problémamegoldó készségek variációival
- a konfliktusmegoldások fajtáival
- lelki szükségleteikkel és azok kielégítési módjaival
- a pozitív változások, eredmények hatásával – elismerés, kiemelés
- az emberi kapcsolatok, értékek világának hasznosságával, a fegyelmezett-ség szerepével.

A személyiségfejlesztés a következő területekre terjed ki

1. *Kreativitásfejlesztés*
2. *Nonverbális készségek fejlesztése, empátia*
3. *Önkép, önismeret fejlesztése, én-azonosság tudat alakítása*
4. *Társismereti és kapcsolatfejlesztés*

A személyiségfejlesztés az első osztállyal kezdődően a szakiskola befejezéséig folyamatosan jelen kell, hogy legyen a pedagógiai munkában a tanuló sérültségi fokától függetlenül. Ahhoz, hogy a tantárgyi céloknak megfelelő oktatást tudjuk biztosítani, minden gyermekből a lehetőségeinek, adottságainak megfelelően a maximumot kell kihozni.

Ennek érdekében a pedagógus alkalmazza a személyiségközpontú pedagógiát, mely szerint:

- megismeri és elemzi a tanulókat, személyiségüket, problémáikat, segít a nehézségek tisztázásában
- érezteti, hogy tanulói (személyiségük) értékesek a közösség számára
- igényt ébreszt, nevelési helyzetet teremt, motivál, helyzetbe hoz
- módszerekkel, segédletekkel, eszközökkel segít az eredményes tanulás, személyiségfejlődés alakításában, a hibák elemzésében, javításában
- közvetlen személyiségével oldja a kudarctól való félelmet, segít a konfliktuskezelésben, a kapcsolatok alakításában, biztat, tanít
- együttműködik a nevelésben részt vevő partnerekkel.

1.2.2. Pályaorientáció

PÁLYASZOCIALIZÁCIÓ

A szocializáció azon része, amelynek során azokat a viselkedési módokat, technikákat, értékeket, szerepeket, viszonyulási módokat sajátítjuk el, amelyekre az adott pálya gyakorlása során szükségünk van.

PÁLYAORIENTÁCIÓ

A szakmai szocializáció négy fázisából az első szakasz. Ebben a szakaszban alakul ki az elköteleződés az adott pálya iránt. Tulajdonképpen azoknak a személyes kompetenciáknak, készségeknek a megszerzését jelenti, amelyek előkészítenek az ember – pálya – környezet megfeleltetésére. Ebből következik, hogy nem csupán a különböző szakmákról, de önmagunkról, és a minket körülvevő társadalmi környezetről szerzett ismereteket is magában foglalja. Így a pályaorientáció segít összhangba hozni az egyéni készségeket a társadalmi igényekkel és a választott szakmával. A pályaorientáció során a különböző szakmákkal kapcsolatos tájékozódás, keresgélés, a különböző szakmák közötti eligazodás történik.

PÁLYAORIENTÁCIÓ FOLYAMATA

Három nagy szakaszra bomlik:

1. Az első *megismerő szakaszban* az egyén személyes tulajdonságait, mint érdeklődés, képesség, értékek stb. ismeri meg.
2. A második *fejlesztő szakaszban* azoknak a tulajdonságoknak a megerősítése, fejlesztése történik, amelyek a szakmai célok elérését segíthetik. Így olyan tevékenységek végzése, ami hasznos lehet a cél érdekében
3. A harmadik *szintetizáló szakaszban* történik egy olyan kép kialakítása önmagunkról, amely centrumában az elővételezett pályakép áll, és amihez a személynek a pályorientáció során tudatosított valódi (rá ténylegesen is jellemző) tulajdonságai kapcsolódnak. Fontos megismerni a foglalkozások és a különböző személyiségtulajdonságok közti kapcsolatot, a tevékenység, anyag, eszköz jelentőségét a pályaválasztásban, tudni, hogy milyen lehetőségei vannak a pályaismeret bővítésének.

CÉL

A pályorientációs folyamat eredményének, a pályaválasztási érettségnek a kialakulása.

A fiatal képessé váljon olyan pálya választására, ami mind a személyiségének, mind az elhelyezkedési lehetőségeknek megfelelnek. Az általános iskola után továbbtanulásra jelentkező fiatalok fontos döntést tudjanak hozni. Felelősen át tudják gondolni mind a gyermekek, mind a szülők a továbbtanulást. Meg tudják tenni az első lépést a szakmaszerzés irányába. Ahhoz, hogy a tanulók a szüleikkel jó döntést hozhassanak ebben a fontos kérdésben, négy területen kell tevékenykedni az osztályfőnököknek a gyerekekkel.

FELADAT

1. A fiataloknak nagyjából reális képet kell kialakítani önmagunkról. Ebben különösen azoknak a tulajdonságoknak és képességeknek a feltérképezése fontos, melyek a későbbi pálya betöltéséhez szükségesek.
2. Széleskörű ismereteket kell szerezniük a választható szakmákról: az egyes pályák tárgyi és személyi tényezőiről, lényeges és jellemző tulajdonságairól, legfontosabb követelményeiről.
3. Meg kell ismerniük a munkaerő piaci környezetet. Nyilván érdemes figyelembe venni például azt, hogy milyen szintű a túlképzés, milyenek az elhelyezkedési lehetőségek az adott területen.
4. Birtokába kell jutniuk a képzési lehetőségekre vonatkozó ismereteknek.

MÓDSZEREK

- felvilágosítás
- előadás
- filmvetítés
- pályaleírások bemutatása
- látogatások szervezése (üzemi, munkahelyi, intézményi, stb.)
- csoportos beszélgetés
- csoportfoglalkozás

CÉLCSOPORT

A felső tagozat 5-8. osztályos tanulói.

TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ

- Osztályfőnöki óra
- Informatika
- Életvitel és technikai ismeretek
- Magyar nyelv és irodalom

A PÁLYAORIENTÁCIÓ FELADATAI

ÉVFOLYAM-FELADAT	5.	6.	7.	8.
Reális kép kialakítása	<p>http://eletpalya.munka.hu/kozepiskola</p> <p>Online kérdőívek - Iskolaválasztás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Képességek, készségek - általános iskolás változat (rövid verzió) • Tantárgyi érdeklődés - általános iskolás változat (rövid verzió) • Családrajz • Önarckép • Külső és belső tulajdonságok • Jó és rossz tulajdonságok 	<p>http://eletpalya.munka.hu/kozepiskola</p> <p>Online kérdőívek - Iskolaválasztás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szabadidős érdeklődés - általános iskolás változat (rövid verzió) • Értékkorientáció - általános iskolás változat (rövid verzió) 	<p>http://eletpalya.munka.hu/kozepiskola</p> <p>Online kérdőívek - Iskolaválasztás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jellemző munkamód - általános iskolás változat (rövid verzió) • Tanulási erőforrások - általános iskolás változat (rövid verzió) 	<p>http://eletpalya.munka.hu/kozepiskola</p> <p>Online kérdőívek - Iskolaválasztás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pályaérettség - általános iskolás változat (rövid verzió) • Önéletrajz írása
Ismeretek szerzése a szakmákról (A pályák ismerete)	<p>Szülők, testvérek végzettsége, foglalkozása</p> <p>Munkavégzés az udvaron/kertben évszakokként Főzés, sütés a tankonyhában</p>	<p>Foglalkozások az iskolában</p> <p>Munkavégzés az udvaron/kertben évszakokként Főzés, sütés a tankonyhában</p>	<p>Szakmák, foglalkozások</p> <p>Munkavégzés az udvaron/kertben évszakokként Főzés, sütés a tankonyhában</p>	<p>Pályaismeret (parkgondozó, konyhai kisegítő)</p> <p>A szakoktatókkal beszélgetés Munkatevékenységek, munkaeszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tárgyak, szerszámok, gépek,

				<ul style="list-style-type: none"> nyersanyagok, követelmények Munkavégzés az udvaron/kertben évszakokként Főzés, sütés a tan-konyhában
A munkaerő piaci környezet áttekintése	Szülők, testvérek munkahelye	Az iskola, mint munkahely	Képzőhelyeken látogatás (Konyha, Városgazdálkodás)	Végzett – foglalkoztatott – volt tanulókkal interjú
A képzési lehetőségek számbavétele	Szakképzés Zala megyében	A Móricz Zsigmond EGY-MI szakmacsoportjai 9.E osztályos tanulókkal beszélgetés (testvérosztály)	Végzős tanulók beszámolója 9. osztályos tanulókkal beszélgetés	Részvétel nyílt napon 10. osztályos tanulókkal beszélgetés Motivációs levél írása

1.3. AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ ISKOLAI FELADATOK

Az egészségfejlesztés az a folyamat, amely képessé teszi az embereket saját egészségük egyre nagyobb mértékű irányítására és javítására. Egyre nagyobb felelősség hárul a pedagógusokra a fiatalok egészségtudatos magatartásának kialakításában.

A köznevelésről szóló törvény a köznevelés alapvető feladati közé sorolja az egészséges életmódra nevelést.

Az iskolai környezet, mint élettér fontos szerepet játszik az egészséges testi, lelki, szociális fejlődés biztosításában. Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanuló cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Ebben a pedagógusok életvitelének, személyes példamutatásának is jelentős szerepe van.

1.3.1. Helyzetelemzés

Iskolánkba sajátos nevelési igényű tanulók járnak, akiknél már az áthelyezési folyamatban is jelen van az egészségügyi tevékenység az orvosi diagnózis felállításánál. Ezután a gyermekre irányuló oktató-nevelő munka szinte minden fázisát átszövik egészségügyi vonatkozások.

Ez következik a tanulók fogyatékoságának tényéből, illetve a tantervi követelményekből és rendtartásbeli szabályokból. Hangsúlyt kap a balesetmegelőzés és az elsősegélynyújtás. Tanulóink jelentős hányada áll orvosi kezelés alatt. A társuló tünetek és betegségek okán sokan tartós gyógyszerelést igényelnek.

Vannak tanulóink, akiknek speciális diétára van szükségük, és egy részüknek az orvosok terhelhetőségi korlátokat írtak elő. A járulékos tünetek és betegségek célzott terápiája sajátos szükségszerűség, másrészt a gyógypedagógiai nevelői ráhatások sikerességének egyik biztosítéka.

Számolnunk kell a kommunikációs nehézségekkel is. A pályaválasztás is sajátos egészségügyi problémákat hoz magával, hiszen a sérülés specifikus fogyatékosági alkalmasság szempontjaira is tekintettel kell lennünk, az általában szokásos szempontokon túl.

Intézményünk minden kiszolgáló, szükségleteket ellátó helyiségénél fokozott figyelmet fordítunk a tisztaságra, az egészséges környezetre.

Tanévenként védőnői és orvosi szűrővizsgálaton, időszakosan kötelező védőoltáson vesznek részt tanulóink. Az iskola-egészségügyi szolgálat rendszeres tisztasági vizsgálatot (fejtetvesség) végez. Nagy hangsúlyt fektetünk a megelőzésre, valamint a felvilágosításra.

Folyamatosan nő az idegrendszeri megbetegedéssel gondozás alatt állók létszáma. Problémáik megoldása érdekében az iskolapszichológus és a szakszolgálat pszichológusai segítenek.

Az egészségfejlesztési program része az oktató, nevelő munkának, az osztályfőnöki munkaterv, a tanmenetek szerves része. Tervezése a munkaközösségi munkatervben is megjelenik. Tantestületünk tagjai mindennapi tervezőmunkájukba beépítik az egészségnevelés, egészségfejlesztés mozzanatait.

1.3.2. Az egészségnevelés célja

Az egészségnevelési program alapelve és célja, hogy segítse a tanulókat testi és lelki egészség harmóniájának megteremtésében, az egészséges életmód kialakításában és megtartásában. Fejlessze az életvezetési képességeket, a tanulók felelősségérzetét egészségük megőrzéséért. Segítse a környezeti- és egészségtudatosság erősödését. Valósítsa meg a mindennapi testedzést a tanulók számára és terjedjen ki a mentálhigiénés nevelésre is. Az iskolának minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészségi állapotát javítják.

1.3.3. Az egészségnevelés feladata

Az egészségnevelés feladata, hogy a tanuló képes legyen objektíven felmérni saját egészségi állapotát, ismerje az egészségkárosító tényezőket, azok veszélyeit. El kell érni, hogy az egészségéért tegyen valamint, alkalmazza a tanultakat.

1.3.4. Az iskolai étkeztetés

A táplálkozásnak a gyermekkorban külön jelentőséget ad az, hogy nemcsak a mozgás, játék során fogyasztott energiát kell a tápanyagokkal pótolni, hanem a szervezet növekedéséhez, a szervek, szervrendszerek fejlődéséhez, az asszimilációs folyamatokhoz is elegendő energiát kell biztosítani. Fontos, hogy az étkeztetés során az

egész év folyamán valamennyi tápanyagot kellő mennyiségben megkapják: fehérjét (húst, tojást, tejes, tejterméket) szénhidrátot (cukrot, kenyeret, burgonyát, rizst, tésztaféléket) zsírt, vitaminokat, ásványi sókat (zöldségfélékben, főzelékekben, gyümölcsben lévő vasat, foszfort). Fontos az étkeztetésben a tej, hiszen a fehérjén kívül a csontok fejlődése szempontjából is szükséges fogyasztani.

A konyha ellátja a speciális szükségletű (liszt érzékeny, tej érzékeny, cukorbeteg, pépes ételt igénylő stb.) gyermekeket.

1.3.5. Mindennapos testmozgás

A felmenő rendszerben bevezetésre került mindennapos testnevelés és a sport kerekei között az egészségnevelés, a szociális kompetenciák, a csapatmunka, valamint a társakkal történő kreatív együttműködés egyaránt fejleszthető.

A tanulók idejük legnagyobb részét az iskolapadban, az osztályteremben töltik, keveset vannak friss levegőn és kevés időt töltenek mozgással, ezért törekedni kell arra, hogy a szabadban tartott órák, foglalkozások számát a lehetőségekhez mérten növeljük. A szünetek nagy részét – ha az időjárás engedi – a friss levegőn töltik a gyerekek.

Célunk:

- a gyerekek számára a mindennapos testmozgás megvalósuljon
- a mozgás életelemmé váljon
- a mozgás, a játék az önfeledt szórakozást jelentse
- a testedzés népszerűsítse
- erőnlétüket, állóképességüket növeljük
- megszeretessük a gyerekekkel a mozgást,
- a mozgás iránti igényt kialakítsuk

1.3.6. Az egészség védelme

A mentálhigiéné feladata a lelki egészség megőrzése, a lelki rendellenességek megelőzése, javítani az egyén pszichológiai beilleszkedését a társadalomba, olyan képességek kialakítása, amelyek a harmonikus szociális kapcsolatok kialakítását segítik elő.

1.3.7. Iskolakezdés

Az iskolakezdés nagy változást hoz egy kisgyermek életében. Az alkalmazkodás gyakran jár olyan pszichés tünetekkel, mint szorongásos zavarok, regresszív, kisgyermekes megnyilvánulások, nyugtalanság, viselkedészavar.

Az alkalmazkodási zavar elhúzódása miatt szükség lehet szakember igénybevételére.

1.3.8. Tanórán megjelenő egészségnevelés

Az egészségnevelés elvei valamennyi tantárgy oktatása során érvényesülnek. A tanórán megjelenő tananyagot a tanmenetek tartalmazzák. A fő hangsúlyt a prevencióra helyezzük.

1.3.9. A tanórán kívüli egészségnevelés területei

A tanulóink egészségének megőrzéséhez, mozgásigényük kielégítéséhez, higiénés szokásainak alakításához nagyban hozzájárulnak hagyományos és alkalmankénti iskolai rendezvényeink.

Rendszeres és alkalmankénti rendezvényeink:

- évente osztályonként iskolafogászat
- sportprogramok, versenyek
- egészségnap
- túra
- film, video
- vetélkedő
- témanap, témahét
- előadások, kiállítások

Nincs olyan tanóra, szakkör, verseny, gyakorlati foglalkozás, óraközi szünet, szabadidős tevékenység, vagy egyéb nevelési akció, amelyben a nevelőnek ne lenne egészségnevelési feladata. A részletes feladatokat a kerettanterv tartalmazza.

1.3.10. A szakemberek együttműködésének jelentősége és módszerei

Az együttműködés kialakítására hatékony módszer lehet az érintettek részvételével tartott csoportos esetmegbeszélés. A személyes konzultációk, esetmegbeszélések

hozzásegítenek ahhoz is, hogy a gyermekkel foglalkozó, nevelésükért, fejlődésükért, gyógyulásukért felelős szakmák képviselői kölcsönösen megismerjék egymás munkáját, lehetőségeit, ezzel csökkenhetnek az egymással szemben esetleg fennálló előítéletek is.

1.3.11. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása

- A diákok ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát
- Ismerjék fel a vészhelyzeteket
- Tudják az egyes sérülések várható következményeit
- Sajátítsák el a legalapvetőbb segélynyújtási módokat
- Készség szinten sajátítsák el mikor, kit kell értesíteni, milyen fontos információkat kell megadni

Az elsősegély-nyújtással kapcsolatos ismereteket a tanulók életkori sajátosságait és egyéni képességeiket figyelembe véve kell átadni.

1.3.12. Az ismeretek átadásának lehetséges szinterei iskolánkban

- tananyagba ágyazottan, tanmenet alapján
- tanórán kívüli foglalkozások, szakkörök során
- egészségneveléssel kapcsolatos iskolai rendezvények, előadások, projektek, témnapok, témahetek keretében.

1.4. A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS FELADATOK

“ A közösség olyan emberi együttélés, amelyet a közösségi érdek, közös cél, közös értékrend és a tudat tart össze.”

(Hankiss Elemér)

Általános pedagógiai alapvetés az értelmi fogyatékos gyermekek nevelésében is, hogy a gyermek személyiségének formálása, sokoldalú fejlesztése a közösségben valósul meg a legteljesebben.

Ezeknek a gyermekközösségeknek a kialakítása azonban - a fogyatékoságok okozta akadályok miatt, az általános törvényszerűségek mellett - sajátos jellegzetességeket is tartalmaz. A megismerő tevékenység, a beszéd sérülése akadályozza a gyermeket társaival és nevelőjével való kapcsolat kialakításában.

A fogyatékoság gátló következményeként jelentkeznek az alkalmazkodás hiánya vagy kezdetleges kialakulása, amely később is különféle konfliktusok formájában jelentkezhet.

További következménye lehet sajátos magatartási formák - esetenként súlyos magatartási zavarok - kialakulása, mely nagyban akadályozza a közösség harmonikus fejlődését.

Mindezek a problémák akadályozzák a közösség kialakítását, fejlesztését, a közösségi élet tartalmát egyszerűbbé teszik. Ilyen közösségben a pedagógus (osztályfőnök) vezető szerepe, irányító tevékenysége kiterjedtebb, átfogóbb.

1.4.1. A közösségi nevelés célja

- Példamutatással, helyes cselekvések bemutatásával, bírálat, önbírálat segítségével segíteni a közösségi cselekvések, szokások és normák kialakulását, megerősödését
- A tanuló ismerje meg a társas együttélés alapvető szabályait, követelményeit, amelyek a közösségben való harmonikus kapcsolatok kialakításához elengedhetetlenek
- Sajátítsa el és gyakorolja azokat az ismereteket és tevékenységeket, melyek a szűkebb és tágabb közösség, (a család, az iskola, a lakóhely, a szülőföld, a haza) megismerésében mutatkoznak meg, és az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek

- Ismerje meg nemzeti kultúránk alapvető értékeit
- Életmódjában tisztelje a körülötte lévő természetet, védje, óvja azt
- Tanulóink tudjanak társaikkal, a felnőttekkel kulturáltan kommunikálni
- Ismerjék meg a környezet leggyakoribb egészségét és testi épséget veszélyeztető tényezőit, a káros szenvedélyek elkerülésének, megelőzésének módjait
- Alakuljon ki olyan nevelői közösség, mely összehangolt követeléseivel és nevelési eljárásaival egységességet közvetít a tanulók felé.

1.4.2. A közösségfejlesztés szinterei

- A tanítási órák – osztályfőnöki óra
- A tanítási órán kívüli foglalkozások: napközi, kollégium, iskolai rendezvények, versenyek, bemutatók, szakkörök
- A diákönkormányzati munka
- Szabadidős tevékenységek

1.4.3. A diákönkormányzati munka közösségfejlesztő feladatai

A diákönkormányzat a tanulók önirányító, önszervező közössége, a közösségi nevelés sajátos területe, ahol a tanulók:

- együttműködést gyakorolnak
- ön- és közösségérvényesítő érdeket ütköztetnek
- a társadalmi demokratizmust tanulják
- erősödik a közösség iránti felelősségtudatuk
- ápolják és bővítik iskolánk hagyományait, amelyek a közösségépítés fontos elemei.

1.5. A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA TARTALMA, AZ OSZTÁLYFŐNÖKÖK FELADATAI

1.5.1. A pedagógusok helyi feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- a tanítási órákra való felkészülés
- szakmai és pedagógiai tudásának gyarapítása, módszertani tájékozódás
- a tanulók dolgozatainak javítása
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése
- a megtartott tanítási órák és helyettesített órák dokumentálása
- szakmai, külömbözeti, osztályozó, javító vizsgák lebonyolításában való részvétel
- kísérletek, dolgozatok összeállítása, értékelése
- a tanulmányi versenyek összeállításában, lebonyolításában, értékelésében való részvétel
- tehetséggondozás
- a pedagógus által foglalkoztatott tanulókról szóló szakvélemények, szakértői vélemények megismerése, ajánlásainak figyelembe vétele tanításkor, osztályzáskor
- a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok, rehabilitáció ellátása
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezésében való részvétel
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása
- szülői értekezleteken, iskolai nyílt napon történő részvétel
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken
- a tanulók felügyelete óráközi szünetekben és ebédeléskor
- iskolai ünnepek és rendezvények szervezésében való részvétel

- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés
- szertárrendezés, tantermek rendben tartása
- osztálytermek rendjének felügyelése
- iskolai dekorálásban, dekoráció készítésében való részvétel
- bemutató órák tartása
- a pedagógus személyisége példakép legyen a tanulók számára
- mindennapi tevékenységére az együttműködő készség, valamint a változásokra való nyitottság legyen jellemző
- rendelkezzen empátiával, toleranciával.

1.5.2. Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

Az osztályfőnököt az igazgató bízza meg minden tanév szeptemberében.

- Adminisztrációs feladatok: osztálynapló naprakész vezetése; hiányzások vezetése, összesítése; statisztikai kimutatások elkészítése; tanulói törzslapok vezetése; bizonyítványok, ellenőrzők vezetése; szülői, jegyzői értesítések megírása.
- Pedagógiai jellemzés készítése szükség esetén.
- Osztály rendjének, dekorálásának felügyelése.
- Folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel, szülőértekezlet tartás.
- Szükség esetén gyógyszer adása – amennyiben ezért a pedagógus felelősséget vállal.
- Tanulók személyiségformálása, erkölcsi nevelés.
- Kommunikációs kultúra alakítása.
- Részvétel az iskolai ünnepek szervezésében, lebonyolításában.
- Közösségformálás.
- A tanulók egymás közötti kapcsolatainak formálása.
- Továbbtanulás segítése, pályaválasztási tanácsadás.
- Együttműködés az iskolaorvossal, védőnővel, iskolapszichológussal.
- Egészségfejlesztés, felvilágosítás.
- Múzeum-, színház-, kiállítás-, könyvtárlátogatások szervezése.

- Tanulás módszertani segítségadás.
- Magatartás, szorgalom értékelése.
- Segítségnyújtás a tanulók egyéni problémáinak megoldásában.
- Az osztályban tanító pedagógusok munkájának segítése, koordinálása.
- A tanulók tanulmányi előmenetelének, az osztály fegyelmi helyzetének figyelemmel kísérése.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Kiemelt figyelmet fordít tanulóira, gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat lát el.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segítyezésére.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.

1.6. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG HELYI RENDJE

1.6.1. A sajátos nevelési igényű tanulók nehézségeit enyhítő pedagógiai tevékenység

Az iskolába egyre több gyermek érkezik *jelentős szociális, vagy műveltségi hátránnyal*. Gyakoribbak a csonka családok és a munkanélküli szülők. Több esetben a családban elfogadott normák összeütközésbe kerülnek az iskolában támasztott követelményekkel. Az ellentmondásba keveredett gyermekek visszaesnek a tanulmányi munkában, az osztályközösségben perifériára szorulnak, vagy a negatív tanulói morál hangadóivá válnak. Feladatunknak érezzük a szülők meggyőzését, az iskolai munkába történő rendszeres bevonását. Ennek leghatékonyabb eszköze a rendszeres találkozás, beszélgetés. A kapcsolattartás főképp családlátogatásokon, a szülői értekezleteken történik, de szükség esetén külön megbeszélte időben is lehetséges. A tanórán a differenciált oktatás mellett a legkisebb előrehaladást is azonnal pozitívan kell értékelni. A sikeresebb nevelési munka érdekében a tanórai munkán túl építeni kell a felzárkóztatásokra, a szakkörökre és a tanórán kívüli szabadidős tevékenységekre.

1.6.2. Az iskolai agresszió megelőzésével, kezelésével kapcsolatos feladatok

A társadalom írott és íratlan szabályainak betartása, betartatása a hivatalos szervek, az iskola, a családok és a tanuló közös feladata.

Az együttműködés kialakítása, folyamatos fenntartása kiemelt feladatunk.

Az iskola egyik feladata az agresszió bármely formájának megelőzése.

Ezen a téren az iskola feladatai:

- Az együttműködés fenntartása és továbbfejlesztése a fenntartóval, a város és a kistérség szakigazgatási szerveivel.
- A pedagógusok és az intézmény dolgozóinak felkészítése az agresszió megelőzésére, kezelésére.
- A szülők, a családok bevonása, folyamatos párbeszéd fenntartása.
- A tanulók felkészítése az agresszió kezelésére.
- Esetmegbeszélések a kollegák között, egymás segítése, tanácsadás, továbbképzéseken új módszerek megismerése, ezek kipróbálása, a jól használható módszerek megismertetése a kollegákkal.

Az iskolai agresszió kezelésének fokozatai:

- eseti, személyes, csoportos megbeszélések
- együttműködés a kollegák között, munkaközösség-vezető véleményének kikérése
- szülők, családok, gyermekvédők, családsegítők bevonása a probléma megoldásába
- fegyelmi büntetések fokozatainak betartása.

1.6.3. A tehetséggondozást, a képességkibontakoztatást segítő tevékenység

A tehetségnevelés szinterei, feladatai:

Tanóra keretein belül:

- tananyag differenciálása
- differenciált képességfejlesztés
- korszerű tanulásszervezés
- személyes biztatás, jutalmazás megfelelő formái.

Tanórán kívüli foglalkozások:

- *szakkörök*
- Komplex Tanulmányi Verseny
- Országos Szakmai Tanulmányi Verseny
- Sportversenyek különböző sportágakban

A különböző szakköröket a magasabb szintű képzés igényével a tanulók érdeklődésétől függően indítja az iskola. A szakköröket vezető pedagógusokat az igazgató bízza meg. A foglalkozások előre meghatározott tematika alapján történnek meg, amiről, valamint a látogatottságról szakköri naplót kell vezetni. A szakkörök vezetője felelős a szakkör működéséért.

Szakköröket az alábbi területeken szervezhetünk:

- tantárgyához kötődő szakkörök
- tanulmányi, kulturális- és sportversenyekre való felkészítés
- művészeti nevelés területén: tánc, zene, képzőművészet, drámajáték

1.6.4. Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat az osztályfőnökök látják el a munkaköri leírásukban leírtaknak megfelelően.

Az iskolában folyó gyermek- és ifjúságvédelem a gyermekek testi és szellemi fejlődését kívánja biztosítani, a gyermeki jogok érvényesítésével és a szocializáció elősegítésével. A gyermekvédelmi problémák feltárásának a célja, hogy a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat az iskola a Gyermekjóléti Szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel a súlyosabbá válásukat.

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A. rendelkezik a hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet fogalmáról:

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható,

hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmazottan hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A gyámhatóság a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság elbírálásával egyidejűleg kérelemre - külön döntésben, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsággal egyező időtartamra - megállapítja a gyermek, nagykorúvá vált gyermek hátrányos vagy halmazottan hátrányos helyzetének fennállását.

Veszélyeztetettség fogalma: A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. (továbbiakban: Gyermekvédelmi törvény) 5. §-a szerint a veszélyeztetettség olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

1.6.5. A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek

A szociálisan hátrányos helyzet olyan anyagi és kulturális életkörülmény, amely a tanulók egy részénél az átlagosnál gyengébb iskolai teljesítményt vagy a tanulással kapcsolatos motiváció hiányát eredményezheti. A szociálisan hátrányos helyzet ve-

szélyezteteti a gyermek személyiségfejlődését, ezért a hátrányok enyhítése, illetve a prevenció rendkívül fontos.

A szociális hátrány enyhítését segítő tevékenységek, feladatok:

- Kiemelt figyelem az alsó tagozat első két évében, mely egyaránt értendő mind a gyermekre, mind a szülőre
- Az egyéni fejlődésbeli és magatartásbeli hátrányok csökkentése
- Segítségnyújtás a pályaválasztás terén
- Differenciált oktatás
- Személyiségfejlesztés (osztályfőnöki óra, drámapedagógia, szakkörök)
- A DÖK aktív működése
- A pedagógus érzékeny, empátikus legyen a problémás gyermek iránt
- Reszocializációs feladatok vállalása

1.7. A TANULÓK INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN VALÓ RÉSZVÉTELI JOGAI GYAKORLÁSÁNAK RENDJE

A Móricz Zsigmond Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény tanulói által létrehozott érdekképviselői szerv a diákönkormányzat, továbbiakban DÖK.

Tevékenységét az intézményi szabályzatokkal összhangban, demokratikus elvek alapján, éves munkaterv szerint végzi.

Az iskola, a kollégium tanulói a nevelés-oktatással összefüggő közös tevékenységük megszervezésére, a demokráciára, közéleti felelősségre nevelés érdekében - a házirendben meghatározottak szerint - diákköröket hozhatnak létre, amelyek létrejöttét és működését a nevelőtestület segíti.

A DÖK döntési jogkört gyakorol - a nevelőtestület véleménye meghallgatásával - saját közösségi életük tervezésében, szervezésében, valamint tisztségviselőik megválasztásában, és jogosultak képviseltetni magukat a diákönkormányzatban.

A diákönkormányzat munkáját e feladatra kijelölt, felsőfokú végzettségű és pedagógus szakképzettségű személy segíti, akit a diákönkormányzat javaslatára az intézményvezető bíz meg öt éves időtartamra.

A diákönkormányzat véleményét ki kell kérni:

- a) az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
- b) a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
- c) az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
- d) a házirend elfogadása előtt.

A tanulók tájékoztatásának formái:

- faliújság
- küldöttgyűlés
- választmányi ülés

Azokban az ügyekben, amelyekben a diákönkormányzat véleményének kikérése kötelező, a diákönkormányzat képviselőjét a tárgyalásra meg kell hívni, és az előterjesztést, valamint a meghívót – ha jogszabály másképp nem rendelkezik – a tárgyalás határnapját legalább tizenöt nappal megelőzően meg kell küldeni a diákönkormányzat részére.

A diákönkormányzat legfelsőbb döntéshozó fóruma a **Diákközséggyűlés**, amelyen az iskola minden diákja részt vehet.

Az évi rendes diákközséggyűlésen a diákönkormányzat és az intézmény képviselője beszámol az előző diákközséggyűlés óta eltelt időszak munkájáról, különös tekintettel a gyermeki jogok, a tanulói jogok helyzetéről és érvényesüléséről. Itt kell lehetőséget biztosítani arra, hogy a diákok találkozhassanak az intézményegység-vezetőkkel, valamint az intézmény igazgatójával. Az igazgatónak vagy megbízottjának tájékoztatnia kell a tanulókat az intézményi élet egészéről, az intézményi munkaterről, az intézményi házirendben meghatározottak végrehajtásának tapasztalatairól. A diákközséggyűlésen a tanulók az intézmény életét érintő ügyekben kérdéseket intézhetnek a diákönkormányzat, illetve az intézmény vezetéséhez.

Az évi rendes diákközséggyűlés összehívását a diákönkormányzat vezetője kezdeményezi, a tanév helyi rendjében meghatározott időben.

A diákközséggyűlés napirendi pontjait a megrendezése előtt tizenöt nappal nyilvánosságra kell hozni.

A Diákközséggyűlés továbbá rendkívüli ügyek megtárgyalására is összeül. A rendkívüli diákközséggyűlés összehívását az iskolai diákönkormányzat vezetője vagy az intézmény igazgatója kezdeményezheti.

A Diákközséggyűlés választja a Küldöttgyűlés képviselőit.

A diákönkormányzat döntéshozatali fórumainak második szintje a **Küldöttgyűlés**. Tagjait az egyes osztályok és a kollégium delegálják. A megbízás egy tanévre szól. A Küldöttgyűlés a községgyűlés felhatalmazása alapján gyakorolja a diákönkormányzat döntési és véleményezési jogait.

A diákönkormányzat irányító szerve a **Választmány**. Az iskola vezetése előtt a diákönkormányzatot a Választmány képviseli. Javaslatokat dolgoz ki a Küldöttgyűlésnek. Irányítja a szabadidős tevékenységek szervezését, támogatja az iskolai rendezvényeket, a kulturális és a sportéletet. Éves munkatervet készít. A Választmányt a községgyűlés választja oly módon, hogy minden osztály és a kollégium 2 fővel képviseltethesse magát. Választmányi tag csak az lehet, aki tagja a Küldöttgyűlésnek. Minden Küldöttgyűlés képviselő választható választmányi tagnak. A választmányi tagokat a Küldöttgyűlés egy évre választja meg.

A **diákönkormányzatot segítő személyt** az igazgató jóváhagyásával a diákönkormányzat választja. A diákönkormányzatot segítő személy minden választmányi ülésen jelen lehet tanácskozási joggal, amelyre a Választmány elnöke meghívja. Feladata, hogy közvetítsen a diákönkormányzat és az iskola vezetése között, valamint tanácsokkal lássa el a diákönkormányzatot. A diákönkormányzatot képviseli a tantesület előtt. Ellátja az elsődleges törvényességi felügyeletet a diákönkormányzat tevékenységével kapcsolatban. Támogatja a diákönkormányzat széleskörű jogérvényesítését. Beszámol saját tevékenységéről a diákönkormányzat előtt.

1.8. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI

Elvünk a szoros kapcsolattartás szorgalmazása, a szülő meggyőzése, bevonása iskolai célkitűzéseink megvalósításába, elveink elfogadtatásával. A tankötelezettség teljesítése érdekében a társintézetek bevonásával a szülők meggyőzésével élünk, de ha szükséges, szabálysértési eljárást kezdeményezünk. A passzív, közömbös szülőket egyéni megkeresés után az iskolai programokba való bekapcsolással igyekszünk megnyerni.

A szülők, tanulók és a pedagógusok együttműködésének lehetőségei:

- Fogadóórák
- Szülői értekezletek
- Nyílt tanítási órák, bemutatók szervezése
- Ünnepek, közös programok
- DÖK programok szervezése
- Az Intézményi Tanács munkája
- Gyermekvédelmi célzatú családlátogatások, esetmegbeszélések

1.8.1. A nevelők és a tanulók

A diákok személyét érintő problémákkal elsődlegesen az osztályfőnök és a szaktanárok foglalkoznak.

Az iskola egészének életéről, az iskolai munkaterről, az aktuális feladatokról az igazgató az iskolai diákönkormányzat vezetőségi ülésén és a diákközgyűlésen, illetve a diák-önkormányzatot segítő nevelőn keresztül, az intézményegység-vezető az

igazgató által átruházott jogkörben, az osztályfőnökök az osztályfőnöki órákon tájékoztatják a tanulókat.

A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban, egyénileg vagy választott képviselőik, tisztségviselők útján közölhetik az iskola igazgatójával, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel.

A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan kötelesek (tájékoztató füzetben, ellenőrző füzetben keresztül) írásban tájékoztatni.

A tanulót értesíteni kell a személyével kapcsolatos büntető és jutalmazó intézkedésekről. Minden diákot megillet a jog, hogy a személyét érintő kérdésekről, döntésekről tájékoztatást kapjon osztályfőnökétől, szaktanárától vagy a döntés hozójától.

1.8.2. A nevelők és a szülők kapcsolattartása

A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója és az osztályfőnökök tájékoztatják:

- az osztályfőnökök folyamatosan az osztályok szülői értekezletein,
- az iskola igazgatója legalább félévente egyszer az Intézményi Tanács ülésén vagy az iskolai szintű szülői értekezleten.

A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok szolgálnak:

- *egyéni megbeszélések:* feladata a szülők tájékoztatása gyermekük iskolai életéről, magaviseletéről, tanulmányi eredményeiről; segítségnyújtás a szülőknek a gyermek neveléséhez; valamint az együttes, összehangolt pedagógiai tevékenység kialakítása a szülő és a pedagógus között.
- *családlátogatás:* feladata a gyermekek családi hátterének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.
- *szülői értekezletek:* a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása, a szülők tájékoztatása: az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről, az országos és a helyi közoktatás-politika alakulásáról, változásairól, a helyi tanterv követelményeiről, az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról, saját gyermekének tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról, a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről, az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról, a szülők

kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatósága felé.

- fogadó óra: feladata a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal.
- nyílt tanítási órák: feladata, hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.
- írásbeli tájékoztató: feladata a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

1.8.3. A vezetők és a szülők közötti kapcsolattartás formája

Intézményünkben 2013/2014-es tanév elején megalakult az Intézményi Tanács. A Tanács megbízatása határozatlan időre szól. A Tanács tagjainak száma: 3 fő.

A Tanács üléseit a munkaprogramjában meghatározott időpontokban (rendes ülés) illetve szükség szerint (rendkívüli ülés), de legalább félévente tartja. A Tanács ülésén a tagok csak személyesen vehetnek részt. Indokolt esetben az elnök egyetértésével az akadályoztatott tag helyettesíthető, de a helyettes csak tanácskozási joggal jogosult az ülésen részt venni. A póttagok csak az elnök személyes meghívása alapján, tanácskozási joggal vehetnek részt az ülésen.

A Tanács üléseit az elnök, akadályoztatása esetén az alelnök hívja össze.

Rendkívüli ülést kell összehívni minden olyan esetben, ha ezt

- az iskola igazgatója,
- a delegáló közösségek döntésre, illetve delegálásra jogosult szerve(i)
- a Tanács tagjai az ok megjelölésével írásban kezdeményezik.

Rendkívüli ülést kell összehívni, ha az elnök vagy az intézményvezető által megalkalmazottnak ítélt rendkívüli helyzet indokolja. Az iskolavezetéssel való konzultációs alkalmakon a Tanácsot az elnök képviseli. A Tanács üléseinek állandó meghívottja az iskola igazgatója. A Tanács elnöke az éves iskolai munkatervben és a Tanács munkaprogramjában foglaltaknak megfelelően vesz részt az iskolavezetés és a nevelőtestület egyes rendezvényein.

1.8.4. Kapcsolattartás intézményegységeinkkel

1.8.4.1. Az iskola és a kollégium kapcsolata

Rendszeres, napi szintű kapcsolat van a kollégium és az iskola között. A kapcsolattartás kiterjed a tanulók magatartására, tanulmányi eredményeire, szociális helyzetére. A gyerekekkel kapcsolatos ügyekben elsősorban az osztályfőnök és a kollégium pedagógusa jár el. A kollégiumi intézményegység aktív résztvevője az iskolai programoknak, rendezvényeknek. Tagjai az iskolai nevelőtestülethez tartoznak.

1.8.4.2. Egyes kiemelt intézményekkel, szervekkel való kapcsolattartás

Az intézmény szervezett és rendszeres kapcsolatot tart az alábbi intézményekkel:

- a fenntartásban résztvevő szervek: Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Zalaegerszegi Tankerülete
- illetékes Pedagógiai Szakszolgálatok
- intézményt támogató alapítványok kuratóriumai,
- a tankerülethez tartozó más intézmények, iskolák
- az utazó gyógypedagógiai ellátást igénylő intézmények
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatok
- egészségügyi alapellátás intézményei
- szakiskolai gyakorlati képzőhelyek
- gyámhivatalok
- ZM Gyermekvédelmi Központ Szakértői és Elhelyezési csoportja
- támogató szolgálatok
- egyesületek
- megyei, regionális, országos gyógypedagógiai és gyermekvédelmi intézmények
- az iskolában hitoktatást tartó egyházak, hitoktatók

1.8.4.3. Más közoktatási és gyermekvédelmi intézményekkel való kapcsolattartás

Az intézmény más közoktatási és gyermekvédelmi intézményekkel kapcsolatot alakíthat ki.

A kapcsolatok lehetnek: szakmai, kulturális, sport egyéb jellegűek.

Formái: rendezvények, versenyek, konferenciák, értekezletek. Rendszeressége a kapcsolatok jellegétől függően alakulhat.

1.8.4.4. Az intézményt támogató szervezetekkel való kapcsolattartás

Az intézményt támogató szervezetekkel való kapcsolattartás csak a fenntartó bevonásával lehetséges, mivel az iskolának nincs önálló költségvetése.

Az intézményvezető, valamint az egyes szakmai egységek vezetőinek feladata, hogy az intézmény számára minél több támogatót szerezzen, s azokat megtartsa.

1.8.4.5. A pedagógiai szakszolgálatokkal való kapcsolattartás

Tanulóink a pedagógiai szakszolgálat által kiállított gyógypedagógiai szakértői vélemény és iskolakijelölés alapján teljesíthetik tankötelezettségüket intézményünkben. A kapcsolattartás módjai a kötelező felülvizsgálatok esetén személyesen iskolánkban, egyébként írásban, telefonon.

A pedagógiai szakszolgálattal az osztályfőnök jelzése nyomán elsősorban az igazgató helyettes és az igazgató tart kapcsolatot.

A kapcsolattartás módjai:

- kötelező tanulói felülvizsgálatok
- rendkívüli tanulói felülvizsgálatok
- iskolakijelölés kérése
- szakmai tanácsadás
- utazási utalványok kiállítása

1.8.4.6. A gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal való kapcsolattartás

Az intézmény kapcsolatot tart a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése, az igazolatlan hiányzások visszaszorítása érdekében a gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal.

Az intézmény segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól, ha a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni. Az intézmény a gyermekjóléti szolgálattal közvetlen kapcsolatot tart fenn.

A kapcsolattartás formái, lehetséges módjai:

- a gyermekjóléti szolgálat értesítése, ha az intézmény a szolgálat beavatkozását szükségesnek látja
- esetmegbeszélés - az intézmény részvételével - a szolgálat felkérésére
- családlátogatás a családgondozóval
- a gyermekjóléti szolgálat címének és telefonszámának intézményben való ki-helyezése, lehetővé téve a közvetlen elérhetőséget
- előadásokon, rendezvényeken való részvétel az intézmény kérésére
- „Gyermekeink védelmében” elnevezésű nyilvántartási rendszeren keresztül írásbeli formában.

1.8.4.7. Az egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartás

A tanulók egészségi állapotának megóvása érdekében az iskola vezetősége rendszeres kapcsolatot tart fenn az iskola orvosával, védőnőjével és illetékes egészségügy dolgozóival, segítségükkel megszervezi a tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatát, az iskolafogászatot.

Az intézmény a gyermekek és felnőttek rendszeres egészségügyi felügyeletét az iskola-egészségügyi és a foglalkozás-egészségügyi szolgálat bevonásával oldja meg.

A foglalkozás-egészségügyi és iskola-egészségügyi szolgálattal az intézménynek folyamatos kapcsolata van.

1.9. TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK, ÉS AZ ALKALMASSÁGI VIZSGA SZABÁLYAI

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet meghatározza a tanulmányok alatti vizsgák fajtáit, részeit, a vizsgák lebonyolításában részt vevők feladatait, meghatározza a vizsga egyes részeihez kapcsolódó ügyviteli feladatokat, az esetleges szabálytalanságok kezelésére vonatkozó rendelkezéseket, a hozzá kapcsolódó iratokat és azok kezelésének szabályait.

A vizsga a tudás szintjéről való tájékozódás egyik módja. A tanulmányok alatti vizsgák funkciójuk szerint szummatívák, tehát lezáró, minősítő értékelésnek tekinthetők. Ez szakmai következményeket von maga után a vizsgakövetelmények meghatározása és az értékelés tekintetében.

1.9.1. Osztályozó vizsga

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól (magántanulók)
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget
- a jogszabályban meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet.

Egy osztályozó vizsga egy adott tantárgy és adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni.

Osztályozó vizsgának számít a szakképző iskolában – a szakképzésre vonatkozó rendelkezések szerint - szervezett beszámoltató vizsga is.

1.9.2. Különbözeti vizsga

Különbözeti vizsgát a tanuló abban az iskolában tehet, amelyben a tanulmányait folytatni kívánja. Iskolánkba felvett tanuló esetén különbözeti vizsgát kell tenni a nem teljesített tantárgyakból.

1.9.3. Pótló vizsga

Pótló vizsgát tehet a vizsgázó, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné.

1.9.4. Javítóvizsga

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha

- a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott
- az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.
- A vizsgázó javítóvizsgát az iskola igazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet.
- Szakmai gyakorlatból akkor lehet javítóvizsgát tenni, ha a gyakorlati képzés szervezője azt engedélyezte.

1.9.5. Vizsgaidőszakok

A tanulmányok alatti vizsgák időpontját az iskola saját hatáskörben a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló miniszteri rendelet előírásaira tekintettel határozza meg.

A vizsgaidőszakot az iskola éves munkaterve, a tanév helyi rendje rögzíti, és arról az intézmény vezetője tájékoztatja a tanulókat.

A rendes vizsgaidőszakban bármely vizsgafajta lehet.

Pótló vizsga letételére az igazgató a tanév tetszőleges időszakában rendkívüli vizsgaidőszakot szervezhet.

A rendes vizsgaidőszakok a következők:

Félévi: A tanév I. félévét záró, az éves munkaterv által meghatározott félévi osztályozó értekezlet előtti 10 tanítási nap.

Év végi: A tanév végén, az éves munkaterv által meghatározott év végi osztályozó értekezlet előtti 10 tanítási nap.

Nyári: A nevelési év vége, augusztus hónap utolsó 10 munkanapja.

Vizsgaforma, vizsgarészek

-szóbeli vizsga

-írásbeli vizsga

1.9.6. A vizsgabizottság létszáma és megbízása

A tanulmányok alatti vizsgák előkészítéséhez tartozó feladat a vizsgabizottság elnökének és tagjainak megbízása.

Tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell tenni.

Amennyiben a nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatottak végzettsége, szak-képzettsége alapján erre lehetőség van, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust kell jelölni, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.

A megbízás tartalmazza a vizsga helyszínét, időpontját, a megbízás időtartamát, az elvégzendő feladatok, legfontosabb teendők meghatározását, a vizsgáztató felelősségére való utalást.

1.9.7. A vizsgák követelménye, részei, az értékelés rendje

A vizsgák követelménye a kerettantervben, helyi tantervben szereplő, az adott tanévre vonatkozó tananyag.

A szakmai munkaközösségek vagy a szaktanárok készítik el az iskolai vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyak írásbeli feladatlapjait, továbbá a feladatok megoldásához szükséges segédanyagokat és a javítási, értékelési útmutatókat, valamint a szóbeli vizsga kérdéssorait.

Osztályozó vizsgán a tanuló a készségi tárgyak kivételével minden tantárgyból beszámol tudásáról.

Vizsgatárgyak tanulásban akadályozott tanulók számára

1-4. évfolyamon:

- magyar nyelv és irodalom
- matematika
- környezetismeret
- informatika (4. osztálytól)

5-8. évfolyamon:

- magyar nyelv és irodalom
- történelem és állampolgári ismeretek
- természetismeret
- matematika
- informatika (4. osztálytól)
- földrajz
- német nyelv (7. osztálytól)

9E. évfolyamon:

- magyar nyelv és irodalom
- állampolgári ismeretek
- matematika
- informatika
- német nyelv
- természetismeret
- műszaki rajz, vizuális nevelés
- szakmai alapozó ismeretek elmélet/gyakorlat

9-10. évfolyamon:

- magyar nyelv és irodalom
- matematika
- informatika
- a szakiránynak megfelelő szakmai, elméleti ismeretek

Vizsgatárgyak értelmileg akadályozott tanulók számára

- kommunikáció (1-12.)
- olvasás-írás (1-8.)
- társadalmi ismeretek (5-10.)
- számolás-mérés (1-12.)
- környezetismeret (5-8.)
- szakmai előkészítő ismeretek (9-10.)

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, (az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel meg kell növelni) az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszköz alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását.

A vizsgabizottság tagjai a húzott témakörrel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel.

Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő vizsgatantárgyból történő tételhúzás előtt legalább harminc perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a helyiséget elhagyhatja.

1.9.8. A tanulmányok alatti vizsga iratai

Tágabb értelemben a vizsga iratai közé tartoznak mindazok a dokumentumok, amelyek a vizsga előkészítése, lebonyolítása során keletkeznek.

Így:

- a jelentkezési lapok

- a vizsgabizottság tagjainak megbízása
- igazolások mentesítésekről
- a törzslapok
- osztályozó ívek
- jegyzőkönyvek
- az írásbeli, a szóbeli és gyakorlati vizsgarész feladatlapjai
- a tanulók produktumai
- értékelés

1.9.9. Az alkalmassági vizsgák szabályai

A szakiskolába jelentkező tanulónál a beiskolázáskor iskolaorvosi vizsgálatot kell végezni, melynek feladata eldönteni, hogy a tanuló által választott szakma elsajátításának egészségügyi akadályja nincsen.

1.10. A FELVÉTEL ÉS AZ ÁTVÉTEL HELYI SZABÁLYAI, VALAMINT A SZAKKÉPZÉSRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY FELVÉTELRE, ÁTVÉTELRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEI

Az intézményünk általános iskolai feladata mellett készségfejlesztő iskolai, szakiskolai feladatot is ellát.

1.10.1. Az általános iskola első évfolyamára jelentkezés feltételei

- augusztus 31-ig betölti 6. életévét,
- a gyógypedagógiai szakvélemény diagnózisa alapján sajátos nevelési igényű, tanulásban, vagy értelmileg akadályozott,
- intézménykijelölésében intézményünk szerepel,
- a szülő eleget tett a beíratási feltételeknek, azaz a jogszabály által előírt dokumentumokat bemutatta a beiratkozáskor.

1.10.2. A magasabb évfolyamokon történő intézménybe lépés feltételei

Magasabb évfolyamon felvételt nyer iskolánkba minden olyan tanuló, aki:

- rendelkezik gyógypedagógiai szakvéleménnyel, melynek diagnózisa alapján sajátos nevelési igényű, tanulásban, vagy értelmileg akadályozott,
- intézménykijelölésében intézményünk szerepel,

- a szülő eleget tett a beíratási feltételeknek, azaz a jogszabály által előírt dokumentumokat bemutatta a beiratkozáskor.

1.10.3. Az iskola magasabb évfolyamába lépés feltételei

- A tanulóknak a következő feltételrendszernek kell eleget tenniük:
- Az intézmény tanulója 2-8. osztályig magasabb évfolyamba akkor léphet, ha az előírt követelményeket minden tantárgyból legalább elégségesre teljesítette, vagy szöveges értékelése, ill. minősítése alapján továbbhaladhat.
- Ha a tanuló tanév végén bármely tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a nevelőtestület határozata alapján javítóvizsgát tehet jogszabályi keretek között.
- Az évfolyamot megismételni köteles az a tanuló, aki az adott tanévben a javítóvizsgán nem felelt meg.
- A magasabb évfolyamba lépés megállapítása a nevelőtestület jogkörébe tartozik.
- A tanuló az első évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni, vagy a szülő írásban ezt kéri.
- A tanuló a szokásostól eltérő továbbhaladásra is kaphat engedélyt. (Pl. 1 év alatt 2 év anyagát is elvégezheti.) Erre a munkaközösség javaslata alapján az iskolavezetés adhat engedélyt.
- A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához abban az esetben is osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak, ha magántanuló. A magántanulónak minden olyan tantárgyból vizsgáznia kell, amely számára kötelezően tanulandó.
- Az 1. évfolyamot megismételheti a tanuló szülői kérésre abban az esetben is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben csak a megismételt évfolyamról kap értékelést. A szülő május 31-ig írásban nyújtja be az iskola igazgatójának indokolt kérelmét. Az igazgató 8 napon belül írásban válaszol a kérelemre az osztályfőnök,

szaktanár véleményének meghallgatásával. Döntése ellen a szülő 15 napon belül nyújthat be a fenntartónál jogorvoslatot.

1.10.4. Az általános iskolából a szakiskolába a továbbhaladás feltételei

- Az iskolai rendszerű szakképzés felvétellel, átvétellel vagy a szakképzési évfolyamra történő továbbhaladással kezdődik.
- Amennyiben általános iskolánk tanulója a szakiskolánkban kívánja folytatni a tanulmányait, nem szükséges részt vennie a felvételi eljárásban. A szakiskolába léphet, ha eredményes bizonyítványa van 8. osztályról
- Érvényes szakértői szakvéleménnyel rendelkezik
- A szülők szándéknyilatkozata, hogy a gyermekük helyben kívánja folytatni tanulmányait
- Szakiskola szakképző évfolyamára csak olyan tanulót lehet felvenni, aki az adott szakképesítésre a szakmai és vizsgakövetelményben előírt egészségügyi alkalmassági, továbbá a pályalkalmassági követelményeknek megfelel, és ez alapján előreláthatóan nincs akadálya a szakmai vizsgára bocsátásnak.
- A szakiskola tanulója folytathatja tanulmányait másik szakiskola megfelelő évfolyamán.

1.11. ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK OKTATÁSA

Intézményünkben, a szakmai alapdokumentumban foglaltak szerint lehetőség van az értelmileg akadályozott tanulók oktatására, nevelésére.

Az illetékes Megyei Pedagógiai Szakszolgálatok javaslata és a szülők beleegyezése alapján nyernek felvételt a tanulók iskolánkba, ahol 1-8 évfolyamon, illetve készségfejlesztő iskolában igyekszünk kibontakoztatni képességeiket, és a kevésbé sérült területekre alapozva eljuttatni őket a viszonylag önálló életvitel megvalósításához.

Az értelmileg akadályozott tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A fejlesztés szokásos útjait, módszereit jelentősen módosítja a kommuniká-

ció és a beszéd fejlődésének sajátos útja, a megismerő funkciók késleltetettsége, a lassúbb tanulási tempó, az alacsony fokú terhelhetőség. Mindezek konkrétan megfigyelhető és mérhető fejlődésbeli elmaradást okoznak ép, ill. tanulásban akadályozott kortársaikhoz viszonyítva is.

A nevelésnek elsődlegesen a kommunikációs és szocializációs képességek, a pszichés funkciók fejlesztését és a mozgásállapot javítását kell biztosítani. A sikeres tanítás-tanulás feltétele a jól átlátható, tagolt és ösztönző tanulási környezet, kis lépésekben történő haladás, a gyakori ismétlés.

A gyógypedagógiai nevelésnek támaszkodnia kell a tanulók meglévő képességeire, pozitív tulajdonságaikra és érzelmi kötődéseik gazdagságára. Ezek folyamatos fejlesztése, aktivizálása valamennyi nevelési helyzetben az alábbiak figyelembe vételével történik:

- az ismeretszerzés, a feldolgozás és alkalmazás során vezetésre, segítségre, folyamatos irányításra van szükség
- a tanulók fogékonyabbak a szenzorikus és mozgásos közlések befogadására, ezért a fejlesztés eredményesebb szemléletes képi rávezetéssel, cselekvésbe ágyazott ismeretszerzéssel
- az ismeretszerzés tervezésénél számolni kell a tanulók rövid idejű odafordulásával és tevékenységi kedvével, a figyelemlágyulás zavarával, a verbális tanulás nehezítettségével, az alacsony motiváltsággal
- a tanulási tempó, a bevételek jelentős változása, a tanulási helyzetekhez való kötődés, a bizonytalan megőrzés, a pontatlan felidézés igényli a fejlesztés idejének növelését, a fokozott mennyiségű és eltérő helyzetekben végzett gyakorlást
- a fejlesztés, nevelés során folyamatosan szem előtt kell tartani a szociális képességek területén jelentkező akadályozottság (pl. a normakövetés képességének zavara, a kooperatív készségek és az önfegyelm hiánya, a kommunikációs zavarok, a kritikátlanosság, stb.) korrekcióját
- a fejlesztést nehezítő külső tényezők (hospitalizáció, nem elfogadó szülői magatartás, diszharmonikus személyiségfejlődés következményeként fellépő magatartászavar, stb.) esetén különös hangsúlyt kell helyezni az egyéni segítségnyújtásra

- az értelmi akadályozottsághoz társuló egyéb fogyatékoságok, betegségek (pl.: érzékszervek működési zavarai, mozgászavar, epilepszia, autisztikus magatartás) befolyásolják az egész személyiség fejlődését.

Feladatunk:

- az óvodából, családból vagy más iskolából érkező gyermekek iskolai életformára történő zökkenőmentes átvezetése, ill. iskolai életük nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes biztosítása
- a személyiség harmonikus fejlődésének biztosítása
- a szocializációs képességek kiemelt fejlesztése
- a tanulói aktivitás serkentése, a folyamatos motiváció biztosítása
- gyakorlatorientált képzés
- az életvezetési technikák elsajátíttatása, gyakorlása
- az iskolai képzés során a hiányosan működő képességek korrekciója, hátrányok csökkentése, az épen maradt vagy jobban működő képességek tudatos fejlesztése egyéni vagy kiscsoportos formában
- egyénre szabott terápiás eszközök, módszerek, eljárások alkalmazása a hátrányok csökkentésére
- az életkori csoportok megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, önmagához mért fejlődését segítő, sikerélményt biztosító, reális életlehetőséget szem előtt tartó oktatás-nevelés megvalósítása
- a személyiség gazdagítása: az önelfogadásra, mások elfogadására, toleráns magatartásra való nevelés
- eredményes társadalmi integrációra törekvés.

A tanórákon túl, ill. beépítve az órarendbe rehabilitációs foglalkozásokon, illetve lehetőség szerint szakkörökön vesznek részt.

1.11.1. Feltételrendszer

Személyi:

- intézményünkben tanulásban akadályozott szakos gyógypedagógusok foglalkoznak az értelmileg akadályozott gyermekek integrált oktatásával, nevelésével. Munkájukat gyógypedagógiai asszisztensek és dajkák segítik

- értelmileg akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógus
- logopédus,
- szurdopedagógus
- konduktor, szomatopedagógus

Tárgyi:

- csoportszoba, tanterem
- fejlesztőterem, logopédia
- tornaterem, tornaszoba
- könyvtár: folyamatosan bővülő könyv- és hanganyag készlettel áll a tanulók és a pedagógusok rendelkezésére.
- tankönyha, veteményeskert
- játszószoba: játékaival lehetőséget biztosít egyéni és kis csoportos foglalkozásokra. Asztalnál végezhető feladatvégzésre, illetve szőnyegen való átmozgatásra egyaránt alkalmas
- eszközkölcsönző: 2013 szeptemberétől működik iskolánkban. A mozgás, matematikai, nyelvi képességeket, pszichikus funkciókat fejlesztő eszközök, a fejlesztő munkát segítő szakkönyvek kölcsönzését teszi lehetővé intézményünk, a többségi iskolák, óvodák pedagógusai, a Pedagógiai Szakszolgálat, és nem utolsósorban a szülők számára. Működtetése az eszközkölcsönzési protokollban rögzítettek alapján történik.

1.11.2. Tanítási-tanulási eszközök

Absztrakt fogalmi közlés eszközei:

- nyomtatott szövegek, tankönyvek, segédkönyvek, egyéb írott kiadványok.

Kiválasztásuk szempontjai:

- tartalmában, információiban, kivitelezésében igazodjon a tanulók sajátos igényeihez
- a tankönyvhöz kapcsolódó feladatlap segítse az ismeretszerzést, gyakorlást
- olyan füzet használata, amely a figyelem, a koncentráció és az esetleges észlelési zavarok kompenzációs igényét kielégíti.

- vizuális eszközök: fényképek, faliképek, diafilmek, rajzok, táblázatok, modellek, makettek, bemutatott tárgyak, írásvetítő fóliák, képeskönyvek, újságok, stb.
- auditív eszközök: rádió, magnó, CD- lejátszó
- audiovizuális eszközök: televízió, videófilmek, videómagnó, DVD filmek, DVD lejátszó, számítógépek, CD- ROM-ok, interaktív tábla
- egyéb eszközök: játéktárgyak, társas-, fejlesztőjátékok
- speciális eszközök: kerti munkához, konyhai tevékenységekhez

1.12. BESZÉDFOGYATÉKOSOK

Beszédfogyatékos az a tanuló, akinél veleszületett vagy szerzett idegrendszeri működési zavarok és környezeti hatások következtében jelentős mértékű a beszédbeli akadályozottság. Ennek következtében átmeneti, ill. tartós zavarok léphetnek fel a nyelvi, kommunikációs és tanulási képességekben, a szociális kapcsolatokban.

Akadályozottság lehet az:

- anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében
- beszédszervek gyengeségében
- beszédhangok helyes képzésében
- a hangadás elváltozásaiban
- a beszédészlelés – megértés zavaraiiban
- szókincsben
- a beszédritmus sérülésében
- utánzóképeség gyengeségében
- a grafomotoros koordináció éretlenségében
- a vizuomotoros koordináció éretlenségében
- grammatikai fejletlenségben
- általános beszédgyengeséggel együtt járó részképesség kiesésében.

Kialakulhatnak másodlagos pszichés eltérések, tanulási és/vagy magatartási zavarok, amelyek együttesen tanulási akadályozottságot is kiválthatnak.

1.12.1. Az iskolai fejlesztés alapelvei

- a tanítás – tanulás folyamatában figyelembe kell venni az egyes tanuló sajátos nevelési igényét, sérülés specifikus szükségletét és ennek érvényt szerezni az egyedi sajátosságokhoz igazított differenciált tartalmak, módszerek, eszközök, alkalmazásával
- biztosítani kell a kiegészítő pedagógiai szolgáltatásokat: fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs és terápiás célú gyógypedagógiai ellátás körét
- a gyermekek fejlesztése legyen tudatos, tervszerű, komplex. Tartalmazza a beszéd állapotának felmérését, a terápiás terv megfelelő összeállítását, a megfelelő módszer kiválasztását és a fejlődési folyamat nyomon követését
- a fejlesztés jelenjen meg egyénileg és csoportos formában is
- a terápiában lehetőség szerint a szülő, illetve a gyermekekkel kommunikáló valamennyi felnőtt legyen partner.

1.12.2. Rehabilitációs feladatok a beszéd fogyatékoság eltérő kórformái szerint

A beszéd fogyatékos tanuló az iskolai nevelés-oktatás részeként vesz részt a logopédiai terápiákon, amelyek a beszéd technikai és tartalmi fejlesztését szolgálják. A rehabilitációs feladatok eltérőek lehetnek a különböző kórformák esetén.

1.12.2.1. Megkésett, akadályozott beszédfejlődés

A logopédiai terápia feladata:

- beszédészlelés, beszédmegértés fejlesztése
- beszédre irányuló figyelem fejlesztése
- mozgásfejlesztés
- aktív/passzív szókinccs fejlesztése

A nyelv különböző összetevőinek sokoldalú intenzív fejlesztése javasolt (szókinccs, helyes ejtés, szóbeli és írásbeli szövegalkotás).

1.12.2.2. A beszédészlelés és beszédmegértés zavara

A logopédiai terápia feladata:

- az életkornak megfelelő beszédmegértés kialakítása
- a zavart, elmaradott beszédmegértés korrekciója
- a problémák csökkentése
- a GMP beszédészlelési és beszédmegértési diagnosztikára épülő rehabilitációs tevékenység
- célzott verbális feladatok, beszélgetések

1.12.2.3. **Diszfónia**

A logopédiai terápia feladata:

- tiszta beszédhang kialakítása és a spontán beszédbe való beépítése
- a hangminőség további romlásának megakadályozása

1.12.2.4. **Orrhangzós beszéd**

A logopédiai terápia feladata:

- a nyelv minden szintjére kiterjedő beszéd- és nyelvi fejlesztés
- ha szájpadhasadékkal társul, nagyothallás is kialakulhat. Hallás fejlesztése is feladat lehet
- grammatikailag helyes mondatok képzése, megértése

1.12.2.5. **Dadogás**

A logopédiai terápia feladata:

- a beszédszervek laza izomműködésének kialakítása
- helyes légzéstechnika kialakítása légzőgyakorlatokkal
- relaxációs gyakorlatok
- mozgás és ritmus összerendezettsége
- beszéd technikai fejlesztése, javítása
- beszédhez szükséges motiváció fejlesztése

1.12.2.6. **Hadarás**

A logopédiai terápia feladata:

- figyelem fejlesztése
- helyes légzéstechnika kialakítása

- mozgás és ritmus összekapcsolása, fejlesztése

Kommunikációs képesség fejlesztése

A beszédindíték, beszédkedv fokozása. A beszédkészítetés, ösztönzés, beszédmin-ták, helyes beszédlejtés, tagolás, szünettartás, beszédhangok, toldalékok pontos, tiszta ejtése, fonematikus hallás fejlesztése a beszédhelyezethez alkalmazkodó hang-erő, hanglejtés, beszédtempó, ritmus.

Szókincs gyarapítása, aktivizálása, az olvasott, tanult témához kapcsolódó szógyűj-tés, kifejezések beépítése a beszélt nyelvbe.

Olvasás – írástanítás

Diszlexia prevenciós olvasástanítási módszer alkalmazása.

Hosszabb gyakorlási, érési időszak hagyása.

Az olvasás – írástanulásban mutatkozó fejlődési lemaradások, nehézségek leküzdé-sének feladatai:

- olvasás irányának gyakorlása
- sortartás, sorváltás
- magánhangzók differenciálása (időtartam, ajakállás, artikulációs moz-gás szerint)
- mássalhangzók megkülönböztetése (zöngés – zöngétlen)
- betűfelismerési gyakorlatok, hanganalízis, összeolvasási gyakorlatok.
- grafomotorikum fejlesztése
- téri orientáció fejlesztése
- testséma/testtudat fejlesztése
- mozgás fejlesztése

Felső tagozat

Kommunikációs képességek

- Az összefüggő beszéd megerősítése. Nyelvi készségek kialakítása konkrét tanulási folyamatban, a nyelvi megnyilvánulások tartalmi – formai alakítása
- Információk szóban, írásban, szövegértelmezés az olvasottak alapján, szö-vegalkotás szóban, írásban, grammatikai gyakorlatok, a helyesírási hibák elemzése, ok - okozati feltárás, okokra irányuló fejlesztő feladatrendszer

A pedagógiai célú rehabilitáció tevékenységi formái:

- logopédiai egyéni és csoportterápia
- kommunikációs tréningek
- bábterápia
- drámaterápiás foglalkozások.
- játékterápia
- mozgásterápia

1.13. HALLÁSSÉRÜLT TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI

1.13.1. A hallássérült tanuló

A hallássérült tanulónál a szokásostól eltér a nyelvi kommunikáció fejlettsége, a megismerő tevékenység és egyes személyiségjegyek fejlődése.

Hallássérült az a gyermek, akinél a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás szókinccs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat. A tanuló nyelvi kommunikációja intenzív fejlesztést igényel, mert ennek szintje általában nem korrelál életkorával, hallásállapotával – melytől pozitív vagy negatív irányban is lehet.

A hangos beszéd kialakulása után hallássérültté vált tanulók személyisége az előző csoportokhoz viszonyítva még sérülékenyebb, nehezen dolgozzák fel a hallás elvesztésével fellépő állapotváltozást: vagyis a nehezített kommunikációt, a környezettel való kapcsolatuk beszűkülését. Ebben az esetben fokozott segítséget igényelnek a kompenzációs csatornák kialakításához.

1.13.2. A hallássérült tanulók iskolai fejlesztése

- Fejlesztésük – a szurdopedagógiában használatos módszerek alkalmazásával valósul meg szakértői véleményben meghatározott órakeretben
- A nevelés – oktatás keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg
- Fontos együttműködni a szülőkkel és az audiológus szakorvossal a szakszerű ellátás érdekében

1.13.3. Műveltségi területenként jelentkező sajátos vonások, eltérések

Magyar nyelv és irodalom

A hallássérültek számára elsődleges feladat a komplex nyelvi fejlesztés – alsóbb évfolyamokon még hangsúlyosabb ez a feladat.

Valamennyi évfolyamon speciális fejlesztési területek:

- a beszédértés fejlesztése
- a szövegértő olvasás fejlesztése
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés
- a beszéd használata
- az írásbeli kifejezés fejlesztése

Élő idegen nyelv

A tárgy oktatása a nyelvi fejlettségi szint függvényében történhet. Az oktatás folyamán hangsúlyos az írásos forma. Az idegen nyelv tanulásánál a gyermek egyéni képességeihez alkalmazkodva a nyelv megismerése és elsajátítása, illetve a köznapi élethelyzetekben, vagy egy adott szakmával kapcsolatos kifejezések megértése és használata lehet a cél.

Matematika

A matematikai gondolkodás fejlesztését a hallássérülés következtében kialakult szűkebb szókincs, és az alacsonyabb nyelvi szint jelentősen befolyásol/hat/ja. A gondolkodás kevésbé flexibilis, esetenként gondot okozhat az egyes témakörök, feladattípusok, műveletek közötti váltás. A matematikai fogalmak értelmezését segíthetik a mindennapi élethelyzetek (pl.: vásárlás, mérés, bankolás, térbeli tájékozódás, tapasztalatok) tanórai modellezése valamint verbális megfogalmazása. Kiemelt jelentőségű a speciális szemléltetés és a segédeszközök használata.

Történelem, földrajz, természeti ismeretek

A hallássérült gyermek/fiatal a környezetéről elsősorban a látás útján szerez információkat. Fontos, hogy az egyes természeti folyamatok megértését szemléltetés, modellezés, tényleges cselekedtetés, kísérletezés útján segítsük. (Pl.: terepasztalok,

tanulmányi séta, kirándulás, természetfilmek, digitális tananyagok, interaktív tábla használata).

Művészetek – gyakorlati ismeretek

A hallássérült tanulók esztétikai nevelése, ízlésük formálása nem csak személyiségük színesebbé tételét szolgálja, hanem fontos eszköze társadalmi beilleszkedésüknek, önkifejezésüknek is. A művészeti ágak közül elsősorban a vizuális kultúra, a manuális tevékenységek lehetnek az önkifejezés eszközei, melyek a későbbi megfelelő pályaválasztást is befolyásolhatják.

Informatika

A hallássérültek egyik legfontosabb információszerzési, illetve kommunikációs eszköze a számítógép és ezen keresztül az internet. Használatát nehezíti szűkebb szókincsük és szövegértési nehézségük. Ebből adódóan kiemelt feladat a keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében. Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. Az okozati összefüggéseket nehezen ismerik fel, ezért szükséges az IKT használatának során felmerülő valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetésének oktatása.

Testnevelés

Figyelembe kell venni a hallássérülteknél az átlagosan gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, testi fejlődési rendellenességeket. Speciális szerepe többirányú. A hallássérült gyermek számára a mozgás, a testedzés olyan kompenzációs terület, ahol kommunikációs hátrányaikkal is jelentős sikereket érhetnek el. Emellett a sport segíthet a belső feszültségeik levezetésében, így segítve az indulatok kezelését. A mozgás, a testedzés hozzájárulhat a hallássérüléssel esetlegesen együtt járó egyensúlyproblémák kezeléséhez.

Rehabilitáció területei

- Szájról olvasás, használható az ujjábécé és a jelelés
- Hallás – ritmus – mozgásnevelés
- Helyes ejtés gondozása

- Halmazottan sérült siket és nagyothalló tanulók fejlesztése
- Az oktatás lehetőségét alapvetően befolyásolja a társuló fogyatékoság jellege és súlyossága, ezért az iskolai fejlesztés elveit, szakaszait a helyi tantervben kell meghatározni.
- Célszerű egyéni fejlesztési tervet készíteni.

1.13.4. A hallássérült tanulók értékelése

A fejlődés ütemét, a hallássérülés mértékét figyelembe véve elveiben hasonló módon történik, mint a tanulásban akadályozott tanulóinknál, figyelembe véve a szakértői véleményben foglalt mentesítéseket.

1.14. LÁTÁSSÉRÜLT TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI

1.14.1. A látássérült tanuló

Látássérült az a gyermek, akinél látássérülés a szem, a látóideg vagy az agykérgi látóközpont sérülése következtében lép fel, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodó képességét, személyiségét.

A nevelés – oktatás keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A vak, valamint a látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó tanulókat elsősorban a tapintó-halló életmód, a látásukat praktikusán jól használó aliglátó tanulókat és a gyengénlátó tanulókat a látó-halló (tapintó) életmód jellemzi. A pedagógiai fejlesztés szempontjából elsődlegesen a látásélesség és a látási funkciók ismerete fontos, de a pedagógusnak tájékozottnak kell lennie

- a látássérülés kórokáról, a látássérültség kialakulásának időpontjáról;
- a szemészeti állapot – prognózisjavuló vagy romló tendenciájáról, a pedagógiai látásvizsgálat eredményéről, a gyermek intelligenciájáról, személyiségvonásairól.

1.14.2. A látássérült tanulók iskolai fejlesztése

Fogyatékoságból eredő hátrányok leküzdése

- ismerni kell a látássérült gyermeknek az ép társaktól eltérő pszichés és értelmi funkcióit

- a nevelési feladatok megtervezésének figyelembe kell venni a látó beállítódás helyett a haptikus (bőr- és mozgás érzékelés együttese) és a hallási beállítódás elsődlegességét
- Fejleszteni kell minél korábban az ép érzékszervek – hallás, tapintás, szaglás, ízérzékelés – használatát, valamint a látásmaradványra való támaszkodást
- Korrigálni kell a látás hiánya és a gyengén látás következtében esetlegesen fellépő személyiség – és szociális zavart (önállótlanosság, lassú reakciókészség, passzivitás, önbizalomhiány, elkülönülésre való hajlam, indulatosság, téves eszmék...).

1.14.3. A NAT és a kerettantervek alkalmazása a helyi tantervben

A helyi tantervet ki kell egészíteni azzal a tananyaggal és követelménnyel, amelyet a látássérült gyermek speciális fejlesztése igényel.

A látássérült tanulóknál a választott kerettantervek tananyaga csökkenthető, vagy kiegészíthető sajátos készségfejlesztő feladatokkal.

1.14.4. A műveltségi területenként jelentkező sajátos vonások, eltérések

Magyar nyelv és irodalom

A gyengén látóknál, alig látóknál az 1. és 2. évfolyamon magasabb óraszámot kell biztosítani a sajátos nehézségek miatt. Sajátos eszközök (speciális füzet, megfelelő íróeszköz)

A vak és aliglátó gyermek ismeretsajátításában elsődleges szerepe van a verbális kommunikációnak. Törekedni kell arra, hogy a bő szókincs mögött tényleges tartalom legyen. Azokon a területeken, amelyek csak vizuálisan érzékelhetők (pl. színek, fények, fényképek, festmények, távolság, monumentalitás érzékelése), a fogalmi általánosításokat, az árnyaltabb kommunikációt sokoldalú megközelítéssel, érzékeltetéssel lehet kialakítani.

A metakommunikáció használata (fej- és testtartás, a beszélő felé fordulás, távolságtartás, gesztus, mimika stb.) következetes nevelői ráhatással, különféle helyzetekben történő sok gyakoroltatással sajátítható el.

- A tanuló legyen képes a kommunikációs helyzetek értelmezésére, a metakommunikáció részleges, tudatos elsajátítására, tudjon szóban és írásban a helyzetnek megfelelően kommunikálni

- Tudjon információt szerezni virtuális csatornákon keresztül: használja a látássérültek számára kifejlesztett speciális szoftvereket
- Tanuljon meg udvariasan segítséget kérni és elfogadni
- A pozitív attitűd magában foglalja a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvést.

Élő idegen nyelv

Az ismeretsajátításban hangsúlyos szerepet kap a hallás útján történő nyelvtanulás. Az idegen nyelv tudásával elősegíthető az esélyegyenlőség megvalósulása a társadalmi beilleszkedésben.

Matematika

A speciális eszközök használatának szükségességét a látássérülés minősége határozza meg.

Vakoknál fejszámolás, abakusz használata elsődleges.

Logikus gondolkodást fejlesztő és kombinatorika feladatok nagyobb arányú szerepeltetése.

A matematika iránti pozitív attitűd magában foglalja azt a felismerést, hogy a világ rendje megismerhető. Segíti a mindennapi élet során adódó problémák megoldására való nyitottságot.

Történelem, földrajz, természeti ismeretek

- Fő célja, hogy a tanulók tájékozódni tudjanak a természeti és társadalmi környezetben
- Fontos a tapasztalati bázis kiszélesítése, konkrét érzékeltetéssel tényleges fogalmak alakuljanak ki a látássérültekben
- Az aktív állampolgárrá válás érdekében a tanítványok ismerkedjenek meg a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményekkel, az esélyegyenlőség biztosításáról szóló jogszabályokkal, tartsák számon a látássérültek érdekvédelmi szervezeteit
- A tanulók aktív részvételére építő tanítás során alakuljon ki bennük motiváltság és beállítódás ez irányú önálló ismeretszerzésre

- A gyengénlátó, aliglátó tanuló kompetenciája kiterjed a gyengénlátással kapcsolatos biológiai és fizikai ismeretekre is

Művészetek

- A vizuális érzékelés helyébe a vakoknál és alig látóknál a tapintással történő érzékelés lép
- A zenei nevelés tananyagában nincs változás, a hangjegyek rögzítése alól felmentés adható
- A gyengénlátó és az aliglátó tanuló látóképességétől függ képi gondolkodása, ábrázolási, önkifejezési készsége
- Élményei, érzései színvonalas kifejezése erős kontrasztos hatást biztosító képalkotó technikák elsajátításával, a megfelelő rajzeszközök használatával, aliglátás esetén pedig agyag mintázásával, plasztikával biztosítható
- Tudatosuljon benne, hogy társas kapcsolatainak alakításában jelentősége van saját külső megjelenése esztétikumának is

Informatika

- Az ismeretek kiegészülhetnek a szabályos, tízujjas gépírás elsajátításával
- A digitális kompetencia felöleli a speciális képernyőnagyító-, olvasó programok használatát, a látássérült embereket érintő weboldalak ismeretét is
- A tanuló képes a számára megfelelő tanulási/munkakörnyezet kialakítására, ahhoz segítség kérésére: megfelelő méretű monitor, másolóállvány, egyedi megvilágítás, speciális program, stb.,

Testnevelés

- A látássérült gyermekek számára is fontos a rendszeres mozgás, testedzés
- Ismerjék az egészséget károsító tényezőket, a helyes táplálkozás előnyeit
- Szakember - (gyógy)pedagógus (és gyógytornász/gyógytestnevelő) segítségével teszi lehetővé a jobb mozgásállapot kialakítását, a járási, testtartási hibák, túlmozgások megszüntetését

Rehabilitáció

Fő területek:

- látásnevelés (a látási funkciók fejlesztése, optikai és elektronikus segéd-eszközök használata),
- speciális IKT ismeretek átadása (pl.: gépírás, nagyító-, beszélő szoftverek, laptop használat)
- mozgáskorrekció (finommozgás, nagymozgás)
- az olvasási készség fejlesztése
- tájékozódásra nevelés (tájékozódás vizuális támpontok alapján, tájékozódás hosszú fehér bottal, közlekedési önállóság)
- személyiségkorrekció
- diszlexia, dysgraphia, diszkalkulia prevenció, korrekció
- logopédiai ellátás
- gyógytestnevelés
- mindennapos tevékenységek (önkiszolgálás, egészségmegőrzés, speciális munka- és háztartási eszközök használata).

1.14.5. A halmozottan sérült látássérültek oktatása

A helyi tanterv kidolgozásánál a kerettanterveket és a társuló fogyatékoságokra vonatkozó irányelveket együttesen kell alkalmazni.

1.14.6. A látássérült tanulók értékelése

Értékelésük módja, elve megegyezik az enyhe értelmi sérült gyermekekével (hiszen az egyéni fejlődést vesszük figyelembe), figyelembe véve a szakértői véleményben foglalt mentesítéseket.

1.15. MOZGÁSSZERVI FOGYATÉKOS (MOZGÁSKORLÁTOZOTT) TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI

1.15.1. A mozgáskorlátozott tanuló és sajátosságai

Mozgáskorlátozott az a tanuló, akinél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos

akadályozottsága áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A tanuló speciális nevelési szükségletét meghatározza a károsodás keletkezésnek ideje, annak formája, mértéke és területe. Egy kategóriába tartoznak azok a mozgásos tünetcsoportok, amelyek a pedagógiai gyakorlat terén azonos vagy hasonló feladatot jelentenek.

Mások a környezetről, a saját testről szerzett tapasztalatok, mint ép mozgású társai-
knak. A mozgásszervi károsodás tartóssága, visszafordíthatatlansága is befolyásolja fejlődésüket. Ez gyakran az átlagostól eltérő pszichés, szociális és fizikai szükségleteket teremt. A jelentősen eltérő kóreredet és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat. A nevelést-oktatást befolyásolja, hogy a tapasztalatszerzési lehetőségek általában beszűkültek, a környezethez való alkalmazkodás gátolt.

Akadályozottságot jelent számukra a hely-és helyzetváltoztatás, az önkiszolgálás, a kézfunkció, a manipuláció, a tárgy- és eszközhasználat, a grafomotoros teljesítmény, illetve a verbális és nonverbális kommunikáció eltérő mértékű zavara. Az iskolai nevelés, oktatás egész időtartama alatt megkívánhatja az egyénre szabott módszerek, eljárások, technikák és eszközök, a fizikai korlátozottságot csökkentő környezeti adaptációk, valamint különböző szakemberek (gyógypedagógus, logopédus, tiflopedagógus, mozgásfejlesztő szakember, orthopéd orvos) team munkáját, alkalmazását. A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során a megfelelően kialakított, adaptált, akadálymentes környezet biztosítja az információhoz való hozzáférést, a tevékenységekben történő szabad és aktív részvételt, előmozdítva az esélyegyenlőséget.

1.15.2. Mozgáskorlátozott tanulók iskolai fejlesztésének feladatai

- A mozgássérülésből adódó hátrányos következmények csökkentése vagy ellensúlyozása (prevenció, rehabilitáció, rehabilitáció egységében)
- A képességek tervszerű fejlesztése, amely az egyéni fejlődési sajátosságokhoz szabottan történik meg
- Az önállóságra nevelés, az akadálymentes közlekedés, a megfelelő mozgás- és élettér, illetve az ehhez szükséges eszközök biztosítása, kialakítása

- A kommunikáció módjainak elsajátíttatása, az egyén saját igényeinek kifejezése és érvényesítése
- Biztosítani a komplex, minden sérült funkciót korrigáló-kompenzáló hatásokat, és lehetővé tenni a tanulók eredményes fejlődését
- Célszerű a fejlődést írásban regisztrálni, ami megkönnyíti a rövid- és hosszabb távú feladatok kitűzését, tervezését
- Az iskolai fejlesztés teljes időtartama alatt kiemelt feladat a mozgásnevelés, mint komplex rehabilitációs hatásrendszer, amely ötvözi a sérült tartási és mozgási funkciók helyreállítását célzó, a gyógyító és a motoros képességek fejlesztését szolgáló pedagógiai eljárásokat, s e feladatokat integrálja a tanítás-tanulás folyamatába.

A mozgásnevelés célja és feladatai

- A mozgáskorlátozottság gyakori velejárója a beszélt és írott nyelv zavara, így a nevelés-oktatás során kiemelt feladat a beszéd- és kommunikációfejlesztés, súlyos esetben a beszéd- és logopédiai terápia, esetleg a technikai eszközökkel támogatott írásbeli kommunikáció kialakítása
- A mozgáskorlátozott tanuló egyedi, speciális megsegítése során a kiindulás alapja fizikai adottsága, értelmi képessége, kommunikációjának formája, szintje és érzelmi állapota. Ennek megfelelően a tananyag, a követelmények, a számonkérés, értékelés egyéni fejlettségi szinthez történő igazítása, adaptálása szükséges, a fokozatosságot e téren is figyelembe véve (a tevékenységek kivitelezését, a részvételt biztosító (technikai jellegű, módszertani) segítségnyújtás formáját szükséges először megkeresni, az egyes tevékenységek, illetve az értékelés alóli mentesítés csak nagyon indokolt esetben ajánlott).

1.15.3. A NAT és a választott kerettanterv alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

Magyar nyelv és irodalom

Az olvasás- és írástanítás során – a helyesírásra és a tartalomra koncentrálva – az egyénnek megfelelő tempó és segédeszköz kiválasztása, adaptált taneszközök (megfelelő méretű íróeszköz, tankönyv, füzet stb.) használata válhat szükségessé, megfelelő időt és módszert biztosítva az azokat megalapozó készségek, képességek fejlesztéséhez. Az írás tanítása előtt szükséges a ceruzafogás lehetőségének felmé-

rése, a megfelelő eszköz kiválasztása, az írástanulás folyamatában a célzott manipulációfejlesztés, a kéz és az ujjak mozgékonyságának, ügyességének, az ujjak tapintási érzékenységének javítása, a két kéz, valamint a szem- és kézmozgások összerendezése. Egyes tanulóknál a számítógéppel, vagy más technikai eszközzel támogatott írás (gépi írás) elsajátítása teremt lehetőséget az írásbeli kommunikációra, akár már az írástanulás kezdetétől.

A részképességek és a beszéd és kommunikációs zavarok az olvasás és íráselsajátítás során *külön fejlesztési feladatok* elvégzését tehetik szükségessé, gyakran integrálva azt a mozgásfejlesztésbe, pl. bátorító beszédlegkör kialakítása nehezen érthető beszéd esetén is, a mimikai, illetve a beszédet kísérő és annak megértését segítő mozgások gyakorlása. A beszéd megértésének problémája esetén a vizuális információhordozók tudatosabb használata, beszédterápia, logopédiai fejlesztés során együttműködés a logopédussal, beszédképtelenség esetén kiegészítő, segítő kommunikációs technikák, eljárások alkalmazása (augmentatív, alternatív kommunikáció).

Idegen nyelvek

Az olvasási és írásnehézséggel küzdő gyermekek esetében az auditív tanulási módszerek eredményesebbek. A beszéd- és kommunikációs zavarok, beleértve a non-verbális kommunikáció zavarait is, gátolhatják a mozgáskorlátozott tanuló aktív részvételét az idegen nyelvi szóbeli kommunikációban – ebben az esetben az érintett funkciók kiemelt fejlesztése, esetleg az írásbeli kommunikáció előtérbe helyezése jelenthet megoldást.

Matematika

Kiemelt szerepe van a tanítás során a sokoldalú érzékleti megerősítésnek, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a képzelet, a gondolkodás fejlesztésének.

A különböző részképesség-problémák, a téri tájékozódás zavara, a manipuláció akadályozottsága stb. indokolják a matematika terén a tapasztalatszerzésre épülő, cselekedtető, hosszabb megalapozó szakaszt, a sérültségnek megfelelő, egyénre adaptált eszközök használatával, mert ezek át tudják segíteni a tanulót a technikai nehézségeken. A műveltségi terület tartalmainak elsajátíttatása során a kis lépésekre bontás elve, illetve az absztrakciós út tudatos megsegítése támogathatja a megértést, a tanulási folyamatot. A mozgáskorlátozott tanuló saját testén kialakuló mennyiségfo-

galma sokszor kialakulatlan, így a tapasztalatszerzés ezen a területen is kiemelt jelentőségű.

A geometriai anyag gyakorlati részének tanítása a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történik, esetenként egyes tananyagrészek módosítása, csökkentése, adaptálása válhat szükségessé (pl. számítógép, számológép használata), indokolt esetben – a szakértői bizottság javaslatával alátámasztva – szükséges lehet az egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés.

A matematika tanítás általános fejlesztési követelménye a mindennapi életre való felkészítés, vagyis a lényegkiemelés és a várható eredmény megbecsülése képességeinek fejlesztése, a pénz értékének megismerése, az oksági viszonyok felismerése, ismert történések alapján a hasonló folyamatok eredményének jóslása, tervek és programok tervezése és lebonyolítása stb.

Ember és társadalom

Szükséges a társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlása. Mintát nyújthat az alkotó, értelmes életcélok kitűzéséhez a fogyatékkal élő történelmi személyek tevékenységének bemutatása. Sajátos tartalmat jelenthet a fogyatékosok társadalmi megítélése a történelem során, a társadalmi, politikai helyzet, a kulturális színvonal és a fogyatékosok helyzete, megítélése közötti összefüggés, a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályok és érdekvédelmi szerveződések, fogyatékosokkal foglalkozó intézmények ismerete.

A múzeumlátogatások, helytörténeti kirándulások szervezésével az általános célokön túl (a múlt valóság-hú megismerése) tapasztalatokhoz, élményekhez juthatnak a tanulók a kulturális és társadalmi integráció, az együttműködés területén is.

Ember és természet. Földünk és környezetünk

Az embertani, egészségügyi ismeretek kiegészülnek a tanuló diagnózisának ismeretével, az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelésével, az egészség-betegség-sérült állapot közötti különbségtétel ismeretével. Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet megfelelő alakítása teremtheti meg a legteljesebb tapasztalatszerzés lehetőségét.

Művészetek

A mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos eszköze a zene, a mozgás, a drámatanulás. A felmentés bármely formája indokolatlan és megengedhetetlen, a megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása hozzásegíti a tanulót az alkotó folyamathoz, valamennyi művészeti területen.

Informatika

Az informatika tanítása során gyakran szükséges az egyénre szabott, adaptált eszközök (pl. speciális egér, billentyűzettrács, könyök- és csuklótámasz stb.) alkalmazása, gyakran több idő szükséges a számítógép kezelésével kapcsolatos manuális tevékenységek megtanítására és begyakorlására. Esetenként a számítógép kiegészítő lehetőségeivel lesz képes a tanuló az önálló használatra (beragadó billentyűk, billentyűszűrés, hangjelzések, egér speciális beállításai, stb.).

Az információs-kommunikációs technológiák megismertetése, azoknak a tanulóhoz igazított egyéni használata segítségével, a logikus gondolkodás tudatos fejlesztésével lehetővé válhat az információszerzés, az önálló tanulás, a tanulók életminőségének a javítása.

Mozgáskorlátozott tanulók számára az informatika tanítása korábbi időszakban elkezdődhet, különösen indokolt ez abban az esetben, ha a mozgásos akadályozottság miatt a kézírás kivitelezése nehézkes, és indokolt a számítógéppel támogatott írásbeli kommunikáció elsajátíttatása.

A magabiztos és pontos számítógép-használat, a számítógép adta lehetőségek kreatív használata a pályaeorientációt is befolyásolhatja, a munkába állás feltételét nyújthatja (akár távmunka keretében is), így a dokumentumkészítés, információszerzés témakörök gyakorlati részének elsajátíttatására megfelelő időt kell biztosítani.

Életvitel és gyakorlat

A műveltségi területen belül olyan ismeretek, tevékenységformák és eszközök használatának megtanítása szükséges, amelyeket a tanuló hasznosítani tud szabadideje eltöltése, pályaválasztása, önálló felnőtt élete, illetve a szűkebb és tágabb környezetébe való beilleszkedés során.

Az életkor, illetve a mozgásállapot határozzák meg az eszközök, illetve a praktikus tevékenységformák kiválasztását. Az önállóság kialakítását célzó eszközök (sokszor gyógyászati segédeszközök) használatának elsajátíttatása során a tanulóknak minden

esetben meg kell tanulniuk az eszközök használatán túl azok karbantartását, illetve a velük kapcsolatos higiénés és balesetvédelmi szabályokat.

Testnevelés

A műveltségi terület alapelvei és céljai, fejlesztési feladatai a mozgáskorlátozott tanuló egyedi mozgásszervi diagnózisától és a klinikai tünetektől, mozgás- és egészségi állapotától, aktuális fejlettségi szintjétől függően, a pedagógiai és egészségügyi habilitációval, rehabilitációval összhangban valósul meg. A mozgásszervi és a pedagógiai rehabilitáció, valamint a testnevelés és sportfejlesztő mozgásprogramjai speciális eljárásainak együttese eredményezi a mozgáskorlátozott tanulók sajátos testkulturális nevelését, a testnevelés és sport műveltségterület tartalmát, tantárgyi anyagát, szervezési formáit.

A mozgáskorlátozott tanulók testnevelés óra alóli automatikus felmentése nem indokolt. A testnevelés és sport műveltségi terület keretében szervezett testnevelés tantárgyi órán a tanuló a szakértői és rehabilitációs bizottság, valamint a tanulóval foglalkozó team (orvos, gyógypedagógus, pedagógus) véleménye alapján vesz részt. A testnevelési órán való részvétel lehet teljes, részleges, a felmentés lehet teljes és átmeneti. Mozdáskorlátozottság esetében a testnevelés tantárgyi óra helyett/mellett biztosítani kell a mozgásnevelési foglalkozásokat. A testnevelés órán való foglalkoztatás a fogyatékoság típusának megfelelő szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógus (szomatopedagógus) javaslatai és iránymutatásai szerint, szükség esetén részvételével történik.

A műveltségi terület fejlesztési feladatainak való megfelelés érdekében az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció keretében a mozgásnevelés gyógypedagógus (szomatopedagógus), konduktor vezetésével történik.

A megvalósítás összetevői és tartalmi:

- A gyógytorna passzív és aktív eljárásai
- A fizioterápia módszerei és eljárásai. Hidroterápia és ergoterápia, egyéb terápiás célú eljárások, módszerek
- Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása, azok használata, szükség szerinti környezeti adaptációk
- A testnevelés műveltségterület sérülés specifikus és egyénileg adaptált mozgásanyaga (gimnasztika, torna, atlétika, testnevelési és sportjátékok)

- Adaptált szabadidős és sportfoglalkozások, játék, diák és versenysport, sérülés specifikus ismeretei és gyakorlata
- A mindennapos tevékenységek végzésére való mozgásos felkészítés és adaptív eszközhasználat, a kommunikáció motoros hátterének javítása érdekében végzett terápiás mozgásanyag.

A fejlesztési követelmények jelentős eltérései miatt – abban az esetben, ha a testnevelést a mozgásnevelés teljesen felváltja – a helyi tantervekben a testnevelés tantárgyi elnevezés helyett a *mozgásnevelés elnevezés javasolt*.

1.15.4. Tárgyi feltételek

Egy mozgáskorlátozott tanuló kerekesszéket, keretet, botot használ a közlekedéséhez. Célszerű tehát az osztályterem, egyéni fejlesztéshez a fejlesztő terem alsó szinten való elhelyezése. Szükséges az iskola épületének (vizes blokk is), udvarának akadálymentesítése.

A mozgáskorlátozott tanuló osztályban tanulása több eszközt, illetve speciális eszközöket is feltételez. (Például: könnyen mozdítható bútorok; olyan asztal, ahova a kerekesszékes gyermek odafér; ülni képes tanuló számára normál, vagy speciális szék; ülésbiztonságot segítő eszközök-lábzsámoly, kapaszkodóval felszerelt asztal vagy tapadó pálca, hátszámoly-; kommunikáció megsegítésére külön számítógép, vagy laptop, speciális egér; vastagított nyelű eszközök; csúszásgátlók széklapra, illetve a taneszközök alá).

1.15.5. Mozgáskorlátozott gyermek fejlődésének megfigyelése, és a fejlődés regisztrálása

A szempontsor:

- az egyéneket és fejlődésüket a csoportban azonos szempontok alapján tudja mérni,
- az egyes tevékenységi területen az egyén megfigyelése módot ad arra, hogy a fejlesztés irányát meghatározzuk, a visszamérések során változást eszközölhessünk
- a kapott eredmények számítógépen feldolgozhatók, számszerűsíthetők, vizuálisan megjeleníthetők.

A szempontsört a Nemzetközi Pető Intézet konduktorai állították össze (több éves megfigyelés és finomítgatás után).

A mérősört elvégezheti:

- konduktor,
- a mozgássérült gyermeket integráltan tanító gyógypedagógus, szomatopedagógus (ebben az esetben team munkáról van szó).

1.16. AZ AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVARRAL KÜZDŐ TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI

1.16.1. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók fejlesztésének pedagógiai szakaszai

A tanulók iskolai fejlesztését a szociális-kommunikációs készségek fejlesztése és a rugalmasabb viselkedésrepertoár kialakítása határozza meg.

Fejlesztési területek:

- Kommunikáció/szociális viselkedés
- Beszéd előtti, csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása (pozitív megerősítéssel)
- Beszéd vagy – beszéd kialakulásának hiányában – augmentatív és alternatív eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása
- Augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök (nem kizárva pl. az írott nyelvet) használatának tanítása napi rutinokban, a gyermek életének valamennyi színterén
- Alapvető készségek kialakítása (étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés)
- Elemi ismeretek, fogalmak
- Elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása
- Szociális kognitív készségek fejlesztése
- Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között (pl. játék-, használati és taneszközök célszerű használata)
- Általánosítás képességének fejlesztése
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása

- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata
- Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben stb.
- Viselkedésproblémák megelőzése
- Alternatív viselkedésformák kialakítása
- Meglévő viselkedésproblémák kezelése
- Tantárgyi ismeretek a Nat-ban és a kerettantervekben meghatározott tartalmak adaptálásával, az egyén képességeinek megfelelően
- Önszervezés, önállóság, táguló szociális integráció
- Munkára nevelés, pályaorientáció.

1.16.2. A Nat fejlesztési területei-nevelési célok

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg kultúránk értékeit. Ezen a területen rendkívül nagy egyéni különbségekre számíthatunk.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása.

Testi és lelki egészségre nevelés

Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.

A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása.

A megfelelő szexuális viselkedés kialakításában a családok számára hatékony segítséget kell nyújtania az iskolának, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehezzé teszi.

A családi életre nevelés

Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitűzésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában. A nevelési-oktatási intézmény és a család szoros együttműködésével érhető el és terjeszthető ki az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott célok, különös tekintettel a szociális-kommunikációs készségek általánosítására.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Az önkéntes feladatokban való részvétel segítheti együttműködési és problémamegoldó képességeik fejlődését.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen. A fejlesztés e területen is a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Elsődleges a helyes szokásrend kialakítása.

Pályaorientáció

Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat. A pályaorientáció során a munkaképesség mellett a szociális-kommunikációs fejlettséget és a munkaviselkedés színvonalát is figyelembe kell venni. Fontos, hogy a pályaorientáció során építsünk a tanuló speciális érdeklődési körére, erősségeire.

A tanulás tanítása

Az autizmus számos speciális kognitív nehézséggel és a kommunikáció sérülésével jár együtt. A tanulási folyamatban az élő nyelv és a szociális közvetítés megnehezíti, míg a vizuális információhordozók alkalmazása segíti a világ megismerését. Az állandósághoz való ragaszkodás oldása, valamint az egyén motivációs lehetőségeinek ismerete és kiaknázása kulcsfontosságú a tanulás szempontjából.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

1.17. A HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS TANULÓK OKTATÁSA

Fent említett tanulók esetében a tanulásban akadályozott tanulók oktatása, illetve az értelmileg akadályozott tanulók oktatása című fejezet az irányadó, mentális képességeikhez igazodóan. Ezen túlmenően minden tanulót a vezető fogyatékosági típusnak megfelelő – a szakértői véleményben megfogalmazott iránymutatások alapján – fejlesztésben kell részesíteni. A fejlesztés kiemelt területeit, formáját, időkeretét az egyéni fejlesztési terv tartalmazza, melyet minden tanév október végéig el kell készíteni.

A helyi tanterv a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve egyéni (fejlesztési) követelményeket állapíthat meg.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése, az értékelés differenciált formában történik.

A nevelés-oktatás során alkalmazni kell minden olyan gyógyászati-, és rehabilitációs segédeszközt, amelyet a tanuló használni képes, figyelemmel kell lenni a gyógyászati segédeszközök használatának megtanítására, az igénybevétel folyamatosságára, a balesetvédelemre és a biztonságra.

1.18. AZ ISKOLAVÁLTÁS, A TANULÓK ÁTVÉTELÉNEK SZABÁLYAI

A 20/2012. EMMI rendelet értelmében az iskola pedagógiai programja – a szakképzés kivételével – meghatározza az **iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait**, szükség esetén különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamisméltással.

A sajátos nevelési igényű gyermeket a szülő az illetékes Pedagógiai Szakszolgálat által kiállított Szakértői véleményben vagy a kormányhivatal jogerős határozatában megjelölt időpontig köteles beíratni a kijelölt iskolába.

Amennyiben az iskolaváltásra a szülő kezdeményezésére kerül sor, úgy írásos kérelmet kell benyújtania az iskola igazgatójához. Az iskola igazgatója a felvételi eljárásban a felvételtől, átvételtől tanulói jogviszonyt létesítő, vagy a kérelmet elutasító döntést, határozatot hoz. Az iskola igazgatója köteles értesíteni a felvételi, átvételi kérelem elbírálásáról a szülőt a döntést megalapozó indokolással, a fellebbezésre vonatkozó tájékoztatással, továbbá átvétel esetén az előző iskola igazgatóját és az illetékes Pedagógiai Szakszolgálatot is. Az iskola igazgatója a felvételi, átvételi kérelem benyújtásával kapcsolatos ügyintézés során a köznevelés rendszerében hozott döntésekkel kapcsolatos szabályok alapján jár el.

A tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van.

Az iskolába felvett gyermeket, tanulót – beleértve a magántanulót is – az iskola tartja nyilván. Ha a tanköteles tanuló iskolát változtat, további nyilvántartása az átadó iskola értesítése alapján az átvevő iskola feladata. Az iskola nyilvántartásában marad az a tanköteles tanuló, aki iskolai tanulmányait külföldön folytatja.

Amennyiben a másik intézményből érkező tanuló más idegen nyelven tanult, úgy számára biztosítjuk a felzárkóztatást, és különbözeti vizsgát tehet.

III. HELYI TANTERV

1.1. VÁLASZTOTT KERETTANTERV

Általános iskola:

Jogszályi háttér:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről

Felhasznált kerettantervek:

- Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam)
- Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam)

Szakiskola:

Jogszályi háttér:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény,
- Az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet,
- Az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII. 9.) Korm. rendelet, és
- A 21 811 01 Konyhai kisegítő részsakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó 27/2012. (VIII. 27.) NGM rendelet
- A 21 622 02 Parkgondozó részsakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó rendelet
- A 22/2016. (VIII. 25.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet módosításáról

Felhasznált kerettantervek:

- Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező 9/E előkészítő évfolyamának kerettanterve
- Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola OKJ szerinti részsakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamos közismereti kerettanterve
- Speciális Kerettanterv a 21 811 01 Konyhai Kisegítő részsakképesítés szakiskolában történő oktatásához tanulásban akadályozottak (st) számára

- Speciális Kerettanterv a 21 622 02 Parkgondozó részsakképesítés szakiskolában történő oktatásához tanulásban akadályozottak (st) számára

Készségfejlesztő iskola:

Jogszábai háttér:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- 53/2016. (XII. 29.) EMMI rendelet egyes oktatási tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról

Felhasznált kerettantervek:

- Kerettanterv a készségfejlesztő iskolák számára
- Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve
- Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának közismereti kerettanterve
- A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve
- A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának közismereti kerettanterve
- A készségfejlesztő iskola készségfejlesztő kerettanterve
 - Árufeltöltő készségfejlesztő kerettanterv
 - Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére készségfejlesztő kerettanterv
 - Háztartástan - életvitel készségfejlesztő kerettanterv
 - Irodatechnikai eszközök használata készségfejlesztő kerettanterv
 - Kert- és parkápoló készségfejlesztő kerettanterv
 - Kisegítő takarító készségfejlesztő kerettanterv
 - Konyhai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv
 - Mézeskalács-sütő készségfejlesztő kerettanterv
 - Mosodai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv
- Udvaros készségfejlesztő kerettanterv

1.2. KÖTELEZŐ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK ÓRASZÁMAI

A szabadon tervezhető órák beépítése megtörtént a kötelező tanórai foglalkozások óraszámába, amelyek a helyi óratervekben megjelennek.

**1.2.1. ÓRATERV A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓKNAK
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN**

Tantárgyak	1. évfo- lyam	2. évfo- lyam	3. évfo- lyam	4. évfo- lyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4+1	4+1	3+1	4+1
Étika/hit- és erkölcsstan	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika, életvitel és gya- korlat	1+1	1+1	1+1	1+1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Összes óratervi óra	25	25	25	27
Rehabilitáció	3	3	3	3
Összesen (a szabadon tervezhető órákkal)	28	28	28	30

**Helyi tantervi óraterv a tanulásban akadályozott tanulóknak az általános iskola
felső tagozatán**

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4	4	4
Német nyelv	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4
Etika/ hit- és erkölcstan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	1+1	2
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1+1	1+2	2+1	1+2
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Összes óratervi óra	28	28	31	31
Rehabilitáció	3	3	4	4
Összesen (a szabadon tervezhető órákkal)	31	31	35	35

**Helyi tantervi óratervezés az értelmileg akadályozott tanulóknak az általános iskola
1-8. évfolyamán**

A nevelés- oktatás- fejlesztés te- rületi	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2+1	2+1	3	3+1	4	4	2+2	2+2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2+1	2+1	2+1	2+1	3+1	3+1	3+1	3+1
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
	Etika/hit- és erkölcsstan	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2+1	2+1	2+1	2+1	3	3
Természeti környezet	Környezetismeret					1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alkotás	3	3	2	2	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata					+1	+1	1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Összes óratervi óra		25	25	25	26	28	28	31	31
Rehabilitáció		3	3	3	3	3	3	4	4
Összesen		28	28	28	29	31	31	35	35

1.2.2. SZAKISKOLA ÓRATERVE

Helyi tantervi óraterv a tanulásban akadályozott tanulóknak a szakiskola
9/E. évfolyamán

Műveltségterület	Tantárgy	Heti óra- szám	Éves óra- szám
Magyar nyelv és iro- dalom	Magyar nyelv és irodalom	5	180
Idegen nyelv	Német nyelv	2	72
Matematika	Matematika	5	180
Ember és társadalom	Etika	1	36
	Állampolgári ismeretek	1+1	72
Ember a természet- ben	Természetismeret	2,5+0,5	108
Művészetek	Műszaki rajz, vizuális nevelés	2	72
Informatika	Informatika	2	72
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Pályaorientáció	1	36
	Szakmai alapozó ismeretek elmélet	2	72
	Szakmai alapozó ismeretek gyakorlat	4	144
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	5	180
	Osztályfőnöki óra	1	36
Összesen		35	1260
Rehabilitáció		4	144
Mindösszesen (a szabadon tervezhető órákkal)		39	1404

Helyi tantervi óraterv a tanulásban akadályozott tanulóknak a szakképző évfolyamokon

Konyhai kisegítő részsakképesítés (21 811 01)

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9. évfolyam	10. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1+1	1+1
Matematika	Matematika	2	2+1
Ember és társadalom	Etika	1	1
Informatika	Informatika	1	1
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	3	2
	Osztályfőnöki óra	1	1
Közismeret összesen		10	10
Szakmai elmélet:			
Általános élelmiszerismeret		3	1
Élelmiszerbiztonságról általában		1	-
Vendéglátás higiénája		-	1
Ételkészítési ismeretek alapjai elmélet		5	1,5+0,5
szakmai elmélet összesen:		9	4
Szakmai gyakorlat			
Ételkészítési ismeretek alapjai gyakorlat		12+2	17,5+0,5
Felkészítés szakmai vizsgára gyakorlat		-	+1
szakmai gyakorlat összesen		14	19
összes óra/hét		33	33
Rehabilitáció órakeret		4	4
Összefüggő szakmai gyakorlat		70	

Parkgondozó részsakképesítés (21 622 02)

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9. évfolyam	10. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1+1	1+1
Matematika	Matematika	2	2+1
Ember és társadalom	Etika	1	1
Informatika	Informatika	1	1
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	3	3
	Osztályfőnöki óra	1	1
Közismeret összesen		10	11
Szakmai elmélet:			
Növénytan		2	2
Termesztési ismeretek		1	1
Műszaki alapismeretek		1	-
Munkavállalói ismeretek		1	-
Növényismeret		1	2
Kertfenntartás		1	-
Kertfenntartás műszaki ismeretei		1	-
Felkészítés a szakmai vizsgára		2	2
Szakmai elmélet összesen		10	7
Szakmai gyakorlat			
Termesztési ismeretek		2	4
Műszaki alapismeretek gyakorlat		2	2
Növényismeret gyakorlat		3	4

Kertfenntartás gyakorlat	4	4
Kertfenntartás műszaki ismeretei gyakorlat	2	2
Szakmai gyakorlat	13	16
összes óra/hét	33	34
Rehabilitáció órakeret	4	4
Összefüggő szakmai gyakorlat	70	

Az éves óraszám megadásánál 9. évfolyamon 36 héttel, 10. évfolyamon 35 héttel számolunk.

1.2.3. A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA ÓRATERVE

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve

Fejlesztési területek, tantárgyak struktúrája és óraszámok

Műveltségterület	Tantárgy	Heti óraszám		óraszám (2 tanév)
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	5	5	360
Idegen nyelv	Német nyelv	2	2	144
Matematika	Matematika	5	5	360
Ember és társadalom	Etika	1	1	72
	Állampolgári ismeretek	1+1	1+1	72
Ember a természetben	Természetismeret	2,5 +1,5	2,5 +1,5	180
Művészetek	Műszaki rajz, vizuális nevelés	2	2	144
Informatika	Informatika	2	2	144
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Pályaorientáció	1+1	1+1	72
	Szakmai alapozó ismeretek	4	4+1	288
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	5	5	360
	Osztályfőnöki óra	1	1	72
Összesen		35	36	2556

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs óraszám: 4 óra/hét

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának közismereti és készségfejlesztő kerettanterve

Fejlesztési területek, tantárgyak struktúrája és óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy neve	Heti óraszám		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1+1	1+1	72
Matematika	Matematika	2	2	144
Ember és társadalom	Etika	1	1	72
Informatika	Informatika	1	1	72
Testnevelés és sport	Testnevelés	5	5	360
Ember a természetben	Környezet- és egészségvédelem	+1	+1	72
	Osztályfőnöki óra	1	1	72
Összesen:		13	13	792

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs óraszám: 5 óra/hét

**A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó
készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve**

Fejlesztési területek, tantárgyak struktúrája és óraszámok

A nevelés- oktatás fejlesztési területei	Tantárgy	9 – 10. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	5	5	360
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	5	5	360
	Társadalmi ismeretek	1+1	1+1	144
	Etika	1	1	72
	Osztályfőnöki óra	1	1	72
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Életvitel és gyakorlat	4	4	288
	Gyakorlati képzés előkészítése	2+2	2+3	324
Természeti környezet	Környezet- és egészségvédelem	2	2	144
Művészetek	Ének-zene	1,5+0,5	2	144
	Ábrázolás-alakítás	2	2	144
Informatika	Információs eszközök használata	2	2	144
Testnevelés	Testnevelés	5	5	360
Összesen		35	36	2556

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs óraszám: 4 óra/hét

**A középűlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó
készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának közismereti és készségfejlesztő
kerettanterve**

Fejlesztési területek, tantárgyak struktúrája és óraszámok

A nevelés- oktatás fejlesztési területei	Tantárgy	11 – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	2	2	144
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	1,5+0,5	1,5+0,5	144
	Információs eszközök használata	1	1	72
	Etika	1	1	72
	Osztályfőnöki óra	1	1	72
Természeti környezet	Környezet- és egészségvédelem	1	1	72
Testnevelés	Testnevelés	5	5	360
Közismeret összesen		13	13	936
Gyakorlati tevékenység	Készségfejlesztő kerettantervek	20 óra/hét + 2 óra/hét	20 óra/hét + 2 óra/hét	1584
Összesen:		35 óra/hét	35 óra/hét	2520

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs óraszám: 5 óra/hét

Gyakorlati jellegű évfolyam 1. képzési modul

Kert és parkápoló készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Termesztési ismeretek		2	2	144
Témakörök:	Anyag- és eszközismeret	0,5+0,5	0,5+0,5	72
	Éghajlati ismeretek, tanulmányi séta	0,5	0,5	36
	Talajtani ismeretek	0,5	0,5	36
2. Kertfenntartási ismeretek		1	1	72
Témakörök:	A parkot, kertet alkotó növények és szaporításuk	0,5	0,5	36
	A parkot, kertet, díszkertet alkotó növények ápolása	0,5	0,5	36
3. Munka és környezetvédelem		2	2	144
Témakörök:	Balesetmegelőzés az iskolában	0,25	0,25	18
	Balesetmegelőzés a gyakorlaton	0,25	0,25	18
	Teendők balesetek bekövetkezésekor	0,5	0,5	36
	Környezetünk védelme	0,5+0,5	0,5+0,5	72
4. Szakmai gyakorlat		9	9	648
Témakörök:	Gyakorlati anyag- és eszközismeret	0,5+0,5	0,5+0,5	72
	Park és kertfenntartási gyakorlatok	2	2	144
	Parkokat, kertet, díszkertet alkotó növények ápolása gyakorlat	5	5	360
	A parkok, kertek műtárgyainak fenntartása	0,5+0,5	0,5+0,5	72
Összesen:		14	14	1008

Udvaros készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tan- év)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Munka és környezetvédelem		1	1	72
Témakörök:	Munka-, egészség- és balesetvédelem	0,5	0,5	36
	Környezetvédelem	0,5	0,5	36
2. Anyag-eszközismeret		1	1	72
3. Szakmai elmélet		2	2	144
Témakörök:	Éghajlati ismeretek	0,5	0,5	36
	Talajtani ismeretek	1	1	72
	Munkavállalói ismeretek	0,5	0,5	36
Összesen:		4	4	288

Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. A munka világa		1	1	72
Témakörök:	A munka világa. Tanulás, tehetség. Pályaválasztás.	0,5	0,5	36
	A munkafolyamatokhoz tartozó anyag- és eszközismeretek.	0,5	0,5	36
2. Szakmai gyakorlat		3	3	216
Témakörök:	Gyakorlati munkavégzés	3	3	216
Összesen:		4	4	288

Gyakorlati jellegű évfolyam 2. képzési modul

Kisegítő takarító készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Szakmai elmélet		3	3	216
Témakörök:	Takarítás	2	2	144
	Mosás-vasalás	+1	+1	72
2. Takarítás		5	5	360
Témakörök:	Takarítás	5	5	360
3. Mosás-vasalás		3	2	180
Témakörök:	Mosás-vasalás	2	2	144
	Ágyazás-ágynemű cserre	1	-	36
4. Varrás		1	2	108
Témakörök:	Gombvarrás, ruhajavítás	-	1	36
	Díszítés	1	1	72
5. Kertfenntartás		1	1	72
Témakörök:	Virágápolás, udvartakarítás	1	-	36
	Kertgondozás, cipőápolás	-	1	36
Összesen:		13	13	936

Háztartástan - Életvitel készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Szakmai elmélet		2	2	144
Témakörök:	Konyhatechnika	1	1	72
	Lakáskultúra	0,5+0,5	0,5+0,5	72
2. Háztartási gyakorlat		7	7	504
Témakörök:	Konyhatechnika	2	2	216
	Takarítás	1	1	72
	Mosás	1	1	72
	Vasalás	1	1	72
	Varrás	1	1	72
	Virágápolás	0,5+0,5	0,5+0,5	72
Összesen:		9	9	648

Gyakorlati jellegű évfolyam 3. képzési modul

Konyhai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Munka- és környezetvédelem		2	2	144
Témakörök:	Munka-, tűz és balesetvédelmi ismeretek	1	1	72
	Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek	1	1	72
2. Szakmai elmélet		2	2	144
Témakörök:	Áruismeret - Tárolás	0,5+0,5	0,5+0,5	72
	Konyha gépei és berendezései	1	1	72
3. Szakmai gyakorlat		10	10	720
Témakörök:	Konyhai előkészítő eljárások	2,5+1,5	2,5+1,5	72
	Mosogatási tevékenységek	3	3	216
	Takarítási tevékenységek	3	3	216
Összesen:		14	14	1008

Mézeskalács-sütő készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Szakmai elmélet		1	3	144
Témakörök:	Anyag és eszközismeret	1	-	36
	Mézes puszedlik, mézes csemegék	-	3	108
2. Szakmai gyakorlat		7	5	432
Témakörök:	Mézeskalács készítés technikája	4	-	144
	Mézesbábok készítése	3	-	108
	Ütőfás mézeskalács készítése	-	3	108
	Térbeli mézeskalács tervezése, elkészítése	-	2	72
Összesen:		8	8	576

Gyakorlati jellegű évfolyam 4. képzési modul

Mosodai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Szakmai elmélet-mosoda		3	3	216
Témakörök:	Mosodai eszközök, berendezések, veszélyforrások, balesetvédelem	1	1	72
	A textíliák tulajdonságai, kezelésük	1	1	72
	Tisztítószeresek	1	1	72
2. Szakmai gyakorlat-mosoda		5	5	360
Témakörök:	Tisztítási folyamatok (mosás, keményítés, szárítás, vasalás, hajtogatás)	4	4	288
	Takarítási munkafolyamatok	1	1	72
Összesen:		8	8	576

Irodatechnikai eszközök használata készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Számítógép-kezelés		1	1	72
Témakörök:	Számítógép-kezelés	1	1	72
2. Számítógép-használat		4	4	288
Témakörök:	Irodatechnikai készülékek alkalmazása	1	1	72
	Dokumentumkészítés	1	1	72
	Játékprogramok	0,5+0,5	0,5+0,5	72

	Internethasználat	0,5+0,5	0,5+0,5	72
Összesen:		5	5	360

Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. A munka világa		1	1	72
Témakörök:	A munka világa. Tanulás, tehetség. Pályaválasztás.	0,5	0,5	36
	A munkafolyamatokhoz tartozó anyag- és eszközismeretek.	0,5	0,5	36
2. Szakmai gyakorlat-habilitáció		3	3	216
Témakörök:	Gyakorlati munkavégzés	3	3	216
Összesen:		4	4	288

Árufeltöltő készségfejlesztő kerettanterv

Tantárgy		11. – 12. évfolyam		óraszám (2 tanév)
		11. évfolyam	12. évfolyam	
1. Általános ismeretek		1	1	72
Témakörök:	Általános ismeretek	0,25	0,25	18
	Tájékozódás, árurendszerzés	0,25	0,25	18
	Munkavállalói ismeretek	0,25	0,25	18
	Munka-, baleset-, és környezetvédelmi ismeretek	0,25	0,25	18

2. Szakmai gyakorlat - árufeltöltő		4	4	288
Témakörök:	Áruismeret	1,5+0,5	1,5+0,5	144
	Árufeltöltési ismeretek	1,5+0,5	1,5+0,5	144
Összesen:		5	5	360

Az összevont osztályokra vonatkozó szabályok

Az iskolai nevelés-oktatás összevont osztályban történő megszervezésére az alábbi szabályok vonatkoznak:

- Az órarend kialakítása a magasabb évfolyam óraszámának figyelembevételével történik.
- Összevont osztály maximum 4 évfolyam, lehetőleg azonos fogyatékos-sággal élő tanulóiból szervezhető.
- Tanmenetet minden évfolyamra külön kell készíteni.
- A haladási naplóban minden évfolyam órai anyagát rögzíteni kell, osztálybontásnál a Csoportnaplókból történik a dokumentálás.

A közös és osztott órák aránya tantárgyanként és az osztály összetételétől függően változó lehet

1.3. A NEM KÖTELEZŐ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK

A tanuló heti kötelező tanóráinak számát, beleértve a választható tanóráinak számát a köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 6. melléklete határozza meg.

Az iskola a tanuló heti kötelező tanóráinak száma és az osztályok engedélyezett heti időkerete különbözetét egyéb foglalkozás megtartásához és osztálybontáshoz veheti igénybe.

A köznevelési intézmény köteles megszervezni a tanuló heti kötelező óraszámát és az osztályok engedélyezett heti időkeret különbözete terhére a tehetség kibontakoztatására, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására, a beilleszkedési, tanulási nehézség, magatartási rendellenességgel diagnosztizált tanulók számára, továbbá az első–negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítésére szolgáló, differenciált fejlesztést biztosító egyéni/kiscsoportos foglalkozásokat. Tehetséggondozásra és felzárkóztatásra osztályonként legalább további heti egy-egy óra biztosított az osztályok 6. mellékletben meghatározott időkerete felett.

A felzárkóztatás, fejlesztés, tehetséggondozás, konzultáció, speciális, illetve kiegészítő ismeretek átadása céljából a következő tevékenységeket javasoljuk:

1. Matematikai felzárkóztatás, fejlesztés
2. Magyar nyelvi felzárkóztatás, fejlesztés
3. Iskolai sportkör
4. Kiemelten fontos az önálló életvezetési technikák gyakorlása (háztartási ismeretek)
5. Kiegészítő ismeretek: természetismeret, informatika, idegen nyelv stb.
6. Speciális érdeklődés kielégítésére különböző szakkörök működtetése
7. Tanulmányi, kulturális- és sportversenyekre való felkészítés, versenyeztetés
8. Művészeti csoport létrehozása
9. Dráma, tánc, zene

1.3.1. Napközi, tanulószoba fogalma, célja, feladata, elveink

A napközi (1-8 évfolyamon), illetve tanulószoba (8-12 évfolyamon) olyan tanórán kívüli foglalkozást jelent; ahol a tanulók a kötelező délelőtti oktatás után szervezett keretek között, pedagógus irányításával vesznek részt szabadidős foglalkozásokon, illetve délutáni tanórán.

Cél:

A tanulók képességeinek differenciált fejlesztése, felkészítés az önálló munkára, feladatvégzésre, motiváció adása. Felkészítés a tanulmányi- és sportversenyekre.

Feladata

- A tanórákon új ismeretként *tanult anyag begyakorlása, ismétlése, elmélyítése* (jártasság, vagy akár készség szinten).
- A *memoriterek kikérdezése* pl. verstanulásnál, idegen nyelv tanulásánál.
- Nem szó szerinti elméleti tananyag újra átbeszélése.
- Az elméleti anyag gyakorlati jelentőségének megvilágítása.
- *Tapasztalatok átbeszélése* egy-egy témával kapcsolatban.
- Témazáró dolgozatok, szóbeli *számonkérések előtti felkészülés segítése*.
- Írásbeli feladatok *ellenőrzése, hibák javítása*.
- Képesség-, készségfejlesztés.
- Önálló tanulás technikájának elsajátítása.
- Szabadidő hasznos eltöltése:
 - Közösségi programok szervezése.
 - *Hátrányos helyzet* kompenzálása, kiküszöbölése.
 - *Motiváció* erősítése sikerélmények biztosításával.
 - Kéz ügyesség fejlesztése.
 - Zenei ízlés, - érzék fejlesztése.
 - Egyéb képesség-, készségfejlesztés.

A délutáni tanóra

1-4. osztály: 1 óra időtartamú

5-8. osztály: 1,5 óra időtartamú

Tanulópárok, tanulócsoporthok kialakítása esetén a teljesítményt fokozni lehet, amennyiben jól választjuk meg az együtt dolgozni tudókat.

Osztálylétszámtól függően szomszédos évfolyamokon csoportösszevonás lehetséges.

Napközis nevelő feladatai:

- ellenőrizze, javítsa a hibákat
- kérje számon a szóbeli feladatokat

- gyakoroltasson
- segítse a gyengébb tanulók felzárkóztatását
- rendszeresen tájékoztassa a szülőket, tanárokat

1.4. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK HABILITÁCIÓS, REHABILITÁCIÓS CÉLÚ ELLÁTÁSA

A rehabilitációs órákon cél a komplex gyógypedagógiai fejlesztés, a tanulásban akadályozott, az értelmileg akadályozott tanulók szocializációja, fogyatékoságukból eredő hátrányuk csökkentése, a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálása, kompenzálása. A fejlesztő munka egyéni fejlesztési terv alapján történik, amelynek lényeges eleme a folyamatos, illetve szakaszos diagnosztizálás.

1.4.1. Alsó tagozat (1-4. oszt.)

- *Gondolkodási képesség fejlesztése*
- *Motoros képességek fejlesztése*
- *Tér- és időbeli tájékozódási képesség alakítása*
- *Kommunikációs képességek fejlesztése*
- *Szociális képességek fejlesztése*
- *Tanulási képességek fejlesztése*

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők:

- A fogyatékoság típusa, súlyossága.
- A fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- A tanuló életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei.

A sajátos nevelési igényű tanulók rehabilitációs, rehabilitációs ellátásának folyamata:

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet megelőzi egy olyan pedagógiai diagnosztikus mérés, amely pontos képet ad a gyermek ismereteiről, fejlettségi szintjéről.

A rehabilitáció és rehabilitáció kiemelt területei valamennyi fejlődési szakaszban:

- szociális érés elősegítése

- tapasztalatok gyűjtése különböző élethelyzetekben
- társas kapcsolatok fejlesztése
- cselekvőképesség alakítása
- művészeti terápiák alkalmazása
- személyiség kiteljesítése,
- önkifejezés, örömszerzés megteremtése
- a relaxációs foglalkozásokon a tudatos pihenés elsajátítása

A rehabilitáció egyéni és kiscsoportos formában történhet. A rehabilitációt logopédus, pszichológus, gyógypedagógus, konduktor végzi. Intézményünk pedagógusai a tanév elején egyéni fejlesztési tervet készítenek a szakvélemény, a pedagógusok megfigyelései, tapasztalatai alapján. Ezek alapján rögzítik a fejlesztendő területeket, s az ezekhez kapcsolódó rövid-, középtávú célokat, feladatokat, eszközöket és módszereket. A rehabilitációs foglalkozások tanügyi dokumentációja:

- Tü. 356. sz. Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció- egyéni fejlődési lap- Külív
- Tü. 357. sz. Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció- egyéni fejlődési lap- Betétív

vagy:

- Az intézmény által kialakított Egyéni fejlesztő naplóban, melyben fel van tüntetve a tanulók névsora, foglalkozások időpontja, fejlesztési tervek.

A fejlesztő órák, valamint a habilitációs és rehabilitációs órák alapelvei:

- egyéni szükségletek figyelembevétele
- rendszeresség
- játékoság elve
- legyen bevezető és lezáró szakasz a foglalkozásokon,
- a tervezésnél vegyük figyelembe a gyermek életkorát, érdeklődését, a probléma jellegét, súlyosságát, a fejlődési folyamatot

Képességfejlesztés 3 fő elve érvényesüljön:

1. *Komplexitás elve:*

- ráhatás mindig több funkcióra épül

- a normálfejlődés fázisainak, sorrendiségének figyelembevételével

2. *Aktív tevékenység biztosításának elve:*

- aktivizálás
- a gyermek nemcsak reagál az ingerekre, keresi is azokat

3. *Hármas asszociáció elve:*

- a három fő érzékelési, észlelési csatorna együttes működtetése
- „látom, hallom, csinálom”

1.5. AZ ISKOLÁBAN ALKALMAZOTT SAJÁTOS PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK

1.5.1. A kompetencia alapú oktatás

A kompetencia egy képesség és egy adott területen való jártasság ötvözete, valamint egy adott területen jelentkező követelmények magas szintű teljesítése. A legjobb eredményt a kompetenciák (intellektuális, szociális és érzelmi intelligencia), a követelmények (szakmai tudás, szociális alkalmazkodás és önfegyelem) és a körülmények (optimális, nehezített és megszokott) megfelelő együttállásában érhetjük el.

Kulcskompetenciák:

1. Anyanyelvi kommunikáció
2. Idegen nyelvi kommunikáció
3. Matematikai kompetencia
4. Természettudományos és technikai kompetencia
5. Digitális kompetencia
6. Szociális és állampolgári kompetencia
7. Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
8. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
9. A hatékony, önálló tanulás

A kulcskompetenciákra épülnek a NAT kiemelt fejlesztési feladatai.

A kompetencia alapú oktatás célja:

A ma jellemző frontális és zömmel lexikális ismeretközlő eljárásokat felválthatjuk kompetencia alapú nevelési, oktatási módszertannal.

A kompetencia alapú oktatással célunk az, hogy a gyermekek a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek– nem lemondva az ismeretek elsajátításáról, vagyis „ismeretekbe ágyazott képességfejlesztés” megvalósítására törekszünk. Kompetencia alapú fejlesztésen a készségek, képességek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást középpontba helyező oktatást értjük. Hangsúlyt fektetünk a tudatos egyéni fejlesztés folyamatára a tanuló adott tudásából, képességeiből, szociális helyzetéből kiindulva. Erősen építünk a hozott tudásra, képességekre és az iskola keretein kívül megszerezhető ismeretekre. Komplex, életszerű, izgalmas kontextusba helyezzük a tanulandó ismeretet, a fejlesztendő kompetenciát, mivel a kulcskompetenciák nem köthetők tantárgyi területekhez, fejlesztésük minden tantárgy keretében lehetséges és szükséges.

A kompetencia alapú oktatás feltételei

A kompetencia alapú oktatás bevezetése magában hordozza a pedagógiai kultúra átalakítását, különös tekintettel a tanár személyiségére (személyes példamutatás és kongruens felnőtt magatartás, önismeret) és felkészültségére; a személyközpontú pedagógiai gyakorlat megszilárdítására; a gyermekek életkorának megfelelő, támogató, facilitáló pedagógusszerep kialakítására; az új tanulási technikákra; a tanár, szülő, gyerek kapcsolatra; az iskola-szülő viszonyra.

1.5.2. Kooperatív tanulás

A kooperatív tanulási forma a tanulók kiscsoportokban végzett tevékenységén alapul, és az ismeretek és az intellektuális képességek fejlesztésén túl kiemelt szerepet játszik a szociális kompetencia, azaz a tanulók szociális készségeinek és együttműködési képességének kialakulásában és fejlődésében is.

A kooperatív tanulás általános hatásai:

- együttműködés;
- egyenlő esélyt biztosít a hátrányos helyzetű és a lassabban haladó tanulóknak;
- toleranciára, elfogadásra, egymás segítésére nevel;
- alapot teremt az egyenlő részvételre, az építő egymásrataltságra, a párhuzamos interakciókra és az egyéni felelősségre;

- örömmel és kedvvel végzett munka;
- csökkenti az iskolai kudarcokat;
- a későbbi munkavállaláshoz szükséges képességeket fejleszt: figyelem, empátia, felelősségvállalás, önzetlen segítség, kommunikáció, szervezőkészség, tolerancia.

A kooperatív tanulás elvei:

1. Szemtől szembe kommunikáció

Az együttműködő kiscsoportok mindegyikében szükségszerűek a közvetlen, szemtől szembe interakciók, ennek lehetősége nélkülözhetetlen. Ez egyidejűleg, párhuzamosan biztosítja minden résztvevő aktivitását a tanulási folyamatban.

2. Kölcsönös függés

A kooperáló tanulás során a résztvevő egyének és az együttműködő csoportok fejlődése, eredményessége kölcsönösen összefügg. Az építő egymásrautaltság, a pozitív kölcsönös függés (pozitív interdependencia) tudatosítását, a mindenki egyért, egy mindenkiért attitűd kialakulását a közös cél, a versenyhelyzet, a munkamegosztás, a tananyag, az információk, a szerepek szétosztása vagy a közös jutalom motiválhatja.

3. Megosztott felelősség

Az együttműködő tanulás során mindenki mindenkitől kérhet és kaphat segítséget. A feladatokat, szerepeket együtt osztják szét, mindenkinek jut belőle, senki nem maradhat ki a közös tanulásból. Csak akkor lehet eredményes a közös munka, ha mindenki felelősen elvégzi a részfeladatát.

4. Egyéni számon kérhetőség

A kooperatív tanulásban minden résztvevő egyénileg felelős azért, hogy a közösen feldolgozott tananyag, közösen összerakott eredmény egésze megfelelő színvonalon a tudásává váljon. A csoportot bármikor egyénileg is képviselheti bármelyik tagja, így beszámolója mind az egyén, mind a csoport eredményeként értékelhető.

5. Megfelelő szintű szociális készségek minden tanulónál

A tolerancia, az empátia, a bizalomépítés, a döntéshozás és a konfliktuskezelés megfelelő szintje nélkül lehetetlen az együttműködés. Ezek fejleszthetők, a kooperatív tanulás alkalmas szituáció erre.

6. Időkeretek

Az együttműködő tanuláshoz szükséges előzetesen meghatározni az időkereteket is, hogy a tanulók meg tudják tervezni, szervezni, valósítani, bemutatni és értékelni a vállalt vagy kapott feladatot.

A kooperatív tanulás alkalmazott munkaformái:

- Páros
- Csoportos

1.5.3. Projektoktatás

Projekt

Egy adott tantervi fejlesztési cél elérése érdekében, egy kijelölt témakör keretén belül, meghatározott időkeretben, a tanár és a tanulók közös célmeghatározásával és közös tevékenységével, konkrét – legtöbbször tárgyasult – eredménnyel járó tanulás.

A kerettanterv megkülönböztet:

- a) éves projektet heti 1-2 alkalommal végeznek a tanulók;
- b) témahetet, amelyben egy adott homogén korcsoportban (osztály, tanuló-csoport), egy közösen meghatározott cél, akár egy tantervi témakör tanulása érdekében, egy tanítási hét egészében, egész napos elfoglaltsággal, tanári animációval végeznek a tanulók;
- c) komplex projektet, amelyet tipikusan az alapozó szakaszban, a nem szakrendszerű oktatás részeként, kiemelt kompetenciafejlesztési cél érdekében az epochánál meghatározott időkeretben tanulnak a tanulók. A komplex projekt több műveltségterület tananyagtartalmát ötvözi.

A projektoktatás meghatározott ideig tartó, több résztvevő együttműködésével megvalósuló tanulási módszer, ami különféle tanulási célok érdekében összehangolja a tervezés, a szervezést, a végrehajtást és az értékelést. A projektoktatás során a té-

maegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és a pedagógusok közös tevékenységére, együttműködésére épül a probléma megoldása és az összefüggések feltárása útján. A projekttanulás több formáját megvalósítanánk, a különböző életkorokban eltérő módszerekkel és célokkal. A projekttanulás pedagógiai értéke, hogy valóságos feladatokat nyújt; növeli a tanulók önállóságát, autonómiáját; emeli a természetes, spontán tanulás arányát; tevékenységen, tapasztalaton alapul, ezért képességfejlesztő hatású; gyors visszajelzést biztosít a diákok számára, mivel rövid távú eredménye van; közvetlen az egyéni és közösségi hasznosulása.

A projektek megvalósulásakor a komplexitás érvényesül. A különböző műveltségterületek közötti kapcsolatok, a komplexitás a projektekben jelenik meg. Egy-egy projekt több műveltségterület kompetenciafejlesztési feladatait és tananyagait integrálja. Lehetővé válik a társadalomtudományi, természettudományi a technikai, valamint a művészeti (Vizuális kultúra, az Ének-zene és a dráma-tánc területek) integrációja. A projektek tantárgy és műveltségközi megközelítéssel lehetővé teszik az egyes kompetenciák fejlesztésében megnyilvánuló összetettség megvalósulását.

A projekt tartalma, témája szerint:

- tananyaghoz, műveltségi területhez kötött
- tankönyvhöz, tananyaghoz, részben kapcsolódó
- tankönyvhöz, tananyaghoz, nem kapcsolódó

Interdiszciplinaritása alapján:

- szűk tartalmú
- multidiszciplináris

A tanítási időhöz való viszonyulása alapján:

- a hagyományos órakeret változatlanul hagyó
- epochális oktatás
- szaktáborok, erdei iskolák, gyermekfoglalkozások, műhelyek, alkotó táborok

Időtartama alapján:

- rövid távú: 1-2 nap, de egy hétnél rövidebb

- középtávú: 1-2 hét – témahét
- hosszú távú: többhetes projektek

A résztvevők száma szerint:

- egyéni
- kiscsoportos, team
- közép- és
- nagy létszámú

Produktum alapján:

- tárgy, modell, játék
- írásmű
- színpadi előadás, videó vagy magnófelvétel, kiállítás
- rendezvény, rendezvénysorozat
- nyilvános vita, tárgyalás
- ezek kombinációja

1.5.4. A projekt tervezési folyamata

3. A projekt címe
4. Projekt témája
5. Projekt készítője/felelőse
6. Rövid összefoglaló projektről
7. A projekt célja
8. A projekt célcsoportja
9. Elsajátítható ismeretanyag
10. Elsajátítható képességek
11. Tantervi követelmények
12. Tantárgyi kapcsolódások, javasolt óraszám
13. Megvalósítás lépései
14. Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek
15. Időtartam, időbeosztás
16. Tárgyi, technikai feltételek

17. Projektmunka eredménye (Tárgyi eredmények, A tárgyi eredményen felüli eredmények)
18. A projekt értékelése (Önértékelés, Csoportmunka értékelése)
19. Az értékelés szintjei
20. Az értékelés módszerei

1.5.5. Interaktív tábla használata

Az interaktív tábla használatának indokoltsága:

A következők miatt érdemes a tanároknak gazdag módszertani repertoárral rendelkezni, és az interaktív táblát változatos formában használni:

A differenciálás érvényesítése miatt, hogy tudniillik megtaláljuk a gyerekek, az osztályok számára a tanulás megfelelő módszereit.

A motiváció felkeltése, fenntartása miatt, mert az érdekesebb módszereknek, valamint a többféle módszer alkalmazásának motiváló hatása van.

A többféle megközelítés elvének érvényesítése miatt, mert ha többféle módszert használunk, az lehetőséget biztosít arra is, hogy a gyerekek eltérő megközelítéseket alkalmazzanak, éljenek át.

A kontextus elv miatt is, mert más és más módszerek másfajta kontextusok alkalmazását teszik lehetővé, s ezzel igazodhatunk a gyerekek ezzel kapcsolatos igényeihez (mi számukra a leginkább megfelelő, a leggazdagabb kapcsolódásokat lehetővé tevő kontextus), és ez persze kapcsolatban van a differenciálás elvének érvényesítésével is.

Az interaktív tábla használatának feladata:

Az interaktív tábla használata a gyakorlatban könnyű, mind a tanulásban akadályozott, mind az értelmileg akadályozott tanulók által elsajátítható.

Az egyedi igények szerint lehet összeállítani az anyagot: kép, film, zene, dokumentumok, jegyzetek, grafikonok, feladatok.

Az eszköz használható minden tanítási órátípusnál, úgy, mint új ismeret feldolgozó óra, alkalmazó (feladatmegoldó) óra, rendszerező óra, ellenőrző (értékelő) óra.

A tanárok jelölik az IKT eszköz használatát a tanmenetekben az „Eszközök” oszlopban a tanév tervezésének fázisában.

Zöld színnel karikázzák az óraszámot a „Haladási naplóban” a szorgalmi időszakban. Statisztikát készítenek az interaktív tábla használatáról.

1.5.6. A Lépésről lépésre program irányelvei

A közösségi élet humanista értékeinek közvetítésével, a gyermekek egyéni különbségeinek tolerálásával, a változó társadalomban a kitüntetett személyiségjegyek megalapozása. A sokféle családi értékrend kiegészítésével felkészíti a gyermekeket az együttműködésre, a választásokra és a döntésekre, a saját erőforrásaik megismerésére és aktivizálására. A gyermeki szabadság biztosítására törekszik, az autonómia és az ésszerű korlátok összehangolásával. Ebben a folyamatban meghatározónak tartja a pedagógus gyermeki szükségletekre épülő, individualizáló és szocializáló tevékenységét.

1.5.7. Az iskolai program specifikumai (a program 4 koncepciója)

1. Az egyéni eltéréseket toleráló
2. A sajátos tevékenységközpont-rendszer
3. A családok bevonása az iskolai életbe.
4. A nyitott iskola

Az iskolai program szemléletében, módszertanában és tárgyi-környezeti feltételeiben is azonos pedagógiai modellt képvisel, így megkönnyítve a gyerekek számára az óvoda és az iskola közötti átmenetet. Az óvodában és az iskolában is „tevékenységi sarkokat”, központokat alakítanak ki, tehát a terem bizonyos fontos tevékenységeknek megfelelően rendezik be. Közös beszélgetésekre, mesehallgatásra egy nagy szőnyeg nyújt lehetőséget. A terem falain köröskörül, a gyermekek szemmagasságában a tanultakhoz kapcsolódó képeket, táblázatokat, gyermekmunkákat helyeznek el. Az iskolában a gyermekek tanszer, taneszköz használata is eltér a hagyományostól. A tankönyvek, feladatlapok, írószerek, egyéb anyagok a terem berendezéséhez tartoznak, egyéni feladatlapjaikat, munkáikat pedig személyes „irattartó papucsban”, egy polcon tartják.

A tanulási folyamatról:

Az iskolában a nevelés-oktatás alapja a műveltségi területek (tantárgyak) közötti összefüggések kiaknázása. Ez a közös csoporttémák, projektek készítésében valósul meg. Egy-egy fogalom (például Víz, Karácsony, Falu, Ősz stb.) köré gyűjtik, rendezik a különböző műveltségi területek elsajátítandó anyagát, így megvalósítva azok integrációját. Egy tanítási év alatt 3-4 nagy, átfogó témát dolgoznak fel. A témákhoz kapcsolódó matematikai, természeti ismeretek, mesék, versek, énekek, művészeti alko-

tások összegyűjtése, megismerése, alkalmazása rengeteg változatos lehetőséget kínál az ismeretszerzésre, a készségfejlesztésre, az egyéni és csoportos (kooperatív) tanulásra. A projekt valamilyen kollektív tevékenységgel fejeződik be. Ez lehet egy kiállítás rendezése, egy közös tárgy elkészítése, közös színdarab vagy más előadás szervezése, közös könyv írása, kirándulás stb. Az ismeretelsajátítás során a gyermekek kötelező, kötelezően választható és szabadon választható feladatokat kapnak. Az egyéni differenciált fejlesztésre a tanulók aktuális tudásának, képességeinek ismeretében a feladatok megválasztásánál nyílik lehetőség. Bár a nem kötelező feladatok közül a gyermek választ, a pedagógus figyelemmel kíséri a feladatválasztást, s tapintatosan irányítja a gyermek munkáját, megfelelő feladatokat, játékokat ajánlva neki. A kiválasztott feladatok befejezéséért azután a gyermek a felelős, aki így nap, mint nap megélheti a megismerés, a tudáskeresés örömét. A program változatos iskolai munkaformákat alkalmaz, vagyis a frontális, tanári magyarázatra építő tudásátadás mellett nagy szerepet juttat a páros és csoportos kooperatív, együttműködő munkaformáknak, s természetesen az egyéni munkavégzés is jelen van a mindennapokban.

1.5.8. A Lépésről lépésre program és a szülői ház

A programban dolgozó pedagógusok törekednek a szülőkkel való harmonikus viszony kialakítására, sőt, célkitűzésük nem áll meg ezen a ponton: igyekeznek bevonni a szülőket a nevelés folyamatába. Ez azt jelenti, hogy a szülők, természetesen előzetes megbeszélés alapján, részt vehetnek az iskolai foglalkozásokon; alkalmanként a nevelők segítői lehetnek; részt vehetnek egy-egy gyengébb tanuló korrepetálásában; „szakértőként” beszélhetnek a gyerekeknek egy-egy témáról; kézműves foglalkozást vezethetnek; tevékeny feladatot vállalhatnak intézményen kívüli programok szervezésében, lebonyolításában. Különösen a projekt-feldolgozások során kapnak a szülők és a családok meghatározó szerepet. Ilyenkor nem ritkán fordul elő, hogy a gyerekek egymás testvéreivel, szüleivel dolgoznak együtt, így megélve a közös munka, erőfeszítés s a közös siker élményét.

1.6. A TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK, TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI

1.6.1. A Móricz Zsigmond Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény nevelőtestülete az alábbi elvek szerint választja meg az iskolában használt tankönyveit:

- A Könyvtárellátó felületen, illetve az OH oldalán feltüntetett ajánlott tankönyvjegyzék alapján
- Igazodjon a helyi tanterv követelményeihez, tartalmához
- A tankönyvekhez lehetőleg feladatlap vagy munkafüzet tartozzon a megerősítés, a gyakorlás, a tanuló önálló munkáltatása, a tudás ellenőrzése érdekében.

1.7. A NAT-BAN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSÁNAK RÉSZLETES SZABÁLYAI

A Nemzeti alaptanterv (Nat) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alap dokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

A Nat-ban megfogalmazott nevelési célok:

- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- Állampolgárságra, demokráciára nevelés
- Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- A testi és lelki egészségre nevelés
- A családi életre nevelés
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
- Fenntarthatóság, környezettudatosság
- Pályaorientáció
- Gazdasági és pénzügyi nevelés
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása

Az Európai Unió országaiban megfogalmazott, a Nat-ban alapvető célként meghatározott kulcskompetenciák fejlesztése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési formáiban fontos nevelési- oktatási elvárásként jelenik meg. Biztosítása elengedhe-

tetlen a társadalmi integráció szempontjából és különös hangsúlyt kap az önálló életvezetés, a munka világába való beilleszkedés érdekében.

Terület	Kompetencia meghatározása	Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök
Anyanyelvi kommunikáció	A kommunikáció a gondolatok, érzések és tények szóbeli és írásbeli formában történő kifejezésének és értelmezésének képessége a társadalmi és kulturális kontextusok teljes skáláján – a munkahelyen, otthon és a szabadidőben.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Megfelelő alapszókincs, funkcionális nyelvtan. ▪ Verbális és nonverbális kommunikációs képesség. ▪ Megfelelő nyelvi ismeretek. ▪ Irodalmi szövegek bizonyos fajtáinak ismerete (mese, vers, regény...). ▪ Üzenetek közlése írásban és szóban, azok megértése, megértetése. ▪ Szövegalkotás szóban, írásban. ▪ Különböző típusú szövegekben való tájékozódás, információkeresés, információfeldolgozás. ▪ Segédeszközök használata (könyvtárhasználat, digitális technika...) ▪ Empatikus képesség, nyitottság. ▪ Esztétikai érzék.
Idegen nyelvi kommunikáció	Az idegen nyelvi kommunikáció a gondolatok, érzések és tények szóban és írásban történő megértésének, kifejezésének és értelmezésének alapja (szövegértés, beszéd, olvasás és írás) a társadalmi kontextusok megfelelő skáláján – a	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Megfelelő szókincs. ▪ Nyelvtani alapok elsajátítása ▪ Szóbeli közlések, üzenetek meghallgatása és megértése a kommunikációs helyzetek megfelelő körében. ▪ Különböző témájú írott szöveg olvasása, megértése. ▪ Érdeklődés a nyelvek iránt, kulturális sokszínűség megismerése.

	munkahelyen, otthon, a szabadidőben, az oktatásban és képzésben.	
Matematikai kompetencia	A matematikai kompetencia magában foglalja az összeadás, kivonás, szorzás, osztás, a százalékok és a törtek használatát fejből és írásban végzett számítások során, különféle mindennapi problémák megoldása céljából.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A számok és mértékegységek biztos ismerete és a mindennapi kontextusokban való használata. ▪ Matematikai fogalmak ismerete. ▪ Szerkesztési alapismeretek. ▪ Az alpműveletek, százalékok és törtek, mértékegységek alkalmazása a mindennapi életben felmerülő problémák megközelítése és megoldása során (Háztartási költségvetés kezelése, a vásárlás, az utazás és a szabadidő tervezése...). ▪ Összefüggések felismerése, lényeglátás. ▪ Megfelelő segédeszközök használata. ▪ Az igazságnak, mint a matematikai gondolkodás alapjának tisztelete. ▪ A dolgok logikus okának és érvényességének megkeresése. ▪ Problémamegoldó készség. ▪ Pontosság ▪ Hajlandóság mások véleményének indokok, vagy bizonyítékok alapján történő elfogadására, illetve elutasítására. ▪ Kíváncsiság

<p>Természet-tudományi és technológiai kompetencia</p>	<p>A természet-tudományi kompetencia a természeti világ magyarázatára szolgáló ismeretek és módszerek használatára való képesség és hajlam.</p> <p>A technológiai kompetencia ennek a tudásnak és módszertannak az értő alkalmazása akkor, amikor az ember a természeti környezetet felismert igényeinek vagy szükségleteinek megfelelően átalakítja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Összefüggések felismerése és kifejezése. ▪ A természeti világ, a technológiai eszközök és folyamatok alapelveinek az ismerete. ▪ Kíváncsiság, nyitottság az ismeretszerzésre. ▪ Környezet- és természetvédelem. ▪ Egészséges életvitel. ▪ Az egyén legyen képes mozgósítani természettudományos és műszaki műveltségét, a mindennapi életben felmerülő problémák megoldása során. ▪ Gyakorlatias módon tudja a tudását felhasználni új technológiák, berendezések megismerésében és működtetésében, problémamegoldásaiban, egyéni és közösségi célok elérésében
<p>Digitális kompetencia</p>	<p>A digitális kompetencia az elektronikus média magabiztos és kritikus alkalmazása munkában, szabadidőben és a kommunikáció során. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásával kapcsolatos készségek a legalapvetőbb szinten az információk keresését, értékelését,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eszközök megismerése. ▪ Legfontosabb számítógépes alkalmazások ismerete, használata (szövegszerkesztés, információtárolás...). ▪ Az internet és az elektronikus kommunikáció használata által nyújtott lehetőségek felismerése. ▪ Pozitív viszonyulás az internet-használathoz és fogékonyság a világháló biztonságos és felelős használata iránt (személyes szféra védelme, a kulturális különbségek

	tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációt és a hálózatokban való részvétel képességét foglalják magukban.	<p>tiszteletben tartása).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Internet használat veszélyeinek felismerése. ▪ Az információs társadalom technológiáinak használata a személyiség, a gondolkodás és kreativitás fejlesztésének szolgálatában. ▪ Élethosszig tartó tanulás.
A hatékony önálló tanulás	A tanulás önállóan és csoportban történő szervezésének és szabályozásának a képességét foglalja magában. Részt képesíti a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek alkalmazásának a képessége.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Motiváció ▪ Saját tanulási stratégia megismerése és alkalmazása. ▪ Önismeret, önértékelés, illetve mások objektív értékelése. ▪ Figyelem ▪ Rövid és hosszú távú emlékezet ▪ Kezdeményezőképeség ▪ Segédeszközök használata. ▪ Alkalmazkodóképesség, rugalmasság. ▪ Tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való felfogása, belső készítés a tanulásra. ▪ Kitartó munkavégzés egyéni és csoportos formában.
Szociális és állampolgári kompetencia	A szociális kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társa-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A különböző társadalmakban az általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és módok ismerete. ▪ Egészségmegőrzés, higiénia és a táplálkozás szabályainak ismerete és ezek kamatoztatása. ▪ Tolerancia, empátia. ▪ Mentális egészség.

	<p>dalmi életben, és szükség esetén megtudja oldani a konfliktusokat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kommunikációs képesség. ▪ Problémamegoldó képesség. ▪ A személyes elégedetlenség konstruktív módon történő kifejezése (az agresszió, az erőszak és az önpusztító viselkedésminták féken tartása). ▪ A másik ember iránti érdeklődés és tisztelet. ▪ Törekvés a sztereotípiák és az előítéletek leküzdésére. ▪ A különböző vallási és etnikai csoportok értékrendjei közötti különbségek tiszteletben tartása és megértése. ▪ Változások iránti fogékonyság. ▪ Együttműködés ▪ Kompromisszumra való törekvés. ▪ Tisztesség
<p>Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia</p>	<p>A kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. Magában foglalja egyrészt a változás kiváltására való törekvést, másrészt a külső tényezők által</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az egyén személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek. ▪ Kihívások felismerése, értelmezése. ▪ A pénz világában való tájékozódás. ▪ A tervezés, szervezés, elemzés, kommunikáció, cselekvés, eredményekről való beszámolás, értékelés és dokumentáció készségei. ▪ A változásokra való pozitív reagálás. ▪ Kockázatfelmérés és vállalás. ▪ Egyéni és csapatmunkában történő

	kiváltott újítások elfogadásának, alkalmazásának a képességét.	<p>munkavégzés.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kezdeményezőképeség
Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Az esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség a gondolatok, élmények és érzések különféle módon – többek között zene, tánc, irodalom, szobrászat és festészet – történő kreatív kifejezésének fontosságát foglalja magában.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az emberiség történelméről tanúszkodó jelentős kulturális alkotások alapszintű ismerete. ▪ Művészi önkifejezés a saját tehetségnek megfelelően. ▪ Műalkotások értékelése, élvezete. ▪ Fantázia, képzelet. ▪ Kreativitás ▪ Asszociációs képességek. ▪ Hajlandóság az esztétikai érzék fejlesztésére. ▪ Manuális készségek. ▪ Nyitottság ▪ Igényesség.

A műveltségi területek tartalmi segítenek abban, hogy a tanulói képességek mind magasabb szintre fejlődjenek az egyénileg meghatározott lehetőségek határain belül.

Műveltségi területek:

- magyar nyelv és irodalom
- idegen nyelvek
- matematika
- ember és társadalom
- ember és természet
- földünk és környezetünk
- művészetek
- informatika
- életvitel és gyakorlat
- testnevelés

A feladatok, célok megvalósulásának lehetőségei intézményünkben:

- beépülnek az egyes műveltségi területek, tantárgyak fejlesztési követelményeibe, tartalmaiba
- a tantárgyak részterületeivé válnak
- önálló tantárgyként jelennek meg
- befolyásolja az intézményi nevelési munkát
- befolyásolja az osztályfőnöki órák témaköreit
- hatással lehetnek a nem tanórai keretben folyó iskolai foglalkozásokra.

1.8. MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS, KOMPLEX INTÉZMÉNYI MOZGÁSPROGRAM

1.8.1. Törvényi háttér, általános elvek és célok

A köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 27. § (11) bekezdése értelmében az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azon osztályokban, ahol közismereti oktatás folyik, megszervezi a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében.

Megszervezése:

- Nkt. 27.§ (11):
„Az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azon osztályokban, ahol közismereti oktatás is folyik, megszervezi a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében, (...)”
- EMMI rendelet 141.§ (1):
„A mindennapos testnevelést azokon a napokon, amikor közismereti oktatás folyik, a (2) bekezdésben foglalt kivétellel testnevelésóra megtartásával kell biztosítani.”

Lehetőségek a kiváltásra:

- Nkt. 27.§ (11):

„(...) amelyből legfeljebb heti két óra

- a) a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással,
- b) iskolai sportkörben való sportolással,

c) versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló kérelme alapján a tanévre érvényes versenyengedélye és a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel váltható ki.”

Az új köznevelési törvénnyel összhangban szükségessé és szakmailag is indokoltá vált iskolánkban a testnevelés tanításának átgondolása és átstrukturálása. A fentiekben felsorolt alapelvek mellett fontos követelmény és elvárás, hogy:

- Valamennyi tanuló találjon olyan mozgásformát, melynek elemeit képes elsajátítani, s melynek végzésében örömet lel
- Az alkalmazott mozgásforma feleljen meg az adott osztályfokon tanulók képességeinek
- Iskolánk jelenlegi tárgyi feltételeit is figyelembe véve keressünk kevesebb felszerelést igénylő, de a gyermeki figyelemre inkább számot tartó mozgásformákat pl. zenére végzett gimnasztika.
- A foglalkozások kerüljenek át új környezetbe, legyen kiemelt jelentősége a játéknak, a versengésnek.
- Mozgás közben erősödjenek a pozitív személyiségjegyek, váltódjanak ki érzelmek, vezetődjön le indulat és energia.

Célok:

- A helyes testtartás kialakítása
- Az edzettség, a testi és lelki alkalmazkodás, a fizikai és lelki kondíció fejlesztése;
- Az egész életen át tartó tanulás fizikai és szellemi megalapozása;
- Az erkölcsi és akarati tulajdonságok alakítása;
- A szórakozást, örömkeltést, versenyzési vágy kiélését biztosítani kontrolált verseny-helyzetben való alkalmazása során.
- Napjainkban népszerű sportágak bemutatása, kipróbálása, népszerűsítése, gyerekek irányítása ezek rendszeres látogatására.

Valamennyi testnevelés óra, sport foglalkozás kiemelt feladata:

- Közepes intenzitással végzett aerob mozgás
- A légző- és keringési rendszer fejlesztése

- A vázizomzat, a tartórendszer, az ízületek fokozatos hozzászoktatása a terheléshez
- Pozitív emóciók kiváltása

Könnyített testnevelés, gyógytestnevelés:

A tanulót, amennyiben egészségi állapota indokolja, könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés- órára kell beosztani. Az orvos által vizsgált tanulókról az iskola nyilvántartást vezet. A könnyített testnevelés-órát az iskolaorvosi, szakorvosi vélemény alapján a testnevelésóra vagy az iskola által megszervezett külön foglalkozás keretében úgy kell biztosítani, hogy a mindennapos testnevelés ezekben az esetekben is megvalósuljon. Az EMMI rendelet 142.§ (3) bekezdése szerint: „Amennyiben a tanuló szakorvosi javaslat alapján a testnevelésórán is részt vehet, akkor számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelésórákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára a szakorvos tesz javaslatot.”

Tehát a mindennapos testnevelés részben vagy akár teljes egészében gyógytestneveléssel is teljesíthető.

A tanulók fizikai állapotának mérése

Iskolai kereteken belül évente gondoskodni kell a tanulók fizikai állapotának felméréséről. Ezen mérési adatoknak képet kell adni a gyerekek fittségi állapotáról, a felmerülő hiányosságokról, amelyek kiindulási alapot adnak a hátrányok megszüntetéséhez.

NETFIT (Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt)

A 2014/2015 – ős tanévtől kezdődően az iskolánként eltérő teljesítménymérés gyakorlatát felváltotta a minden iskolában 5. osztálytól kötelezően bevezetendő NETFIT rendszer. Lényege, hogy minden iskolatípus valamennyi érintett tanulója esetében kötelező elvégezni, s ennek szervezeti keretét a mindennapos testnevelés órák biztosítják.

A rendszer tartalmi felépítése illetve feladatai:

1. Testösszetétel és tápláltsági profil:
 - Testtömeg mérése – testtömeg-index (BMI)
 - Testmagasság mérése
 - Testzsírszázalék-mérése – testzsírszázalék

2. Aerob fitsségi (állóképességi) profil:

- Állóképességi ingafutás teszt (20 méter vagy 15 méter) – aerob kapacitás

3. Vázizomzat fitsségi profil:

- Ütemezett hasizom teszt – hasizomzat ereje és erő-állóképessége
- Törzsemelés teszt – törzsfeszítő izmok ereje és nyújthatósága
- Ütemezett fekvőtámasz teszt – felsőtest izomereje
- Kézi szorítóerő mérése – kéz maximális szorító ereje
- Helyből távolugrás teszt – alsó végtag robbanékony ereje

4. Hajlékonysági profil:

- Hajlékonysági teszt – térdhajlítóizmok nyújthatósága, csípőízületi mozgásterjedelem

A mérést évente egy alkalommal kell elvégezni, és a mérés eredményeit on-line a központi adatbázisba kell továbbítani. A mért értékeket a rendszer tanulónként kiértékeli és megállapítja az átlagnak megfelelő illetve a fejlesztendő területeket. Az értékelés eredményét diagramon is megjeleníti. A mérés nem történhet frontális osztálymunkában, helyette csoportos, páros, vagy forgószínpadszerű foglalkoztatási formában szervezhető meg. A mérés eredményeit a tanuló munkájának osztályközösségen belüli megítélésére, vagy érdemjegy adására felhasználni nem szabad.

Az on-line felület nem csupán a testnevelők számára elérhető, hanem a tanulók és szüleik is nyomon követhetik az egyéni teljesítményüket.

A vizsgálat megszervezése

- a vizsgálati érték a szigorú végrehajtáson és a tanártól kapott motiváción múlik
- a vizsgálatot csak testnevelő tanár vezetheti, aki a tanulók testi nevelésével foglalkozik
- a felmérést minden tanév elején, őszi időszakban kell végezni
- a végrehajtási körülményeknek – helyszín, eszköz, hőmérséklet – hasonlóknak kell lenniük minden diáknál

A teszthez szükséges eszközök:

- hanganyag az ingafutás, hasprés, fekvőtámasz gyakorlatokhoz
- mérleg

- testmagasságmérő
- hajlékonyságmérő eszköz
- kézi szorítóerő – mérő
- 20 m – es szalag
- bioimpedencia – analizátor

A teszt általános szempontjai:

- valamennyi tesztet sportfelszerelésben hajtunk végre
- a teszteket jól szellőző, nagy, világos teremben kell végrehajtani, amely csúszásmentes padozattal van ellátva

A teszt haszna:

- egyéni terhelés megválasztásának lehetősége
- rámutat az esetleges hiányosságokra
- folyamatosan visszajelzést ad a gyerek fizikális állapotáról
- felszínre kerülnek a kimagasló eredmények
- fejleszti a kitartást, akaraterőt
- folyamatos testedzésre sarkall
- egészségközpontúság
- kritériumorientált rendszer, amely a fizikai fittségi állapotot nemhez és életkorhoz igazodó külső kritériumértékekhez, egészségstenderdekhez viszonyítja

Az értelmileg akadályozott tanulók fizikai teljesítményének felmérése a kognitív és motoros funkciók komplex vizsgálatával történik. Amennyiben valamelyik tanuló értelmi-, vagy mozgásos, egyéb képességei miatt nem tudja elvégezni a fittségmérés feladatsorát, lehetőség van egyes feladatok elvégzésére, illetve mentességre.

1.9. VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, A PEDAGÓGUS-VÁLASZTÁS SZABÁLYAI

A kerettantervre épülő helyi tanterv, valamint a rehabilitációs célú foglalkozások magas száma, figyelembe véve tanulóink terhelhetőségét is, szabadon választható tantárgyak választását nem teszi lehetővé. Lehetőség nyílik azonban a szakkörökön és egyéb szabadidős tevékenységeken, valamint napközi- és tanulószobai csoportfog-

lalkozásokon való részvételre. A foglalkozásokat egész tanév során látogatni kötelesek, így azokat a választást követően mulasztás tekintetében úgy kell tekinteni, mint ha kötelező tanórai foglalkozás lenne.

A kötelező és tanórán kívüli foglalkozásokon pedagógus választására nincs lehetőség

2013/2014-es tanévtől a 2011. évi CXCV. nemzeti köznevelésről szóló törvény 35.§ értelmében bevezetésre került a kötelezően választható erkölcsstan, illetve a hit- és erkölcsstan (hittan) oktatás. Mindkettő az iskola órarendjébe illesztett tanóra.

A tanügyi dokumentumokban az „erkölcsstan/Hit- és erkölcsstan” elnevezés szerepel. Az általános iskolai szakaszon szöveges értékelést, a szakiskolai szakaszon érdemjeggyel történő értékelést alkalmazunk.

A különböző egyházak, vallási felekezetek bemutatkozása alapján a szülők szabadon választhatnak, hogy gyermekük számára melyik lehetőséget kívánják igénybe venni.

A 22/2013 (III.20.) EMMI rendelet 33.-34.§-a értelmében a szülőknek írásban Nyilatkozatot kell tenniük választásukról.

1.10. A CSOPORTBONTÁSOK ÉS AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1.10.1. Csoportbontás elvei

Iskolánkban a tanulásban akadályozott tanulók osztályaiban integrált oktatásban részt vesznek az értelmileg akadályozott tanulók is. Csoportbontást esetükben alkalmazhatunk a hatékonyabb foglalkozás céljából. A kiscsoportok kialakításánál figyelembe vesszük a tanulók életkorát, tudás- és képességszintjét. A tanulók több osztályfokról érkezhettek a csoportba.

Csoportbontással élhetünk az összevont osztályok esetében, hogy a különböző osztályfokon tanulók az évfolyamukon teljesítendő követelményeket több segítséggel tudják elsajátítani

Szakmai előkészítés, alapozás elméleti, gyakorlati tantárgyakból, a választott szakmacsoportnak megfelelően; a szakiskolán szakmai elméleti tantárgyakból, a készségfejlesztő iskola összevont évfolyamain vesznek részt osztálybontásos órákon a tanulók.

Magasabb osztálylétszámok esetén, ahol a tanulók optimális foglalkoztatása igényli.

Az osztálykerettől eltérő, csoportbontással kialakított tanórai foglalkozásokról és azok résztvevőiről a pedagógus csoportnaplót vezet.

1.11. A TANULÓK TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ÍRÁSBAN, SZÓBAN, GYAKORLATBAN TÖRTÉNŐ ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJA, DIAGNOSZTIKUS, SZUMMATÍV, FEJLESZTŐ FORMÁI

1.11.1. Az iskola írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatásának, az ismeretek számonkérésének rendje

1.11.1.1. Az ellenőrzés célja, feladata

Az ellenőrzés több szinten is lehetőséget ad az oktató, nevelő munka tevékenységéről, mint:

- a tanulók tanulmányi munkájának
- a pedagógusok oktató tevékenységének
 - eredményessége.

Az ellenőrzés során adatokat, tényeket tárunk fel, melyeket az értékelés után (mely az ellenőrzés eredményeinek elemzése) intézkedések követnek.

Az ellenőrzés módszerei:

- írásbeli és szóbeli beszámoltatás, kikérdezés
- megfigyelés
- teljesítménymérés
- tanulók által készített munkák, produktumok

1.11.1.2. Az értékelés formái

- *Fejlesztő értékelést* alkalmazunk a nevelési és oktatási céljaink eléréséhez. A fejlesztő értékelés folyamatának során nem a tudás egészét, hanem a részfolyamatokat, a tudás bizonyos elemeit értékeljük. Értékelésünk a tanuló számára nyújt visszajelzést erősségeiről és hiányosságairól, fejlődésének lehetőségeiről, figyelembe véve egyéni haladását.
- *Diagnosztikus méréseket* végzünk helyzetelemzésre év elején, év végén. Ezeket nem osztályozzuk, a teljesítményeket pontszámokban vagy százalékokban kifejezve értékeljük.

- *formatív értékelés* célja a nevelési-oktatási folyamat közben jelentkező tanulási nehézségek feltárása.

Így lehetőség nyílik azonnali korrekcióra. Megerősítő szerepe is van. Folyamatosan visszajelzést kapunk munkánk hatékonyságáról, a tanuló taníthatóságáról, tanulási képességeinek fejlődéséről.

- Szummatív értékelést alkalmazunk egy-egy nagyobb témakör lezárásakor, félévkor, év végén.

Funkciója az eredmények megállapítása, összevetése a kitűzött célokkal.

A **szöveges értékelés** képes árnyaltan leírni a gyermek fejlődését, pontosan megmutatni teljesítményét, értékeit, hiányosságait. Minden gyermekről egyedi, személyre szóló, segítő értékelést készítünk. Ezzel is segítjük a tanulók fejlődését, önismeretük erősödését, a továbblépés lehetőségének megmutatását. A numerikus értékelést is segítheti, pontosíthatja a szöveges értékelés tanév közben.

A készségi tárgyak félévi, év végi értékelésekor 2, 3, 4, 5 érdemjegy adható, az egyéni képességekhez mért teljesítmény alapján.

1.11.1.3. Az értékelés elvei

- Fontosnak tartjuk, hogy iskolánkban az értékelés (szöveges értékelés, osztályozás) ne mereven szabályozott, hanem rugalmasan kezelt, de reális és mérvadó legyen!
- Az értékelés a gyerekért, elsősorban a gyereknek szóljon, de ne zárja ki a szülőt sem a folyamatból
- Alakítsa a helyes önértékelést, segítse a reális önismeretet
- Nyitott legyen, ne ítéletet alkosson, hanem tükrözze a valódi teljesítményt
- A gyerek lehessen aktív részese saját teljesítményének
- A szülő és a pedagógus együtt tudjon működni a gyermek fejlődése érdekében
- Minősítés-központúság helyett fejlesztőközpontúság jellemezze
- Vegye figyelembe az életkori sajátosságokat, a sérültségből adódó jellemzőket és az önmagához mért fejlődés mértékét

- Legyen összhang a NAT, a pedagógiai program, a helyi tantervi rendszer és a kimunkált értékelési koncepció között
- Rendszeres, folyamatos, személyre szabott és ösztönző legyen
- A tanítási-tanulási folyamat állandó kísérőjeként tudjon megerősítő, korrigáló, fejlesztő szerepet betölteni
- Konkrét, egyénre szabott javaslatokkal jelölje meg a továbblépés útját és módját, nyelvi megformáltságában legyen közérthető mind a tanuló, mind a szülő számára
- Objektív legyen, de ne zárja ki a szubjektivitást sem

Szükség esetén (pl. iskolaváltás) illetve szülő kérésére a szöveges értékelés érdemjegyre, osztályzatra való átváltása kötelező. Az átváltás módja (a szöveges minősítés, értékelés alapján):

Kiválóan megfelelt

(a követelményeket maradéktalanul teljesítette) = 5

Jól megfelelt

(a követelményeket túlnyomó többségben teljesítette) = 4

Megfelelt

(a követelményeket csak részben teljesítette) = 3

Felzárkóztatásra szorul

(a követelmények kisebb részét tudta teljesíteni) = 2

1.11.1.4. Az értékelés módjai

1. A szöveges értékelés

- órai munka, tanulmányi teljesítmény, órai aktivitás
- íráskép, füzetvezetés
- az órán tanúsított figyelmes munkavégzés, feladattudat értékelése

2. Érdemjeggyel történő értékelés

- dolgozatok, témazáró dolgozatok,
- írásbeli, szóbeli feleletek
- kiemelkedő órai munka

Tantárgyanként, egy-egy félévben legalább 3 érdemjeggyel értékeljük a tanulók munkáját. Magasabb óraszámú tantárgyaknál (heti 3, vagy több óra) havonta legalább egy érdemjegyet adunk.

Írásbeli feladatok értékelése

Javaslat a teljesítményszázalékok érdemjegyben való kifejezéséhez

100 %	90 %	5 (jeles)
89 %	75 %	4 (jó)
74 %	50 %	3 (közepes)
49 %	30 %	2 (elégséges)
29 %	0 %	1 (elégtelen)

A tanév folyamán a tanuló előrehaladásának értékelésénél figyelembe vesszük:

- a házi feladatok elkészítését, minőségét,
- a tanórai munkát,
- a gyakorlati feladatok megoldását,
- a szóbeli feleleteket,
- az írásbeli feladatokat,
- a témazáró dolgozatokat,
- az év eleji-, a félévi- és a tanév végi felmérések osztályzatait.

A tanulásban akadályozott tanulók értékelése

1-2. évfolyamokon

	Az értékelés módja, formája	Az értékelés rögzítése	Ki értékel?
Év közben	nyomda, matrica piros-, fekete pont, csillag, dicséret folyamatos szóbeli értékelés, rövid írásbeli szöveges értékelés legalább kéthavonta	tanulói munkafüzet tájékoztató füzet (ellenőrző)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osztályfőnök ▪ tanítók ▪ szaktanárok

Félévkor	Szöveges értékelés, írásban	tájékoztató füzet osztálynapló	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osztályfőnök, ▪ tanítók ▪ szaktanárok
Év végén	Szöveges értékelés, írásban	bizonyítvány / bizonyítvány pótlap osztálynapló, törzslap	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osztályfőnök ▪ tanító ▪ szaktanárok

A 3. osztály átmenet a szöveges és a numerikus értékelés közt.

Félévkor	Szöveges értékelés, írásban	osztálynapló tájékoztató füzet/ ellenőrző	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osztályfőnök, ▪ tanítók ▪ szaktanárok
Év végén	osztályzat, kitűnő (jeles+dicséret) jeles, jó, közepes, elégséges, elégtelen, magatartás, szorgalom, mint félévkor, szaktárgyi dicséret, nevelőtestületi dicséret, szülő kérésére szöveges értékelés készítése is kötelező	osztálynapló bizonyítvány törzslap	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osztályfőnök ▪ szaktanárok ▪ osztályozó értekezlet

Értékelés 4 – 8. és a 9/E-9-10. osztályban

	Az értékelés módja, formája	Az értékelés rögzítése	Ki értékeli?
Év közben	érdemjegy (5, 4, 3, 2, 1) legalább három jegy tantárgyanként dicséret, elmarasztalás piros, fekete pont (ált. isk.) ha-	<i>osztálynapló</i> <i>ellenőrző</i> <i>könyv</i> <i>munkafüzetek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szaktanárok ▪ osztályfőnök (napközis nevelő,

	vonkenti magatartás, szorgalom értékelése		szaktanárok véleménye alapján)
Félévkor	érdemjegy (5,4,3,2,1) szaktárgyi dicséret, magatartás, szorgalom betűvel, a minősítés fokozatai: példás, jó, változó, rossz, hanyag, szülő kérésére szöveges értékelés készítése is kötelező	<i>osztálynapló ellenőrző könyv</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szaktanárok ▪ osztályfőnök ▪ osztályozó értekezlet
Év végén	osztályzat, kitűnő (jeles, dicséret), jeles, jó, közepes, elégséges, elégtelen, magatartás, szorgalom, mint félévkor szaktárgyi dicséret, nevelőtestületi dicséret, szülő kérésére szöveges értékelés készítése is kötelező	<i>osztálynapló bizonyítvány törzslap</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szaktanárok ▪ osztályfőnök ▪ osztályozó értekezlet

Az értelmileg akadályozott tanulók értékelése

A tanuló megfigyelése és diagnosztikus mérése alapján történik. Fontos, hogy ösztönző hatású legyen, segítse a pozitív személyiségjegyek továbbfejlődését.

Szempontjai:

- magatartás, viselkedési szokások, társakhoz történő viszonyulás, szabályok betartása
- hozzáállás a tanuláshoz, munkához, érdeklődés, aktivitás
- tantárgyi követelmények teljesítése-önmaga képességeihez viszonyítva. Fejlődés üteme.
- a tanult ismeretek alkalmazása
- személyiség fejlődése.

Formái:

- szóbeli értékelés: gyakori és ösztönző hatású legyen, hassa át a mindennapokat
- szimbólumok, tárgyjutalmak: dicsérő kártyák, pontozás, matrica, stb.
- érdemjegy

évfolyam	év közben	félévkor	év végén
1.-2.	szöveges értékelés/ szimbólum havonta	szöveges ér- tékelés	szöveges ér- tékelés
3.	szöveges értékelés / érdemjegy havonta	szöveges ér- tékelés	szöveges ér- tékelés / ér- demjegy
4.-12.	szöveges értékelés / érdemjegy	szöveges értékelés /érdemjegy	

Az értelmileg akadályozott tanulók fejlődése a követelmények meghatározásával nem igazán szabályozható, a tanulók egyéni fejlődési üteme miatt. Az évfolyam befejezése után általában magasabb osztályfokba lépnek (Automatikus továbbhaladás). A személyiségfejlődés érdekében az osztályfőnök javaslatára, a nevelőtestület döntése alapján, illetve a szülő kérésére a tanuló megismételheti az évfolyamot akár többször is.

A 3. évfolyam végén áttérhetünk az **érdemjeggyel** való értékelésre. Az értékelés szempontja, és viszonyítási alapja a helyi tantervben rögzített tantárgyi követelmények teljesítése, és a tanuló önmagához mért haladása.

Csak szöveges, személyre szabott értékelést kap továbbra is az a tanuló, aki nem képes a követelmények teljesítésére. Az értékelés során kiemelten figyelembe kell venni a tanuló önmagához képest mutatott fejlődését, a visszajelzés lehetőleg pozitív tartalmú legyen. Az automatikus továbbhaladás tényét, illetve a tanév megismétlésének indokát az értékelésben fel kell tüntetni.

Szükség esetén (pl. iskolaváltáskor), illetve szülő kérésére a szöveges értékelés, minősítés átváltható érdemjegyre.

Az átváltás módja:

Kiválóan megfelelt (a követelményeket maradéktalanul teljesítette)	=5
Jól megfelelt (a követelmények túlnyomó többségét teljesítette)	=4
Megfelelt (a követelményeket csak részben teljesítette)	=3
Felzárkóztatásra szorul (a követelmények)	=2

Diagnosztizáló tesztek értelmileg akadályozott tanulók részére:

1.11.1.5. Az értékelés formái

- **fejlesztő értékelést** alkalmazunk a nevelési és oktatási céljaink eléréséhez

A fejlesztő értékelés folyamatának során nem a tudás egészét, hanem a részfolyamatokat, a tudás bizonyos elemeit értékeljük. Értékelésünk a tanuló számára nyújt visszajelzést erősségeiről és hiányosságairól, fejlődésének lehetőségeiről, figyelembe véve egyéni haladását.

- **Diagnosztikus mérés** segítségével megismerjük a tanuló fejlődését, tudásszintjét, képességeit, a követelményektől való eltérés mértékét.

A diagnosztikai ismeretek segítenek abban, hogy a tanítási órán, a fejlesztő foglalkozáson, a tanulási folyamatban reálisan tudjuk értékelni a gyermek fejlettségi állapotát, teljesítményeinek változását, viselkedését, reakcióját. Diagnosztikus méréseket végzünk helyzetelemzésre év elején, év végén. Ezeket nem osztályozzuk, a teljesítményeket pontszámokban vagy százalékokban kifejezve értékeljük.

Program lépései II.	Feladat	Pedagógus tevékenysége	Módszer	Erőforrás/igény
Tanulási kudarcc Eredményte-	1. Képességterületenként egyéni fejlettségi szint	Információgyűjtés - Családlátó	Megfigyelés Ok-feltárás Elemzés	Közös időszáv biztosítása az osztályértekez-

<p>lenség okai- nak feltárása</p>	<p>megállapítása, különös tekintettel</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizuális- auditív figyelem, diszkri- mináció - differenciálás, memória - testséma, téri orientáció - mozgás (nagymozgások, finommozgás, beszédmotorika) - szem - kéz, - szem-láb koordi- náció - alakállandóság <p>2. A fejlődési szint megállapítása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Önellátás 2.Finommotorika 3.Nagymozgás 4.Nyelv/beszéd 5.Gondolkodás/és zlelés <p>a, Szociális felmér- és:</p> <ul style="list-style-type: none"> Önkiszolgálás Kommunikáció Tevékenység Szocializáció <p>b, Személyiség-</p>	<p>gatás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osztályér- tekezet <p>(osztályban tanító peda- gógusok)</p> <p>A tanuló munkájának megfigyelése</p>		<p>let összehívá- sához (Team munka)</p>
--	--	--	--	--

	<p>felmérés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tanulási stílus megfigyelése - Tanulási motíválhatóság megfigyelése - Differenciált tanulásszervezés utáni teljesítmény rögzítése 			
<p>Fejlesztő program készítése, megvalósítás</p>	<p>Az egyéni tanulási stílusnak megfelelő megerősítés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intermodális megerősítés - Egyénre jellemző motivációs bázis kiépítése - Differenciált tanulásszervezés - Kooperatív tanulásszervezés megvalósítása (tanulás párban, csoportban) 	<ul style="list-style-type: none"> - Feladatok lebontása, ütemezése - Hiányzó tanári kompetenciák pótlása - Megerősítés, folyamatos pozitív visszacsatolás - Elemi tanulási stratégiák alkalmazása 	<p>Differenciálás</p> <p>Kooperáció</p> <p>Továbbképzés</p> <ul style="list-style-type: none"> - házi belső - külső <p>Beszélgető kör</p>	<p>Rendszeres könyvtárlátogatás</p> <p>Beszélgető kör időtartamának biztosítása</p> <p>Szakirodalom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Differenciált tanulásszervezésről - Tanulói motívációról - Tanulási stílus sajátosságairól - Kooperatív tanulási technikákról
<p>Nevelési eredményvizsgálat készítése (főként</p>	<p>A vizsgálat mutatóinak meghatározása:</p> <p><i>Egyes tanulók</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osztályfőnök, osztályban tanítók team mun- 	<p><i>Több szempontú szociometria felvétele:</i></p>	<p>Több szempontú szociometriai vizsgálat feldolgozá-</p>

<p>a beilleszkedési és magatartászavaros gyermek fejlesztéséhez)</p>	<p><i>vonatkozásában:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - családi, szociális helyzet - egészségi állapot - erkölcsi tudat, morális gondolkodás - mentálhigiénias állapot - szociális képességek <ul style="list-style-type: none"> - attitűdök - az értékrend kiforrottsága, tartalma - külső, belső tulajdonságok <ul style="list-style-type: none"> - konfliktusok <p><i>Tanulócsoporthoz</i></p> <p><i>vonatkozásában:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - tanulócsoporthoz összetétele - pedagógiai értékelés alapján történő rétegződés <ul style="list-style-type: none"> - informális kapcsolatrendszer (baráti kapcsolatok, szociális szerepek, tekintélyhierarchia) - nevelési prob- 	<p>kában dolgoznak</p> <ul style="list-style-type: none"> - A rendelkezésre álló módszertan megismerése, önképzés, hiányzó módszertani kultúra megszervezése - A módszerek kiválasztásánál az életkori tényezők figyelemmel kísérése 	<ul style="list-style-type: none"> - tanév elején - tanév végén - Játéktevékenység megfigyelése - Célzott megfigyelés - Folyamatkövetés (PL: Eseménynaplóval) 9-12. évfolyamon - Fogalmazás vizsgálat célzott tartalommal - Értékvizsgálat - Egyéni interjú - Fókuszpon-tos interjú - Pedagógiai jellemzés <p>A megfigyelések, elemzések, vizsgálatok rögzítése</p>	<p>sát segítő PC program</p>
--	---	--	--	------------------------------

	lémák, konfliktus helyzetek			
--	-----------------------------	--	--	--

Ez alapján történik az egyéni fejlesztési tervek összeállítása.

Alkalmazott diagnosztikus eljárások, tesztek:

Az értelmileg akadályozott tanulók képességeinek felmérése, diagnosztikai eljárások alkalmazása elengedhetetlen a pedagógiai munkánkhoz. A Pedagógiai Szakszolgálat szakvéleménye mellett irányt mutat az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez, segít nyomon követni a fejlesztés eredményeit. Hozzácsatolható a tanuló szöveges értékeléséhez.

Diagnosztikai mérés és arra épülő fejlesztés az értelmileg akadályozott tanulók oktatásában, nevelésében:

Mozzanatok	Feladat	Pedagógus tevékenysége	Módszer
Diagnosztizálás	Egyénenkénti mérés. A fejlődési szint megállapítása: 1. Önellátás 2. Finommotorika 3. Nagymozgás 4. Nyelv/beszéd 5. Gondolkodás/észlelés a, Szociális felmérés: Önkiszolgálás Kommunikáció Tevékenység Szocializáció b, Személyiség-felmérés	Diagnosztikai mérőeszköz kiválasztása. Szintfelmérés	Mérés Megfigyelés
Helyzet-elemzés tanulóként	A diagnosztizálás eredményeinek elemző kiértékelése Szakvélemény javaslatainak	Feljegyzés, összegző elemzés készítése	Elemzés Rögzítés

	figyelembevétele		
Fejlesztési terv készítése	Egyéni fejlesztési tervek készítése a következő feladatok megjelölésével: <ul style="list-style-type: none"> - fejlesztendő terület - feladat, tevékenység <ul style="list-style-type: none"> - módszer 	A fejlesztési terv egész tanévre történő elkészítése team munkában (gyógy pedagógus, asszisztens, a tanulóval foglalkozó szakemberek)	Tervezés, dokumentumszítés Határidő: november 15. (ill. a csoportba kerülés után 2 hónap)
Megvalósítás		Korrekciók, változások jelelése.	Felülvizsgálat, értékelés

1.12. AZ ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK MÉRÉSÉRE ALKALMAZOTT DIAGNOSZTIKAI ELJÁRÁSOK

1.12.1. PAC -1: Pedagógiai Analízis és Curriculum A szociális és személyiségfejlődés mérésére 6-16 éves és idősebb közép-súlyos értelmi fogyatékos személyeknél

Fejlesztési diagnózist ad, ami segíti a gyógypedagógus fejlesztő munkáját.

Az űrlap kitöltéséhez elengedhetetlen a PAC-1 kézikönyv használata. Egyéni megfigyelésen alapul.

Négy területen mér:

- Önkiszolgálás
- Megértési képességek (Kommunikáció)
- Szocializáció
- Foglalatosság

Az elért teljesítmények kördiagramon ábrázolhatóak. Lehetőség van olyan kompetenciaszintek kiszámítására, amellyel az egyéni teljesítmények összehasonlíthatóvá válnak.

1.12.2. Walter Straßmeier-féle diagnosztika:

Öt területen mér:

- Önellátás
- Finommotorika
- Nagymozgás
- Nyelv/beszéd

Profillapon diagram formájában jeleníthető meg a gyermek fejlettségi szintje, melyekhez életévet társít. Könnyen felvehető. A későbbi mérést követően könnyen összehasonlítható, leolvasható a két diagram összevetésével a változás, fejlődés.

1.12.3. További, az értelmileg akadályozott tanulók adaptív viselkedésének mérése során alkalmazható eljárások

A Heidelbergi Kompetencia Invertár(HKI) készítői Holtz és munkatársai. A kérdőív 152 kérdésből áll, 19 alterületbe sorolható, amelyek 3 központi területhez tartoznak. A 19 alterület 8-8 tételből áll, amelyek egy alterületen belül nehézségi sorrendben követik egymást.

A HKI olyan eszköz, amely áttekinthető képet nyújt a kompetens viselkedés különböző területeiről, de emellett szükséges lehet finomabb vizsgálati módszerek alkalmazására is.

Központi terület	1.Praktikus kompetencia	2. Kognitív kompetencia	3. Szociális kompetencia
Alterület	1.1.Táplálkozás, öltözködés 1.2. Tisztálkodás 1.3.Elővigyázatosság 1.4.Praktikus készségek	2.1. Közlekedés, mozgástér 2.2.Pénz, bevásárlás 2.3.Szolgáltatások, és közintézmények igénybevétele 3.4.Időbeli tájékozódás 3.5.Geometriai alapfogalmak 3.6.Számolás 3.7.Olvasás/Írás 3.8.Beszédértés 3.9.Beszédprodukción	3.1. tanulás és munka 3.2.Identityásának megtalálása 3.3.Önkontroll 3.4.Önérvényesítés 3.5.Szociális kapcsolatok 3.6.Együttműködés, társadalmi előírások

Képet ad az egyes személyek, esetleg csoportok fejlettségéről. Előnye, hogy kis lépekben mér. Felvétele egyszerű, különösebb előképzettséget nem igényel.

1.12.4. Vineland Szociális Érettségi skála, vagy Doll-skála (Doll, 1965)

A skála 8 területet ölel fel, ezek:

1. általános önkiszolgálás
2. étkezési önkiszolgálás
3. öltözködési önkiszolgálás
4. önirányítás
5. elfoglaltság, szabadidő
6. kommunikáció,
7. helyváltoztató mozgás

8. szocializáció

1.13. AZ OTTHONI, NAPKÖZIS, TANULÓSZOBAI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐ- ÍRT ÍRÁSBELI, SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK EL- VEI

A házi feladatok legfontosabb funkciója a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó gyakorlás, készség és képességfejlesztés, a tanult ismeretek megszilárdítása, felkészülés a következő tanórára. A házi feladat fontos eszköze az önálló munkára nevelésnek, az önálló ismeretszerzési technikák elsajátításának és a problémamegoldó képesség fejlesztésének. Visszajelzés a pedagógus számára az átadott ismeretek elsajátításának mértékéről.

Típusai:

- szóbeli feladatok
- írásbeli feladatok
- rajzos vagy gyakorlati feladatok

1.13.1. A feladatok elkészítésének színterei

- Napközis tanórai tanulás: pedagógus segítségével
- Tanulósobai tanulás: pedagógus segítségével
- Otthoni tanulás: lehetőleg szülői, gondviselői ellenőrzéssel

Sok esetben az otthonra adott házi feladat teljesítése kérdéses, ezért a napközi otthonnak kiemelt szerepe van a tanulók órán tanult ismereteinek elsajátításában, gyakoroltatásában, ismétlésében, házi feladatok megoldásában.

A nevelőnek fokozottan kell ügyelnie a napközi illetve a tanulószoba adta tanulási lehetőségek kihasználására.

A házi feladat típusai:

- szóbeli feladatok
- írásbeli feladatok
- rajzos vagy gyakorlati feladatok

A házi feladatok célja, hogy a tanulók:

- elkészítésükkel elmélyítsék az órán tanultakat,
- megtanulják önállóan alkalmazni az ismereteiket és
- segítsék a logikus gondolkodás kialakulását és fejlesztését.

Házi feladatok lehetnek:

- feladatgyűjteményből adott feladatok,
- tankönyvi kérdésekre adandó válaszok,
- vázlatkészítés,
- leíró vagy elemző munkák,
- házi dolgozat,
- gyűjtő- vagy kutatómunka, illetve
- számítógépes feladat.

1.13.2. A feladatok elkészítésnek elvei, szempontjai, korlátai

- A pedagógus feladata a tanulók felkészítése a házi feladat elvégzésére, a feladatok kijelölése, ellenőrzése, értékelése.
- A tanuló feladata, kötelessége a kijelölt feladat elvégzése, megtanulása, az elmaradások pótlása.
- A napközis tanórát, tanulószobát vezető pedagógus feladata a nyugodt tanulási körülmények megteremtése, a tanulás irányítása, szükség esetén segítségnyújtás, a megfelelő tanulási módok elsajátíttatása. Lehetősége van további feladatok kijelölésére is a tanulók számára.
- A napközis tanórát és a tanítási órákat vezető pedagógus rendszeresen konzultáljon a kapott feladatokról, a tanulók haladásáról, a napközis tanórai/tanulószobai tanulmányi munkáról.
- A tanítási órákon kapott feladatokat megbeszélés szerint a napközis vagy tanulószobát vezető pedagógus is értékelheti.
- A házi feladat kijelölésekor figyelembe kell venni a tanulók életkori sajátosságait és teljesítőképességét. Ennek megfelelően kell alakítani a szóbeli és írásbeli feladatok arányát, ügyelve arra, hogy a munka mennyisége ne legyen túlzó.
- Lehetőleg legyen írásbeli házi feladat a sok gyakorlást igénylő tantárgyakból. (nyelvtan, matematika)
- Hétféjére, tanítási szünetre ne adjunk írásbeli házi feladatot. A 10. osztályban a vizsgákra való felkészülés indokolja a folyamatos tanulást, ezért adható házi feladat.
- Rendszeres ellenőrizni kell a házi feladatok elkészítését.

- Otthon tanuló diákjaink esetében olyan házi feladatot adjunk, melynek elvégzéséhez szükséges anyagok és eszközök otthonukban is elérhetőek.
- A házi feladat lehet személyre szabott, differenciált, esetenként a felzárkózás eszköze is
- Csak olyan feladatot adunk, amely nem tartalmaz új ismeretet, a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódik.
- A házi feladat a tanulók tankönyve, füzetete, munkafüzetete, és az általánosságban használt eszközökkel, felszerelésekkel elkészíthető legyen.
- Az önálló tanuláshoz a tanítási órákon gyakoroltatjuk a különböző tanulási technikákat, útmutatást adunk az otthoni tanulás megtervezéséhez, időbeosztáshoz.

A házi feladat a tanulók önálló, tanítási órák között végzett tevékenységén alapuló oktatási módszer. A tanulóra fordított idő az otthoni felkészülésben növeli az oktatás eredményességét, ezért rendszerességét fontosnak tartjuk.

- Iskolánkban munkanapokon az adott tananyaghoz kapcsolódó írásbeli és szóbeli házi feladat adható, amelyet a pedagógus körültekintően jelöl ki és elvégzését ellenőrzi, értékeli.
- Fontos, hogy ez a feladat sikeresen megoldható legyen a tanulók számára, ezért az önálló tanári képességet tanórán fejlesztjük. Az elsajátítottak begyakorlását, és a következő tanóra előkészítését szolgálja. Ehhez felhasználjuk az egyedi tevékenységet irányító munkafüzeteket, illetve feladatlapokat, amelyek lehetőséget adnak a differenciálásra. (felzárkózást segítő, ill. tananyagon túlmutató)

Értékelése:

- A tanulókat előre tájékoztatjuk a házi feladat elkészítésének (írásbeli, szóbeli) szabályairól, ill. a mulasztás következményeiről
- A rendszeres elkészítést ellenőrizzük, értékeljük.
- Tantárgytól, feladattól függően az előre megbeszélte értékelési rendben és osztályzattal minősíthető.

1.14. EGÉSZSÉGNEVELÉSI ELVEK

- Együttműködést alakít ki a pedagógiai, az egészségügyi, a gyermekvédelmi szakemberek, a szülők és a diákok között annak érdekében, hogy az iskola egészséges környezet legyen.
- Kiemelt jelentőséget tulajdonít az egészséges étkezésnek, a testedzésnek és a szabadidő hasznos eltöltésének.
- Önmagunk és egészségi állapotunk ismerete;
- Az egészséges testtartás, a mozgás fontossága;
- Az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe;
- A betegségek kialakulása és gyógyulási folyamat;
- A barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben;
- A tanulás technikái, az idővel való gazdálkodás szerepe;
- A természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége;
- A személyes biztonság, a balesetvédelmi rendszabályok megismerése, alkalmazása.

1.14.1. Ajánlott tevékenységek:

- Önismeret, tulajdonságaim, különbözőségeik, képességek
- test tisztántartása, szokásrend elsajátítása irányítással
- helyes fogápolás
- helyes öltözködés
- környezetünk tisztasága, részvétel a környezet tisztántartásában, tapasztalatszerzés a tiszta és szennyezett környezetről
- helyes életmód, fogyasztás mennyiségéről tapasztalatok szerzése, játék, munka, alvás egyensúlya
- kapcsolatok, barát, osztálytárs, családtagok, - ragaszkodás, szeretet, segítőkészség, illemszabályok
- közlekedés fejlettség szerint
- felkészülés a felnőtt életre –minták, példák fontossága, -önértékelés, önkritika fontossága, elutasításra való képesség kialakítása
- egészséges életvitel, táplálkozási szokások tudatosítása,
- tisztaság a lakásunkban, konyha higiénája

- egészség, sport, - betegség, orvoshoz fordulás, segítségkérés,
- társas kapcsolatok

1.15. KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

1.15.1. Környezettudatosságra nevelés

A helyi tanterv biztosítja, hogy a tanulók életkorához, az egyes tantárgyak sajátosságaihoz igazodva a tanulók elsajátíthassák a környezetvédelemmel összefüggő ismereteket és felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására.

A tanulók ismeretsajátításában a természeti- környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Kapcsolódjanak be a közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti megelőzése váljék meghatározóvá. E területen szerzett műveltség fontos eszköze az egészséges életmóddal, életvitellel, környezettudatos- viselkedéssel kapcsolatos szabályok elsajátításának is.

1.15.2. Célok

- elősegíteni a természetnek, mint létező értéknek tiszteletét, annak környezetével, kultúrájával együtt,
- hozzájárulni a természetes ökológiai folyamatok visszaállításához,
- segíteni a biológiai sokféleség megőrzését,
- elősegíteni a környezettudatos magatartás és életvitel kialakulását kialakítani a környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartást, egyéni és közösségi szinten egyaránt
- érzékennyé tenni a tanulókat a környezet állapota iránt.

1.15.3. Kiemelt feladatok, tevékenységek

- otthonunk, környezetünk tisztasága
- természeti értékeink
- környezeti ártalmak
- helyes és helytelen szokásaink
- veszélyhelyzetek
- változások a környezetünkben, otthonunkban, anyagokban,
- természeti és társadalmi környezet

- gazdálkodás az energiával
- fogyasztói vásárlói szokások

1.15.4. Témakörök

- időbeli tájékozódás, emberek, szokások a Földön
- rokonaink, őseink,
- fogyasztás
- itthon és a nagyvilágban
- együttműködés fejlesztése, empátiára való törekvés fejlesztése,
- önismeret, problémamegoldás, konfliktuskezelés, nyitottság, önbizalom, autonómia
- mérlegelés, döntés, többszemponú megközelítés, együttműködés, érdekképviselés,

Fontos cél, hogy a gyermekek alkalmassá váljanak a szociális szerepek kellő elsajátításához, hogy a személyiségük adta lehetőségek és korlátok között megtanuljanak önállóan eligazodni.

1.15.5. Alapelvek

- A környezeti nevelési az oktatás és nevelés valamennyi területén jelenjen meg!
- Erősítsük a tantárgyközi kapcsolatokat, hogy a tanulók egységben lássák az egy témához tartozó ismereteket!
- A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is konkrétan jelöljük meg a feladatokat és az alkalmazni kívánt módszereket.
- A pedagógusok, a felnőtt dolgozók személyes példájukkal legyenek a környezet tudatos életvitel hiteles terjesztői!
- Az iskola tisztaságának javítása, a szemét mennyiségének csökkentése
- A tanulók ismerjék meg szűkebb környezetüket, lássák az értékeket, problémákat, ápolják a hagyományokat!
- Az egészség és a környezet összefüggései.
- Az esztétikus környezet és egészséges életmód iránti igény kialakítása tanulóinkban.
- Szelektív hulladékgyűjtés legyen természetes számukra,

- Ismerjék meg a szakmájuk veszélyes hulladékait és kezelésükre vonatkozó szabályokat.
- Törekedjenek a munkájuk során keletkező maradékok, hulladékok felhasználására, újrahasznosítására.
- Környezetbarát szemlélet, magatartás, viselkedés, életvitel kialakítása és megszilárdítása.

1.15.6. A környezeti nevelésben használható módszerek gyűjteménye

1. Játékok

- drámapedagógia
- szituációs
- memóriafejlesztő
- kombinációs
- érzékelést fejlesztő
- ráhangolást segítő
- bizalomerősítő
- kapcsolatteremtést segítő

2. Modellezés

- működő modellek készítése, elemzése

3. Riportmódszer

- direkt riportok

4. Közösségépítés

- csoportszervezés a környezeti nevelés érdekében

5. Művészeti kifejezés

- népművészet
- vizuális művészet a környezeti nevelésben
- irodalmi alkotások,
- zeneművészet,

- esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése
- a tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén

6. Aktív, kreatív munka

- madárvédelmi feladatok,
- szelektív hulladékgyűjtés,
- rend- és tisztasági verseny.

1.16. A GYERMEKEK, TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

A tanulók előképzettségében nem csak a megszerzett ismeretek, készségek terén mutatkoznak jelentős – a társaiktól lemaradók számára speciális segítség nélkül leküzdhetetlen hátrányt jelentő – különbségek, hanem a szocializáció fokában, a viselkedésmódban, a közösségi viselkedés szabályainak ismeretében és a higiénia terén is.

1.16.1. A beilleszkedési, magatartási nehézségek enyhítését szolgáló tevékenységek

- az osztályfőnökök és a gyermekkel foglalkozó szakemberek összehangolt munkája
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai munka megszervezése
- a nevelők és a tanulók személyes kapcsolata
- szakkörök, kirándulások, nyári táborok
- családlátogatások, fogadóórák
- kapcsolattartás a hivatalos szervekkel (családsegítő szolgálat, gyámhivatal, rendőrség).

1.16.2. A tehetséggondozást, a képességkibontakoztatást segítő tevékenység

A tehetséggondozás színterei, feladatai:

Tanóra keretein belül:

- tananyag differenciálása,
- differenciált képességfejlesztés,

- korszerű tanulásszervezés,
- személyes biztatás,
- jutalmazás megfelelő formái

Tanórán kívüli foglalkozások:

- tanulmányi versenyekre való felkészítés: Komplex Tanulmányi Verseny, Országos Szakmai Tanulmányi Verseny,
- sportversenyek különböző sportágakban, ügyességi versenyek: a sport területein elért eredmények motiváló hatással bírnak a hátrányok leküzdésére, fejlesztik az akaraterőt, közösségtudatot, szabálytudatot, stb.
- képzőművészeti szakkörök, - versenyek: a foglalkozások fejlesztő hatással vannak az értelmi, érzelmi, pszichikai tényezőkre. Különböző technikákat ismerhetnek meg a gyerekek, fejlődik kreativitásuk.
- kulturális fesztiválok

1.16.3. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő tevékenység

Tanulási kudarcnak leginkább azok a tanulók vannak kitéve, akiket gátló tényezők - szociális hátrány, mikrokörnyezet, alapvető higiéniai szokások hiánya, iskolai hiányzás magas aránya, lelki-, pszichikai-, testi sérülés, érzékszervi zavar, magatartás- és figyelemzavar, részképesség zavar, egyedi sajátos nevelési igény - befolyásolnak egyéni képességeiknek megfelelő kibontakoztatásában, adottságaikhoz mért fejlődésükben.

Törekedni kell arra, hogy minél előbb kiszűrjük a tanulási kudarcnak kitett tanulókat. Ezt követően egyéni segítségnyújtást kell biztosítanunk a tanulóknak, s szüleiknek. A sajátos nevelési igényből fakadó többletmegsegítés biztosítása érdekében rehabilitációs, habilitációs foglalkozásokat tartunk tanulóinknak. A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen, vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul.

1.16.4. Integrált tanulócsoporthok

Egyénre szabott fejlesztő programok létrehozása: az egyéni haladási tempót és a fogyatékoság típusát, mértékét figyelembe véve a különböző fokban sérültek

együttnevelésére, oktatására, felzárkóztatásának biztosítására, az iskolai kudarcok megelőzésére kell törekednünk.

Az egyéni képességek felmérése után alakítjuk ki, és a tantárgyak tanmeneteibe építjük be, a tanórákon valósítjuk meg a fentiekben foglaltakat. Fontos a feltételek biztosítása, lehetőség szerint a gyógypedagógiai asszisztens munkája az adott osztály mindennapjaiban.

1.16.5. Gyermek - és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Felelős: osztályfőnökök

A nevelés alapvető színtere a család. Az iskola nem csorbíthatja a szülők jogait és nem vállalhatja át kötelességeiket, viszont kötelesek vagyunk felismerni a családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrányokat és segíteni azok csökkentését. Az iskola oktat, és ezzel együtt nevel is. A nevelés hatása talán erősebben él a tanulóban, mint az a tananyag, amelyre oktatjuk. A kedvezőtlen hatások, az érték – és normavilág, a családokban érzékelhető folyamatos életvezetési problémák miatt növekszik a feszültségszint és csökken a feszültségtűrő-képesség. A káros hatások a tanulók teljesítmény-, viselkedés-, és kapcsolatzavarainak formájában, gyakori igazolatlan hiányzásokban jelennek meg.

Az iskolai gyermekvédelem jelzőrendszer kell, hogy legyen, hiszen a tanuló minden problémája (éhsége, agresszivitása, szorongása...) érzékelhető az iskolában. A gyermek és ifjúságvédelem az intézmény dolgozóinak együttes feladata, ami a gyermekek testi és szellemi fejlődését kívánja biztosítani, a gyermekjogok érvényesítésével és a szocializáció elősegítésével. A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat az iskola a Gyermekjóléti Szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel a súlyosabbá válásukat.

Iskolánk alapvető feladatai a gyermek- és ifjúságvédelem területén:

- prevenció (alkohol, drog, agresszió...)
- a hátrányos helyzetű és a potenciálisan veszélyeztetett gyerekek feltérképezése
- segítségnyújtás, szükség esetén szakember segítségének igénybevétele
- szoros együttműködés és kapcsolattartás a Gyermekotthon vezetőjével, a nevelőkkel és a szülőkkel
- szükség esetén jelzés a Gyermekjóléti Szolgálat szakemberei felé

1.16.6. A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek

A szociálisan hátrányos helyzet olyan anyagi és kulturális életkörülmény, amely a tanulók egy részénél, az átlagosnál gyengébb iskolai teljesítményt vagy a tanulással kapcsolatos motiváció hiányát eredményezheti. A szociálisan hátrányos helyzet veszélyezteti a gyermek személyiségfejlődését, ezért a hátrányok enyhítése, a prevenció rendkívül fontos.

A szociális hátrány enyhítését segítő tevékenységek:

- kiemelt figyelem az iskolába lépő gyermekek, illetve családjaik tekintetében
- a hátrányos helyzetű tanulók sokoldalú fejlesztése
- az egyéni fejlődésbeli és magatartásbeli hátrányok csökkentése
- segítségnyújtás a pályaválasztás terén
- differenciált oktatás
- informatika, idegennyelv-tanulás:
- Változó világunkban egyre nagyobb hangsúlyt kap a számítógép ismerete, a levelezés, feladatmegoldás, munkavállalás és információszerzés szempontjából. A számítógépes programok a képességfejlesztést, rehabilitációs tevékenységet is támogatják (Oktató programok, CD-ROM-ok).
- Az idegen nyelv alapjainak elsajátítása azon kívül, hogy érdekes és szórakoztató tevékenység, elengedhetetlen ismereteket nyújt a munkavállalás esélyeinek növelése szempontjából is. (Számítógépes programok, oktató CD készlet bővítése).
- személyiségfejlesztés (osztályfőnöki óra, drámapedagógia, szakkörök)
- kirándulások:
- a programok a tanulók iskolai közérzetét, a mindennapi munkájukat pozitívan befolyásolják. Az életkori sajátosságokhoz igazodó programok jól kiegészítik a tananyagot, és erősítik a tanulók közötti kapcsolatot. Lehetőséget kapnak a gyerekek, hogy olyan tevékenységekben vegyenek részt, olyan élményeket szerezzenek, amire egyébként (a családban) nem lenne módjuk.
- mentálhigiénés programok, felvilágosító előadások (iskolavédőnő, gyermekorvos, pedagógus, ÁNTSZ):
- a személyi higiénia javításán, erősítésén kívül kiemelt feladatunk a dohányzás, deviancia visszaszorítása a tanulók körében. A környezet iránti rend és tisztaság igényének kialakítása, erősítése át kell, hogy hassa mindennapjain-

kat. Lehetőség szerint szervezzünk felvilágosító órákat külső szakember bevonásával.

- napközi ellátás, tanulószobai ellátás biztosítása:
- szorgalmazzuk a napközit, mert a komplex pedagógiai folyamat szerves részének tekintjük.
- könyvtár:
- a tárgyi tudás kialakításának és kialakulásának a segítője, az ismeretszerzés alapvető, hagyományos eszköze. Fontos színhelye a szabadidő hasznos eltöltésének.
- a DÖK színvonalas szabadidős programokkal kompenzálja a hátrányokat:
- a személyiségfejlődés területén ez a tevékenységi forma nélkülözhetetlen, mert sok esetben nem tanultak meg játszani, nem ismerik a tevékenység örömet, nem tanultak meg szabályokat megfogalmazni, azokat alkalmazni, betartani. Nehézséget okoz az együttjátszás, a társhoz történő alkalmazkodás is. Kiemelt cél, hogy a szabadidő kulturált eltöltése a tanulók igényévé váljon.
- különös figyelem fordítása a hátrányos helyzetű tanulók tehetséggondozására, felzárkóztatására
- reszocializációs feladatok vállalása
- a hagyományok megünneplése közösségépítő, ünnepélyeinknek érték közvetítő szerepe nélkülözhetetlen. A szülők meghívásával, családok együtt ünneplésével szorosabbá válnak a kapcsolatok.
- kulturális intézmények, múzeum, könyvtár, bábszínház, színház, mozi, kiállítás, hangverseny látogatásával juttatjuk olyan élményekhez tanulóinkat, melyet családjuk anyagiak híján nem képes biztosítani.
- kollégiumi elhelyezést vehetnek igénybe a távolról utazó tanulóink.

A következő területeken kapnak még segítséget a családok:

- segítséget nyújtunk igény esetén a hivatalos nyomtatványok értelmezésében, kitöltésében.
- útmutatást adunk adott esetben, hogy hová, kihez forduljanak problémás ügyeikben / pszichológus, orvos, ügyvéd, hivatal /
- tájékoztatást adunk az igénybe vehető kedvezményekről

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság esetén térítésmentes étkezés
- az „Esély” Fogyatékos Gyerekekért Alapítvány támogatja a tanulóink versenyekre való utaztatását, hozzájárul rendezvényeink finanszírozásához, tanulói táborozáshoz, kiránduláshoz.
- Vöröskereszt és magánszemélyek ruha és felszerelés adományozása.
- a Kolping Támogató Szolgálat OEP finanszírozással háztól-házig szállítja az önállóan utazni nem tudó gyermekeket, fiatalokat.
- krízishelyzet esetén tanácsadás, elhelyezés segítése.

1.16.7. Kapcsolattartás

Széleskörű kapcsolat-rendszer fenntartása a szülőkkel, segítő szervezetekkel:

- a jól működtetett kapcsolatrendszer segíthet a hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek javításában (pedagógiai szakszolgálat, óvodák, önkormányzatok, kisebbségi szervezetek, gyermekjóléti szolgálat, gyermekvédelem, egészségügyi hálózat, egyéb támogatók: pályázati lehetőséget biztosító szervezetek, egyéb csoportok, magánszemélyek.)
- nyílt napok, szülői értekezletek, családlátogatások, közös ünnepek, programok szervezése. Szülői szervezet létrehozása. Cél, hogy a szülőknek legyen lehetőségük aktívan részt venni az iskola, a tanulók életében. A pedagógusokkal is tartalmasabb, bizalmasabb kapcsolat alakulhat ki ezáltal.

1.17. A TANULÓK JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓK MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK A TANULÓK FEGYELMEZÉSE

1.17.1. A tanulók jutalmazásának elvei

- Tanulmányi, magatartási és szorgalmi követelmények kiemelkedő teljesítménye.
- Az iskola hírnevének erősítése (tanulmányi, sport, kulturális tevékenységgel).
- A jutalmazás nem csak a teljesítményre koncentráló, a teljesítmények mellett az egyéni adottságok, az egyén fejlődése, a közösség összetétele, külső körülmények és szubjektív lehetőségek figyelembevételével is történhet.
- A jutalmazás mindig közösség előtt, a példa nevelő erejének kihangsúlyozásával történik.

1.17.2. A tanulók jutalmazásának formái

Fajtája:	Kritériuma:	Ideje:	Adományozza:
Szaktanári dicséret	Kiemelkedő tantárgyi teljesítményért	A tanév folyamán, amikor a tanuló érdemes lesz rá	Szaktanár
Osztályfőnöki dicséret (szóbeli, írásbeli)	Kiemelkedő tanulmányi, sport és közösségi munkáért	A tanév folyamán, amikor a tanuló érdemes lesz rá	Osztályfőnök (szaktanárok, napközis nevelő javaslatára)
Intézményvezetői dicséret	Kimagasló tanulmányi, kulturális és sporteredményért	A tanév folyamán, amikor a tanuló érdemes lesz rá	Az osztályfőnök és szaktanár javaslatára az igazgató
Nevelőtestületi dicséret	Az iskolai élet különböző területein végzett tartós, kiemelkedően	A tanév folyamán, amikor a tanuló érdemes lesz rá	Nevelőtestület

	<p>példamutató munkáért, kötelességen túlmennő tevékenységért (nem feltétlenül előzményként az intézményvezetői dicséret).</p> <p>Korábban 2 intézményvezetői dicséretet követő, erkölcsi elismerést érdemlő tevékenységért.</p> <p>Szóbeli és írásbeli fokozata van.</p>		
Jutalomkönyv, jutalom tárgy	Kimagasló tanulmányi kulturális és sporteredményért	A tanév végén	Osztályfőnök, szaktanár, napközis nevelő
Oklevél	Kitűnő tanulmányi eredményért	A tanév végén	Osztályfőnök
Móricz Zsigmond díj= nagyobb értékű jutalom tárgy	Kimagasló tanulmányi és/vagy közösségi munkáért	A tanév végén, egy végzős tanulónak	Nevelőtestület javaslata alapján „Esély Fogyatékos Gyermekekért” Alapítvány

1.17.2.1. Jutalmazásra javaslatot tehet

- osztályfőnök
- osztályban tanító nevelő
- napközis csoportvezető
- nevelőtestület

- igazgatóhelyettes
- igazgató

1.17.2.2. A magatartás szöveges értékelésének szempontjai

- együttműködés a társakkal, tanárokkal
- konfliktuskezelés
- szabályok betartása
- a közösségben, osztályban elfoglalt hely
- felelősségtudat
- kezdeményezőkézség
- önbizalom
- az érdekérvényesítés képessége
- udvariassági szokások megtartása

1.17.2.3. A magatartás értékelésének fokozatai

PÉLDÁS:

- Az a tanuló, aki a közösség alakítását, fejlődését munkájával, jó kezdeményezéseivel, véleményével, példás viselkedésével elősegíti, társait ösztönzi;
- Az iskolai feladatokból önként részt vállal, azokat teljesíti;
- A házirendet betartja, s ezzel társainak jó példát mutat;
- Felnőttekkel, társaival szemben udvarias, segítőkész, tisztelettudó, megértő, együttműködő és jóindulatú;
- Fegyelmező intézkedés nem volt vele szemben;
- Munkavégzése megbízható, pontos, lelkiismeretes;
- Megnyilvánulásaiban őszinte.

JÓ:

- Az a tanuló, akinek neveltségi szintjében, emberi kapcsolatiban apróbb hiányosságok tapasztalhatók, de törekszik a kijavításukra;
- Részt vesz a közösségi életben, a rábízott feladatokat elvégzi;
- A házirendet igyekszik betartani;
- Fegyelmezési problémák ritkán fordulnak elő, ezek kismértékűek;
- Fegyelmi fokozata: legfeljebb szóbeli osztályfőnöki figyelmeztetés.

VÁLTOZÓ:

- Az a tanuló, aki a közösségi munkában csak vonakodva vesz részt, alakítására nincs befolyása;
- Viselkedésével szemben kifogás merül fel;
- Többször vét a házirend és a közösségi magatartás szabályai ellen;
- Társaival szemben időnként durva, goromba, nem segítőkész;
- Önértékelése irreális, felelősségérzete, rendszeretete ingadozó;
- Fegyelmezési fokozata: írásbeli osztályfőnöki megrovás.
- Legsúlyosabb fegyelmező intézkedés vele szemben: igazgatói figyelmeztetés.

ROSSZ:

- Az a tanuló, aki fegyelmezetlen magatartásával a közösség fejlődését hátráltatja, rossz példát mutat társainak, hibáit nem látja be, szándékosan árt a közösségnek;
- A nevelési ráhatásokat tudatosan elutasítja;
- A felnőttekkel szemben gyakran nevetlenül viselkedik, tiszteletlen, társai-val durván beszél, verekedik;
- Legmagasabb fegyelmező intézkedés vele szemben, igazgatói intés.

1.17.2.4. A szorgalom szöveges értékelésének szempontjai

- a munkavégzés rendezettsége
- munkafegyelem
- felszerelés
- odafigyelés, összpontosítás
- önállóság
- segítségkérés és adás
- együttműködés
- érdeklődés, aktivitás
- munkatempó
- hatékonyság

1.17.2.5. A szorgalom értékelés fokozatai

PÉLDÁS:

- Annak a tanulónak a szorgalma, aki a tanulmányi munkában kitartó, egyéni képességeihez mért, a tőle telhető legjobb eredményre törekszik;
- Munkája pontos, megbízható, precíz, törekszik a hibátlan munkavégzésre.;
- Többfeladatokat vállal, feladatait maximális önállósággal és megbízhatóan végzi el;
- Kötelességtudata magas fokú, munkatempója állandó, lankadatlan, mindig készül, figyel, érdeklődő;
- Érdeklődése sokirányú, egyes tantárgyakban a tananyagon felül is produkál, ismeretanyaga a tananyagon kívülre is kiterjed.

JÓ:

- A tanuló szorgalma, ha figyel az órákon, a házi feladatot elvégzi, az órákra képességeihez mérten lelkiismeretesen készül, az órán megfelelően dolgozik, de többre nem törekszik;
- Ösztönző hatásokra rendszeresen dolgozik, és ellenőrzi munkáját, önmagát;
- Általában felkészül, de különösebb érdeklődést nem mutat, az órai aktivitása a munkához való viszonya a tőle elvárható szintű;
- Érdeklődése megmarad az iskolai tananyag keretein belül.

VÁLTOZÓ:

- Annak a tanulónak a szorgalma, akinek munkája ingadozó, hanyag és jó munkák váltogatják egymást;
- Önállótlan, csak utasításra kezd a munkához, nem ellenőrzi önmagát;
- Munkája változékony, gyakran dolgozik képességszintje alatt;
- Szétszórtságot jellemzi, ritkán figyel valamire.

HANYAG:

- Tanuló szorgalma, ha fegyelmezetlenül dolgozik, megbízhatatlan, a munkáját nem végzi el;
- Képességeihez, a körülményeihez képest csak vonakodva és keveset tesz tanulmányi előrehaladása érdekében, munkavégzése megbízhatatlan, pontatlan;
- Gyakran mulasztja el kötelességeit, munkafegyelme rossz;
- Érdéktelenség, teljes közömbösség jellemzi.

1.17.3. A tanulók fegyelmezése

1.17.3.1. A tanulók fegyelmezésének elvei

- A tanulók iskolában és iskolán kívül tanúsított magatartásának és viselkedésének minősége,
- A megbízatások és a képességekhez viszonyított tanulmányi teljesítések,
- Felszerelések, iskola épületének óvásához való destruktív hozzáállás,
- Közösségi magatartás, viselkedés normáinak betartása.

1.17.3.2. A fegyelmezés fokozatai

1. Szóbeli figyelmeztetés (szaktanári, ügyeletes tanári, osztályfőnöki)
2. Osztályfőnöki, szaktanári írásbeli figyelmeztetés
3. Osztályfőnöki intés
4. Intézményvezetői figyelmeztetés
5. Intézményvezetői intés
6. Intézményvezetői megrovás
7. Nevelőtestületi megrovás
8. Fegyelmi eljárás (rendkívüli esetben az Nkt. 58§ alapján)
9. Tanulói jogviszony megszüntetése vagy áthelyezés más intézménybe

Osztályfőnöki figyelmeztetést kap az a tanuló, aki

- Az iskola területén, kiránduláson, iskolai rendezvényeken fegyelmezetlen,
- Megbízatását szándékosan elhanyagolja, nem teljesíti,
- Indokolatlanul elkésik, durva a játékban, mások testi épségét veszélyezteti,
- Közösségellenes magatartást tanúsít, hangneme durva, sértő, az iskola rendjét zavarja.
- Csavarog, az iskolából elszökik, a tanórákról távol marad.

Osztályfőnöki intést kap az a tanuló, aki

- Kötelességeinek elvégzését megtagadja,
- Durván, csúnyán beszél, megjegyzései sértőek,
- A tanórán és foglalkozásokon rendbontó,
- Szeszesitalt fogyaszt, dohányzik, lop,

- Verekszik, szándékosan balesetet okoz,
- Az iskola felszerelését szándékosan rongálja, kárt okoz,
- Többszöri osztályfőnöki figyelmeztetésben részesült.

Intézményvezetői figyelmeztetést, intést kap az a tanuló, aki

- A házirendet súlyosan megszegi,
- Többször részesült osztályfőnöki intésben,
- Eltulajdonítja társai, az iskola értékeit,
- Botrányt okoz, kisebb társait megfélemlíti, súlyos testi sértést okoz,
- Az iskola pedagógusát és nem pedagógus beosztású dolgozóját durván megsérti.

1.18. PEDAGÓGIAI SZAKMAI SZOLGÁLTATÁS

- a pedagógiai és egyéb dokumentumok elkészítésének és alkalmazásának segítése,
- a fejlesztő tevékenység elemzése, értékelése, segítése,
- taneszközkészítés, -kiválasztás segítése
- pedagógiai módszerek, eszközök, eljárások megismertetése, terjesztése
- egyéni szakmai tanácsadás.

A tanuló tájékoztató tanácsadó szolgálat feladata a tanulók, a tanulóközösségek, a diákönkormányzatok segítése, a jogaik érvényesítéséhez szükséges ismertek nyújtásával.

1.19. UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI SZOLGÁLTATÁS

„Minden pedagógia hamis,
amely nem elsősorban arra a személyiségre támaszkodik,
akit nevel, annak szükségleteire, legbensőbb énjére.” (C. Freinet)

A sajátos nevelési igényű gyerekek csoportjába tartozó, tanulási zavarral küzdő (diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás), integráltan oktatott tanulásban és értelmileg akadályozott, halmozottan sérült, valamint személyiség és magatartási problémákkal küzdő iskolás – és óvodáskorúak gyógypedagógiai ellátását, fejlesztését több éve vállalja fel intézményünk utazó gyógypedagógiai szolgáltatás keretében.

Célunk az integráltan oktatott SNI gyermekek, tanulók közvetett és közvetlen gyógypedagógiai megsegítésének biztosítása.

Munkánkat a gyógypedagógiai szakvéleményre, tanárok, óvónők jellemzésére és saját vizsgálatunkra, megfigyeléseinkre hagyatkozva fejlesztési terv alapján végezzük. Általában 2-3 hónapra tervezünk, és az elért eredmények függvényében lépünk tovább.

Heti 1-3 órában foglalkozunk a gyermekekkel egyéni vagy kiscsoportos (2-8 fő) formában.

Fejlesztőmunkánk hatékonyságának fokozása érdekében állandó kapcsolatban vagyunk a tanulási képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal és szívesen veszünk részt tanfolyamokon, előadásokon ismereteink bővítése, szakmai fejlődésünk érdekében.

Az integrált értelmi fogyatékos gyermekek egyedi sajátosságai eltérnek az átlagostól, ennek megfelelően a lehetséges fejlődés eléréséhez sajátos feltételek, pedagógiai eszközök, módszerek, segédeszközök biztosítása szükséges. Mi, gyógypedagógusok segítő partnerként vállalunk feladatokat a problémák megoldásában. Irányítjuk és ellátjuk a gyermekek speciális fejlesztését, olyan új sérülés specifikus módszerek, eljárások alkalmazásával, amelyek főként terápiás, korrekciós jellegűek.

Az ellátás helyszíne:

- Az integrációban résztvevő többségi városi és térségi óvodák, (tankerületi) általános iskolák, középiskolák
- Móricz Zsigmond EGYMI

Az utazó gyógypedagógus alapfeladatai:

- a gyermekkel való szakszerű foglalkozás, speciális fejlesztés
- az integráló pedagógusokkal való kapcsolattartás
- a szülőkkel való kapcsolattartás – igény szerint
- adminisztrációs munka (egyéni fejlesztési tervek, dokumentáció, jellemzések elkészítése)
- szakmai felkészülés

Az utazó gyógypedagógiai hálózat személyi feltételei:

- A fogyatékoság típusának megfelelő gyógypedagógus
 - oligofrénpedagógia szakos
 - tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos
 - értelmileg akadályozottak pedagógiája szakos
 - logopédia szakos
 - pszichopedagógia szakos
 - szurdopedagógia szakos
 - szomatopedagógia szakos

Az utazó gyógypedagógiai hálózat tárgyi feltételei:

- fejlesztő helyiség a többségi intézményben és az EGYMI-ben
- fejlesztő munkához szükséges kiadványok, feladatlapok, munkalapok gyűjteménye, vagy saját készítésű feladatlapok
- fejlesztő eszközök – EGYMI eszközkölcsönzője, többségi intézmény eszközei, utazó gyógypedagógus saját eszköztára
- szakkönyvek, gyógypedagógiai szakirodalom

1.19.1. Feladatok, tevékenységi formák

Egyénre szabott fejlesztési terv kidolgozása - alapjául a szakértői vélemény szolgál – amely biztosítja a gyermek számára az állapotához illeszkedő szolgáltatásokat – kiegészítve megfigyelésünk, saját vizsgálatunk eredményeivel és nem hagyhatjuk figyelmen kívül a befogadó intézmény velünk szemben támasztott elvárásait sem. Fontosnak tartjuk, hogy megfigyelhessük az SNI-s gyermeket a tanórákon és szabadidőben az integráló pedagógus hozzájárulásával. Az egyéni fejlesztési terv rész-

letesen kifejti a tantárgyi ismeretek megalapozására, fejlesztésre, a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, az alapvető kultúrtechnikák elsajátításához szükséges pszichés funkciók kialakítására vagy fejlesztésére, a motiválásra, az akaraterő fejlesztésére, a kitartó munkavégzés képességének alakítására, az önbizalom fejlesztésére szolgáló gyakorlatokat, módszereket, eszközöket.

Az egyéni fejlesztő foglalkozások egyik legfontosabb feladata – különösen a beiskolázás kezdetén – a tanulást meghatározó, az írás, olvasás, számolás elsajátításához szükséges pszichés funkciók kialakítása, fejlesztése. Ezek a következők:

1. Szociális érettség, feladattudat, feladattartás, a megfelelni akarás jelzését, az önálló helyzetmegoldásra való képességet.
2. Pontos és differenciált vizuális észlelés.
3. A hallott információk pontos észlelése, megkülönböztetése, adott hangok kiemelése, helyes egymásutániségének felismerése, hangkapcsolatok egységbe foglalása.
4. Összerendezett, koordinált mozgás, a szem és a kéz összerendezett, célszerű együttes mozgása, mozgatni tudása.
5. A keresztcsatornák együttműködése, a látott-hallott információk összekapcsolásának képessége és motoros visszaadása.
6. Rövid idejű vizuális-verbális memória.
7. Szándékos figyelem.

Diagnosztikus eljárások:

Célunk a gyermek minél alaposabb megismerése, képességstruktúrájának feltárása.

Óvodában és alsóbb osztályfokon a következő tesztek alkalmazhatók:

- mozgásfejlettség felmérése – statikus egyensúly – dinamikus egyensúlyozás és koordináció
- A mozgások összerendezettségét, gazdaságos, gördülékeny kivitelezését figyeljük meg.
- Frostig – teszt – a vizuális észlelés fejlettségének felmérése.
- GOH. GMP – diagnosztika, a hallás, a beszédészlelés – és értés vizsgálata.
- Goodenough emberrajz teszt,
- Diszlexia – prognosztika teszt,

- Diszgráfia vizsgálat
- Diszkalkulia vizsgálat
- Sindelar – a tanulási zavart okozó részképesség-gyengeségek felismerésére
- Pieron – figyelemvizsgálat.

Magasabb osztályfokon a gyermekek alapkészségeinek – olvasás – írás - számolás – szintjét, tantárgyi tudás fejlettségét mérjük fel tantárgyi tesztekkel, felmérésekkel.

Az egyéni és kiscsoportos gyógypedagógiai fejlesztés során a következő terápiás eljárásokat alkalmazzuk:

Mozgás-, testséma, téri orientáció fejlesztése:

- alapvető testhelyzetek felvétele játékos élethelyzetekben
- járás, futás gyakorlatok
- csúszás, kúszás, mászás, ugrás
- játékos, az állatok mozgását utánozó gyakorlatok
- fogás, dobás
- egyensúlygyakorlatok
- mozgás és a beszéd koordinálása, ritmusérzék fejlesztése

Testséma – téri tájékozódás fejlesztése

- testrészek felismerése, megnevezése
- oldaliság tanítása
- a test elülső, hátulsó részeinek, függőleges zónájának tanítása
- téri orientáció fejlesztése

Vizuális észlelés fejlesztése

- Frostig program gyakorlatainak felhasználásával
- azonosság felismerése – tárgy, kép, szín, forma egyeztetése
- különbözőség felismerése – válogatás, csoportosítás
- alak – konstancia – szín, forma, nagyság, hely, téri elrendezés állandóságának kialakítása,
- alak – háttér – elkülönítési képesség fejlesztése
- vizuális információk sorba rendezése, szeriális észlelés fejlesztése
- vizuális memória fejlesztése
- térbeli helyzetek és kapcsolatok észlelésének fejlesztése

Auditív észlelés fejlesztése

- hangfelismerés, hangdifferenciálás
- akusztikus inger irányának észlelése
- akusztikus és diszkriminációs gyakorlatok
- szekvenciák követése
- hangok, betűk helye
- ritmus

Beszédfejlesztés, olvasás előkészítése – Dr. Gósy Mária: Beszédészlelés és beszédmegértés, nyelvi készségek fejlesztése gyakorlatok felhasználásával

- beszédszervek ügyesítése
- beszédhallást fejlesztő gyakorlatok hangfelismerés, differenciálás, hanganalízis
- szókincsfejlesztés
- nyelvtanilag helyes beszédre nevelés
- kommunikációs készség fejlesztése

Finommotorika, grafomotoros készségfejlesztés sok-sok manipulációval.

Tantárgyi megsegítés során a fejlesztés anyagát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tanmenete szolgáltatja az osztályfoknak, a gyermek készségszintjének megfelelően.

Alternatív pedagógiai módszerek beépítése a mindennapi nevelő munkába: játékos-ság, változatosság, vizuális és auditív anyagok gazdag felhasználása, elegendő idő biztosítása a tananyag feldolgozásához.

Az eredményes egyéni fejlődés, fejlesztés megvalósításához elengedhetetlen, hogy a tanulók pillanatnyi fejlettségi szintjüknek, terhelhetőségüknek, képességeiknek megfelelő tevékenységeket végezzenek a tanulási helyzetek során. Így a feladatokat eredményesen, sikeresen tudják megoldani, tanulási kedvük, motivációjuk állandósul. A tanulás így nem kellemetlen feladatként, hanem örömforrásként, önmegvalósítási lehetőségként jelenik meg.

A többségi pedagógusok munkájának folyamatos segítése:

konzultáció, esetmegbeszélés, szakirodalommal való ellátása, szakmai tanácsadás, törvényi szabályozások, változások ismertetése, a nevelőtestület szemléletének alakítása, segítségnyújtás a befogadó óvodák, iskolák tanulói és szülőcsoportjának felkészítésében. A sikeres integrációban legfontosabb a nevelők hozzáállása, elkötelezettsége, elfogadó, támogató attitűdje. Megfelelő fejlesztő eszközök, feladatok végig

gondolása az óvónővel, osztálytanítóval, tanárokkal egyeztetve. Nyílt nap keretében hospitálási lehetőséget, speciális gyakorlati, módszertani ismeretek átadását, konzultációt biztosítunk.

Eszközkölcsönzőnk és könyvtárunk lehetőséget biztosít kollégáknak és a többségi pedagógusoknak is munkájuk hatékonyságának fokozása, a tanítási órák színvonalának emelése és a tanulók foglalkoztatása, többoldalú és játékos fejlesztése érdekében.

Figyelemmel kísérjük a tanulók haladását, részt veszünk a részeredmények értékelésében. Segítünk a tananyagot a gyermek képességeihez igazítani, javaslatot teszünk az egyéni fejlesztési szükségletekhez igazodó módszerváltásokra. Feladatot vállalunk a gyermekekre vonatkozó kedvezmények érvényesítésének segítésében, biztosításában.

Felkínáljuk segítségünket az új – az egyéni különbségek kezelését, a differenciálást biztosító – tanulásszervezési módok bevezetésére.

Javaslataink:

- kooperatív tanulás,
- páros, kiscsoportos munkavégzés,
- önálló, egyéni feladatvégzés,
- kéttanítós modell

Együttműködés a szülőkkel: leginkább a folyamatos együttműködéssel, kapcsolattartással segíthetnék a szülők gyermekük beilleszkedését, hiszen fontos tényező az otthoni segítség folyamatos és rendszeres biztosítása a gyermek fejlődésében.

Óvodai pedagógiai program

A gyógypedagógiai óvodai nevelést meghatározó törvényi szabályozások:

- A 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvéről

- 1. melléklet a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelethez
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól

IV. ÓVODAI NEVELÉS, FEJLESZTÉS 3-8 ÉVES KORÚ GYERMEKEK RÉSZÉRE

*"Önmagában véve senki sem szép, vagy rút, jó vagy rossz, jelentős vagy tompa szellem, hiszen az ember értéke mindig attól függ, hisznek vagy kételkednek benne."
(Robert Musil: Tulajdonság nélküli ember, AaK-5.)*

1.1. Helyzetkép, az óvodai nevelés indokoltsága

Óvodai csoportunk az 2018/2019. tanévtől működik a Móricz Zsigmond EGYMI keretein belül. A köznevelési törvény biztosítja, hogy minden sérült, akadályozott fejlődésű gyermek születésétől kezdve, a szülők igényeinek megfelelően támogató segítséget kapjon. Lenti és környéke óvodás korú tanulásban, ill. értelmileg akadályozott, valamint súlyosan, halmozottan sérült, ill. érzékszervileg fogyatékos és mozgásfogyatékos, autista gyermekek szüleinek igénye alapján szerveztük meg az ellátást. A gyermekek a területileg illetékes Pedagógiai Szakszolgálat által kiállított Szakértői vélemény alapján kerülhetnek be óvodai csoportunkba.

Munkánk szervezését, tervezését és megvalósítását meghatározza az alapprogram, a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei, és a gyermekek speciális nevelési szükségletei.

A csoportban gyógypedagógusok, szomatopedagógus, konduktor, logopédus foglalkozik a gyermekekkel, és gyógypedagógiai asszisztens, dajka segíti a nevelő, fejlesztő munkát.

Ahhoz, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermek eredményesen illeszkedjen be a többségi közösségbe, hogy saját képességeinek megfelelően fejlődjön, orvosi, gyógypedagógiai, pszichológiai segítségre van szüksége.

Nevelési programunkat úgy állítottuk össze, hogy a gyermekek fejlődését szolgálja. Ezért fontosnak tartjuk a kis lépésekben történő továbbhaladást, az állandóságot, a folyamatosságot.

A teljes nyitvatartás alatt nevelőmunkánk kiegyensúlyozott, biztonságos légkörben zajlik, a szakemberek folyamatos együttműködésével, összehangolt munkájával.

1.2. Pedagógiai alapelveink

- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődése érdekében egyéniségükhöz és sérüléseikhez, fogyatékoságukhoz alkalmazkodva alakítjuk a környezetet, a nevelési eszközöket, a meglévő képességekre alapozva igyekszünk biztosítani önmagukhoz mért fejlődésüket.
- Mindenkor figyelembe vesszük az egyéni fejlődési ütemet, az egyéni szükségleteket, a fogyatékosági sajátosságokat, így csoportos keretben, de egyéni megsegítéssel, együtt-tevékenykedéssel foglalkozunk a gyermekekkel a számukra megfelelő területre fókuszálva. Figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermeket a fejlesztés ne terhelje túl. A differenciált egyéni bánásmód átszövi mindennapjainkat.
- Fontosnak tartjuk az egyéni képességek kibontakoztatását, a képességek, készségek, kompetenciák kiteljesítését a komplex nevelés segítségével.
- A fejlesztő munkánk mellett érzelmi támaszt is igyekszünk nyújtani gyermekeinknek pozitív példaadással, bátorítással, odafigyeléssel, családi légkör kialakításával.
- A család és az óvoda megfelelő és bizalomteljes kapcsolata segíti a gyermek fejlődését. Ennek érdekében a szülőkkel folyamatos kapcsolatot tartunk, szakmailag és érzelmileg is segítjük a családokat, a partneri kapcsolatot erősítjük, gazdagítjuk.
- Az optimális feltételek biztosítása érdekében a tárgyi környezetet, a szokásrendszert, a nevelő és fejlesztő munkát a gyermek igényeinek megfelelően alakítjuk.

- Hangsúlyt fektetünk az egészséges életmód, életvitel iránti igény, a környezet-tudatos magatartás alakítására.
- Minden gyermek számára biztosítjuk az emberi jogok és alapvető szabadság-jogok védelmét, az önazonosság megőrzését, a nyelvi nevelést.
- Kerüljük az izolációt. Igyekszünk biztosítani az EGYMI más területeivel, tá-gabb környezetünkkel a kapcsolatot.

1.3. A gyógypedagógiai óvodai nevelés célja, feladatai

Az óvodai nevelésünk célja:

- Az óvodáskorú, értelmileg akadályozott, vagy súlyosan, halmozottan sérült, in-tegráltan nem nevelhető gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, a köznevelésben való részvételének elősegítése.
- Mindazoknak a készségeknek, képességeknek az alakítása/kialakítása, me-lyek lehetővé teszik a gyermekek óvodából kikerülése után iskolai elhelyezé-süket.
- A speciális igényű óvodáskorú gyermekek fejlesztése módszertanának elmé-leti és gyakorlati kidolgozása, megvalósítása. Sérülésspecifikus terápiás meg-oldások és ahhoz kapcsolódó eszközkészlet biztosítása.
- A szülők érzelmi és szakmai megsegítése.

Óvodai nevelésünk feladatai:

- A fogyatékból eredő hátrányok megelőzése, csökkentése, kompenzálá-sa, a képességekre alapozott fejlesztésük az iskolába, majd a társadalomba történő beilleszkedés elősegítése szempontjából.
- A beilleszkedési, magatartási nehézségek leküzdése.
- Interperszonális kapcsolatok alakítása, alkalmazkodóképesség, önismeret fej-lesztése.
- A mozgásfunkciók fejlesztésével a tanulási képességek elősegítése.
- Speciális módszerek, terápiák alkalmazásával az egyre pontosabb észlelés, figyelem, a gondolkodás, az emlékezetet fejlesztése, a verbális és nonverbális kommunikáció kialakítása, beszédértés, beszédfejlesztés elősegítése.

- A fejlődés nyomon követése, a fejlesztés korlátainak értelmezése szakértői team (gyógypedagógusok, pszichológus, pszichiáter, gyermekorvos) közreműködésével.

1.4. Általános módszertani és szakmai alapelvek

- Cselekvésbe ágyazott tanulás: Az ismerettartalmak elsajátíttatása, fejlesztési feladatok elvégzése mindennapi tevékenységekbe ágyazottan történik.
- Kommunikációs megerősítés: A gyermekek mindennapi tevékenységeit úgy irányítjuk, hogy beszéddel, jelekkel, gesztusokkal is alátámasztjuk a cselekedeteket.
- Állandó motiváció: Gyermekeink figyelme könnyen elterelődik, hamar elveszítik érdeklődésüket a tevékenységek iránt. A mindennapi teendőket, a fejlesztés folyamatát hassa át azon módszerek változatossága, melyek felkeltik, és ébren tartják érdeklődését.
- Apró lépésekben történő haladás: A tevékenységeket kis lépésekre bontjuk, majd a mozzanatok elsajátításánál a beavatkozásunk mértékét és a gyakorlás mennyiségét a gyermek képességei, ismeretelsajátítási szintje határozza meg. Az optimális számú ismétlés/gyakorlás az alapja a tevékenységek elsajátításának.
- Optimális mértékű segítségnyújtás: Egy gyermek akkor tud fejlődni, ha az ismeretelsajátítás folyamatába megfelelő mértékben avatkozunk be. A túl sok segítség miatt elkényelmesedhet, elveszíti motiváltságát, a túl kevés segítség pedig kudarchoz vezethet.
- Állandóság, rendszeresség: Biztosítanunk kell a napirendben, elvárásokban, kommunikációs helyzetekben, tevékenységekben, azok mozzanataiban. Differenciálás: A gyermekek más és más személyiséggel, fejlettségi mutatóval, foglalkozási szinttel érkeznek hozzánk. Másképp vonhatók be a foglalkozások, tevékenységek rendszerébe. Ezt a tervezésnél, megvalósításnál egyaránt figyelembe kell vennünk.
- Megfelelő pozicionálás, megfelelő segédeszközök: A tevékenységekhez adaptált testhelyzetek, gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök teszik lehetővé a gyermekek figyelmét, koncentrálását, irányított tevékenységét. Szakemberek együttműködése, folyamatos kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás nemcsak

problémák esetén, hanem a fejlődés elősegítése érdekében is (orvos, pszichológus, pszichiáter, gyógypedagógus, konduktor, gyógyászati segédeszközök készítő szakember, szomatopedagógus, érzékszervi fogyatékoságnak megfelelő szakember: tiflopedagógus, szurdopedagógus). Ugyanígy a csoporton belül dolgozók folyamatos együttműködése, információkövetítés, megbeszélések, a gyermek fejlődésének nyomon követése.

- A játék örömeinek átélése: Az óvodáskorú gyermek legfőbb tevékenysége a játék. A napirend tervezésénél, a feltételek megteremtésénél, a tervezésnél, megvalósításnál szem előtt tartjuk.

1.5. Az egészséges életmód kialakítása, egészségnevelési feladatok

Óvodáskorú gyermekeink mindennapjaiban fontos szerep jut az önmaguk képességeihez mért minél nagyobb fokú önállósági szint elérésének, az egészséges életmód, - életvitel kialakításának. A testi szükségletek kielégítése egy olyan alapvető emberi igény, mely mindenkinek megjár akár ép, akár sérült.

Feladataink:

- A gyermekek gondozása, testi, lelki szükségleteinek kielégítése.
- Testi és mozgásfejlődésük elősegítése. Balesetmegelőzés.
- Egészségük védelme, óvása. Betegségmegelőzés.
- A gyermek fejlődéséhez szükséges biztonságos környezet kialakítása, az ehhez kapcsolódó szokások alakítása.
- Együttműködés alakítása.
- Az önellátási szint növelése.

Az egészséges életmód alakításának területei:

Étkezés: Az étkezési szokások alakítása, a minél nagyobb önállósági szint elérése a gyermek etetésétől, itatásától kezdve. Villával falatok felszúrása, kanalazás, ivás pohárból, víz engedése csapból, öntés kancsóból pohárba. Tízórára, uzsonnára kapott szendvics, kenyér darabokra vágás után történő elfogyasztása, majd a szendvicsből harapás. Harapás, rágás, nyelés folyamatának kialakítása. Minél több ételféleség elfogyasztására ösztönzés. A „nem szeretem” ételek megízsgálása, kiskanállal megkóstolás, majd nagyobb kanállal, aztán elfogyasztás

Öltözködés: Az öltöztetéstől folyamatosan, kis lépésekben haladva eljutunk az önmagukhoz mért minél nagyobb önállósági szintre. A levetkőzés mindig könnyebb, mint a felöltözés, így ezzel kezdünk. Fokozatosságok betartására ügyelünk (könnyebben kezelhető ruhadarabokkal kezdünk, majd fokozatosan térünk át a nehezebb mozzanatokra). Gyakoroljuk a saját ruhadarabok felismerését is. Válják igényé a rendezett, tiszta külső!

Tisztálkodás: A szükséges segítségadás szintjétől jussunk el a képességekhez mért legnagyobb önállósági szint eléréséhez. Étkezés előtt, vécéhasználat után, valamint szükség szerint képesek legyenek (segítséggel) a csap kezelésére, a folyékony szappan adagolására. Ismerjék fel saját törölközőjüket. Legyenek együttműködők a fésülésnél. Tűrjék el az orr megtörlését szükség esetén, jelezzék ez irányú igényüket, ill. saját maguk is töröljék meg orrukat!

Vécéhasználat, szobatisztaság: A pelenkázásban történő együttműködési szintről lehetőség szerint jussunk el az utánjelzés, a rendszeres vécére ültetés mellett száraz marad, a vécéhasználati igényét jelzi, majd a teljes szobatisztaság szintjére.

Mozgásnevelés, testedzés: Lehetőségekhez mérten és időjárási tényezők figyelembevételével minél több időt töltsünk friss levegőn! Séták során az állóképesség növelése, megfigyelések végzése, közlekedési szabályok gyakorlása, utcai illemszabályok elsajátítása. Játék az iskola udvarán, játszóterén. A játszótéri játékokhoz kapcsolódó balesetmegelőző szokások megtanítása, betartása, a játékok minél nagyobb biztonsággal, önállósággal történő használata.

Teremben történő sérülésspecifikus mozgásnevelés, aktív, passzív gyakorlatok, egyensúlyfejlesztés, mozgáskoordináció, szem-kéz-, két kéz koordinációt fejlesztő gyakorlatok. A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, alternatív-augmentatív kommunikáció kiépítése.

Naposi teendők, munkafeladatok ellátásában aktív részvétel kialakítása:

- tízórais alátétek kiosztása,
- megterítés az étkezéshez, étkezés után az evőeszközök elpakolása, asztalok rendbetétele,
- saját ruhadarabok felismerése, helyüknek megtalálása a polcon,
- ruhadarabok hajtogatása,

- a csoport rendjének helyreállításában részvétel, polcok rendezése,
- apróbb munkafolyamatok elvégzése: szalvétahajtogatás, szemétlapát tartalmának kiborítása a szemétesbe,
- személyre szóló megbízatások teljesítése.

Feladataink az egészséges életmód alakításában:

- *lehetőségek teremtése személyre szólóan a különböző sérüléssel küzdő gyermekek önállósági szintjének emelése érdekében,*
- *sérültségüknek, életkoruknak megfelelő élethelyzetek teremtése,*
- *ismétlési, gyakorlási helyzetek biztosítása,*
- *a tevékenységek, mozzanatok azonos módon történő elvégzése,*
- *utánzási lehetőségek nyújtása, példamutatás,*
- *a tevékenységek napirendhez és szokásrendhez történő kapcsolásával rendszeresség kialakítása, szeretetteljes, de következetes elvárás, megkövetelés.*

Az egészséges életmód alakítása:

Az egészséges életmódra nevelés célja, az egészséges életvitel igényeinek alakítása óvodai csoportunkban kiemelt jelentőséggel bír. A gyermek bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkezik az óvodába. Ezekre alapozva, megerősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés és levegőzés, mozgásfejlesztés szokásrendszerét. Igyekszünk tudatosítani gyermekeinkben, hogy az egészség érték, tenni kell érte. Fontos az egészséges életmód és az egészségvédelem.

Céljaink:

- A gyermekek gondozása, testi-lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A sérültséghez mért harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermekek testi képességei fejlődésének segítése.
- A gyermekek egészségének védelme.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igényükké fejlesztése.
- A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,

- Ha szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatok ellátása.

Az egészséges életmódra nevelés területén fontosnak tartott feladataink a következők:

- A gyermek testi, szellemi egészségvédelme.
- A mozgás és a pihenés összhangjának megteremtése.
- Az egészséges életritmus, az egészséges életmód megalapozása.
- A személyi higiénia feltételrendszerének megteremtése.
- Az egészséges életmód szabályainak automatizálásával az egészségügyi szokások kialakítása.

1.6. Érzelmi - és erkölcsi nevelés, szocializáció

Az óvodás mindennapok, az óvodai élet megteremtésében fontos a biztonság, az otthonosság, a szeretetteljes érzelmi légkör kialakítása fejlődésük, valamint a szokásrendszer, normarendszer kialakítása érdekében.

„Az érzelmi nevelés célja: *olyan biztonságos, szeretetteljes környezet megteremtése, ahol az érzelmi biztonságot nyújtó pedagógus a személyes példaadásával és segítségével elősegíti a fogyatékos gyermek önbizalmának erősödését, a társas kapcsolataik kialakulását. A gyermekek átélhetik az elfogadás, a segítőkészség, az elismerés, a sikerélmény érzését.” (Add a kezed! 119.o.)*

Feladataink, lehetőségeink:

- *Biztonságos, befogadó légkör kialakítása.*
- *A különbözőségek tisztelete, a sajátosságok megismerése, elfogadásának természetessé tétele.*
- *A nemi identitás kialakulásának támogatása.*
- *A gyermekkel foglalkozó felnőttek és gyermekek, valamint a gyermekek egymás közötti kapcsolatának formálása, pozitív attitűdök alakítása, elemi illem-szabályok megismerése.*
- *Egységes és állandó, de rugalmasan kezelendő követelményrendszer közvetítése.*

- Szűkebb, majd tágabb környezetünk megismerése a szülőföldhöz való kötődés érdekében.
- Önkifejező, önértékesítő törekvések támogatása.
- Erkölcsi tulajdonságok, szociális készségek és képességek, mint a segítőkészség, kitartás, együttműködés, szabálytudat, önzetlenség, együttérzés, figyelmesség, önállóság, önkifejezés, önértékesítés, önfegyelem, a közös értékek óvása, védelme, fejlődéséhez, a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer biztosítása az értékrend megalapozása érdekében.
- Érthető és egyértelmű kommunikáció közvetítése a gyermek felé a szép tiszta, jól artikulált, egyszerű szerkezetű beszéd, augmentatív kommunikáció jelrendszere, gesztusok, jelek segítségével. A gyermekek megismerése révén az ő jelzéseik, igényeik, kéréseik, közlendőjük értelmezése.
- A gyermekek életkori sajátosságainak és speciális helyzetüknek megfelelő napirend kialakítása, amely alapja pedagógiai munkánknak, nevelésünknek.
- Ünnepi alkalmakról megemlékezés. Az ünnepek tartalmának megismertetése sajátosságaiknak megfelelően. Ünnepeink: Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, Gyermeknap, Tanévzáró, ballagás.
- Közös élmények átélése: kirándulások, ünnepségek, születésnapok, játékok, örömök.

Az érzelmi nevelés, szocializáció színterei, rendje:

Beszoktatás: Gyermekeink elsősorban a családból, de más közösségekből (rehabilitációs otthon, lakásotthon, többségi óvoda) is érkeznek. Az érzelmi támasz, a biztonságérzet kialakulásának alapja a gyógypedagógusok, pedagógusok és a pedagógiai munkát segítők pozitív viszonyulása, elfogadó magatartása, mindezek érzékeltetése az óvodába lépés első pillanatától kezdve, és mindez hassza át az óvodai élet egészét. Ez a segítők magatartás fontos, hogy a szülők felé is irányuljon.

A csoportszoba és kiszolgálóhelyiségek gyermekekre szabott berendezése, az ingergazdag környezet, a derűs légkör kialakítása, a viszonylagos csend és nyugalom biztosítása is feladatainkhoz tartozik.

A felnőttek példaértékű magatartása, empátiája, segítőkész szándéka, érthető, megfelelő hangerejű beszéde, egységes elvárásai hozzájárulnak az óvodai környezet elfogadásához, a biztonságérzet kialakulásához a gyermekek részéről. Ugyanígy fontos a

gyermek egymás iránti elfogadása, fogyatékosági jellemzőik tiszteletben tartása. A közösségi élmények nyújtása, az erre épülő tevékenységrendszer meghatározása, az egyértelmű szabályrendszer közvetítése, a képességeiknek megfelelő feladatok adása, a kommunikációs igény felkeltése, a kommunikációs rendszerek megtanítása már az óvodába lépés első pillanatától feladatunk.

Várható eredmények:

- *A már kialakult szokások igényekké válnak.*
- *A közös tevékenységekben való aktív részvétel.*
- *A viselkedés elemi szabályainak betartása.*
- *A felnőttek figyelmes és türelmes meghallgatása.*
- *Toleráns magatartás a társakkal.*
 - o *(Add a kezéd! 121.o.)*

1.7. A közösségi élet szokásainak megalapozása, a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A gyermek, hacsak nem bölcsődéből érkezik, először szakad ki a család biztonságát jelentő közegéből. Először kerül olyan helyzetbe, hogy a felnőtt figyelmén több társával is osztozkodik. Meg kell tanulnia bizonyos szabályokat, meg kell tanulnia várakozni, igényeinek, vágyainak kielégítését késleltetni. Szükségeit jelezni, megértetni magát. Mindezt nehezíti gyakran a kommunikáció hiánya vagy gyengesége, ill. a nem egyértelmű jelzések az új környezet számára.

A nehézségek türelemmel, segítőkész szándékkal, nagy odafigyeléssel legyőzhetők. Nagyon fontos a sokszor emlegetett biztonságos légkör, az elfogadás, az empátia. Valamint annak tudatosítása, hogy az óvoda nem kiszakítja őket a családi környezetükből, hanem a tanulás és élményforrás közege.

Megtanítjuk, hogy elviselje társait, majd együtt tevékenykedjen velük. Megtanul alkalmazkodni, tájékozódni az új helyzetben.

A közösségfejlesztés színterei, lehetőségei:

- játékidő, játéktevékenységek,
- csoportos foglalkozások,
- séták, kirándulások,

- munkatevékenységek,
- hagyományok, ünnepek.

Várható eredmények:

- Közösségi élmény átélésével a másik jelenlétének átélése. „Nem én vagyok egyedül.”
- Egymással történő kapcsolatfelvétel. Kommunikációs helyzetek megélése, célzott figyelemfelhívás a másik irányába.
- Közösségi viselkedési formák tanulása, illemszabályok, közösségi élet szabályainak elsajátítása.
- Egymás tevékenységének megfigyelése, „tanulás” a másiktól.
- Kivárás – „nem mindig én vagyok az első”.

1.8. Pedagógiai tevékenységek a magatartási nehézségek kezelésére

Az integráltan nem nevelhető gyermekekkel foglalkozó óvodákban tapasztalhatunk az átlagos magatartási problémákat felülmúló, pszichiátriai kórképet mutató viselkedési formákat.

Meghatározzák a viselkedést:

- Genetikai háttér: adottságok, intelligencia, idegrendszeri fejlettség/fejletlenség.
- Organikus háttér: gyakori fájdalom, epilepszia, idegrendszeri túlérzékenység.
- Családi háttér: család nagysága (testvérek száma), testvérsorban elfoglalt hely, szülők mentális állapota, nevelési stílusa fontos szempont.
- Temperamentum: A különféle ingerekre eltérő reakciót mutatnak a gyermekek. A hangok erőssége, a mozgások, a túl erős vagy éppen gyenge fény, a másik gyermek közelsége ingerültséget okozhat. Vagy éppen idegrendszere nem érzékeli a környezeti hatásokat, vagy inkább csak az extrém erőseket, így ringatózással, önmaga harapdálásával, ütögetésével, autoagresszív megnyilvánulásokkal pótolja az elmaradt, vagy nem érzékelt ingereket.
- Egyéb: szociokulturális tényezők, társadalom hatásai, média, tömegkommunikációs eszközök.

A bizarr magatartási mutatók okai lehetnek:

- Központi idegrendszer: sérülései vagy gyulladásai elsősorban mentális retardációt, tanulási nehézséget, figyelemzavart, illetve beilleszkedési zavart okozhatnak.
- Ingerszegény környezet: A gyermek nem tudja lefoglalni magát, ezért keresi a lehetőséget, mint ingeret önmaga vagy társai bántalmazásában.
- Értelmi éretlenségénél fogva a társát tárgyként kezeli, úgy közelít hozzá: megcsípi, megrúgja stb., nem tudatosodik benne, hogy ezzel fájdalmat okoz.
- Szórakoztatja, hogy akit megharap, megcsíp, az felkiált, sírva fakad.
- Kommunikációs jelzéseként valamit el akar érni környezeténél, magára próbálja vonni a figyelmet.

Szemponatok és lehetőségek a probléma kezelésében:

- A gyermekkel foglalkozó felnőttek és a család tapasztalatainak feltérképezése, lehetséges okok keresése a rendellenességek megszüntetésére (Eszközök: játék, interakció vizsgálata. Megfigyelés: mikor és milyen helyzetben, milyen környezeti hatásra, a gyermek milyen állapotában jelentkeznek?).
- Az adott viselkedés lehetséges oka: kommunikációs „tevékenység” (helyette milyen lehetőséget tudunk felajánlani a gyermeknek).
- A magatartási probléma milyen nehézséget okoz a gyermek óvodai és családi mindennapjaiban: hatással van-e a gyermek életminőségére, ártalmas-e a környezet, a társak egészségére, testi épségét veszélyezteti-e?
- Minden probléma más, így egyénre szabott megoldási módok keresése fontos feladatunk (team megbeszélések más szakemberekkel: pszichológus, pszichiáter, gyermekorvos, gyógypedagógus, pedagógus). Egyéni fejlesztési program készítése.

1.9. Gyermekvédelmi feladatok

Az gyógypedagógiai óvodai csoport pedagógusai gyermek és ifjúságvédelmi feladatai körében- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény, - A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. MKM rendelet, - A gyermekek védelemről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szerint járnak el.

A csoport munkatársai közreműködnek a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében.

Célunk, hogy feltárjuk mindazon körülményeket, amelyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják. Kielégítsük a gyermekek alapvető szükségleteit, érvényesüljenek a gyermeki és emberi jogai.

Feladatunk: az óvodai kereteknek megfelelően megadjunk minden segítséget a hátrányok csökkentéséhez és kompenzáljuk lehetőségeink szerint azokat a családgon-
dozás és az egyéni bánásmód keretei között.

Fokozott figyelmet fordítunk a veszélyeztetettség megelőzésének lehetőségeire, amely csak a korai felismerés, felderítés alapján lehetséges. Ennek érdekében elen-
gedhetetlen a gyermekek ismerete, a személyiségfejlődésükben jelentkező változá-
sok, problémák korai felismerése, illetve a nyílt, őszinte kapcsolat kiépítése a csalá-
dal. Fontos a család tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése és ezzel együt-
tesen a gyermek iránti felelősség ébren tartása. Tapintatos személyes kapcsolat ki-
alakítása azon családokkal, akik segítséget kérnek, vagy láthatóan segítségre szo-
rulnak. A titoktartási kötelezettség minden családokat érintő kérdésben érvényesül.

Célunk a gyermekvédelmi munka területén:

- Az esélyegyenlőség, valamint az egyenlő bánásmód követelményeinek meg-
valósítása.
- Óvodakezdéstől (3 éves kortól) a hátrányos, illetve a halmozottan hátrányos
helyzetű gyermekek nyilvántartása.
- Az óvodai kereteknek megfelelően megadjunk minden segítséget a hátrányok
csökkentéséhez és kompenzáljuk lehetőségeink szerint azokat, a családgon-
dozás és az egyéni bánásmód keretei között.
- A gyermeki jogok érvényesülését óvodai életünk minden területén biztosítjuk:
„A gyermeknek joga, hogy képességeinek, adottságainak megfelelő nevelés-
ben és oktatásban részesüljön...”

A szociális hátrányok enyhítését célzó intézkedések:

- A család szociális körülményeinek feltárása (családlátogatás, személyes be-
szélgetés).

- Segítségnyújtás anyagi (igénybe vehető szociális juttatások megismertetése, ingyenes étkezés, szükséges felszerelések biztosításában közreműködés) és tanácsadás (életvezetés, harmonikus otthoni légkör kialakítása, nevelési kérdésekben segítség) szinten.
- A pedagógiai szakszolgálat tevékenységeinek megismertetése.

A szülőkkel való együttműködés lehetőségei:

- Napi kommunikáció a szülőkkel személyesen, vagy telefonon, üzenőfüzeten keresztül.
- Személyes beszélgetések, konzultáció a szülők és a gyermekkel közvetlenül foglalkozó, valamint a gyermek fejlesztésébe bevont szakemberek részvételével.
- Szülők véleményének kikérése az óvoda működésével, a gyermekkel kapcsolatos pedagógiai munkával, egyéni fejlesztésével kapcsolatosan.
- Szülői értekezlet, fogadó óra előre egyeztetett időpontban
- Nyílt nap.
- Ünnepek, ünnepélyek szülők meghívásával: tanévnyitó, karácsony, anyák napja, tanévzáró.

V. ÓVODAI PEDAGÓGIAI MUNKATERV

Az óvodai csoport gyermeklétszáma: 5-13 fő.

Az óvodai csoportban dolgozó szakemberek:

- 2 fő gyógypedagógus
- 2 fő pedagógiai munkát segítő (gyógypedagógiai asszisztens, dajka)

1.1. Egyéni fejlesztési program

Minden csoportba járó gyermek számára egyéni fejlesztési programot dolgozunk ki a területileg illetékes Pedagógiai Szakszolgálat által kiállított Szakértői vélemény fejlesztési javaslatai és az óvodában dolgozó szakemberek javaslatai alapján. Kidolgozását megelőzi a tanév eleji állapotfelmérés eredménye (A diagnosztika megegyezik a súlyosan, halmozottan sérültek felmérésében alkalmazott eljárásokkal). Magában foglalja a különböző funkcióterületeken kitűzött feladatokat és célokat, a tevékenység-

gi tartalmakat és a módszereket, eszközöket egyaránt. Részletesen kidolgozott minden fejlesztendő területre.

1.2. Csoportos fejlesztési program, foglalkozásaink

A csoportos foglalkozások lehetőséget nyújtanak a gyermek közösségben történő fejlesztésére. A tervezés a komplex ráhatást szolgálja, tehát minél több területen igyekszünk elősegíteni általuk gyermekeink fejlődését.

A foglalkozások heti rendszeressége

Foglalkozás, tevékenység neve	Heti gyakoriság
Köszöntőkör	5 foglalkozás (időtartam: napi 15- 25perc)
Mozgásnevelés, mozgásfejlesztés	5 foglalkozás (heti 1 mozgásfoglalkozás 30 percben, mindennapos testnevelés 5-10 percben.)
Levegőztetés	Séta, levegőzés, szabadtéri játék (időtartam: 30-60 perc)
Mesefoglalkozás	Heti 1 alkalom (időtartam: 20-30 perc)
Anyanyelvi nevelés és kommunikáció	Áthatja a nap egészét, mindennapi tevékenységekbe ágyazva.
Környezetismeret (érzékelés-észlelés)	Heti 1 alkalom (időtartam: 20-30 perc) Áthatja a nap egészét, mindennapi tevékenységek lehetőségeinek kiaknázása.
Zenefoglalkozás	Heti 1 alkalom (időtartam: 20-30 perc)
Kézműves foglalkozás	Heti 1 alkalom (időtartam: 20-30 perc)
Játékra nevelés	Heti 5 alkalom
Munkatevékenységek, önkiszolgálásra nevelés	Mindennapos tevékenységbe ágyazva.
Szabad játék	Naponta fél-1 óra

1.2.1. Köszöntőkör

Tartalmazza a felnőttekre, gyermekekre vonatkozó köszöntést, a „névsorolvasást”, a hét napjaira vonatkozó aktualitásokat, az időjárási tényezők megismerését, a napi-

rendi pontokat. Feltétele a nyugodt, kellemes légkör megteremtése, a gyermekek sérültségének megfelelő pozicionálás. A kognitív képességek közül hat a figyelemre, figyelemkoncentrációra, a rövid és hosszútávú memóriára, valamint a vizuális és auditív emlékezet fejlesztésére, a gondolkodási folyamatokra. Elősegíti a kommunikáció fejlesztését, fejlődését a beszédértés, igen-nem jelzések kialakítása, alternatív, augmentatív kommunikáció lehetőségeinek feltárása, eszköztár egyéni kialakítása, hangadásra való bátorítás, beszédszervek ügyesítése, beszédkésztetés erősítése, aktív -, passzív szókincs bővítése és a mozgásos mondókákkal történő beszédmozgás összekapcsolásán keresztül. Lehetőség adódik a verbális irányíthatóság alakítására. A kommunikáció motoros feltételeinek javítására szintén jó alkalom. Nem utolsó sorban segíti a közösségi nevelést, a közösségi élmény átélését, a kis csapat közösséggé válását, a személyes kapcsolatok alakítását, elemi kapcsolatfelvétel gyakorlását.

1.2.2. Mozgásnevelés, mozgásfejlesztés, levegőzés

Ez a foglalkozás is minden nap szerepel a napirendben. Tartalma sokféle, naponként változik:

- Heti egy alkalommal tornaszobai foglalkozás a nagymozgások fejlesztésére (Ekkor a gyermekek tornafelszerelésben végzik a feladatokat – tornacipő, rövidnadrág, póló)

Mindennapi tevékenységbe ágyazottan:

- Mindennapos testnevelés 5-10 percben.
- Séta: az állóképesség fejlesztésén túl lehetőséget nyújt a közlekedési szabályok gyakorlására, a témakörökhöz, általános ismeretekhez kapcsolódó megfigyelések végzésére.
- Udvari, játszótéri mozgásfejlesztés: a mozgásfejlesztő játékok segítségével a mozgáskoordináció, egyensúlyérzék, tájékozódási feladatok, mozgásbiztonság fejlesztése. Tornaeszközök alkalmazására lehetőség: labda, roller, tricikli, lábbal hajtós bicikli, stb.
- Orientáció: testséma, testkép, testfogalom (testrészek és funkcióik), téri tájékozódás (viszonyítás a saját test helyzetéhez, kapcsolat a térrel, kapcsolat társakkal, elvonatkoztatás önmaga térbeli helyzetétől, oldaliság). Síkon történő tájékozódás (szőnyegen, asztalon, vízszintes és függőleges irányban, papí-

ron, feladatlapon az utasításoknak megfelelően végzett feladatok végrehajtása)

- Rövid mozgásos játék, mozgásfeladatok végzése.

A mozgásfejlesztés, mozgásnevelés sokfélesége lehetőséget ad a tanulók pozitív mozgásélményhez juttatására, a mozgásra való képesség felismertetésére, tudatosítására, a mozgás iránti igény felkeltésére, erősítésére. Alkalom az elmaradt, vagy károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciójára, kompenzációjára, a vesztibuláris rendszer aktivizálására, a pszichomotoros, szenzomotoros képességek fejlesztésére mozgásos tapasztalatokon keresztül. Az egészség védelme is feladataink része. A testtudat, testséma alakítása, kiépítése szintén ezeken a foglalkozásokon valósul meg. A napirendbe épített mozgástevékenységek hozzájárulnak még az egészséges életmód keretében a mozgásigény kielégítéséhez, a mozgásszervek fejlődéséhez, a gyermek edzettségének fokozásához, a mozgásszeretet kialakulásához.

1.2.3. Anyanyelvi nevelés és kommunikáció - Mesefoglalkozás (mese, vers, mondóka)

1.2.4. Anyanyelvi nevelés és kommunikáció

Az óvodában kerülő gyermekek heterogén képet mutatnak a beszédállapot területén is. Ahány kórismertet, annyi fejlődési sajátossággal találkozhatunk, illetve az egyes típusokon belül az egyes gyermekek is különböző képet mutathatnak.

Az agysérült gyermekekre például jellemző, hogy indítékszegények, gyakran a beszédre való odafigyelés képessége is hiányzik náluk, közömbösek az akusztikus ingerekre. Aktív beszédük területén nagyobb méretű elmaradás mutatkozhat.

A beszéd fejlesztése nem tekinthető egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladatának, hiszen jelen van a gyermek egész napi tevékenységében. A beszéd fejlesztése szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztésével.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban.

A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeikhez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire, már meglévő ismereteire kell támaszkodni ahhoz, hogy új ismereteket tudjanak elsajátítani, illetve bővítsék a meglévőket.

Az anyanyelvi nevelés célja:

- A gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzó képesség fejlesztése.
- A kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése.
- A beszédszervek ügyesítése.
- A beszéd indítása, passzív illetve aktív szókincs bővítés.
- Hallási figyelem fejlesztése.
- A közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése.
- A kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.
- Beszédszervek fejlesztése és korrekciója.

Speciális feladatok:

- Az érdeklődés felkeltése.
- A kérdés, kijelentés rövid egyszerű megfogalmazása.
- A beszédmegértés fejlesztése.
- Az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása.
- A környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés, a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezés, a gondolkodás fejlesztése.
- A figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése.
- A gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

1.2.5. Mesefoglalkozás

A mesefoglalkozás heti egy alkalommal kerül megszervezésre, de a mese, vers ismétlődő bemutatása többször is megvalósulhat a foglalkozáson kívül (játékidőben, elalvás előtt, reggeli gyülekező idején stb.). „A ritmus, a dallam, az ismétlés segíti a gyereket a belső film megalkotásában” (Vekerdy Tamás). A gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez alkalmazkodva olyan irodalmi alkotások bemutatása, melyek felkeltik az érdeklődését. Elsősorban a befogadás a cél, az érzelmek, hangulatok átélé-

se, a darab megértése, de a bekapcsolódás, aktivitás is támogatandó. A mesék, versek megértését segíti a szemléltetés, a tartalomhoz kötődő képek, a bábbal, bábelőadással segített felfoghatóság, átélhetőség. Mesehallgatás, mesélés közben fejlődik a fantázia, alakul az énkép, a verbálisan és vizuálisan is megerősített közlés pedig hozzájárul a szókincsfejlődéshez, szófordulatok megismeréséhez. A szavak nyelvtani kapcsolásával a mondatok alakulnak példát adva a helyes magyar beszédhez.

Fontos, hogy az egyszerűbb mesefelépítéstől, érzélemvilágtól az összetettebb felé haladjunk. Eleinte az egyszerűbb szövegfelépítésű meséket választjuk, vagy a nehezebben érthető mesék szövegét egyszerűsítjük le.

Ugyanaz a mese, vers egy hónapon keresztül (4 alkalom – heti 1, és a lehetőségek kihasználása a nap folyamán) kerül bemutatásra.

1.2.6. Környezetismeret (Érzékelés-észlelés)

A közvetlen élmények, tapasztalások érzelmeket váltanak ki a gyerekekből és ezeket támogatva, erősítve nevelhetjük őket környezetünk megismerésére, védelmére. Minden megfigyeltetés, érdeklődés felkeltése hasznos ismeretek mellett érzelmileg is gazdagítja, építi a kicsik pozitív tulajdonságait.

Tartalma:

- Élő természet: növények, állatok,
- Élettelen természet: időjárás, évszakok
- Család
- Testünk, egészségünk
- Közlekedés
- Haza: közvetlen óvodai környezetünk, tágabb (városi) környezetünk
- Megismerés, felismerés minél több érzékszervre hatóan.

Elsődleges feladatunk megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretét, feladatot jelentenek a kisgyermeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek.

A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A gyerekek számára életkoruknak és speciális helyze-

tüknek megfelelően minél több érzékszervi és mozgásos tapasztalatszerzési, felfedezési lehetőséget biztosítunk az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből.

A környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása, a növény és állatfajok megismerése, tisztelete, megbecsülése, a szülőföld, a lakóhely, az óvoda és a hozzájuk kapcsolódó személyek, az itt élő emberek megismerése, szeretete és tisztelete az alapja a gyermeki tolerancia, hazaszeretet kialakulásának.

Érzékelés, észlelés: A két fogalom szoros kapcsolatban áll egymással. Az érzékelés a külvilág elemeinek, az ezekről érkező ingerinformációknak érzékeinkkel történő fizikai, idegi természetű megragadása (látás, hallás, ízlelés, szaglás, tapintás). Az így nyert érzékek és a tapasztalatok összekapcsolása révén jön létre az észlelés, amely az ismeretszerzés első lépése. A gyermekekre jellemző, hogy mindent megérintenek, megkóstolnak, nagy a megismerés utáni vágyuk. Az információszerzésben fontos a mozgás, a játék, a vizuális észlelés, a hangélmény.

A pedagógiai munka egyik meghatározó eleme a bazális stimuláció. A gyerekek fejlettségi szintjüktől és a fejlesztés időtartamától függően, a környezet felől érkező egyes ingerekkel szemben nagyobb érdeklődést tanúsítanak, mint más ingerekkel szemben.

A testközeli ingereket inkább érzékelik. A sérült gyerek 3 alapterületen a leginkább megközelíthető: szomatikus, vesztibuláris, vibratórikus. Ezek alapján fejlődik az akusztikus, orális, taktilis, vizuális, és szaglási érzékelés.

Az érzékelés-észlelés alakításának fejlesztésének szempontjai:

- A gyermek képességeihez mért lehető legnagyobb aktivitással jelezzen az adott ingerre, illetve vezetett aktív, vagy aktív mozgással érje el az adott ingerforrást kommunikációs közegben.
- A különböző érzékelési területek fejlesztése alkalmanként kezdetben különváltan (vizuális – auditív ingerek megtapasztalása, és tapintás, ízlelés – szaglás ingerek érzékeltetése) történik. De teremtünk lehetőséget a komplex megtapasztalásra is.
- A foglalkozásokat úgy szervezzük, hogy legyen kapcsolat az ingercsoportok között: őszi falevél színei, formája, avar megmutatása, zörgő hangjának meg-

tapasztalása. A következő alkalommal megszagoljuk, hozzáérintjük a gyermek bőréhez.

- Az ízérezékelés kapcsán ismerkedünk alap ízekkel (édes, savanyú, sós, keserű). Tapasztalatot szerzünk a különböző érzékszervek (ízlelés, tapintás, szaglás, látás) segítségével az ételekről, ízekről.
- Ismerkedés az anyagok tulajdonságaival (állag, szín, hőmérséklet) A környezet tárgyairól való tapasztalatszerzés, illetve a meglévő ismeretek, tapasztalatok bővítése.
- A felépítésben haladunk az egyszerűtől a bonyolult felé, vagyis a mindennapok során észlelhető, akár a gyermekek számára már ismert, megtapasztalt ingerektől az elvontabb, különlegesebb, a mindennapok során nem érzékelhető ingerforrások felé.

1.2.7. Zenefoglalkozás

A zenei nevelés alapja a közös éneklés és mondókázás. A népi gyerekjátékok hagyományaink értékes képviselői és őrzői.

A dalokon keresztül megismerkednek az évszakok sajátosságaival, az **ünnepekkel**. A ritmushangszerek alkalmazása segíti a ritmusérzék fejlesztését, az együtt zenélés érzésének alakítását, a nem beszélők esetében a „hangzás” létrehozását.

Az óvodai zenei nevelés **célja** az esztétikai és érzelmi élmény nyújtása, a zene iránti érdeklődés felkeltése, az éneklés, énekes játékok megkedveltetése, valamint a zenei képességek fejlesztése, zenei ízlésformálás, gátlásoldás. A zene a gyermek értelmi és érzelmi fejlődése szempontjából egyaránt elengedhetetlen. A **zenehallgatás** és az éneklés mindenkiből érzelmeket vált ki, ezáltal a kisgyerekek megismerik, mit jelent az, ha valaki vidám, boldog, vagy épp szomorú. Fejlődnek **szociális képességeik** is, a zene ugyanis együttműködésre tanítja őket, formálja a közösséghez tartozás érzését. A zenei nevelés hatással van a testi, szellemi fejlődésre, gazdagítja a gyermekek érzelmvilágát, hozzájárul a személyiség sokoldalú fejlődéséhez.

Igyekszünk sokféle zenei stílussal megismertetni őket (rock, klasszikus, jazz stb.), hogy befogadók és elfogadók legyenek az új dolgok iránt.

Zenei nevelés szinterei:

- A gyermek által kezdeményezett, játékhoz kapcsolódó spontán éneklés (szerepjáték, gyurmázás, gyakorlójáték, mozgásos játék közben, azt kiegészítve).
- Alkalmoszerű dalos játék, gyermek által kezdeményezve.
- Szervezett foglalkozás.

Zenei nevelés anyaga:

Mondókák, dalos játékok, népdalok, többségében utánzó mozgással kísért játékdalok és néhány műdal.

Zenei feladatok:

- Bekapcsolódás az éneklésbe (együtt énekléssel, morgással, hangadással, mozgással).
- Halk-hangos érzékeltetése.
- Hangszerek hangja.
- Egyenletes lüktetés.

1.2.8. Kézműves foglalkozás

Az alkotás az önkifejezés eszköze, melyet mindig nagy csodálattal, elismeréssel, szeretettel fogadunk a gyermekektől, ezzel is bátorítva őket. Tevékenységeink között szerepel a rajzolás, festés, gyurmázás, téstagyúrás, barkácsolás, mintázás, minden olyan tevékenység, ami a gyermek számára izgalmas.

A kézműves tevékenységek gyakorlására külön sarkot biztosítunk a gyermekeknek rajzos eszközökkel, ahol játékidőben szabadon tevékenykedhetnek.

Heti egy alkalommal tervezett kézműves foglalkozás keretében fejlesztjük gyermekeinket a következő területeken:

- Anyagok megismerése: különféle papírok, ragasztó, ceruzák, festékek, termékek stb.
- Manipuláció, finommotorika, grafopercepció területek
- Különféle technikák megismerésében és elsajátításában képességeikhez mért önálló vagy segítséggel történő munka.
- Kreativitás fejlesztése.

A szervezett csoportos foglalkozások várható eredményei az óvodáskor végére:

- A különböző foglalkozásokhoz kapcsolódó szokásrendek elsajátítása.
- Testi, szociális és értelmi képességek fejlődése képességekhez, sérültséghez mérten.
- Képességekhez, sérültséghez mérten ismeretanyag bővülése.
- Irányítás elfogadása.
- Verbális, az alkalmanként gesztusokkal, jelekkel kísért utasítások megértése, végrehajtása.
- Utánzóképeség fejlesztése.
- Fejlettségi szintjüknek megfelelő kommunikáció.
- Kívánságaiknak, kérésüknek, szükségleteiknek fejlettségi szintjükhöz kapcsolódó közlése.
- Sokféle tapasztalat szerzése közvetlen környezetükről, abban tudjanak tájékozódni.
- A környezet tárgyainak, azok tulajdonságainak megismerése.
- Szívesen hallgatnak rövid meséket, fejlettségi szintjüknek megfelelő mondókákat, dalokat, versikéket, azokba mozgással, dűnyögéssel, beszéddel, énekléssel be is kapcsolódnak.

1.2.9. Játékra nevelés

A játék a gyermek alapvető tevékenységi formája. Egy olyan közeg, ahol spontán tapasztalatokat szerezhet, tanulhat, fejlődhet és ahol a leginkább fejleszthető. Együtt jár a mozgással, a felnőttöz, társakhoz való kapcsolódással egymás mellett, majd egymással történő tevékenység szintjén. Játék közben gyakorolhatják azokat a funkciókat, melyek elengedhetetlenek a szociális, érzelmi és intellektuális területek fejlődéséhez. Segít a hátrányok kompenzálásában, enyhítésében, a szabályok tanulásában gyakorlásában, a személyiség fejlődésében, a szocializációban egyaránt.

A tevékenység célja: az örömteli, kényszer nélküli önként vállalt tevékenység végzésével a különböző gyermeki vágyak kielégítése a játékban, a játékon belül. A pszichés, motoros és szociális képességek fejlesztése, a környezet és önmaga megismerése, önmaga lehetőségeinek és korlátjainak felismerése, kíváncsisága, tevékenységi vágya, felnőttöz való hasonlítás igénye, szocializációs indítékaiból adódó tevékenységvégzés a játék adta lehetőségek kihasználásával történik.

Feladatok:

- A játék feltételeinek biztosítása: hely, eszközök, idő, nyugodt légkör, alapszabványosság.
- A külvilág elemeinek megismertetése a játékon keresztül, lehetőség biztosítása, hogy tapasztalataikat újra és újra átéljék.
- A közösségi élet szabályainak megismertetésével a nyugodt játék biztosítása.
- A játékhelyzetek alakítása a gyermek képességeihez, fejlettségi szintjéhez. Változatos lehetőségek biztosítása a gyermek számára megfelelő ingerekkel.
- A gyermekek képességeinek és neveltségi szintjének megfigyelése játékhelyzetben, ennek alapján fejlesztésük fázisainak tervezése.
- Fejlesztő játékok differenciált alkalmazása prevenciós céllal, valamint a fejlődés elősegítése érdekében.
- Döntési lehetőségek biztosítása: kivel játszik, milyen játékot alkalmaz, milyen eszközöket választ.
- A szülőkkel a játék értékeinek elfogadtatása, ismereteik alakítása.

Lehet:

- spontán vagy szabad játék (spontán tanulási forma érvényesül, a gyermek szabad képzettségét építi)
- kezdeményezett (bizalomra épülő, önállóságot és önmegvalósítást biztosító játékos pedagógiai légkörben tanulási helyzetek megvalósítása)

A játék tartalma:

- gyakorlójáték,
- szerep- vagy szituációs játék,
- szabályjáték,
- barkácsolás,
- bábozás, dramatizálás,
- építő-, konstruáló játék,
- térjáték, környezetalkotás.

Várható eredmények az óvodáskor végére:

- Önállóan is választanak játéktevékenységet, abban hosszabb ideig is elmélyednek.

- A játékeszközöket rendeltetésszerűen használják.
- Ismerik a játékok helyét.
- Az egyedül végzett játék mellett megjelenik a közös játék.
- Elemi szinten képesek lesznek együttműködni a társakkal.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.

1.3. Önkiszolgálásra nevelés, munkatevékenységek

A munkajellegű tevékenységek a gyermek mindennapjainak részei, mely során ismereteket sajátítanak el, megtanulják a különböző eszközök használatát, tapasztalatokat szereznek önmagukról, mindeközben egyre magasabb szintre jutnak az önállóságban.

Az önállóság, önkiszolgálás célja: a különböző fejlettségi fokon lévő gyermekek fejlesztésével, különböző technikák elsajátításával eljussanak a fogyatékoságuk mellett elérhető legnagyobb önállósági szintre. Alapvető szociális képességeit olyan mértékben fejlesszük, hogy önállóságukban a képességeikhez mért részleges vagy teljes önállóságot elérjék, csökkentsük kiszolgáltatottságukat, amennyire csak lehet, építsük le másoktól való függésüket. Mindezen tevékenységek közben fejlődnek az értelmi képességek, a kommunikáció. A testi szükségletek kielégítése egy olyan alapvető emberi igény, mely mindenkinek megjár akár ép, akár sérült.

Feladataink:

- A fokozatosság elvét követve kis lépésekben történő részcélok, feladatok kitűzése, azok megvalósítása.
- A saját testtel kapcsolatos ingerek felismerésének, értelmezésének az elősegítése. A testi szükségletek felismerése.
- A gondozási tevékenységek rendszerének alakítása, a mozzanatok gyakorlása.
- A gondozási feladatokban aktív részvétel, együttműködés kialakítása. A megfelelő testhelyzetek felvétele a különböző gondozási tevékenységekhez.
- Az önállósággal kapcsolatos tevékenységek közben a humán módon történő végrehajtás, az intimitás megteremtése (pl.: pelenkázás, lemosdatás).

- Szükség szerint a gyermekek és családjaik mindennapjait egyaránt megkönnyítő gyógyászati és egyéb segédeszközök lehetőségeinek felkutatása.
- Az önkiszolgáláson, és a napi munkafeladatokon túl különböző jellegű munkatevékenységek szervezése.
- A munkához szükséges eszközök biztosítása.
- A tevékenységek részmozzanatainak megtanítása, gyakorlási lehetőség biztosítása.
- A közös tevékenységek során az erkölcsi normák, szabályok alakítása, gyakorlása.
- A család és óvoda munkával kapcsolatos elvárásainak közelítése.

1.3.1. **Önellátással kapcsolatos tevékenységek**

Táplálkozás:

Bonyolult fiziológiai működések sorozata, melyhez az idegrendszer megfelelő érettsége szükséges. Gyermekeink egy része pépeset, a többiek darabosat fogyasztanak. Egyes esetekben szervi, vagy pszichés oka van, hogy nem képes a darabos ételt elfogyasztani. Viszont a közösség ereje, a türelmes próbálkozások eredményt hozhatnak. Az étkezés szükséglet-kielégítés, gyakorlása során a komplexitás a követhető elv, mely az egészséges táplálkozást, az evési technika elsajátítását, és az együtt étkezés lehetőségének megvalósítását és a kulturált ételelfogyasztás szokásainak alakítását jelenti.

Öltözködés:

Megfelelő képességek szükségesek a ruhadarabok fel- és levételéhez, a kezelésükhöz (manipuláció, finommotorika fejlettsége, két kéz munkájának összerendezettsége, tájékozódási képesség). Képességeikhez mérten tanítjuk meg a különböző ruhadarabok kezelését. Együttműködnek, ill. a tőlük telhető legnagyobb önállósági szinten végzik az öltözködéssel kapcsolatos teendőket. Tanulóink nehezen ismerik fel saját ruhaneműjüket. Alkalom szerint gyakoroljuk saját fogasuk, polcuk helyének és az azon levő saját ruhadaraboknak a felismerését. Majd ha a helyükön felismerik, kezdetben 2, majd több ruhadarabos halmazból is kiválogathatják. A feladatokat bővíteni lehet: évszaknak, időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása, ruhadarab levetése után, ha szükséges kifordítás, hajtogatás, leverni a port, cipőjét kitisztítja.

Pelenkahasználat, szobatisztaságra nevelés:

Fogyatékos gyermekeknél általában később következik be a szobatisztaság. Gyakran előfordul a visszaesés is, azaz a szobatisztának hitt gyermek egy bizonyos idő után újra pelenkássá válik. Igény szerint cseréljük a pelenkát, kerüljük a futószalagszerű gondozást. Fontos az alsótest tisztántartása iránti szükséglet humán módon történő kielégítése: a tisztázó helyiség térbeli megoldottsága, a megfelelő felszerelés. A művelet intimitásának való megteremtése, a tapintat. A nem szobatiszta tanulók esetében gyakran nincs utójelzés, nekünk kell észrevennünk, ha szükséges a tisztázás. A szobatiszta tanulóink esetében fontos megtanítanunk a megfelelő vécéhasználatot. A kommunikációs kártyák segítségével a lépések is jól nyomon követhetők: „lehúzom a nadrágom, lehúzom az alsónadrágom, ráülök a vécére, használom a vécépapírt, felállok, leöblítem a vécét, lehajtom a tetejét, felhúzom az alsónadrágom, felhúzom a nadrágom, kezet mosok.”

Tisztálkodás:

Általában inkább az arc, kéz, esetenként az alsótest tisztántartása az óvoda feladata, de bizonyos esetekben, helyzetekben bizony az egész test lemosása is megtörténik. A pedagógus, a nevelő minden egyes művelettel közelebb segíti a gyermeket önmagához mért önállósága eléréséhez, hogy egyre kevésbé legyen fontos és szükség-szerű számára a segítség. Eközben is fontos:

- intimitás megőrzése (kompenzációs ápolás: a kellemetlen helyzeteket elviselhetővé, kellemessé tenni)
- biztonságos környezet
- elfogadható eszközök (van olyan tanuló, aki a folyékony szappant elfogadja, míg a kézi szappant nem)

1.3.2. Munkajellegű tevékenységek

- naposi feladatok ellátása,
- megbízatások teljesítése,
- alkalmi feladatok: teremrendezés, udvari munkák, konyhai tevékenységek, növénygondozás, takarítási feladatok.

Várható fejlődés óvodáskor végén:

- Képességeikhez, fogytékosságukhoz mértén képesek lesznek alapvető szükségleteik kielégítésére, ill. együttműködésre a szükségletek kielégítése során.
- Megismerik az eszközök célszerű használatát, a használattal járó veszélyeket. Ügyelnek testi épségük megőrzésére.
- Önként vállalnak feladatot, megbízatásaikat pontosan teljesítik.

VI. KAPCSOLATTARTÁS SZÜLŐKKEL, SZAKEMBEREKSEL

1.1. Kapcsolattartás a szülőkkel

A sérült gyermekek nevelése, fejlesztése a családdal közös tevékenység, ezért a szülőkkel való kommunikáció nagyon fontos. A gyermekek fejlesztésén túl fontos feladatunk a család tehermentesítése, életminőségének javítása, mely a családokkal való szoros együttműködésben valósulhat meg. A szülőket rendszeresen tájékoztatjuk, mi történt aznap a csoportban, hiszen csak így tudjuk elérni, hogy a gyermek mindennapjaiba integrálhatók legyenek a csoportban elért eredmények (kommunikációs jelzések megértése, otthoni környezet alakítása a gyermek fejlődésének megfelelően, problémák kezelése). Másfelől a szülők rendkívül fontos információkat, ismereteket, tanácsokat adhatnak számunkra gyermekükkel kapcsolatban, mely a csoportban folyó munkát nagymértékben segíti.

A szülőkkel történő együttműködés formái:

- Személyes beszélgetések, napi kommunikáció: napi események megbeszélése (óvodai és otthoni történések), fontos információk, praktikus dolgok.
- Üzenő füzet: Abban az esetben alkalmazzuk, ha a gyermeket nem a szülő hozza, viszi az óvodába.
- Konzultációs lehetőség: A szülőt a gyermekével kapcsolatos nevelési, fejlesztési kérdésekről, tapasztalatokról, esetleges nehézségekről tájékoztatjuk, és kikérjük véleményét a gyermek fejlődésével kapcsolatban. Megbeszéljük fejlesztési céljainkat, ahhoz kapcsolódó feladatokat, valamint azt is, hogyan tud a család kapcsolódni a megvalósításhoz. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a szülő megossza velünk a problémákat, segítünk azok megoldásában.

- Szülői értekezlet: tanév elején és félévkor. Téma: a tanév eseményei, pedagógiai munka az óvodában, aktualitások. A szülőket két héttel az értekezlet előtt értesítjük.
- Nyílt nap: Előzetes egyeztetés alapján kijelölt nap, amikor a szülők óvodai keretben figyelhetik meg gyermeküket, egy délelőtti folyamán, az adott nap tevékenységeinek megfelelő szervezéssel. A szülő részt vehet a gyermek tevékenységeiben, ill. megfigyelőként is jelen lehet. Ezen alkalmakkor lehetőség van a gyermekkel foglalkozó szakemberekkel történő konzultációra is.

1.2. Kapcsolattartás más intézmények szakembereivel

Kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekeket ellátó intézményen kívüli szakemberekkel történő kapcsolattartásra. Keressük a lehetőséget a nehézségek megoldására, a szakmai fejlődésre más szakemberekkel történő konzultációk, gyógypedagógiai óvodák, speciális intézmények látogatása keretében.

VII. AZ ÓVODÁBA KERÜLÉS FELTÉTELEI, A BESZOKTATÁS MENETE

1.1. Az óvodába kerülés feltételei

A gyermek beíratása:

- Szakértői vélemény, mely szerint a gyermek sajátos nevelési igényű, közepes vagy súlyos fokban értelmileg, halmozottan fogyatékos (látás-, hallás-, mozgássérült, beszédhibás) /integráltan nem nevelhető gyermekek óvodai ellátását jelölték ki számára.
- Értelmi akadályozottsága vagy halmozott sérülése mellett speciális ellátást is igényel /pl. epilepszia, incontinenca/.
- A Szakértői vélemény alapján közösségben fejleszthető.
- A szülő beíratta. A beíráshoz szükséges okiratok: a gyermek születési anyakönyvi kivonata, a személyi igazolványa, a gyermek lakcímkártyája, TAJ száma, Szakértői vélemény.

1.2. A beszoktatás menete

A gyermekeket különböző mértékben viseli meg az óvodába kerülés. A zökkenőmentes beilleszkedés, a szülőkről való fokozatos leválás érdekében a következő lépéseket tesszük:

- A csoport gyógypedagógusai megismerkednek a szülőkkal, akik tájékoztatást kapnak a pedagógiai munkáról, csoport szokásrendjéről, a tudnivalókról.
- A szülők a gyermekkel közösen ellátogatnak az óvodába, megtekintik az óvoda helyiségeit, megismerkednek a pedagógusokkal, gyermekekkel.

Beszoktatás:

Lehetőséget biztosítunk a szülőnek, hogy első nap ebédig együtt legyen gyermekével az óvodában, majd ebéd után hazavihesse. Ezen a délelőttön a gondozási teendőket a szülő végzi. Majd igény szerint a következő napon is elkísérheti, de ekkor már egyedül is hagyhatja gyermekét bizonyos időre. A gyermek a második naptól már egész napot tölt az óvodában.

A továbbiakban:

- A csoportban a gyermekek a beszoktatási idő után szüleik nélkül vannak jelen. A gyerekek újfajta tapasztalatokat szereznek a csoportos együttlét, szociális kapcsolatok kialakítása során.
- Az állapotfelmérő vizsgálati módszer alapján a tanév első hónapjában megtörténik a gyermek felmérése.
- Szakértői vélemény javaslatai és a felmérés eredményei alapján november 15-ig sor kerül az egyéni fejlesztési tervek elkészítésére, melyet a szülővel egyeztetünk figyelembe véve javaslatait, kéréseit.
- Minden gyermekről a tanév végén tanév végi gyógypedagógiai értékelés készül, melynek egyik példányát a szülőnek adjuk.
- A gyermek csoportba kerülésekor a szülő megkapja az óvodai házirend egy példányát.

VIII. A GYÓGYPEDAGÓGIAI CSOPORT ESZKÖZEI, FELSZERELÉSEI

Az óvodai részleg helyiségei az óvodáskorú gyermekek igényei és a törvényi szabályozások szerint kerültek kialakításra. Lehetővé teszik a csoportos és egyéni fejlesztéseket, nevelést egyaránt. Felszereltek mindazokkal az eszközökkel, melyek a gyermekek ellátásához, sérülésspecifikus fejlesztésükhöz elengedhetetlenek.

1.1. Az óvodai részleg helyiségei

Az óvodai csoport a Móricz Zsigmond EGYMI épületében a kollégiumi rész mellett található.

Csoportszoba: közös programok, csoportos foglalkozások, étkezések, és a szabadidős tevékenységek egy részének színtere. A csoportlétszámnak és a gyermekek életkorának megfelelően asztalok, székek, játszó-, építőrész, polcok a játékoknak, különféle eszközöknek, pihenősarok, szerepjátékhoz elengedhetetlen sarkok találhatóak.

Előszoba: ahol a gyermekeket a szülők átadják, illetve átveszik a szakemberektől. Ebben a helyiségben találhatóak a gyerekek ruhás polcai, itt zajlik benti, illetve kinti ruhájuk cseréje. Az előszoba falán teremtünk lehetőséget a gyermekmunkák elhelyezésére, a faliújságon pedig a szülőket tájékoztatjuk az aktualitásokról.

Vizesblokk: elkülönített helyiségben van, ahol a pelenkázó, a gyerekeknek megfelelő magasságú WC-k és mosdók találhatóak. Külön polcon a fogmosószett és a törölközők kerültek elhelyezésre.

1.2. Az óvoda eszközei

A csoportszoba eszközeit a gyógypedagógiai óvoda helyi tantervében ismertetjük.

Fejlesztő eszközök:

1.3. Kommunikációt segítő eszközök

- laptop
- kommunikációs kártyák az öltözőben, mosdóban
- napirend, hetirend a falon
- fényképek
- bábok
- mesekönyvek

1.3.1. Érzékelést- észlelést fejlesztő eszközök

1.3.2. Bőrérzékelést (Szomatikus, haptikus, taktilis, vibratórikus ingerek nyújtására)

Az eszközök intézményünk terápiás szobájában, valamint a csoportszobában találhatóak.

- érintőfal a különböző tapintású anyagok, felületek megtapasztalására
- golyófürdő
- masszírozók, kefék, különböző anyagú eszközök (természetes szárított, fertőtlenített anyagok: madártoll, faág, vessző, vadgesztenye stb., érdes és sima felületű játékok, fésűk, textilek, használati eszközök stb.)
- szőnyegek: különböző vastagságú és felületű, különböző nagyságú
- magasról lógatott, különböző anyagú, tapintású, hangot adó eszközök
- krémek, olajok
- hajszárító, ventilátor
- babzsákfotel, babzsákok
- különböző felületű kesztyűk
- csengő, sípoló játékok
- csörgőlabdák, tüskéslabdák

1.3.3. Látási (vizuális) érzékelést fejlesztő eszközök

- vízoszlop
- világító eszközök, játékok
- lámpák
- különböző fényvisszaverő, fényáteresztő felületek, anyagok
- diavetítő
- játékeszközök: színes golyók, gyöngyök, puzzlek, dominók, kockák, formatablák, összerakható eszközök
- különböző képkártyák, mesekönyvek, diafilmek

1.3.4. Hallási (auditív) érzékelést fejlesztő eszközök

- csengő, sípoló játékok, zenélő eszközök
- csörgőlabdák
- ritmushangszerek: csörgődob, száncsengő, metalofon, kasztanyetta, esőcsináló, fadob, cintányér, triangulum, csengő, maracas, csengőkarika.
- hangszer: xilofon, furulya
- infokommunikációs eszközök a különböző hangok (állat, természet) érzékeltetésére

1.3.5. Kinesztetikus (egyensúly- és mozgás-) érzékelést fejlesztő eszközök

- tölcsér
- billenő lapok, billenődeszka, rugós deszka,
- gördeszka, gurulózsámoly
- tornapad, zsámoly
- különböző alakú, méretű és felszínű Bobath-labdák
- különböző méretű hengerek
- hintaló
- trambulín

1.4. Nagymozgások fejlesztése

1.4.1. Helyes testhelyzetek megtartása

- babzsákfotel
- különböző alakú, méretű és felszínű Bobath-labdák
- különböző méretű hengerek
- golyófürdő
- speciális székek, asztalok, hevederek

1.4.2. Helyzetváltoztatás fejlesztése

- különböző alakú, méretű és felszínű Bobath-labdák
- labdák
- karikák
- alagút
- tornaszőnyegek

1.5. Kézfunkció fejlesztése

1.5.1. Nyúlás, utánnyúlás, fejlesztése

- tapintótáblák
- a gyermek érdeklődését felkeltő színes, hangot adó eszközök, játékok

1.5.2. Fogás-elengedés fejlesztése

- a gyermek érdeklődését felkeltő színes, hangot adó eszközök, játékok
- fa- és műanyag botok
- csúszda
- marokerősítő
- súlyzók

1.5.3. Praktikus és célirányos kézmozgások fejlesztése

- a gyermek érdeklődését felkeltő színes, hangot adó, tevékenykedtető eszközök, játékok
- építőjátékok (fa-, műanyagkockák, Legó)
- összerakható játékok (puzzlek, torony, stb.)
- fűző és varrókészlet
- célbadobó (labda, karika, tölcser)
- színesceruza, zsírkréta, festék, ecsetek, gyurma
- tapintós
- Pötyi
- takarítószett

1.6. Értelmi fejlesztés (szín- és formafelismerés, egyeztetés, összehasonlítás, logika, gondolkodás, emlékezet)

- különböző színű és formájú eszközök felfűzése függőlegesen, vízszintesen
- fogantyús és egyéb puzzlek
- memóriafejlesztő
- előtte-utána
- mértani formák
- képkártyák
- párosító
- ellentétek
- Logico táblák, lapok
- sorrend (növekvő kacsák, Montessori torony)

1.7. Szociális képességek fejlesztése

- babakonyha eszközei: edények, evőeszközök, vacsorakészlet, kávékészlet
- babaszoba eszközei: babák, takarók, kiságy, babaruhák
- bábok
- mágikus kendők

IX. MELLÉKLETEK

1.1. Napirend

Az óvodai élet keretét a napirend adja. Rugalmas változásaival lehetőséget ad az elmélyült tevékenykedésre, a gondozási műveletek egyéni szükségleteknek megfelelő elvégzésére. A folyamatosság által teremtett nyugalom biztonságot, testi és lelki harmóniát eredményez, és igazodik az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságaihoz.

A folyamatos napirend zökkenőmentes megvalósítása feltételezi a pedagógusok által átgondolt, a gyermekekkel elfogadtatott, betartott szokás- és szabályrendszert. A gyermeknek pontosan tudnia kell, hogy mit kell tennie, hogyan kell viselkednie, ha

egy-egy tevékenységbe be akar kapcsolódni, vagy be akarja azt fejezni, ill. ha elérkezik a napirend szerinti tevékenységváltás időszaka.

Idő	Napirendi pontok, tevékenységek
7,30 – 8.30	Gyülekező, szabad játék
8.30 – 8.45	Reggeli köszöntés
8.45 – 10.00	Tízórai, gondozási tevékenységek, játék
10.00 – 10.30	Csoportos foglalkozás
10.30 – 11.30	Egyéni foglalkozás, játék, levegőzés
11.30 – 12.30	Ebéd, gondozási tevékenységek
12.30 - 14.30	Pihenés
14.30 – 15.00	Gondozási tevékenységek, uzsonna
15.00 – 16.00	Játék, hazamenetel

1.2. A csoportban használt dokumentumok jegyzéke

Dokumentum	Készítő, felelős
Pedagógiai program (Az intézmény pedagógiai programjának része)	gyógypedagógus
Házirend	gyógypedagógus, intézmény vezetője
Éves foglalkozási terv	gyógypedagógus
Csoportnapló	gyógypedagógus
Egyéni fejlesztési terv	gyógypedagógus, a gyermekkel foglalkozó szakember

1.3. A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS REHABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A rehabilitációs pedagógiai program a tanköteles korú, súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekeknek, fiataloknak nyújt iskolai keretek között fejlesztési lehetőséget.

A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók – mint a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés-észlelés – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A fogyatékoságok a legkülönbézetbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében fejlesztő iskolai oktatásra van szükségük.

1.3.1. Szempontok a fejlesztő nevelés, oktatás tervezéséhez - A pedagógiai munka tervezése

A differenciált tervezőmunka a nevelés-oktatás fontos elemét képezi. A gyógypedagógiai tevékenység tartalma koncentrikusan bővül, mindenkor szem előtt tartva a gyermek, tanuló adottságait, képességeit, sajátos nevelési igényét.

A tervezés legfontosabb lépése a tanulók alapos ismerete, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoport képességstruktúrájának pontos vizsgálata, feltérképezése. A pedagógiai diagnosztikához számos eszköz (fejlődési skálák, felmérő lapok, kérdőívek) áll rendelkezésre, de a gyógypedagógus saját maga is összeállíthat olyan kérdéssort vagy kérdőívet, amelyet a fejlesztést szolgáló nevelés, oktatás megkezdése előtt

minden gyermekről felvesz. A tervezőmunka kezdetekor fontos a szülő és az iskolai nevelést megelőzően a gyermekkel foglalkozó intézmény szakemberei megfigyeléseinek, tapasztalatainak megismerése is. A tanulók diagnosztikus értékelése minden esetben a pozitívumokra koncentrál, kiemeli a megmaradt, illetve a meglévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a gyermek képességstruktúrájában található hiányosságokat, funkciózavarokat is. A hiányok, zavarok számbavétele a reális célkitűzések megfogalmazását kell, hogy segítse. A tervezés során elengedhetetlen annak figyelembevétel, hogy a tanuló maga és közvetlen környezete mit jelöl meg elsődleges hiányként, illetve milyen igényeket fogalmaz meg.

A pedagógiai diagnosztika folyamat-diagnosztikát jelent: a korábbi életszakaszra vonatkozó információk megszerzése mellett 8–12 hetes megfigyelési időszaknak kell eltelnie ahhoz, hogy alapos információkat szerezzünk a gyermekről, képességeiről az egyéni nevelési-oktatási terv és pedagógiai program elkészítéséhez, a célok, feladatok meghatározásához, a pedagógiai és terápiás módszerek, eljárások kiválasztásához.

Az egyéni fejlesztési terv célja, hogy a tanuló szükségleteit és fejlődéstörténetét figyelembe véve megalapozza a gyermek nevelésének, oktatásának személyre szabott tervezését, és meghatározza nevelésének, oktatásának és fejlesztésének súlypontjait. Az egyéni fejlesztési terv valamennyi fejlesztési terület feladataira kiterjed.

Az egyéni nevelési-oktatási terv tartalmazza:

- a diagnózist,
- a magatartás, viselkedés jellemzőit
- a beszéd, a kommunikáció, a mozgás és az egyes észlelési részterületek felmérési eredményeit
- skálákkal, fejlődési lapokkal feltárt jellemzőket, eredményeket felmérés eredményét
- fejlesztés főbb területeit

A gyermek folyamat-diagnózisa alapján elkészített felvételi pedagógiai vélemény, valamint a szülői kérdőív a tanulóról szerzett tapasztalatokat, megfigyeléseket, esetleg teszteredményeket tartalmazza.

Az egyéni fejlesztési terv szoros összhangban áll a csoport számára kidolgozott éves tervvel és az adott tanévre készített heti ütemtervvel.

Az éves terv tartalmazza az ünnepeket és az iskola által – de lehetőség szerint a szülők bevonásával – szervezett közös programokat (kirándulás, farsang, nyaralás, múzeum látogatása stb.).

A heti ütemterv, az órarend kialakítását meghatározza a csoport napirendje, amelyben egyes, tevékenységek – pl. reggeli köszöntés, étkezések, a testápolás tevékenységei, pihenőidők – rendszeresen ismétlődnek.

1.3.2. Beszámoltatás, az ismeretek „számonkérésének” követelményei és formái

A fejlesztő nevelés-oktatás során az ismeretek „számonkérése” játékos formában, foglalkozások alatt illetve egyéni fejlesztések alkalmával történik szóban vagy az alternatív és augmentatív kommunikáció eszköztárának segítségével.

1.3.2.1. Értékelés

Folyamatosan értékelni kell a tanulók munkáját szóban és szimbólumokkal.

A tanulókkal foglalkozó szakmai team minden félévben (üzenő füzet) és tanév végén értékelést készít a gyermek haladásáról. A központi nyomtatványon, „Értékelési lap”-on kiállított tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványaként is szolgál, melynek egyik példánya a haladási naplóhoz csatolandó, másik példányát a szülő kapja. Az értékelés tartalmazza az elért eredményeket, nehézségeket, javaslatokat.

Szöveges értékelés formájában értékeljük:

- a tanulók önmagukhoz mért fejlődését,
- tudásuk minőségbeli jellemzőinek változását,
- tudásuk mennyiségi gyarapodását,
- attitűdjüket az ismeretszerzés területén.

1.3.3. A tanítás és tanulás szervezeti keretei és formái

1.3.3.1. Csoporttevékenység

Tematikus egységek feldolgozása, szociális kapcsolatok alakítása, szabadidős és kreatív tevékenységek. A csoportban végzett tevékenységek szükségesek a közösségi élmények átéléséhez, a közösséghez tartozás megéléséhez, a társakkal való együttműködés megtapasztalásához és gyakorlásához, azaz a szociális és érzelmi nevelés alapvető feladatainak megvalósításához.

Kiscsoportos és egyéni foglalkozás

- Speciális gyógypedagógiai segítségnyújtás (konduktív-, szomatopedagógia)
- Beszéd és kommunikációfejlesztés
- Mozgásnevelés
- Bazális stimuláció
- Gondozási feladatok

1.3.3.2. A fejlesztő- nevelés-oktatás időkerete

A heti fejlesztő foglalkozások száma nem lehet kevesebb húsz óránál. Indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható.

1.3.3.3. A csoportos órák időkerete

Csoport- foglalko- zások	Reggeli kör	Mozgásnevelés	Szűkebb- tágabb környe- zet	Já- ték/Önkiszolgálás
Heti óra- szám	5	5	5	5

Az egyéni foglalkozások a csoportos órákkal párhuzamosan, illetve indokolt esetben azon felül valósulnak meg.

Célok

A fejlesztő nevelés-oktatás iskolai körülmények között olyan fejlesztést nyújt, mely, törekszik képessé tenni a tanulókat szűkebb és tágabb környezetük egyre bővülő megismerésére, saját életük, mindennapi élményeik megélésére, és az ezekben való egyre tevékenyebb részvételre, továbbá egyszerű társas kapcsolatok kialakítására, fenntartására, aminek eredményeképpen jobb minőségű életet élhetnek. A kiemelt fejlesztési feladatok a súlyosan-halmazottan fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése során úgy értelmezhetőek, hogy azok a tanu-

lók személyiségállapotához igazítottan, elsősorban a szükséges képességek és készségek megalapozása, kialakítása útján valósulnak meg.

Feladatok

- A családban már kialakított szokások jelzések, megszerzett képességek, készségek, elsajátított tudásanyag feltérképezése és az iskolai életbe való lehetőség szerinti beépítése, fejlesztése.
- A súlyosan-halmozottan fogyatékos tanulók épen maradt funkcióira alapozva a sérült funkciók fejlesztése egyéni lehetőségeik szerint a kidolgozott rehabilitációs pedagógiai program, egyéni fejlesztési tervek alapján.
- Elemi szintű ismeretek elsajátíttatása szűkebb és tágabb környezetük jelenségeiről.
- A kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek feltérképezése, a tanulók állandó ösztönzése a számukra lehetséges önkifejezési módok tudatos alkalmazására, gyakorlására.
- A tanulók mozgásállapotának lehetőség szerinti javítása, a meglévő funkció állandó fejlesztés, az önállóan kivitelezhető mozgások adta lehetőségek folyamatos kihasználása, a kóros tartási-, mozgásminták lehetőség szerinti leépítése. (prevenció, korrekció, kompenzáció)
- A szociális készségek, társas kapcsolatok, elemi magatartási formák megismertetése.
- A szabadidős és játéktevékenységben való aktív részvétel elősegítése.
- Szoros kapcsolattartás a szülőkkel a tanulók eredményes fejlesztése, a szülő- gyermek kapcsolat segítése érdekében.
- A másodlagos, degeneratív elváltozások meggátolása. A megelőzés nem csak a testi állapot romlására kell, hogy vonatkozzon, hanem az egész személyiségre együttesen.
- A sérült funkciók egyidejű korrigálása, hiszen mindegyik hatással van a másik területre is.
- A sérült, kiesett funkciókat, amelyeket nem lehet korrigálni, más tevékenységgel igyekszünk helyettesíteni.
- A fejlesztés a számukra megfelelő és szükséges tartalommal történjék, az segítse a lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérését, és a társada-

- lomba való mind teljesebb beilleszkedést, ennek érdekében folyamatos jelenlét a gyermek életében közös étkezésekkel, gondozási feladatokkal stb.
- Az iskolai elvárások az egyéni teljesítőképességnek megfelelően kerüljenek megfogalmazásra, és igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez.
 - A tanulókat a nevelés, oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.
 - A nevelés-oktatás kitüntetett és komplex feladata, hogy a tanulók pozitív tapasztalatokat szerezzenek saját testükről és legszűkebb környezetükről, s e kettő egymáshoz való viszonyáról.
 - Mivel a kiszolgáltatottság mértéke nem értelmezhető az önrendelkezésre való képesség mutatójaként, a lehető legszélesebb körben biztosítani kell a tanulók számára az önálló döntéshozatal lehetőségét.
 - Törekedni kell a mozgásos tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítására, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.
 - Nyújtsunk segítséget a tanköteles korú mozgáskorlátozott és halmozottan sérült gyermekek fejlődéséhez, iskolai beilleszkedéséhez, biztonságérzetének kialakulásához.
 - Lehetségessé kell tenni, hogy a kultúra alapvető fontosságú értékeit, annak számukra közelségbe hozható részeit megismerjék és megértsék.

Alapelvek

1. Komplexitás és személyiség központúság

Minden gyermek esetében egyénileg kell felmérni a szükségleteket, képességeket, igényeket és ez alapján megtervezni, végrehajtani, értékelni a pedagógiai folyamatot.

Az egyes funkciók gyakorlását nem szeparáljuk, hanem minden fejlesztési terület egyaránt bevonva komplexen közelítjük meg az adott személyiséget. Így az oktatás, fejlesztés, képzés, terápia, ápolás, gondozás szervesen összefonódik.

2. Interakció, kommunikáció

Mindkettő esetében a legfontosabb jellemző a kölcsönösség, hiszen mindkét fél befolyást gyakorol a másikra. A súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermek esetében a pedagógusnak csökkentenie kell a gyermekhez viszonyított távolságát,

ezáltal testi kontaktuson keresztül közvetíteni a világ személyeit, tárgyait, jelenségeit. Olyan kommunikációs stratégiákat kell kidolgozni, melyben szavak nélkül is értelmezni kell tudni a gyermek testnyelvének preverbálisan közvetített üzeneteit, s adekvátan kell azokra válaszolni.

3. *Kooperáció*

Ezeknek a gyermekeknek szinte minden cselekvéshez szükségük van partnerre. A kooperáció együttműködést jelent, miszerint a pedagógus, asszisztens a gyermekkel együtt közösen vesz részt az adott tevékenységben. Olyan tanulási formákat kell kialakítani, melynek során lehetőség nyílik az élmény- és tapasztalat-szerzésre, a világot tehát közösen kell megélni és alakítani.

4. *Differenciálás, individualizáció*

A súlyosan halmozottan fogyatékos gyermekek csoportja rendkívül heterogén. A differenciálás a tanulásszervezésben két jelentésben valósulhat meg:

- pedagógiai szemlélet, érzékenység az egyéni különbségek iránt,
- pedagógiai gyakorlat, mely során a különbségekhez való illeszkedés, valósulhat meg, minden rendelkezésre álló eszköz segítségével.

A megsegítés a gyermekek egyéni gyógypedagógiai diagnosztizálása alapján egyéni (individuális) fejlesztési terv alapján folyik. A konkrét célkitűzésektől a didaktikai – metodikai elemek kiválasztásán és a feladatok megvalósításán keresztül, egészen az értékelésig, mindig egyénre szabott eljárásokat lehet (és kell) alkalmazni. Természetesen az individualizáció nem gátolhatja a közösségi nevelés megvalósulását, hiszen a társas kapcsolatok nélkülözhetetlenek a szociális kapcsolatok alakulásához, fejlődéséhez.

5. *Normalizáció, participáció*

A súlyosan-halmozottan fogyatékos személy életkörülményeit szükséges úgy alakítani, hogy abban képességeinek maximumát nyújtva teljes emberi életet élhessen, illetve részt vehessen a társadalom életében. A részvételt, beilleszkedést befolyásolja a fogyatékos személy életkora.

Nem a fogyatékos személy, hiányzó képességeit kell pótolni – „normálissá tenni” - , hanem életkörülményeit úgy alakítani, hogy abban képességeinek maximumát nyújtva teljes emberi életet élhessen.

Tanulásszervezési alapelv, hogy a csoportban a különböző fejlesztést végző pedagógusok száma a lehető legkevesebb legyen, mivel a személyes kötődések és a szoros team-munka (amely nagyobb létszám esetén nehezebb) fokozzák az eredményességet.

Ugyancsak tanulásszervezési alapelv, s egyben az eredményesség feltétele, hogy a csoportos foglalkozások időtartama alatt az optimális fejlesztéshez szükséges számú gyógypedagógus vagy konduktor, asszisztens és szociális gondozó biztosítása elengedhetetlen, ami 7 gyermekenként legalább 3 fő. Bizonyos esetekben (mozgásnevelés órán, étkezéskor, kirándulásokon) ennél több, akár a tanulók létszámával megegyező felnőtt jelenléte szükséges.

A team-munka rendszeres és hatékony legyen.

1.3.4. Tevékenység-, tevékenység tanulásának sajátosságai

1. Kötődés a közvetlen közelben lévő dolgokhoz és a jelenhez

A súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermekek figyelmét azok a jelenségek kötik le, azok az események és tárgyak motiválják őket, amelyek közvetlen közelükben, testközelben vonatkoznak. A pedagógiai cselekvés feladata ennek megfelelően az, hogy a világ tárgyait „elérhető közelségbe” hozza, és számukra is jelentéssel bíró tárgyakként mutassa meg azokat.

2. Cselekvéses, tanulás és komplex (totális) kommunikációs beágyazottság

A verbális csatornán közvetített ismeretek másodlagos jelentősége miatt a tanulási tartalmakat elsősorban praktikus élethelyzetekben, aktív, cselekvéses szituációkban lehet hozzáférhetővé tenni számukra. Minden élethelyzetben, biztosítani kell a nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy lehetővé váljon a szemléletes, cselekvéses tanulás. A közös tevékenység során, a személyre szabott kommunikációs stratégiák bármely formája – a gesztus- és hangjelzésektől kezdve a komplexebb kép- vagy szimbólum rendszereken át egészen a beszéddel bezárólag – alkalmazható. A tevékenység és a kommunikáció célja, hogy fenntartsa a gyermekkel létrejött kapcsolatot, és biztosítsa a motiváltság fennmaradását.

3. Tevékenységtanulás kis lépésekben

Az egyes tevékenységek tanításánál kitüntetett jelentősége van annak, hogy a gyermek a teljes folyamatot és annak értelmét, jelentőségét átlássa. Ezzel párhuzamosan azonban a cselekvéssor egyes szakaszainak végrehajtása csak fokozatosan, kis lépésekre bontva tanítható. A teljes tevékenységet analizálni kell, fel kell bontani olyan szakaszokra, amely a gyermek számára megérthető és végrehajtható egységekre korlátozódik. A tevékenység – láncolatot egységesen kell tanítani, az aktuálisan kiemelt részeket hangsúlyozottan megjeleníteni.

4. Tevékenységtanulás segítséggel

A segítségadás testközelben, adott esetben a gyermeket ölbe véve folyik. A segítségadás alkalmanként, egyénenként változik (verbális, bemutatás, motoros, határozott mozgásvezetés, emlékeztető jellegű kontroll, rehabilitációs segéd- és segítő eszközök). Lényeges, hogy csak a minimálisan szükséges segítséget nyújtsuk, fokozva ezzel a képességekhez mért egyre nagyobb önállóságot.

5. Motiváció fejlesztésének jelentősége

A spontán tanulási szándék kialakítása az egyik legnehezebb feladat. Első lépésben csak úgy lehet hatékonyan ösztönözni a tanulót, ha a cselekvés elvégzésének közvetlenül észlelhető – tapasztalható, azonnal bekövetkező, kellemes hatása van. Alapvető a bizalmas, jó kapcsolat tanuló és pedagógus között, a reális célkitűzés, a pozitív megerősítés, a verbális és nonverbális kommunikáció összhangja.

1.3.5. A tanulási folyamat kiemelt területei

- Az énkép, az önismeret kialakulása és a környezet fokozatos megismerése
- Az önrendelkezés elismerése, a gyermekkor megélésének biztosítása és felkészülés a felnőtt lét szerepeire
- Testi és lelki egészség
- Információs és kommunikációs kultúra (alternatív-augmentatív kommunikáció)
- Hon- és népismeret – európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

1.3.6. Fejlesztési területek

1.3.6.1. Kommunikáció

Célok

A beszédfejlesztés célja, hogy a gyermekeket eljuttassa az általuk elérhető legmagasabb szintre a beszédmegértés és a beszéd területén, és ezzel elősegítse az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést.

- bármely megnyilvánulás és testi állapot értelmes közléseként való értelmezése és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása
- bizalmas, bensőséges kapcsolat kialakítása, a kommunikáció iránti igény felkeltése és megerősítése
- a szükségletek kommunikációval kísért kielégítése, a gondozási folyamatokban a pedagógiai és terápiás szempontok érvényesítése (fejlesztő gondozás)
- elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása, a mindennapos rutinhelyzetekben való tájékozódás elősegítése, a választás lehetőségének felkínálása és „igen-nem” elkülönítése és alkalmazása
- a nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába, ezzel a valóság nyelvi birtokbavételének, a beszélt és írott kommunikációs formák elsajátításának előkészítése
- alternatív és augmentatív kommunikációs eszköztár egyénre szabott kiválasztása
- a tanulók egymás közötti kommunikációjának ösztönzése (üdvözlés, kontaktus formái ...)
- a kommunikáció tágabb - idegen - környezetben való alkalmazásának megtanulása, a nagyobb önállóság és szélesebb kulturális közösség életében való aktív részvétel lehetőségének megteremtése.

Feladatok

- Az akusztikus észlelés fejlesztése:
 - a tanulók érdeklődésének felkeltése környezetük hangjai és hangforrásai iránt
 - a hallási figyelem fejlesztése
 - az akusztikus differenciálási képesség fejlesztése
 - a hangok irányába való odafordulás kialakítása

- a hangforrás, hangok azonosításának kialakítása
- a sorrend, ritmus, hangsúly, hanglejtés megfigyeltetése
- zenehallgatás, a zene és a mozgás összekapcsolása.
- Optimális testhelyzet felvételével, pozicionálással az izomtónus normalizálása a foglalkozások megkezdésekor.
- A mellkas, a vállöv és a szájkörüli izmok lazítása a foglalkozások megkezdésekor.
- A beszédhez szükséges motoros képességek tréningje és a nyálzás befolyásolása:
- a száj akaratlagos nyitásának és zárásának kialakítása
- a szopó, harapó reflexek kialakítása, majd gátlása
- a rágás facilitálása
- a szívás, fújás, köpés kialakítása és gyakoroltatása.
- A hangképzés fejlesztése:
 - a légzés és a hangadás egyidejű fejlesztése
 - a hangadás és a mozgás összekapcsolása
 - egyes hangok, ill. szótagok kialakítása az egészséges fejlődés sorrendjének megfelelően
- a hangok megtartásának kialakítása
- Artikulációs mozgásügyesítés, az ajkak és a nyelv differenciált mozgásának kialakítása és gyakoroltatása, légző gyakorlatok, fújó-, ajak- és nyelvgyakorlatok
- Beszédkedv erősítése, folyamatos lehetőség biztosítása az önálló megnyilatkozásokra a legkülönbözőbb helyzetekben.
- Passzív és aktív szókincs bővítése
- Beszédrítmus javítása mondókákkal
- Adekvát válaszok kialakítása, echolália visszaszorítása

1.3.6.2. Alternatív és augmentatív kommunikáció

A nem beszélő gyermekek egy részénél augmentatív és alternatív kommunikációs (AAK) oktatást alkalmazunk. Az augmentatív és alternatív kommunikáció fogalma olyan kiegészítő és/vagy kiegészítő kommunikációs módszereket, eszközöket és technikákat takar, amelyek segítségével, a súlyos beszédzavarral küzdő

ember kommunikációs lehetőségei bővíthetők. Az augmentatív és alternatív kommunikáció célja felébreszteni a gyermekben a kommunikáció iránti vágyat, meggyőzni, hogy van értelme kommunikálni, eszközöket biztosítani a kommunikációhoz, fejleszteni a használathoz szükséges készségeket. A kommunikációs eszköz, az eszközhasználat módja, a kommunikációs módszer és az üzenethordozó fajtája minden gyermekhez egyénileg igazodik. A kommunikációs eszközök skálája igen széles, az egyszerű kommunikációs táblától a drága kommunikátorokig terjed. Az eszközök használata az adott gyermek kézfunkciójától függ, működtethetők ujjal, ököllel, könyökkel stb. Üzenethordozó fajtája is igazodik a gyerekek képességeihez, ezek lehetnek tárgyak, fényképek, képek, gesztusok. A nem beszélő gyermekek másik részénél a Mall-féle bazális kommunikáció a meghatározó, amely a korai anya-gyermek közti kommunikációs formákhoz nyúl vissza. Így a beszédet, gesztusokat, mimikát, hanglejtést, szemkontaktust, hangadást, érintést, mozgást és a légzésritmust használjuk kommunikációs csatornaként.

Célok

- A beszédképtelen gyermekek kívánságainak, gondolatainak mások számára is érthető közlése.
- Saját életük cselekvőbb részesévé válás.
- Augmentatív kommunikációs eszköz segítségével egyenlő esély elérése többi gyerek között, a szűkebb és tágabb környezetükben egyaránt.
- Személyiségük minél teljesebb kibontakozása.
- A lehető legteljesebb beilleszkedés a társadalomba.

Feladatok

- A kommunikáció iránti igény felkeltése, kommunikációs kedv erősítése
- Meglévő kommunikációs csatornák és módok feltérképezése, erősítése, bővítése, újak kialakítása
- Alapkommunikáció kialakítása:
- kapcsolatfelvétel, szemkontaktus kialakítása
- ránézéssel való kiválasztás, döntés
- adekvát igen-nem válaszadás
- köszönés.

- Önálló akaratközlés, vélemény, szükséglet, döntés kifejezésének megtanítása.
- Tetszés – nem tetszés nyilvánítására, választásra való ösztönzés
- Pozicionálás, a kommunikációt leginkább elősegítő testhelyzet megtalálása
- Képességekhez igazodó kommunikációs eszköz megtalálása, használatának kialakítása

1.3.6.3. Mozgásnevelés

Célok:

A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű mozgásos önállóság elérése.

Feladatok:

A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése:

- a szenzomotoros depriváció csökkentése a szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások pótlása célzott ingerlése passzív mozgatóással (mozgásérzékelés) és facilitált mozgások kiváltásával, az önindított mozgások ösztönzésével, a célirányos, akaratlagos mozgások optimális feltételeinek megteremtése érdekében a testkép, testséma kialakítása és fejlesztése
- pozicionálás, testhelyzet – korrekció, a helytelen testtartás és testhelyzet megszüntetése a kóros mozgásminták gátlása, a különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása
- a mozgásfejlődés elősegítése a fiziológiás mozgássor szem előtt tartásával (a fejkontrolltól a felállásig)
- a kézhasználat, a manipuláció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése
- a kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása, fejlesztése.
- A gyermekek pozitív mozgásélményhez juttatása sok játékkal, motiválással
- A mozgás iránti igény felkeltése, erősítése
- A lehető legnagyobb mozgásos önállóság eléréséhez szükséges mozgásos, önellátási ismeretek elsajátítása

- Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök viselésének, használatának tanítása, szoktatása
- Mozgásos tapasztalatokon keresztül a pszicho motoros és szenzomotoros képességek fejlesztése.

1.3.6.4. Manipuláció fejlesztése

Célok:

A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű manipuláció elérése.

Feladatok:

Kéz és ujjak ügyesítése: a taktilis-haptikus érzékelés-észlelés fejlesztésén túl, játékos, mondókákkal kísért kéz és ujjtorna, melyek elősegítik a kéz izmainak ellazulását, az ábrázolás-alakításhoz és az önkiszolgáláshoz szükséges kézmozgások kialakulását, ügyesedését. Szem-kéz, két kéz koordináció fejlesztése is elengedhetetlen részét képezi a kézhasználat kialakításának, ügyesítésének.

1.3.6.5. Érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése

A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése: az érzékelés – észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokba vétele:

- a valóság megragadásának segítése, a szenzomotoros funkciók fejlesztése
- a szemiotikai funkciók megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése
- az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése
- a konkrét műveletek és a formális műveletek konstrukciójának elősegítése, a cselekvések logikai struktúrájának kialakítása, a tér, és az idő és a tartam, a sorozatok, halmazok elemi fogalmainak elsajátítása.

Célok:

- Kinesztikus érzékelés fejlesztése: különböző testhelyzetekben, helyzet- és helyváltoztató mozgások közben a test és testrészek helyzetének érzékeltetése.
- Szomatikus érzékelés fejlesztése: cél a differenciált érzékelés fejlesztése a testfelszínén.

Bár a testfelszíne csak csekély mértékben tesz lehetővé differenciált érzékelést, ugyanakkor ez az érzékelés nagyon elementáris, vagyis alapvető és érzelmileg telített. Ebből következik, hogy az ezen a területen szerzett tapasztalatok lesznek az úgynevezett testséma és mozgáskoordináció előfeltételei.

- Hallási figyelem fejlesztés:

cél a hangok felfogásának és arra való reagálásnak elérése, hangforrás lokalizálásának, követésének és differenciálásának kialakítása.

Ezen belül is hangsúlyos szerep jut a vibratorikus ingerlésnek. A fejlődésükben súlyosan akadályozott gyermekek először a testközeli, vagyis érzékelhető rezgéseket fogják fel, a további test távoli, vagyis csak hallható rezgéseket csak a fejlődés későbbi szakaszában. A vibratorikus ingerlés segítségével a gyermek megtanulhatja, hogy azoknak a jelenségeknek is van jelentésük, melyek bár testileg érzékelhetők, ugyanakkor nem megfoghatóak.

- Taktilis-haptikus érzékelés fejlesztése:

a kéz differenciált érzékelésének fejlesztése a cél. Különösen hangsúlyos területe a fejlesztésnek látássérült gyermekeink esetében.

- Vizuális figyelem fejlesztés:

cél a különböző fényingerek felfogásának és azokra való reagálás elérése, fényforrás lokalizálásának, követésének és differenciálásának kialakítása.

- Szaglás és íz érzékelés fejlesztése:

a fejlesztés fontos területe mivel a szag- és íz-ingerek igen szorosan összefüggnek az elementáris jó közérzettel.

- Vesztibuláris fejlesztés:

cél az egyensúly, a térbeli helyzet megélése, egyensúlyi reakciók kiváltása a különböző ringó, billenő eszközökön. Fröhlich szerint a vesztibuláris stimuláció az egyensúlyi reakciók funkcionális kialakulását, az érzékelés integrációját és a mozgás illetve mozgatás örömeinek megélését fejlesztheti.

Összetett észlelés-érzékelésfejlesztésre, relaxációra és ellazulásra ad lehetőséget a Snoezelen-szoba.

Feladatok:

A tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy önmagukról és a szűkebb értelemben vett személyi, tárgyi és természeti környezetükből érzékelési – észlelési tapasztalatokat szerezzenek, önmagukról és a környezetükről való ismereteik bővítése.

1.3.6.6. Egyensúlyfejlesztés**Célok:**

- a mozgás gravitáció érzékelése (egyensúly, térbeli helyzet és gyorsulási erő)

Feladatok:

- Bobath-labdán különböző testhelyzetek megélése
- hintázás:
 - hason, háton, ülésben
 - előre-hátra, oldalra, körbe
- rugózás
- hintáztatás plédben, speciális eszközökben
- billenő deszkán egyensúly gyakorlatok végzése

Módszerek:

- szomatopedagógiai módszerek, bazális stimuláció
- kompenzáló technikák
- egyénre szabott segítségnyújtás
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök:

- Bobath-labda
- Egyensúlyozó teknő
- Pléd
- Billenő deszka
- Ernyő

1.3.6.7. Szomatikus érzékelés fejlesztése

Célok:

- a saját testtel kapcsolatban tapasztalatok nyújtása
- a test felület érzékelése, a test határok megélése
- elemi testséma fejlesztés

Feladatok:

- Szomatikus stimuláció különböző anyagokkal, termékekkel, töltött zsákokkal
- Masszírozás krémmel, különböző masszírozó hengerek, gépek
- Hideg – meleg érzékeltetése, megkülönböztetése

Módszerek:

- szomatopedagógiai módszerek, bazális stimuláció
- kompenzáló technikák
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos feladatvégzés

1.3.6.8. Taktilis-haptikus érzékelés fejlesztése

Célok:

- Elemi taktilis-haptikus tapasztalatok szerzése

Feladatok:

- elemi tapintási tapasztalatok nyújtása
- tárgyak tulajdonságainak megismerése
- elemi kézhasználatra késztetés
- tapintásfejlesztés különböző anyagokkal, termékekkel, töltött zsákokkal
- különböző tulajdonságú tárgyak tenyérbe fektetése, érzékeltetése
- tapintótáblák használata
- különböző fogásmódok kialakításának segítése

Módszerek:

- szomatopedagógiai módszerek, bazális stimuláció
- kompenzáló technikák
- egyénre szabott segítségnyújtás

- játékoság
- beszélgetés

Eszközök:

- különböző anyagok
- termékek
- különböző anyagokkal töltött zsákok
- különböző felületű tárgyak

1.3.6.9. Szaglásfejlesztés

Célok:

- ivás, evés feltételeinek javulása
- szagok differenciálása

Feladatok:

- fűszerek, illóolajok szagoltatása, felismerése, egyeztetése illat alapján

Módszerek:

- bazális stimuláció
- játékos tevékenykedés
- gyakorlás

Eszközök:

- illóolajok
- fűszerek

1.3.6.10. Íz érzékelés fejlesztése

Célok:

- ivás, evés feltételeinek javulása
- ízek differenciálása

Feladatok:

- sós, édes, savanyú, keserű érzékelése és differenciálása

Módszerek:

- bazális stimuláció
- evésterápia
- játékos cselekedtetés

- gyakorlás

Eszközök:

- különböző ízű ételek, fűszerek, italok

1.3.6.11. Akusztikus figyelem fejlesztés

Célok:

- Akusztikus érzékleti – észleleti tapasztalatok szerzésével az önmagukról és a szűkebb környezetükről való ismereteik bővülése.
- A világ, halláson keresztül megragadható tartalmainak segítségével a tanulók gazdagabb, intenzívebb, a környezettel interaktívabb, ahhoz jobban alkalmazkodó, minőségibb életet élhessenek.

Feladatok:

- lehetőség biztosítása a zörejek, zajok, hangok információ tartalmának megtapasztalásához
- akusztikus téri orientáció
- biztatás saját hangadásra
- késztetés a különböző irányokból érkező hangok megkeresésére, fejfordítással
- Hangforrás lokalizációja, követése
- Hangok differenciálása
- csörgők,- és zajkeltőjátékok, hangszerek megszólaltatása
- ritmizálás hangszerek felhasználásával
- emberi hangok érzékelése (éneklés, beszéd)

Módszerek:

- bazális stimuláció
- egyénre szabott segítségnyújtás
- cselekedtetés
- gyakorlás

Eszközök:

- szélharangok, csörgők, hangszerek, zenélő játékok, természetes zajok, emberi hang

1.3.6.12. Vizuális figyelem fejlesztés

Célok:

- Vizuális érzékleti – észleleti tapasztalatok szerzésével az önmagukról és a szűkebb környezetükről való ismereteik bővülése.
- A világ, látáson keresztül megragadható tartalmainak segítségével a tanulók gazdagabb, intenzívebb, a környezettel interaktívabb, ahhoz jobban alkalmazkodó, minőségibb életet élhessenek.

Feladatok:

- vizuális ingerek iránti érdeklődés felkeltése
- meglévő látásmaradvány hasznosítása, fejlesztése
- szemmozgások koordinálása
- vizuális követés, fixálás
- fényjátékok, váltakozó intenzitású fényforrások adása
- különböző színű fényekkel stimulálás
- sötét-világos elkülönítése elsötétített helyiségben
- sötétben megvilágított tárgyak megfigyelése

Módszerek:

- bazális stimuláció
- egyénre szabott segítségnyújtás
- cselekedtetés
- gyakorolás

Eszközök:

- gyertya
- zseblámpa
- különböző csillogó tárgyak
- plazma lámpa
- diavetítő, látásfejlesztő diák
- fényszálak, égősorok

1.3.6.13. Megismerő tevékenység

Célok:

- A tanulók környezet iránti érdeklődésének kialakulása.

- Új és régi, megszokott ingerek közötti különbségtétel képességének kialakulása.
- Új inger jelentkezésekor spontán odafordulás kialakulása.
- Egy-egy tevékenységnél való elidőzés.
- Lehetőség szerint az összes érzékszerv használata egy-egy dolog alapos megfigyelésekor, érzékleti modalitások összekapcsolása
- Az adott helyzet, tevékenység szempontjából fontos és jelentéktelen ingerek elkülönítése.

Feladatok:

Figyelem:

- kontaktus kialakítása.
- koncentráció képesség, akaratlagos figyelmi funkciók
- figyelem tartóssága, terjedelme, mélysége

Emlékezet:

- látási, hallási memória és ezek kombinációjának fejlesztése, rövid és hosszú távon.
- tanulás tartósságának biztosítása, bevésés, megőrzés, felidézés.

Gondolkodás:

- elemi fogalomrendszer kialakítása (a gyermek szűkebb környezetének résztvevői és tárgyai)
- tágabb környezet megismerése
- a gyermek értelmi, nyelvi képességeinek fejlesztése
- a mozgásos, érzékszervi úton szerzett ismeretek mozgósítása a problémamegoldásra
- figyelmi és emlékezeti funkciók
- a kreativitás, képzelet, probléma-látás
- tájékozódó-képesség fejlesztése térben-, síkban-időben
- azonosságtudat, én-identitás
- általános ismeretek gyarapítása
- összehasonlítás (azonosság- hasonlóság-különbségek megfigyelése)

- változás felfedeztetése
- hibakeresés össze nem illőség
- logikai-funkcionális összefüggések
- hallási és látási analízáló-szintetizáló képesség fejlesztése (hiánypótlás, szimmetria, részekre bontás, részekből egész összeállítása)
- főfogalom alá rendelés, gyűjtőfogalmak
- színek, formák, mennyiségi fogalmak érzékeltetése, differenciálása, egyeztetése

1.3.6.14. **Kreativitás fejlesztése, esztétikai nevelés**

Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése:

Célok

- elemi művészeti tapasztalatok hozzáférhetővé tétele, ezek örömforrásként való megtapasztalásának segítése
- az aktív cselekvés ösztönzése, elemi művészeti tevékenységek végzése és a közös kreativitás élményének megtapasztalása.
- Az önkifejezésre lehetőséget adó technikákkal, mint újabb kommunikációs eszközökkel való megismerkedés.
- Passzív befogadóból aktív résztvevővé válás.
- Alapérzelmek megélése, felismerése, kifejezése. Pl.: öröm, szomorúság, félelem.
- A tanulókat körülvevő jelenségek élményeinek, hangulatainak felidézése, képzeletben történő újbóli átélése, elképzelése és kifejezése. Pl. esőben, szélviharban, tavaszi mezőn.
- A környezet jelenségeiről szerzett tapasztalatok, és ezek művészi eszközökkel történő összekapcsolódása, integrálódása.
- Egy-egy képzőművészeti alkotás láttán, vagy zenedarab hallatán képzeletük megindulása.
- A rendelkezésre álló technikák, alapanyagok, eszközök közül választás képességének kialakulása.
- Az esztétikai fejlesztésen keresztül a szűkebb és tágabb környezet alaposabb megismerése, elemzése.

Feladatok

- Nyugodt, biztonságos légkör teremtése.
- Az alkotáshoz, önkifejezéshez szükséges helyzetek, alapanyagok, eszközök biztosítása.
- Az alapvető festészeti, grafikai, vegyes technikák és a mintázás megismertetése, használatuk gyakoroltatása.
- A közös alkotó folyamatba való bekapcsolódás lehetőségének biztosítása.
- A színek szerepének megfigyeltetése, az alapformák megismertetése, különféle eszközökkel történő megjeleníttetése, kapcsolódva a tanmenethez.
- A vizuális kifejezési formák és az irodalom, a zene és egyéb művészeti ágak kapcsolatának megismertetése, az ebből adódó lehetőségek kiaknázása.
- Dramatikus technikákban való minél aktívabb részvétel lehetőségének megteremtése (bábjáték, jelmezes megjelenítés, zenei megjelenítések, egyszerű mondókák eljátszása).
- Fényképek, műalkotások, a természet hangjai, zenei darabok megfigyeltetése. A hangulati, érzelmi megjelenítés elősegítése.

1.3.6.15. Érzelmi és szociális nevelés

Célok

- „én” pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása:
 - az „én” és a „nem én” elkülönülése, a másik személy valóságának, egyediségének megtapasztalása
 - az „én” pozitív megélésének segítése, a szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása
 - kapcsolatfelvétel és közös tevékenység a szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése, a kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése
 - a közösségi kommunikációs formák megtanulása, alkalmazása
 - a közösségben való viselkedés formáinak tanítása, a szűkebb és tágabb világ kommunikációs normáinak megtanulása, gyakorlása

- Érzelmek felismerése, tudatos megélése.
- A tanulók nyitottá válása a környezetükben élők felé.
- Akarják és tanulják meg érzelmeiket, akaratukat a legdifferenciáltabban, legérthetőbben kifejezni.
- Mások megnyilvánulásainak értelmezése és tolerálása.
- Vágyaik késleltetése, a várakozás képességének kialakulása, türelmessé válás.
- Legyenek képesek küzdeni egy-egy cél eléréseért. Ne adják fel hamar, legyenek kitartóak.

Feladatok

- Kiegyensúlyozott légkör megteremtése mellett, alkalmazkodás elősegítése, fejlesztése váratlan új helyzetekhez.
- Kommunikációs kedv erősítése, ezen belül is, tetszés-nemtetszésnyilvánításra, választásra való ösztönzés.
- Meg nem értett kommunikációból eredő frusztrációs helyzetek kiküszöbölése a későbbi agresszív, autoagresszív, vagy apátiás magatartás megelőzése érdekében.
- Az önkifejezés lehetőségeinek megismertetése.
- Lehetőség biztosítása a különféle élmények és érzelmek megélésére, kifejezésére. Érzelmek értelmezésében, kezelésében való segítségnyújtás.
- A gyerekek képessé tétele más emberek hangulatának, érzelmeinek felismerésére, és az arra való reagálásra (pl. együtt örülés, vigasztalás).
- A motiváció erősítése.
- Az együttműködési készség fejlesztése.
- A közösségi magatartás kialakítása (felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek viszonylatban).
- A helyes viselkedési formák megismertetése, elsajátíttatása.
- A csoportos és az egyéni tevékenységek arányának helyes megválasztása az életkor, a szociális érettség, a fogyatékoságok és a pillanatnyi szükségletek szempontjainak figyelembevételével és mérlegelésével.
- A közösséghez való tartozás élményeinek közvetítése a csoportos foglalkozásokon keresztül.

- Döntési helyzetek teremtése, melyekben a tanulók szabadon választhatnak tevékenységek, játékok, ételek stb. közül, valamint ezek biztosítása.
- Reális és egységes, a tanulók állapotához, ugyanakkor életkorához is a lehető legjobban igazodó elvárások kialakítása, megismertetése.

1.3.6.16. **Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés**

Az önállóság és önellátás képességének lehetőség szerinti elsajátítása, az emberi szükségletek kielégítése:

- a kiválasztási folyamatok (vizelet-, székletürítés) érzékeltetése, együttműködés kialakítása az ehhez kapcsolódó tevékenységekben, szobatisztaságra nevelés
- a testápolás, mint örömet adó élmény és a külső segítség elfogadása, együttműködés kialakítása, alapvető tisztálkodási szokások kialakítása, a tisztálkodás helyzeteiben a testi érzékelés, a dologi és emberi világról szerzett tapasztalatok biztosítása
 - öltözködés, vetkőzés tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés
 - az étkezés (evés, ivás) tevékenységeiben való együttműködés és önállóságra nevelés
 - az egészséges életmódra való igény belsővé válása.

1.3.7. **Foglalkozások/tantárgyak**

1.3.7.1. **Mozgásnevelés**

A központi idegrendszer sérülése okozhat különböző fokú mozgáskorlátozottságot, melyet nemcsak az ép mozgásformák részleges, vagy teljes hiánya jellemez, hanem a mozgásállapotot jelentősen befolyásolják a különböző kóros tartási- és mozgásminták, valamint az idő folyamán kialakult deformitások, kontraktúrák is. Általában a nagymozgások mellett a kézfunkciók, finommotoros tevékenységek is – különböző mértékben – érintettek.

A mozgásnak kiemelt jelentősége van a gyermek fejlődésében, képességeik kibontakoztatásában. A mozgás nagymértékben segíti az észlelést, a tapasztalatszerzést, alapját képezi a gondolkodási funkcióknak, a beszéd egyik feltétele, a beszédképtelen gyermekek esetében az alternatív kommunikációhoz is szükség

van a mozgás valamilyen formájára. Az aktivitás, a tevékenykedés, az önállóság, szintén a mozgásos képességek függvénye.

Cél

A gyermekek adottságaink függvényében a lehető legmagasabb szintű mozgásos önállóság elérése.

Feladatok

- Pozitív mozgásélményhez juttatás sok játékkal, motiválással.
- A mozgásra való képesség felismertetése, tudatosítása, a mozgás iránti igény felkeltése, erősítése.
- Az elmaradt, vagy károsodott tartási és mozgási funkciók fejlesztése, javítása.
- Kialakult kóros mozgások, elváltozások megelőzése, korrekciója, kompenzálása.
- Mozcásos és önellátási ismeretek ellátása a lehető legnagyobb önállóság elérése érdekében.
- Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök viselésének, használatának szoktatása, tanítása.
- Mozcásos tapasztalatokon keresztül a pszicho motoros és szenzomotoros képességek fejlesztése.
- Konduktor, gyógytornász, szomatopedagógus segítségével pozicionálás, megfelelő segédeszközök kiválasztása, viselés szoktatása.

Alapelvek

- A mozgásfejlesztésnek a kiemelt célú mozgásnevelés foglalkozások mellett az egész napi tevékenységbe integráltan kell folynia.
- A tanulóknak minden nap legyen mozgásnevelés foglalkozásuk.
- Törekedni kell a fiziológiás mozgások lehetőség szerinti helyes kivitelezésére, de elsődleges szempont a mozgás – biztonságos – végrehajtása.
- A már megtanult legmagasabb szintű mozgásformák alkalmazása, megkövetelése, mindehhez elegendő időt, megfelelő segédeszközt biztosítva.
- Mindig az aktuális állapotnak megfelelően legyenek pozicionálva.
- A mozgásanyag összeállítását befolyásolják a mozgáskorlátozottság mellé társuló egyéb fogyatékoságok, zavarok stb.

- A gyakorlatok tervezésénél mindig érvényesüljenek a következő szempontok:
 - lassú tempó,
 - sokszori ismétlés,
 - egyszerű, apró lépésekből álló feladatok.

Fejlesztési feladatcsoportok

- Izületek mobilizálása
 - izületek minden irányú passzív kimozgatása
 - kontraktúra oldása
 - ízületi mozgáshatárok növelése nagymozgásokkal
- Izomlazítás, relaxáció
 - átmozgatás, hintáztatás
 - Bobath-labdán rugóztatás
 - izomérzet kialakítása (feszítés-lazítás)
- Izmok erősítése
 - izmok nyújtása
 - innervációs – vezetett aktív gyakorlatok (gravitáció irányában illetve ellen) izometriás – ellenállás gyakorlatok
 - szelektív izomerősítés (diagnózis függvényében)
- Helyes légzéstechnika kialakítása
 - légzőizmok, mellizmok lazítása, vibráció
- Mozcásos önkontroll kialakítása
 - alaphelyzetek pontos felvétele, egyszerű mozgások kivitelezése, optikus és külső kontroll segítségével
- Mozcás-koordináció fejlesztése
 - szenzoros ingerre adekvált válasz adása
 - célzó gyakorlatok (szem – kéz koordináció)
- Fiziológias mozgássor alaphelyzeteinek és mozgásanyagának elsajátítása, összekapcsolásuk mozgássorrá.

Fejmozgatás-, fejtartás kialakítása

- aktív fejemelés gyakorlása

- háton fekvő, hason fekvő, illetve karon ülő gyermek látóterébe különböző tárgyak mozgásával szükség esetén manuális rásegítéssel.
- fejforgatás gyakorlása fordulós helyzetváltoztató feladatok során. Alulról indított forgási feladatok végzése.
- fejtartás stabilizálása:
- egyensúlyhelyzetek megéreztetése a különböző mozgásfejlődési állomásokon.

Támaszkodás kialakítása

- hason fekvő helyzetben fejemeléssel összekötött alkartámasz megéreztetése, tanítása.
- alkartámaszról indított tenyértámasz kialakítása.
- tenyértámasztással egyensúlyáthelyezési feladatok gyakorlása.
- felülés kialakítása alkartámaszon keresztül vezetett tenyértámaszos ülésig.
- négykézláb helyzetből előreinduló testsúlyáthelyezés guggolás kialakításáig, aktív alsóvégtagi feladattal.
- oldalt fekvésben támaszbiztonság kialakítása.

Forgás (rotációs-derotációs mozgás) kialakítása

- passzív forgás megéreztetése segédeszközzel, majd aktív segítséggel.
- passzív egyszeri forgások összekapcsolása forgási sorrá, helyzetváltoztatás megéreztetése.
- passzív forgási feladatok aktívvá tétele, beindított mozgássor önálló befejezésének megéreztetése.
- aktív, önálló forgás gyakorlása különböző ingerek alkalmazásával.

Kúszás kialakítása

- kúszás mozdulatsorának segítése az oldal aszimmetriák kiküszöbölésével.

Mászás kialakítása

- a fej emelésével összekötve felső végtagok kitámasztása tenyértámaszig, majd passzív segítséggel, az alsó végtagok felhúzása, négykézláb helyzet kialakítása.

- hason fekvésből aktív alsóvégtag behúzása után testsúly áthelyezések megéreztetése tenyértámasztásig.
- kialakított négykézláb helyzetben végzett testsúly áthelyezések gyakorlása, valamint alátámasztási pontok csökkentésének megéreztetése, mászás előkészítés.
- mászási gyakorlatok különböző célfeladatok során.
- nehezített mászás gyakorlása akadálypályákon.

Ülés kialakítása

- a különböző ülésformák gyakorlása, a legmegfelelőbb ülés helyzetben passzív megtámasztással.
- az ülés egyensúly megéreztetése önálló ülés mód kialakítása.
- ülési egyensúly begyakorlása különböző facilitációs és kilendítési technikák segítségével.
- stabil ülésből különböző irányú elmozdulások gyakorlása (ülésből hátra, vagy hasra, vagy négykézláb tartásba).

Felülés kialakítása

- Négykézláb helyzetből csípő kifordítással felülés, ülés gyakoroltatása

Térdén állás, guggolás kialakítása

- térdén állás stabilizálása különböző egyensúlyvesztéses feladatok gyakorlásával.
- térdén járás gyakorlása kezdetben segítséggel majd önállóan, karok együttmozgásának megéreztetése, járás-előkészítés.
- térdelésből felkapaszkodás különböző segédeszközök igénybevételével állásig. Az előre lábkitevés facilitációja a járás előkészítés szempontjából.
- guggolás kialakítása (zárt, terpesz) egyensúly feladatokkal.

Állás kialakítása

- állás gyakorlása: az ízületekre gyakorolt manuális segítséggel a legalacsonyabban levő ízület megkeresése, melynek megtámasztásával az állás stabil.

- állás súlyérzékelésének kialakítása hónalj alatti fogás segítségével
- állás egyensúly megéreztetése különböző kilendítési feladatok során.

Járás kialakítása

- járás tanítás testkontaktussal saját járásérzet kialakításának céljából, kezdetben passzív segítséggel, majd igazodva a gyermeklépést kezdeményező mozdulatához.
- járásgyakorlás, szemközt és kéztartással.
- járásgyakorlás kapaszkodó támaszkodással különböző segédeszközök felhasználásával.
- járásgyakorlás korlát mellett.
- járásgyakorlás kapaszkodók pillanatnyi elengedésével, visszafogásával.
- járásgyakorlatok két személy között önállóan.
- járásegyensúly kialakítása különböző gyors helyváltoztatások közbeiktatásával.
- Járástanítás segédeszközökkel: járógéppel, járókerettel, bottal történő járásgyakorlatoknál a mozgás pontos tanítása, a különböző kompenzáló mozgások kiiktatásával.
- Egyensúly fejlesztése
- billenések, hintáztatás, fordulás, testsúlyáthelyezés
- Kóros szinergizmusok megtörése, optimális testhelyzetek kialakítása (Bobath)
- Helyes testvázlat, térbeli orientáció kialakítása
- Helyes testtartás kialakítása
 - Ritmus fejlesztése (énekekkel, mondókákkal összekötött mozgás)
 - Manipuláció fejlesztése
 - felső végtag passzív, aktív átmozgatása
 - szenzoros ingerek alkalmazása
 - tapintásos feladatok - taktilis percepció
 - fogás, megtartás, elengedés
 - ceruzafogás lehetőség szerinti kialakítása, egyéb eszközfogások
 - Praktikus önellátási feladatok
 - Mozgásos játékok

Módszerek

- Konduktív pedagógia, szomatopedagógia
- Fizioterápia módszerei
- Komplex mozgásterápia módszerei (Ayres, Bobath, Katona)
- Adaptált testnevelési mozgásanyag és játékok
- Passzív segítségnyújtás
- Aktív mozgáskiváltás
- Bemutatás
- Gyakorlás
- Korrigálás

Foglalkozási formák

- egyéni
- csoportos, differenciált

Eszközök

- függőágy
- golyófürdő
- hengerek
- nagy labdák
- hinták
- billenő deszkák
- hintaló
- trambulin
- gurulózsámoly
- bordásfal
- ferdepad
- tüskés labdák – különböző súlyú, anyagú, fogású labdák
- karikák, botok
- tükör
- babzsákok
- alagút
- kézügyességet, finommotorikát fejlesztő játékok (pl. Montessori, gyógyfűző)

- masszórágy

1.3.7.2. Finommotorika, manipulációfejlesztés

Célok

A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű manipuláció elérése.

Feladatok

- Kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása, meglévő mozgások szinten tartása, fejlesztése
- Szem-kéz, két kézkoordináció fejlesztése
- Hüvelykujj és a többi ujj közti opozíció kialakítása, fogásmódok
- Szem-kéz koordináció kialakítása és fejlesztése
- Látás, tapintás, mozgásérzet együttes szabályozása
- A kéz dominancia kialakításának segítése

Fejlesztési feladatsoportok

- Az érdeklődés felkeltése:
egyszerre több érzékszervre ható játék eszközökkel. (hallási, látási, tapintási ingerek), amelyet beszéddel kísérünk
- Nyúlás, fogás, megtartás, elengedés kialakítása:
 - különböző anyagú, formájú, nehézségű, tapintású használati tárgyakkal és játékokkal kínálunk a gyermeknek
 - különböző nagyságú és tapintású labda megfogása, gurítása eldobása, ledobása
- Játéktárgyak hosszabb ideig történő megtartása: (izomerő fokozása)
- Ki-, bepakolás fejlesztése, egyszerű utasítással kísérve:
 - először jól fogható, puha, majd keményebb, különböző formájú, nehézségű tárgyak kiszedése nagyobb, később egyre kisebb dobozokból;
 - mindkét kézzel történő bepakolás egyre szűkülő nyílású dobozokba;
- Fogásmódok gyakorlása:
 - marokfogás: a gyermek kezének megfelelő nagyságú tárgyak, játékok megfogása
 - háromujjas fogás egyre kisebb méretű tárgyakkal;

- kétujjas /csipesz/ fogás kialakítása, ügyesítése (pl. Montessori tornyok le- és felfűzése, csipeszek leszedése, felrakása, különböző méretű és anyagú gyöngyök fűzése, apró tárgyak válogatása)
- kétujjas fogás változatának (hüvelyk és középső ujjal való fogás) gyakorlása
- Tárgyak egymásba illesztése, építés:
 - nagyobb dobozokba kisebbek berakása (hordók, kockák);
- Utánzáson alapuló építéstől a kreatív konstruáló játékig történő fejlesztés
- Formatáblák elemeinek megfelelő helyre történő berakása:
 - a forma, és a fogó nagyságának fokozatos csökkentésével bonyolultabb formák kiszedése majd berakása
- Összetettebb mozdulatsorok kivitelezésének gyakorlása:
 - ki-, be-, le-, felkapcsolás
 - egy ujjal történő nyomkodás,
 - csavarás - tekerés megtanítása,
 - húzás- tolás gyakorlása
 - helyes ceruza fogás kialakítása
- Ábrázoló tevékenység kialakítása:
 - gyurmázás kétkezes manipulációval (gyúrás, lapítás, tépés, hengerítés, gömbölyítés, sodrás) gyurmával, lisztgyurmával, agyaggal
 - festés ujjal, szivaccsal, nagy ecsettel nagy felületen, később vonalhatárok betartásával;
 - színezés vastag zsírkrétával, vastag ceruzával;
 - ragasztás
 - tépés
 - gyűrés
 - ollóval vágás
 - szórás

Eszközök

- különböző méretű, anyagú labdák
- különböző méretű dobozok, üvegek
- különböző méretű, anyagú játékok, tárgyak
- termékek

- óriásgyöngyök
- Montessori-torony
- fűzőcske
- formatáblák
- formabehelyezők
- gyurma, só liszt gyurma
- vastag ceruza, zsírkréta
- szivacs, ecset, parafa dugó
- olló, stb.

Szűkebb és tágabb környezet

- ***Mese-bábfoglalkozás***
- ***Kézműves foglalkozás***
- ***Zeneterápia***
- ***Általános ismeretek***
- ***Munkatevékenység***

1.3.7.3. Általános ismeretek

Célok

- A tanulók érdeklődésének kialakulása szűkebb és tágabb környezetük szereplői, tárgyai, jelenségei iránt.
- Egyénileg eltérő képességeik függvényében a természeti, tárgyi, személyi környezetükről szerzett élményeik megélése, értelmezése, elraktározása.
- A tanulók saját életükben történő minél aktívabb részvételének kialakulása.
- Az egymással és a nevelőkkel való állandó kommunikáció kialakulása.
- A természeti környezet szépségeinek felismerése.

Feladatok

A szűkebb és tágabb környezet személyeinek, tárgyainak, jelenségeinek megismertetése a tanulókkal, a mindennapi életük apró tapasztalatszerzéseinek irányítása és folyamatos tudatosítása által.

Témakörök:

- Állatok:
 - Állathangok
 - Állatok jellemzői
 - Házi és vadállatok megkülönböztetése
- Zöldségek-gyümölcsök, növények (évszaknak megfelelően)
- Család
- Test, testrészek, testséma
- Lakás
 - Helyiségek
 - Helyiségek berendezései
- Intézmény és környéke
- Színek és formák
- Térbeli tájékozódás
- Időbeli tájékozódás
- Időjárás
- Évszakok:
 - Ősz: jellemzői, időjárás, öltözködés
 - Tél: jellemzői, időjárás, öltözködés
 - Tavasz: jellemzői, időjárás, öltözködés
 - Nyár: jellemzői, időjárás, öltözködés
- Ünnepeink:
 - Advent
 - Karácsony
 - Farsang
 - Március 15.
 - Húsvét
 - Anyák napja

Alapelvek

- A természeti, társadalmi és tárgyi környezet jelenségei, szereplői minden gyermek számára hozzáférhetők valamilyen szinten.

- A mozgás- és cselekvőképesség súlyos korlátozottsága következtében elmaradt tapasztalatokat elsősorban konkrét, valódi élményeken keresztül pótoljuk.
- A „szűkebb – tágabb környezet” és a „Játék” foglalkozások anyaga sokszor jól kapcsolható egymáshoz, ezért fontos a tanító pedagógusok közti folyamatos konzultáció.
- A kirándulásokon a gyermekek helyváltoztatásának, figyelmének, aktív részvételének és egyéni tapasztalatszerzésének szükséges segítése miatt a gyermekek számával megegyező felnőtt jelenléte az optimális.

Módszerek, tevékenységi és foglalkoztatási formák

- bazális stimuláció
- valós élethű szemléltetés
- bemutatás
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- játék
- beszélgetés
- séta
- festés, barkácsolás
- egyéni és differenciált
- csoportos foglalkozások

Eszközök

- gyermekirodalom (énekek, versek, mondókák)
- hangszerek
- képek, fényképek
- modellek, makettek
- növény-, állatvilág
- dia-, videofilmek
- zene-, hangfelvételek
- természet kincsei (ágak, levelek, kövek, termések)
- ecset, szivacs, festék, kréta, lapok

- gyurma, só gyurma
- különféle anyagok (szivacs, kefe)
- masszírozó gép
- száraz zuhany
- színes csörgőlabdák
- tapintótáblák
- turkálás különböző anyagokban (liszt, rizs, bab, homok)
- golyófürdő
- harangok
- tépőzáras figurák
- egyezettető játékok

1.3.7.4. Snoezelen terápia eszköztára

- vízágy
- zenegép (Hi-Fi berendezés)
- spotlámpák
- buborékhengeter
- sókristálylámpa
- plazmagömb
- forgó diszkó gömb
- tükörgömb
- fényorgona 6 lámpával
- kapcsolók, dug aljzatok
- futó fénycsövek
- hidegpárásító
- kézi masszírozó
- babzsák fotel
- asztal kapcsolótáblával
- falra rögzíthető, lenyitható keret fénycsöveknek, szárazzuhanyoknak
- redőny
- illatgyertyák, illóolajok, füstölők
- ventilátor, hőszugárzó

Speciális eszközök

- speciális asztal
- speciális székek
- párnák
- vastagított nyelvű eszközök
- ceruzafogó

1.3.7.5. Kézműves foglalkozás

Célok:

- Önkifejezés, kreativitás kibontakozása, fejlődése
- Tapasztalati élmények alapján alkotásvágyuk fejlődése
- A pozitív énkép kialakulása, önismeret fejlődése
- Az önkifejezésre lehetőséget adó technikákkal, mint újabb kommunikációs eszközökkel való megismerkedés.
- Passzív befogadóból aktív résztvevővé válás.
- Alapérzelmek megélése, felismerése, kifejezése. Pl.: öröm, szomorúság, félelem.
- A tanulókat körülvevő jelenségek élményeinek, hangulatainak felidézése, képzeletben történő újbóli átélése, elképzelése és kifejezése. Pl. esőben, szélviharban, tavaszi mezőn.
- A környezet jelenségeiről szerzett tapasztalatok, és ezek művészi eszközökkel történő összekapcsolódása, integrálódása.
- Egy-egy képzőművészeti alkotás láttán, vagy zenedarab hallatán képzeletük megindulása.
- A rendelkezésre álló technikák, alapanyagok, eszközök közül választás képességének kialakulása.
- Az esztétikai fejlesztésen keresztül a szűkebb és tágabb környezet alaposabb megismerése, elemzése.

Feladatok:

- Nyugodt, biztonságos légkör teremtése.

- Az alkotáshoz, önkifejezéshez szükséges helyzetek, alapanyagok, eszközök biztosítása.
- Különböző technikák megismertetése, használatuk gyakoroltatása.
- A közös alkotó folyamatba való bekapcsolódás lehetőségének biztosítása.
- A színek szerepének megfigyeltetése, az alapformák megismertetése, különféle eszközökkel történő megjeleníttetése
- A vizuális kifejezési formák és az irodalom, a zene és egyéb művészeti ágak kapcsolatának megismertetése, az ebből adódó lehetőségek kiaknázása.
- Fényképek, műalkotások, a természet hangjai, zenei darabok megfigyeltetése. A hangulati, érzelmi megjelenítés elősegítése

Témakörök:

- Festés ujjal, ecsettel, szivaccsal
- Nyomdázás
- Rajzolás, színezés
- Ragasztás
- Szórás
- Gyurmázás, só-lisztgyurmázás
- Textilfestés

Fejlesztési feladatok:

- Különböző technikák megismertetése, gyakorlása
- Különböző technikákhoz szükséges manipuláció kialakítása, fejlesztése:
 - Marok-, két- és három ujjas fogás
 - Ceruzafogás
 - Tépés, gyúrás
 - Ollóval vágás
 - Sodrás, gömbölyítés, lapítás
 - Szem-kéz, két kéz koordináció
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése

Módszerek:

- tanulmányi séták, kirándulások
- bemutatás
- valós és valóság-hű szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos feladatvégzés
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- alternatív kommunikációs módszerek
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök

- A természet kincsei: ágak, levelek, termések, fűszerek, kövek, stb.
- Festékek: tempera, ujjfesték, vízfesték, üvegfesték
- Papírok: karton, hullámkarton, rajzlap, selyempapír, újságpapír, színes papír, krepp papír
- Érdekes formájú üvegek, síküveg
- Textildarabok különféle színekben, minőségben, filc
- Ecsetek
- szivacsok
- hengerek.
- Só-liszt gyurma.
- Dobozok, hurkapálca, különféle ragasztók
- Cserép, fakanál

1.3.7.6. Munkatevékenység

(Amennyiben a tanulók állapota lehetővé teszi, életkorhoz igazodó tevékenységekkel)

Célok:

- Sütés-főzés, kertészkedés örömeinek átélése
- Önmaguk és környezetük ápolása, tisztántartása

Feladata:

- Olyan ismeretek, szokások, készségek, képességek kialakítása, amellyel képessé válnak egyszerű, irányított konyhai, kerti feladatok, házi munkák elvégzésére

Témakörök:

- Idény zöldségekből, gyümölcsökből készült ételek
- Ünnepek ételei (pl. mézeskalács...)
- Egyszerű, mindennapi ételek
- Fűszernövények, virágok vetése, ültetése
- Szobanövények gondozása
- Mosogatás
- Mosás
- Takarítás: portörlés, sepregetés, porszívózás, felmosás

Fejlesztési feladatok:

- Alapanyagok megismerése (tapintás, szaglás, kóstolás), egyeztetése képpel
- Konyhai eszközök, használatuk megismertetése, egyeztetése képpel
- Konyhai munkafolyamatok megismertetése, elsajátítása, egyeztetése képpel
- Gyúrás
- Nyújtás
 - Szaggatás
 - Gömbölyítés
 - Lapítás
 - Sodrás
 - Vágás
 - Keverés

Kerti munkaeszközök, használatuk megismertetése, egyeztetése képpel

Kerti munkafolyamatok sorrendjének elsajátítása, egyeztetése képpel

- Földlapátolás

- Magvak szórása
- Virághagymák dugása
- Palántázás
- Föld egyengetése
- Öntözés

Házi munkák eszközeinek, használatuk megismertetése, egyeztetése képpel

Házi munkafolyamatok sorrendjének elsajátítása, egyeztetése képpel

Módszerek:

- bemutatás
- valós és valóság-hű szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos feladatvégzés
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- alternatív kommunikációs módszerek
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök:

- edények, tepsik
- nyújtófa
- süteményformák
- kés, fakanál
- reszelő
- bot mixer
- lapát
- cserép
- magvak, virághagyma, palánta
- locsolókanna
- takarító eszközök, stb.

1.3.7.7. Mese-bábfoglalkozás

A báb, a bábjáték:

- egy olyan élmény, amelyet a gyermek a legkorábban képes befogadni
- hatásos eszköz a gyermek fejlesztésére, hiszen egyidejűleg látja és hallja, ami a bábszínpadon (vagy a gyermekek között ülve, bábozva) történik
- a szereplő, a báb jelen időben cselekszik, beszél, így az itt és most még megragadható, átélhető a gyermek számára varázslatos, mert a holt anyag élni kezd, és mindez a gyermek előtt történik meg
- a megfelelő bábjáték azon túl, hogy élményt nyújt, érzelmekre sarkall, segít a beszédindításban, szókincset fejleszt (aktív/passzív szókincs alakítása, bővítése fontos feladat), a báb azon kívül, hogy a gyerekekhez szól, játszik, sír, nevet, táncol, tornázik, mindennapi, megérthető cselekvéseket végez
- a bábnak vágyteljesítő szerepe van
- összekötő kapocs két vagy több ember között
- segít felfedezni a hasonlóságot a díszlet és a valódi környezet között
- az irodalmi élmény mellett esztétikai élményt is nyújt

A bábterápia több és más, mint egy bábjáték, bábelőadás. Felépítésében, mozanataiban és funkciójában is eltér. Olyan komplex tevékenység, amely ötvözi a színjátszás-, zene-, képzőművészet-, mozgás- és még számtalan terápia mód-szereit. Azon kívül, hogy irodalmi élményt nyújt, segít feldolgozni azokat az eseményeket, hatásokat, amelyek naponta érik a gyermeket. A gyermekbábozás indítéka: magához hasonló, de még nála is kisebb lényt akar teremteni, amely úgy mozog, viselkedik, ahogyan ő akarja.

Fontos, hogy figyelembe vegyük az adott csoport sérülésspecifikumait és ehhez igazítsuk a formai megoldásokat, az elemek stilizáltsági fokát, az elvonatkoztatás mértékét, a mese eseményeit, szókincsét, nyelvezetét és nem utolsósorban a bábjáték, bábfoglalkozás időintervallumát, amit a tanulók pillanatnyi állapota is befolyásol.

Még a bábjáték hatását fokozzák a sokszínű, változatos bábok és díszletek az épek, vagy enyhébb fokban sérültek esetében, addig a súlyosan, halmozottan sérült tanulóknál a túl színes, változatos anyagok, a részletes és alapos kidolgozott-

ság, a sok tárgy, kellék zavarólag hat, ellenkező hatást vált ki. Nem a nyugalmat, elmélyültséget biztosítjuk vele, hanem épp az ellenkezőjét: érzelmi élete zavartabb lesz, a dekoncentrálttság erősödik, a figyelmi állapotot a rendbontás váltja fel.

A módszer csoportos foglalkozások keretein belül a leghatékonyabb, mert a csoportban a résztvevők egymásra hangolódása, a kapott sikerélmény átélése, az a tapasztalat, hogy képes valamit csinálni, hogy átélheti a közös mondókázás, verselés örömét - ezek összessége a bábterápia hatásmechanizmusa. Feladatunk pedig felkelteni gyermekeink érdeklődését mondókák, versek, mesék iránt, spontán hangadásra, mozgásra ösztönözni őket, és kihasználva a báb nyugtató, ellazító erejét érzelmi kiegyensúlyozottságuk elérése, biztosítása.

A bábterápia személyiségfejlesztő hatása több tevékenységen keresztül érhető el, melyek kapcsolódnak a többi művészeti ághoz is: irodalom, zene, mozgás, kézműves tevékenységek

Feladatok:

- felkelteni gyermekeink érdeklődését mondókák, versek, mesék iránt,
- spontán hangadásra, mozgásra ösztönözni őket
- kihasználva a bábnyugtató, ellazító erejét érzelmi kiegyensúlyozottságuk elérése, biztosítása.

Célok:

- fejlesztési területek összekapcsolása
- gyermekeink testi, lelki, ismereti és személyiségbeli fejlődésének elősegítése
- a mindennapi életben elengedhetetlen képességek kialakulása (pl.: társakhoz való viszonyulás, egymás elfogadása, elviselését a közösségben)
- cselekvési helyzetek indítása, megteremtése a báb által
- beszédindítás, szókincsbővítés, metakommunikációs jelzések alkalmazása
- a szándékos figyelem, emlékezet, a gondolkodás, képzelet fejlesztése
- ritmusérzék fejlesztése
- szórakozás, kellemes élményszerzés

Módszerek:

- bemutatás
- szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos feladatvégzés
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- alternatív kommunikációs módszerek

Eszközök:

- kesztyűbábok, síkbábok, fejdíszek stb.
- paraván, mesesarok
- selyemkendő
- mondókás-, mesekönyvek
- hang-, zeneanyagok, ritmushangszerek
- rajzeszközök
- Cd lejátszó

1.3.7.8. Zeneterápia

A zeneterápia olyan eljárás, amely a zenét, mint eszközt alkalmazza a prevenció, a személyiségfejlesztés, az önismeret, a korrekció, a gyógyítás és a rehabilitáció területén. A zeneterápia két alapformája a zene hallgatása, vagyis a receptív zenehallgatás (megmozgatja a befogadó imaginációs folyamatait) és a zene ún. „csinálása” vagyis az aktív zeneterápia.

A zene, a dallam, az éneklés a kellemes hangingerek ismétlésével, sokféleségével a beszédfejlesztés, a kommunikáció, a figyelemfejlesztés és a megnyugtató eszköz a sérült gyermek személyiségformálásában. A gyermekjátékok – dalok az évszakhoz, ünnepekhez, különböző alkalmakhoz (névnap, születésnap), esetenként pillanatnyi helyzetekhez improvizálva jelennek meg a foglalkozásokon. Az éneklés az „élő” énekhang, a hangokkal történő megnyilatkozás változatos lehetősége, természetes, önfeledt, önmagáért való dalolás, melyben az éneklő azonos önmagával, önnön személyiségével.

A tanulók hanggal irányítva sok mindent megértenek, s ha nem is beszélnek, ily módon a beszédkedv felkelthető, és a gyermekek kommunikációra készíthetők, ami nem természetes párbeszéd, de jelszó értékű. Ez a szituáció a gyermekek számára természetes közeg

Feladat: „... *lelkünk rendezetlen útjait elrendezni, és összhangba hozni minket önmagunkkal. Amikor éneklünk, elhallgatnak az állandó belső dialógusaink, félelmeink és nem teljesült vágyaink.*” (Platon)

Célok:

- a korlátozott képességek fejlesztése, hiányok kiegyenlítése
- érzelmi feszültségek szabályozása, agresszív és autoagresszív hajlamok csökkentése
- elősegíteni a kommunikációt, kapcsolatokat, tanulást, kifejezést, szerveződést
- terápiás hatást gyakorolni fizikai, emocionális, mentális szociális és kognitív területeken
- relaxációra való képesség fejlesztése,
- szociális, kommunikációs képességek fejlesztése, az elszigetelődés csökkentése,
- improvizációs képesség fejlesztése
- a rugalmasabb problémamegoldás elősegítése
- a kifejezés, önkifejezés fejlesztése
- vizuális és akusztikus koncentráció fejlesztése, gyakorlása
- motorika fejlesztése
- érzékelési, észlelési attitűdök dominanciájával a szociális attitűdök kialakítása.
- a tanulók megnyugtatás
- rossz emlékek feledtetése
- új, maradandó élmény nyújtása

Módszerek

- bemutatás

- szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos feladatvégzés
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- alternatív kommunikációs módszerek
- zenés, énekes, mondókás gyakorlatok
- játék, bábozás

Eszközök

- bábok
- ritmushangszerek
- magnó (zenei anyag)
- labdák, léggömbök
- ünnepi kellékek az egyes témakörökhöz illeszkedve
- képek, jelképek

1.3.7.9. Reggeli és búcsúköz

Célok

- Az iskolában töltött idő keretbe foglalása.
- A közösen eltöltendő idő jó hangulatban való elkezdése, majd lezárása.
- Figyelemösszpontosítás egymásra, a tanulási tartalomra, környezetük felé.
- Az önkifejezés a különféle kommunikációs csatornák, eszközök, módszerek kipróbálásával.
- Közösségi társadalmi szokások, szabályok megismerése gyakorlása.
- Zenei élményszerzés
- Közösség élménye, közösséggé válás.
- Hangulatok, érzelmek megismerése.
- Személyes kapcsolatok kialakulása, elmélyülése.
- Önálló vélemény kialakulása.

Feladatok

- Nyugodt, kellemes légkör teremtése.
- Megfelelő testhelyzet biztosítása, mely lehetővé teszi a figyelmet és a különféle kommunikációs fogások alkalmazását, így a hangadást, manipulációt, nagymozgást.
- Beszédértés fejlesztése.
- Kommunikációs eszközök, módszerek megismertetése.
- Igen – nem válaszjelzés kialakítása.
- Manipulációfejlesztés.
- Hangadásra való bátorítás.

Témakörök:

- Jelenlévők
- Hiányzók
- Köszöntés
- Időjárás
- Közös éneklés hangszerrel kísérése
- Ünnepek, évszakok versei, énekei

Fejlesztési feladatok

- Saját név meghallása
- Társak nevének ismerete
- Fényképek, jelek egyeztetése személyekkel
- Időjárási jelenségek egyeztetése képpel
- Választás ösztönzése (ének, hangszer)
- Ritmusfejlesztés
- Ünnepek, évszakok énekeinek, verseinek tanítása, gyakorlása

Alapelvek

A tanulók megnyilvánulásait kommunikatív jelzésként kell értelmeznünk, s egyben törekednünk kell, hogy a már elsajátított legmagasabb szintű jelrendszerüket alkalmazzák.

Módszerek

- csoportos foglalkozás
- beszélgetés
- zenés, énekes, mondókás gyakorlatok
- játék, bábozás

Eszközök

- bábok
- ritmushangszerek
- magnó (zenei anyag)
- labdák, léggömbök
- ünnepi kellékek az egyes témakörökhöz illeszkedve
- képek, jelképek

1.3.7.10. Játék

Súlyosan – halmozottan fogyatékos gyermekeknél a játéktevékenység fejlődése – is – nagymértékben nehezített. Ez adódik a kézfunkciók, finommotoros képességek korlátozottságából, értelmi képességek sérüléséből, érzékelési-, észlelési zavarokból, valamint a motiváció, kezdeményezés, késztetés hiányából.

Mivel az egészséges gyermek fejlődésének egyik alappillére a játék, ezért a fejlesztő iskolai csoportban is indokoltnak látjuk ezen terület hangsúlyozását. Hiszen a játék által ismerhetik meg környezetüket, gyűjthetnek benyomásokat, tapasztalatokat, alakíthatják társas kapcsolataikat, gazdagíthatják értelmi, érzelmi életüket.

Célok

- A játék örömeinek megismerése, a játéktevékenység iránti igény kialakulása.
- Egyéni és közösségi játékok, szórakozási lehetőségek megismerése, lehetőség szerinti minél aktívabb részvétel.
- Önálló játéktevékenység végzése – akinél lehetséges.
- Szocializációjuk elősegítése, a játszótársakhoz való alkalmazkodás fokozatok elsajátítása.

- Játék során sokféle képesség, készség fejlesztése: nagy-, finommozgások, érzékelés, észlelés, figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet, felidézés, kreativitás, kommunikáció, beszéd, szociabilitás stb...

Feladatok

- A gyermekek megismertetés különböző játékeszközökkel, azok használatával, egyéni és csoportos játéktevékenységek megismertetése, megszerettetése.
- Az adott játéktevékenységekben való minél aktívabb részvétel elősegítése.
- Vidám, felszabadult légkör teremtése.
- A játékre való motiváltság kialakítása, fenntartása.
- A játék örömszerző jellegének biztosítása.
- A tanulók játékszintjének megfigyelése, megismerése, továbbfejlesztése.
- Az érdeklődési körnek, nemnek, életkornak, értelmi, mozgásos, érzékelési-észlelési kommunikációs képességeknek megfelelő játékeszközök, tevékenységek, idő, hely biztosítása.
- Szükséges segítség megadása (megfelelő pozícionálás, mozdulatok vezetése stb.)
- Törekedni kell a minél önállóbb játéktevékenység elérésére.
- Szervezett játék mellett biztosítani kell a spontán, szabadon választott játéktevékenységeket is.
- A játékban való kommunikáció elősegítése az ehhez szükséges eszközökkel, módszerekkel. Délelőtti témákhoz való kapcsolódás lehetőségeinek kihasználása.

Témakörök

- Funkció vagy gyakorló játék
- Elemi konstruálás, építés
- Utánzás, szerepjáték
- Szabályjátékok:
 - Didaktikus játékok
 - Mozgásos játékok, körjátékok
- Szabadtéri játékok:

- Homokozás
- Hintázás
- Hógolyózás, szánkózás
- Mondókák, versek, énekek hallgatása, mozgással való kísérése
- Bábozás
- Diavetítés

Fejlesztési feladatok

- A környezetben található alapvető anyagok, tárgyak tulajdonságainak, rendeltetésszerű használatának, a velük végezhető cselekvéseknek, műveleteknek megismerése
- Az építés, anyagok formázása alapjainak megismerése.
- A természeti és társadalmi környezet egyszerű modellálásának megismerése, építése, anyagok formázásával, alakításával.
- Egyszerű mozdulatok, mozgások, tevékenységek megfigyelése és utánzása.
- Mondókák utánzó mozgással kísérése
- Mindennapi helyzetek, egyszerű szerepek, tevékenységek, viszonyok megismerése, eljátszása.
- Egyszerű szabályjátékok megismerése
- A mozgás élményének megtapasztalása, mozgásos funkciók gyakorlása
- Szabadtéri játékok megismerése, biztonságérzet kialakítása
- A ritmus, lüktetés érzékelése
- Kísérő mozdulatok megfigyelése, utánzása
- A zene hangulatának, lüktetésének, tempójának, dinamikájának, az ezekhez való alkalmazkodás lehetőségeinek megismerése
- Bábok és alapvető használatuk megismerése
- Egyszerű, rövid történet figyelemmel kísérése, átélése

Módszerek

- motiválás
- bemutatás, mintaadás
- együtt játszás, cselekedtetés

- ismétlés
- gyakoroltatás
- irányítás
- megerősítés
- bábozás
- énekes, zenés foglalkozás
- augmentatív kommunikációs módszerek, eszközök alkalmazása
- bazális stimuláció

Eszközök

Funkciójáték fejlesztése:

- bábok
- harangok
- száraz zuhany
- játékállvány (Lilli Nielsen: „Kicsi szoba”)
- csörgők
- hangszerek
- gyakorlófal
- Montessori torony
- zenélő, világító játékok
- különböző labdák

Konstruktív játék fejlesztése:

- Montessori torony
- golyók, formák felfűzése
- gyöngyfűzés
- építőjátékok
- kocka, henger, puzzle
- formaegyeztető táblák
- tépőzáras ember stb.

1.3.7.11. Mindennapos tevékenységek

Célok:

- önellátás szintjének emelése
- személyi függőség és kiszolgáltatottság csökkentése
- mindennapos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismeretek elsajátítása
- szükségletek kezelésének, kontrolljának és kulturált kielégítésének megtanulása
- együttműködés a gondozás során

1.3.7.12. Étkezés

A súlyosan – halmozottan fogyatékos emberek életében a mindennapos tevékenységek fontos és sokoldalú fejlesztési lehetőségeket biztosítanak.

A hétköznapi szituációk felértékelésével elérhetővé válik, hogy ezek a személyek részt vegyenek, érdekeltté váljanak saját életükben. A szülők (segítők) fejlesztő szakemberek feladata felmérni, hogy a fogyatékos emberek hogy tudnak részt venni a mindennapok eseményeiben. Ennek tükrében teremthetők meg azok a helyzetek, amelyek által életük jelentősen gazdagodhat. A mindennapos tevékenységek a fejlesztő gondozás lényes alkotóelemei. Az eredményesség érdekében fontos, hogy ne váljon el egymástól a pedagógiai munka és a gondozás (komplexitás) elve.

Az étkezés gazdag tartalommal bíró létfenntartó tevékenység, ugyanakkor kapcsolódik az élet fontos eseményeihez, ünnepeihez, egyben kulturális és vallási tartalommal bíró, szociális kontextusban zajló cselekvés is. Az étkezési szokások kultúrafüggőek, elvárásokat támasztanak az egyénnel szemben.

Alapelvek

- A tisztelet, megbecsülés kifejezése mimikai, gesztusok, érzelmi odafordulás, türelem segítségével.
- A helyzetnek megfelelő verbális támogatás, megerősítés. A gyermekkel dolgozó emberek ugyanazokat a jeleket, kifejezéseket alkalmazzák, minél többféle szituációban.
- Közös koncentráció a cselekvés során
- Folyamatos buzdítás az együttműködésre.

- Követhető, érthető, egyértelmű legyen a tevékenység lezárása, befejezése.
- Fontos megteremteni az étkezés megfelelő körülményeit.
- Étkezés elején hangolódjunk rá a feladatra (terített asztal).
- A közös étkezés közösségi élmény.
- Étkezés folyamatának rituáléja legyen, azonos módon, sorrendben történjék.
- Biztosítsuk – ha van rá mód – a választás-döntés lehetőségét.
- A fejlődés üteme, gyorsasága egyénenként jelentősen eltérő lehet.
- Ünnepi alkalmakkor adjuk meg az ünnep hangulatát (terítés, ételek, zene stb.)

Cél

- Az evés élménnyé tétele.
- Közös étkezési szokások kialakítása.
- Önálló étkezés feltételeinek megteremtése.
- Amennyire lehetséges: az ételek el(ő)készítésében való részvétel biztosítása.
- Étkezési szituációkban egyre nagyobb önállóság elérése.

Feladatok (egyéni képességektől függően)

- Szükségletek jelzése.
- Pohárra való ráfogás, szájhoz emelés, megtartás, ivás közben az ajkak poháron való tartása.
- Szilárd étel szájhoz emelése, száj-kéz koordináció.
- Kanálról az étel ajakkal történő lehúzása, a falat nyelvvel való továbbítása, rágás.
- Nyelés közben az ajkak zárása.
- Tiszta étkezésre való törekvés.
- Megfelelő hosszúságú idő, kellemes légkör és nyugodt odafordulás biztosítása
- Étkezés tevékenységeinek elfogadása, együttműködés kialakítása
- Megfelelő, optimális testhelyzet kialakítása

- Fej- és törzskontroll kialakítása
- Szájfunkció kontrollálása
- Szájjárás kialakítása
- Rágás facilitálása
- Nyelvlökéses nyelés leépítése, korrekciója
- Fokozott harapó reflex leépítése
- Fokozott száypad reflex leépítése
- Kóros szopó-nyelő reflex leépítése
- Légzés és nyelés koordinálása
- Szem-kéz, száj-kéz, két kéz koordináció fejlesztése
- Evőeszköz marok-, háromujjas fogásának kialakítása
- Az önálló étkezéshez nélkülözhetetlen fej, állkapocs, ajkak és nyelv mozgásának képességének a test és kezek mozgásaitól függetlenül illetve megfelelő ülés egyensúly, ülés kontrollálásának képességének kialakítása
- Választási lehetőség biztosítása
- Ivás cumis üvegből: száj cumi körüli zárásának kialakítása

1.3.7.13. Pohárból való ivás kialakítása

- Észlelés-érzékelés fejlesztése: szag és íz, taktilis, proprioceptív, kinezetikus érzékelés
- Étkezési szituációhoz kötött helyes viselkedési formák megismertetése, elsajátíttatása

Módszerek:

- bazális stimuláció
- alternatív kommunikációs technikák
- kompenzáló technikák
- evésterápia
- gondozási feladatok terápiás végzése
- bemutatás
- valós és valóság-hű szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás

- játékoság
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Speciális eszközök

- csúszásgátló alátét
- speciális nyéllal ellátott evőeszközök
- csőrös pohár, szívószál, kétfülű pohár
- előke
- speciális szék, asztal
- felső végtag ortézisek

1.3.7.14. Öltözés, vetkőzés fejlesztési feladatai

- Ruhadarabok felismerése, mit hova veszünk fel (testséma).
- Évszaknak megfelelő ruhadarabok kiválasztása.
- Testtudat kialakítása (verbális megerősítés).
- „Fázom”, „melegem van” szükségletek jelzése, felismerése.
- Aktív részvétel a vetkőzésben, öltözésben (emelés, nyújtás, ellazítás).
- Kifűzött, meglazított cipő levételek, lerúgása másik lábbal.
- Cipő felhúzását segítő lábtartás felvétele, esetleg cipő megfogása.

1.3.7.15. Szobatisztaságra nevelés

- Együttműködés pelenkázás közben.
- Szükségletek jelzése (időben, vagy utólag).
- Megfelelő testhelyzet felvétele, megtartása bilin/WC-n.
- Kézmosás szükségességének felismerése.
- Szükségletek kulturált elvégzése, együttműködő a segítővel.
- Megfelelő intimitás biztosítása.
- Optimális testhelyzet kialakítása a vizelet- és széklet ürítés megkönnyítéséhez

- Alhasi régió átmozgatása, körkörös stimuláló masszázs a székletürítés segítésére
- Szobatisztaság kialakítása: megfelelő testi érzékelés, testhelyzet, motoros kontroll, lazítási képesség, kommunikációs jelzések kialakítása

1.3.7.16. Testápolás

(Kézmosás, mosakodás, törölközés, fésülködés, körömvágás, testápoló krémek, hintőporok használata, fogmosás.)

- Testápolás szükségességének és céljának megértése.
- Testápolás módjainak, mozzanatainak ismerete, tolerálása.
- Szükséges eszközök és használatuk ismerete.
- Testtudat kialakítása (bazális stimuláció, szomatikus ingerlés).
- Egyes testápolási módok mozzanatainak sorrendjére való emlékezés.
- Lehetőségekhez mért aktív közreműködés (mozgatás, megfogás stb.)
- Tisztálkodási tevékenységek elfogadása, együttműködés kialakítása
- Biztonságérzet kialakítása a tevékenység során: azonos sorrend, ismert eszközök, ismert kéz
- Stabil, biztonságos testhelyzet kialakítása
- Szem-kéz, két kéz koordináció fejlesztése
- Testérzékelés fejlesztése
 - Testséma, testkép kialakítása, fejlesztése
 - Fogmosás tevékenységek elfogadása, együttműködés kialakítása
 - Fejkontroll kialakítása
 - Szájzárás kialakítása
 - Köpés tanítása

1.3.7.17. Egészségügyi szokások

(Orrfúvás, tüsszentés, köhögés, lábtörlés stb.)

- Szükségletek felismerése, jelzése.
- Zsebkeendő használatának megismertetése.
- Száj eltakarása kézzel/karral.
- Tisztasági rendszabályok ismerete és betartása a lehetőségekhez mérten.

1.3.7.18. Választható foglalkozás

1.3.8. Gyógyúszás – Subaquális mozgásnevelés

Célok:

- A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű vízben való mozgásos önállóság elérése.
- Komplex rehabilitáció kiegészítése, prevenció.
- Sokoldalú örömforrás, élmény nyújtása, az érzelmi élet befolyásolása, életminőség javítása.

Feladatok:

- A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű vízben való mozgásos önállóság elérése.
- A gyermekek pozitív mozgásélményhez juttatása sok játékkal, motiválással.
- A mozgás iránti igény felkeltése, erősítése.
- Az elmaradt vagy károsodott tartási és mozgási funkciók fejlesztése, javítása.
- A idegrendszer sérülése nyomán kialakuló kóros mozgások, elváltozások megelőzése, korrekciója és kompenzálása.
- Mozgásos tapasztalatokon keresztül a pszichomotoros és szenzomotoros képességek fejlesztése.
- Állóképesség és az ellenálló képesség növelése.
- Vitálkapacitás növelése, légzésben résztvevő izmok erősítése, légző szervrendszer fejlesztése.
- Cardiovasculáris rendszer fejlesztése.
- Személyiségfejlesztés: a vízben való könnyebb mozgás sikerélményt nyújt, az önbizalom és önértékelés növekedését lehetővé téve.
- Társadalmi integráció elősegítése a pszichés és szociális hatások révén.

Fejlesztési feladatcsoportok:

Motoros alapfunkciók, funkcionális és fizikai képességek fejlesztése:

- izomtónus javítás, normalizálás
- izomerő növelés

- ízületi mozgásterjedelem növelése, kontraktúra oldás
- egyensúly és koordinációfejlesztés
- tartásproblémák megelőzése
- testtartás stabilizálás, korrekciója
- gerincmobilizáció, tartásjavítás
- állás, járás stabilizálása
- motoros képességek fejlesztése::erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség
- kóros szinergizmusok leépítése
- vitálkapacitás növelése
- a test-középvonal megéreztetése
- fejkontroll javítása
- vitálkapacitás növelése
- légzésritmus szabályozása
- légzés kontroll; a kilégzés fokozása
- kommunikáció motoros működésének elősegítése

1.3.8.1. Vízben végezhető játékok, vízi játékok

- koordinációs és kondicionális képességek fejlesztése
- pszichés élményhez juttatás
- érzelmi - akarati élet fejlesztése
- szocializációs hatások biztosítása: alkalmazkodás, szabálytudat, teljesítmény, motiváció
- figyelem növelése

1.3.8.2. Vízhez szoktatás, a vízbiztonság kialakítása

- A víz megszerettetése, vízhez szoktatás
- Tudatos szájjárás kialakítása
- Megfelelő légzéstechnika, légzéskontroll
- Mozgásállapotnak megfelelő, biztonságos mozgás megtanítása az idegen közegben

Úszáshoz szükséges mozgás elemek elsajátítása: merülés, lebegés, vízbe ugrás, siklás

Merülés:

- segítővel
- segédeszközzel
- önállóan
- Lebegés
- lebegés háton
- lebegés hason
- lebegéssel egy időben leállítás tanítása

Vízbe ugrás, illetve mozgásképességtől függően helyettesítve a medence széléről háton vagy hason fekvésből begurulás a vízbe illetve ülésből, térdelésből bedőlés a vízbe

Siklás:

- siklás háton
- siklás hason

1.3.8.3. Úszásnemek oktatása

Abszolút biztonságérzet kialakítása: biztos fej,- egyensúly,- és légzéskontroll valamint a szárazföldi mozgások biztonságos alkalmazása a vízben

Úszáshoz szükséges mozgás elemek elsajátítása: merülés, lebegés, vízbe ugrás, siklás

Úszásnemek elemeinek elsajátítása. Szárazföldi gyakorlatok:

- lábgyakorlatok
- kargyakorlatok
- levegővétel

Úszásnemek elemeinek elsajátítása. Medencés gyakorlatok:

- lábgyakorlatok
- kargyakorlatok
- kar és lábmunka összekapcsolása
- levegővétel

1.3.8.4. Szenzoros képességek, érzékelés-észlelés fejlesztése

- bőrérzékelés

- vizuális észlelés
- téri tájékozódási képesség, térészlelés
- akusztikus észlelés
- kinesztétikus észlelés
- egyensúly-érzékelés

1.3.8.5. Kognitív képességek fejlesztése

- környezeti tapasztalatok, ismeretek bővítése
- a tanulási folyamatok ösztönzése, aktivizálása a pozitív élmények hatására
- figyelem fejlesztése

1.3.8.6. Pszichés fejlesztés és szocializáció elősegítése

- A vízben való mozgás során a felszabadultság élményének megélése által általános közérzetük, pszichés állapotuk javítása.
- Az uszodát látogató ép gyermekek és felnőttekkel való találkozás és kapcsolatfelvétel révén szociális kapcsolataik fejlesztése, társadalomba való beilleszkedésük és társadalmi elfogadásuk megkönnyítése.
- alkalmazkodási képesség formálása
- önállóság, magabiztosság kialakulásának elősegítése

Módszerek:

- A fizioterápia módszerei
- A komplex mozgásterápia módszerei
- Bobath-módszer
- Adaptált testnevelési mozgásanyag és játékok
- egyéni segítségnyújtás
- aktív mozgáskiváltás
- bemutatás
- folyamatos szóbeli irányítás
- gyakorlás
- korrigálás
- motiválás

- játékoság
- differenciálás

Eszközök:

- úszódeszka
- úszórúd
- lebegő dressz
- úszó nyakpárna
- úszó heveder
- különböző nagyságú, súlyú labdák
- karika

1.4. A SZAKISKOLA SZAKMAI PROGRAMJA

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 7. § (1) a köznevelési rendszer intézményei között megjelöli a szakiskolát, mint szakképző iskolát. A 13/A. § (1) kimondja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelés-oktatása céljából a szakiskola a többi tanulóval sajátos nevelési igénye miatt együtthaladásra képtelen tanulókat készíti fel szakmai vizsgára.

A szakiskolában az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott szakképesítések körében - a sajátos nevelési igény jellegétől függően - a szakképzési kerettanterv vagy a speciális kerettanterv szerint folyhat szakképzés. A közismereti oktatás a szakiskolában a sajátos nevelési igény jellegéhez igazodó közismereti kerettanterv alapján folyik.

A szakmai vizsgára történő felkészítésre, a vizsgák lebonyolítására vonatkozó rendelkezéseket a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény, valamint 315/2013. Kormányrendelet határozza meg.

A szakiskola célja a gyógypedagógiai alapfokú nevelő-oktató munka eredményeire támaszkodva, a gyakorlati képzésben résztvevő szervezetekkel együttműködve, differenciált segítség nyújtása a szakma tanulásához, a társadalmi beilleszkedéshez, a felnőtt életre való felkészüléshez, s ezáltal képessé téve a fiatalokat arra, hogy társadalmunk eredményesen dolgozó tagjaivá váljanak.

1.4.1. A szakmai képzésbe kerülés feltételei

20/2012 EMMI Rendelet 28. § (4) értelmében szakiskolába a felvétel kizárólag a sajátos nevelési igényt megállapító szakértői bizottsági szakvélemény alapján történhet, valamint feltétel a tanuló pálya- és/vagy egészségügyi alkalmassága is.

1.4.2. A szakmai munka személyi feltételei

Az iskolában folyó közismereti oktatást gyógypedagógusok, a szakmai elméleti oktatást gyógypedagógusok és szakmai végzettséggel rendelkező tanár végzi.

A szakmai gyakorlati oktatás szervezeti keretei:

- szakoktató irányításával, intézményi gyakorlati képzőhelyen
- gazdálkodó szervezeteknél tanulószerveződések keretében
- költségvetési szerveknél.

1.4.3. A jelenleg választható szakmák

Jelenlegi képzési struktúránkban 2 részsakképesítés közül választhatnak a tanulók:

- Parkgondozó 21 622 02
- Konyhai kisegítő 21 811 01

A szakiskolai képzés egy kötelező 9/E jelű előkészítő évfolyamból, és arra épülő két évfolyamos (9-10. évfolyam) OKJ szerinti részsakképesítés oktatását megvalósító szakaszból épül fel.

1.4.4. Célok és feladatok

A kötelező előkészítő évfolyamon az előzetes tudás megerősítése és tovább építése, alkalmazása, az önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása kerül a középpontba. Megvalósul a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó gyengébb vagy sérült funkciók korigálása, kompenzálása, a szakmatanuláshoz, munkába álláshoz szükséges motiváció megerősítése.

A pedagógusok kiemelt feladata a szociális kompetenciák fejlesztése, a problémákkal való megbirkózás képességének erősítését célzó tanulási környezet, a tevékenységközpontú tanulásszervezés biztosítása.

A tantárgyi struktúra igazodik a tanulásban akadályozottságból adódóan a nevelhetőség, oktathatóság, képezhetőség sajátosságaihoz. A kompetenciák fejlesztésében megkülönböztetett figyelmet fordít a személyes, a szociális, a kommunikációs és az életvezetési kompetenciákra; és minden tananyagtartalmat a gyakorlati életben elő-

forduló problémák, helyzetek megoldásához kapcsol.

Fő feladataink:

- A tanuló sikeres továbbtanulási, szakmaelsajátítási képességeinek kialakítása.
- Az önálló tanulás, a tájékozódási képesség, a tájékozottság erősítése.
- A társadalmi beilleszkedéshez szükséges szociális és cselekvési kompetenciák kialakítása.
- Az önálló életvitelre való alkalmasság megszilárdítása.
- Erősíteni kell a feladatvégzéshez és munkavégzéshez szükséges azon képességeket, tulajdonságokat, melyeket a szakképzés során vagy az intézmény elhagyása után leginkább tudnak hasznosítani tanulóink.
- Figyelmüket, érdeklődésüket az elsajátítandó szakmára kell irányítani, s ezekhez az eddig tanult ismereteket rendszerezni.
- Segíteni kell a reális jövőkép kialakulását.
- Javítani kell a gyakorlati tevékenységek során a feladatvégzés minőségét, a feladatvégzés közbeni kitartást, munkatempót.
- Biztosítani kell az esélyegyenlőséget a társadalmi élet minden területén.
- Fejleszteni kell a tanulók önismeretét.
- Segíteni kell adottságaik, képességeik, érzelmi-akarati tulajdonságaik, vágyaik, érdeklődési körük, szociális kapcsolataik, képességeik feltárását.

1.4.5. Konyhai kisegítő részsakképesítést előkészítő, alapozó ismeretek az előkészítő évfolyamon

1.4.5.1. A képzés feladatai

- Alapozza meg alapvető elméleti ismeretek nyújtásával a konyhatechnológiai alapismeretek gyakorlatban történő alkalmazását, a szakterület rész-műveleteinek elsajátítását.
- Ismertesse meg a tanulókkal a tankonyhán alkalmazható kézi és gépi eszközöket, működtetésük és biztonságos használatuk követelményeit.
- Nyújtson használható szakmai ismereteket, technológiai, munkavédelmi, higiéniai követelmények betartásához.
- Adjon olyan gyakorlati ismeretanyagot, amely lehetővé teszi az alkalmazott műveletek, munkafogások, munkamozdulatok elsajátításával és begyakorlásával az önálló munkavégzést.

- Fejlesszen ki a tanulóknál az élelmiszerek előkészítéséhez, ételek előállításához szükséges higiénés viselkedés iránti igényt.
- Járuljon hozzá a tanulók önálló életviteléhez szükséges személyiségjegyek formálásához (önállóság, tájékozottság, munkaszocializációs képességek).
- Alapozza meg az elsajátított ismeretek, készségek és jártasságok alapján a tanulók egyéni lehetőségeinek függvényében a szakképzésbe való bekapcsolódás lehetőségét.

1.4.5.2. A képzés (elmélet és gyakorlat) témakörei

1. Alapozó ismeretek:

- munkavédelmi, higiéniai, elsősegély nyújtási alapismeretek
- konyhák és kapcsolódó helyiségek, gépek, berendezések, edények, eszközök
- konyhatechnológiai műveletek:
 - előkészítés,
 - elkészítés,
 - kiegészítő műveletek
 - befejező műveletek.
- nyers és feldolgozott élelmiszerek, az élelmiszerek összetétele
- egészséges életmód, egészséges táplálkozás
- mosogatás, takarítás, tisztítás
- mosás, vasalás
- mérések, mértékegységek
- a konyhai munka tervezése, szervezése
- a környezetvédelem és a konyhaüzem.

2. Ételkészítési ismeretek

- saláták, saláta öntetek készítése
- köretek készítése
- főzelékek készítése
- mártások
- levesek, levesbetétek
- halakból készíthető ételek

- háziszárnyasokból készíthető ételek
- sertéshúsból készíthető ételek
- marhahúsból készíthető ételek
- éttermi tészták készítése
- hidegkonyhai készítmények
- a reggeli étel- és italkínálat
- nemzetek konyhái

1.4.5.3. Követelmények

- A tantárgy tanulása során fejlődjenek a tanulók gyakorlat elvégzéséhez szükséges képességei, különösen az ismeretalkalmazó, önálló tapasztalatszerzés képessége, gyakorlati feladatmegoldó képessége.
- Használják helyesen a tanult kifejezéseket, értsék az alapfogalmakat.
- Szokjanak hozzá az önálló és produktív munkavégzéshez, érezzék a munka eredményének, sikereinek értékét, örömet.
- Alakuljon ki az eszközök szakszerű használatának az igénye, felelősségérzet egymás iránt, társakkal való együttműködési képesség.
- Tanulják meg beosztani a rendelkezésre álló időt.
- Ismerjék fel a szakterületek közötti összefüggéseket.
- Reálisan tudják elképzeléseikhez az adottságaikat hozzárendelni.
- Fordítsanak figyelmet a balesetmentes munkavégzésre.
- Legyenek képesek az elsősegélynyújtásra a tanult ismeretek alapján.
- Tudják alkalmazni az elmélet ismeretanyagát a gyakorlatban, egyéni képességek figyelembe vételével.

1.4.5.4. Értékelés

Az ellenőrzés és értékelés az egész tanítási és tanulási folyamat állandó része kell, hogy legyen.

Ajánlott minden témakörből feladatot készíteni és ellenőrizni a megoldást.

A gyakorlati oktatás színtere a tanterem után a gyakorló konyha. Mindkét helyen szükség van a tanultak ellenőrzésére, értékelésére. A követelményrendszerünkben és az értékelésben is vegyük figyelembe a tanulók egyéni adottságait.

Az ellenőrzés, értékelés legyen rendszeres, konkrét feladat elvégzéséhez kapcsolódjon. Az értékelést érdemjeggyel dokumentáljuk, de a szóbeli értékelés folyamatosan elengedhetetlen.

1.4.6. Parkgondozó rész szakképesítés előkészítő, alapozó ismeretek az előkészítő évfolyamon

1.4.6.1. A képzés feladatai:

- Alapvető gyakorlati ismeretek nyújtása, melyek kézi szerszámokkal végzett fizikai munkát jelentenek.
- Elméleti ismeretek nyújtása.
- Felelősségérzet kialakítása az elvégzett munka és környezetük állapota iránt és a környezetük iránt.
- Tapasztalatok szerzése az elméleti és gyakorlati ismeretek alkalmazására.
- Segítse elő a képzés a döntéshozó képességüket, hogy tudjanak dönteni: munkát vállalnak vagy továbbtanulnak.
- Alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtés fejlesztése, nyitottságra nevelés.
- Munkavállalással járó felelősség elmélyítése.
- Aktív tanulói magatartást és tanulói élményeket is eredményező bemutatással keltse fel a szakmai tudás fontosságát a tanulásban, láttassa be érdekeiket, segítse elő életpályájuk reális megtervezését.

1.4.6.2. Szakmai elmélet témakörei

Növénytani ismeretek

- növényi sejt
- növényi szövetek
- növényi szervek felépítése, működésük
- növények életműködései
 - fotoszintézis
 - légzés
 - párologtatás
 - kiválasztás

- növekedés, fejlődés
- növények szaporítási módja
 - generatív szaporítás
 - vegetatív szaporítási módok

Termesztési ismeretek

- éghajlattani ismeretek
- talajtani ismeretek
- talajművelés célja, feladatai, eszközei, módjai
- tápanyag utánpótlás
 - szerves trágyák
 - szervetlen trágyák
- öntözés célja, feladatai, módjai
- növényvédelem
 - kórokozók (vírusok, baktériumok, gombák)
 - kártevők (fonalféreg, puhatestűek, rovarok, atkák)

Dísznövények

- egynyári növények
- kétnyári növények
- évelő dísznövények
 - fás szárú dísznövények (lomblevelű, tűlevelű, lombhullató, örökzöld)
 - díszfák
 - díszcserjék

1.4.6.3. Szakmai gyakorlat témakörei

- Alapvető baleset- és munkavédelmi ismeretek
- Talaj tulajdonságainak megfigyelése
- Talajvizsgálat – tápanyag utánpótlás
 - talaj vizsgálata az iskolai gyakorlókertben
 - talaj szerkezete, kötöttsége, kémhatása
 - kertészeti földnemek, közegek megismerése
 - szerves trágya típusai
 - komposzt készítése

- műtrágyázás
- különféle műtrágyák csoportosítása hatóanyag alapján, értékelésük a felhasználási területek szerint
- kiszórando mennyiség meghatározása egyszerű számítással
- kiszórás előtti munkák, kiszórás.

Vízellátás, öntözés

- öntözőmunkák
- öntözés időpontja, öntözési mód meghatározása
- öntözés gyakorlása – különböző módokon, lehetőség szerint.

Tereprendezés

- iskola hátsókertjének rendezése
- komposzt környékének gondozása.

Zöldterületi növények, megismertetések, ültetése, gondozása

- egy és kétnyári növények felismerése, vetése, kiültetése, gondozási munkái
- növények értékelése esztétikai szemponts és felhasználás szerint
- évelő dísznövények ültetése, gondozása
- lombhullató díszcserjék megismerése, ültetése, gondozása
- örökzöldek megismerése
- növények igényének megismerése, ültetés, gondozás, lehetőség szerint.

Pázsit és gyepfenntartás

- pázsit és gyep ápolási munkái: kaszálás, gereblyezés, tápanyag visszapótlás, öntözés, levegőztetés, hengerezés, növényvédelem
- fűfajok értékelése, fűmagkeverékek összeállítása
- pázsitfelújítás: gyeptöréssel, felületéssel, gyepféglázással.
-

Virágfelületek fenntartása

- virágágyak létesítése, állandó helyre vetéssel
- talaj előkészítés, vetés, magvetés, ápolás

- egynyári, kétnyári növények kiültetése virágágyakba
- talaj-előkészítés sor és tőtávolság kijelölés, ültetés, beöntözés
- évelőágyak, sziklakertek kiültetése
- évelőágyak felújítása, áttelepítése
- virágfelületek gondozása: öntözés, gyomirtás, tápanyag-visszapótlás, növényvédelem
- köztéri edények beültetése
- edények talajának elkészítése
- növénykiültetési munka, kiültetett növények gondozása.

Díszcserjék fenntartása

- sövények alkalmas növényfajok telepítése
- ültetés utáni munkák – visszametszés, öntözés, metszés, nyírás, öntözés, tápanyagpótlás.

Díszfák fenntartása

- szabadgyökerű díszfák kiültetése, előkészítése ültetésre
- ültető gödör ásása és mérete különböző talajminőség esetén
- az ültetés végrehajtása, ültetési utáni munkák
- földlabdás díszfák ültetése
- átültetési módok
- fiatal és idős fák fenntartási munkái.
- Nyugalmi illetve vegetációs időben történő fenntartási munkák, öntözés, növényvédelem, fenntartó metszés, ifjító metszés.

Örökzöldek fenntartása

- ültetési időpontok megválasztása
- ültetés, ápolási munkák, árnyékolás, hó védelem.

Rózsák fenntartása

- különböző típusú rózsák ültetése
- rózságy fenntartása

- talajművelés, tápanyag visszapótlás, öntözés, növényvédelem, gyomirtás, elvirágzott részek eltávolítása, vasalás, metszés, téli takarás.

Utak, térburkolatok fenntartása

- karbantartási és fenntartási munkák
- síkosság mentesítés.

1.4.6.4. Követelmények

- Ismerje fel az ember felelősségét a természetben.
- Ismerje a környezetében előforduló növényeket.
- A kézi és munkaeszközöket az előírásnak megfelelően használja, szállítsa, gondoskodjon a karbantartásról.
- Valamennyi munkafolyamatnál tudja alkalmazni a munka-, baleset-, tűz-, környezet és természetvédelmi szabályokat.
- Tudjon az egyszerűbb balesetknél elsősegélynyújtást adni, ismerje a baleset bejelentés módját.
- Rendelkezzen konkrét ismeretekkel a választható foglalkozásokról.
- Legyenek tájékozottak az adott gazdasági környezetben a kínálgzó munkalehetőségekről és feltételekről.
- Reálisan lássák a lehetőségeiket.
- Ismeretek szintjén tudja az elméletben tanultakat.
- Tudja alkalmazni az elsajátított ismeretanyagot.
- Alkalmazás szintjén tudja a rábízott munkafolyamatokat elvégezni.

1.4.6.5. Értékelés

Az ellenőrzés-értékelés az egész tanítási-tanulási folyamat állandó része kell, hogy legyen.

Értékelés módja:

- folyamatos szóbeli vagy írásbeli (mindkettő) értékelése a feladatok elvégzése után
- önmagunkhoz mért előrehaladásukat folyamatosan értékeljük szóban, teljesítményük javításának szükségességét figyelembe véve jelöljük ki a feladatokat

- értékelést érdemjeggyel dokumentáljuk

Értékelés szempontjai

- munkához, ismeretszerzéshez való hozzáállás
- művelet lefolyásának ismerete
- egyszerűbb gépek biztonságos kezelésének ismerete.
- Az ellenőrzés, értékelés legyen rendszeres, konkrét feladat elvégzéséhez kapcsolódjon.

1.5. KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 7. § (1) a köznevelési rendszer intézményei között megjelöli a készségfejlesztő iskolát, mint középfokú iskolát. A 13/B. § (1) alapján a készségfejlesztő iskola a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók részére biztosítja az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását, továbbá a szakképzésben részt venni nem tudó enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára nyújt a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismereteket.

A készségfejlesztő iskolai képzés bevezetése 2017. szeptember 01-től kötelező.

A készségfejlesztő iskolának négy évfolyama van, amelyből

- a) kettő közismereti képzést folytató évfolyam,
- b) kettő, az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását célzó gyakorlati jellegű évfolyam.

1.5.1. A készségfejlesztő iskolai képzés célja

- Olyan életvezetési ismeretek kialakítása, amely képessé teszik a tanulókat viszonylag önálló életet élni.
- Szolgálja a képzés a tanulók személyiségének formálását, munkaszocializációs képességeik kialakítását, valamint alkalmassá válásukat a lakókörnyezetük életébe való integrálódásra.

1.5.2. A készségfejlesztő iskola általános feladatai

- Ismertesse meg a tanulókkal a munkafolyamatokat, a munkahelyet, a baleset megelőzésének legfontosabb módjait, szokásait.
- Törekedjen a rend, a tisztaság szokásainak kialakítására.
- Nyújtson alapvető ismereteket a munkával és a társadalmi együttélésről kapcsolatos jogokról és kötelességekről, segítse elő azok megértését és betartását.

1.5.3. A tanulók készségfejlesztő iskolai felvételének feltételei

- Az középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló az általános iskola 8. évfolyamának elvégzése után léphet a készségfejlesztő iskola 9. évfolyamába.
- „Enyhe értelmi fogyatékos tanuló készségfejlesztő iskolába akkor vehető fel, ha a szakiskola előkészítő kilencedik évfolyamát sikertelenül teljesítette.” - 53/2016.(XII.29) EMMI rendelet egyes oktatási tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról:
- Iskolánk tanulóit a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálja, és javasolja felvételre.

1.5.4. Képzési struktúra: 2+2 évfolyam

9-10. évfolyam: közismereti képzést folytató évfolyamok

11-12. évfolyam: az életkezdésre való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását célzó gyakorlati jellegű évfolyamok, ahol a közismereti képzés mellett a következő képzési modulok elsajátítása folyik:

1. modul:

- Kert- és parkápoló (14 óra)
- Udvaros (4 óra)
- Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére (4 óra)

2. modul:

- Konyhai kisegítő (13 óra)
- Mézeskalács-sütő (9 óra)

3. modul:

- Kisegítő takarító (14 óra)
- Háztartástan (8 óra)

4. modul:

- Mosodai kisegítő (8 óra)
- Irodatechnikai eszközök használata (5 óra)
- Rehabilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére (4 óra)
- Árufeltöltő (5 óra)

1.6. A KOLLÉGIUM PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

1.6.1. A kollégiumi nevelés alapelvei, értékei, célkitűzései

A Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 17.§ 4. bekezdése alapján a kollégiumi nevelés a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjának [59/2013. (VIII. 9.) EMMI rendelet] figyelembevételével a helyi pedagógiai program szerint folyik.

Kollégiumi ellátásban részesülők legnagyobb része Zala megye, kisebb hányada a szomszédos Vas megye területéről beiskolázott. A kollégiumi szolgáltatást az egységes gyógypedagógiai intézmény tanulói vehetik igénybe. Jellemző, hogy nagy távolságból is vannak gyerekek. De előfordul az is, hogy 10-15 km-es távolságra lévő lakóhelyről is itt lakik a gyermek. Ennek oka lehet, hogy még kicsi, fizikailag fejletlen, nagyon elfárasztja az utazás. Vagy a szülő nem tudja naponta oda-vissza kísélni, mivel dolgozik, vagy otthon még több kisgyermek van. Emellett a családsegítő szolgálatok javaslatára is kerülhet be gyermek a kollégiumba.

A diákotthoni nevelés célja a bentlakásos intézmény sajátos eszközeinek és módszereinek felhasználásával a tanulók szocializációjának, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődésének, tanulásának, személyiségének fejlesztése, kibontakoztatása.

A kollégiumi nevelés alapelvei:

- Az alapvető emberi jogok, a gyermekeket megillető jogok érvényesítése.
- A tanulók iránti felelősség, bizalom, szeretet és tapintat.

- Intellektuális igényesség, kulturált stílus a pedagógus tevékenységében.
- Az alapvető erkölcsi normák betartása.
- Az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevétele.
- A nemzeti, etnikai kisebbségi azonosságtudat tiszteletben tartása, fejlesztése.
- Építés a tanulók öntevékenységére, önszerveződő képességére.
- A szülőkkel és a kapcsolódó iskolákkal való konstruktív együttműködés.

1.6.2. A kollégium társadalmi szerepe

A kollégium a közoktatási rendszer szakmailag önálló intézménye, esetünkben a gyógypedagógiai intézmény intézményegysége.

A kollégium alapfeladata megteremteni a megfelelő feltételeket azon tanulók számára, akiknek lakóhelyén nincs lehetőség a tanuláshoz, a szabad iskolaválasztáshoz való joguk érvényesítésére, a kisebbségi oktatásra, illetve akiknek a szülő nem tudja biztosítani a tanuláshoz szükséges körülményeket. A diákotthon együttműködik az iskolával, figyelembe véve annak pedagógiai célkitűzéseit. Tevékenysége során kiegészíti a családi és iskolai nevelést, egyben szociális ellátást, biztonságot és érzelmi védeltséget nyújt.

A diákotthon a megfelelő pedagógiai környezet biztosításával elősegíti a társadalmi szerepek tanulását, a diákok önszerveződése során kialakuló „mikrotársadalomban” a közösségi együttélés, az önkormányzó képesség, a döntés és felelősség, a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak megismerését, gyakorlását. Ezzel a diákotthon sajátos támogatást nyújt a sikeres társadalmi beilleszkedéshez.

A diákotthon kiemelt társadalompolitikai szerepe és feladata, hogy a tanulók számára - lakóhelyüktől és szociális helyzetüktől függetlenül – biztosítja a minőségi tudáshoz történő hozzáférést, így meghatározó jelentősége van az esélyteremtés és társadalmi mobilitás elősegítésében.

A kollégium új világot jelent az odaérkező gyermek számára. A környezetváltás, beilleszkedés kisebb-nagyobb erőfeszítéssel jár. Ennek eredményességét, illetve nehézségeit sok tényező befolyásolja:

- Milyen mértékben fejlett a gyermek beilleszkedési képessége, azaz életkorának, állapotának megfelelően képes-e átállni.

- Van-e folytatása az új környezetben annak a nevelési helyzetnek, amelyben korábban élt.

Az a gyermek, aki családi körülményei miatt már korábban is sérült, fejletlenebb beilleszkedési érettséggel rendelkezik, gyengébb a tűrőképessége, így hátránnyal indul. Ennek a hátránynak a megszüntetése érdekében szükséges a családi háttér, a családi nevelési szokások, életvitel megismerése.

Ennek érdekében, vagy éppen kiküszöbölésére korrekciós feladatokat is ellát a kollégiumi nevelő. Korrigálja azokat az egyenetlenségeket, amelyek gátolják a gyermek beilleszkedését, vagy további fejlődését.

A kollégiumi nevelő a családi nevelés folytatójaként, annak funkciójából vállal jelentős részt. Abból vállal és nem ugyanazt.

A kollégiumba kerülő kisdíák szorongással, ellentétes érzelmekkel közeledik. Félt az új környezettől, ugyanakkor vonzza is.

A kollégium szervezett életrendje biztosítja a tanuló számára a nevelődéshez szükséges optimális feltételeket, így érzelmi életének megnyilatkozásait, további gazdagodását, fejlődését.

Az otthon légkörében védettségben él a gyermek, olyan védettségben, amely stabil keretet biztosít a követelmények folyamatos teljesítéséhez. A mi gyermekeink esetében ez nem mindig van így. Ebbe a folyamatba illeszkedik be a kollégium, vállalja az érzelmi védettség mellett a további határozott követelménytámasztást. Változó hangsúllyal a nevelés folyamatában, vagyis bizonyos helyzetekben a védettség, az érzelmi biztonság megteremtése, más esetben a követelménytámasztás hangsúlyozásával.

A kollégium a speciális tantervű általános iskola tanulói részére nyújt biztos háttér az eredményes tanuláshoz, a mindennapi felkészüléshez.

Az otthon jellegű lakhatási feltételek biztosításán túl a kollégium törekszik a gyermekek szocializációjának elősegítésére, felzárkóztatására, tehetséggondozásra, életmódadó mintát nyújt és szervezi a szabadidős tevékenységeket. Nyugodt, kiegyensúlyozott háttérrel biztosít a tantervi követelmények mindennapi teljesítéséhez.

A diákotthoni nevelés célja a bentlakásos intézmény sajátos eszközeinek és módszereinek felhasználásával a tanulók szocializációjának, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődésének, tanulásának, személyiségének fejlesztése, kibontakoztatása. A nevelés hatékonyságát fokozza a személyes, bizalmas viszony

diák és kollégiumi nevelő (gyermekfelügyelő) között, a teljesítménykényszer hiánya, a kötetlenebb időkeretek, az egyéni érdeklődés és bánásmód lehetősége. A mindennapi tevékenységek során nagy hangsúlyt helyezünk a helyes viselkedési normák elfogadtatására, gyakorlására, az önálló életvitelhez szükséges ismeretek megtanítására. A tudás és értékek közvetítése során csökken a tanulók műveltségbeli, szociális hátránya.

Fejlesztési területek:

- énkép, önismeret, szociális képességek fejlesztése
- a tanulási és gondolkodási kultúra fejlesztése
- felzárkóztatás, a tehetségek kiválasztása és gondozása, a pályaorientáció segítése
- kulturált életmódra nevelés, szuverén világkép kialakulásának segítése
- egészséges életmód, környezettudatos magatartás kialakításának segítése
- társadalmi, gazdálkodási jártasságok fejlesztése.

1.6.3. A tanulók életrendje, tanulása, szabadideje szervezésének pedagógiai elvei

A tanuló képességei és az iskola, a szülő és a kollégium elvárásai nem mindig vannak összhangban. A tanulmányi eredményesség a képesség és a szorgalom összhangjából adódik.

Bármelyik hiánya esetében az eredmény csökken, illetve irreálissá válik. A képességek hiányát pótolhatjuk a tanórán kívüli tanulással és korrepetálással.

A kollégiumi nevelő feladata:

- végezzen korrekciós feladatokat, ismertesse, tartassa be a házirendet
- ismerje meg a gyerekek családi hátterét
- szükség esetén kezdeményezzen esetmegbeszélést
- kísérelje figyelemmel a tanuló eredményeit,
- alkalmazzon szigorításokat (szorgalom hiánya esetén),
- irányítsa a tanulót iskolai korrepetálásra,
- a szülőt időben tájékoztassa a tanuló fejlődéséről és a felmerült problémákról,
- keresse fel az iskolai szaktanárt, kérjen bővebb információt,

- koordinálja az utaztatást,
- a rendszeresen gyógyszert szedő gyermekek esetében elvégzi a szerek adagolását,
- eseti kezelést végez (fájdalomcsillapító, sebek fertőtlenítése),
- értesíti a szülőket a gyermekük betegségéről, megszervezi, segíti a hazautazását.

Célok:

- összhangra törekvés az iskola és a kollégiumi nevelésben, problémák feltárása, megvitatása
- oldott, humánus légkör megteremtése.

A nevelőtanár munkáját gyermekfelügyelők segítik, akik gondozzák a gyermekek ruházatát, segítik a gyermekeket az önkiszolgálási feladatok elsajátításában, önmaguk és környezetük tisztasága iránti igény kialakításában, valamint tevőlegesen közreműködnek a gyermekek szabadidejének megszervezésében. Az éjszakai gyermekfelügyelő biztosítja a gyermekek éjszakai felügyeletét, a ruhák mosását, a reggeli ébresztést, a reggeli teendők elvégzését, és a reggeliztetést.

A gyermekfelügyelők munkáját is a gyermekközpontúság és a nevelési eredményesség támogatása jellemzi.

A tanulók életrendje

A kollégium biztosítja a gyermekek optimális testi – lelki fejlődésének feltételeit, figyelembe véve a speciális tanulói, szülői és iskolai igényeket, valamint az intézményi szokásokat is. A tanulók napi életének kereteit úgy szervezi, hogy a tevékenységek az életkori sajátosságaihoz igazodjanak. Ennek érdekében a beilleszkedés szakasza az egyik legfontosabb periódus a gyermekek életében. A kollégium sajátos eszközeivel kiépíti, erősíti a kollégiumi közösséghez tartozás érzését.

A beilleszkedési periódusban fontos, hogy az érzelmi védettség legyen a hangsúlyos. Ha ez biztosított, akkor lép előtérbe fokozatosan a követelménytámasztás.

A nevelő első feladata, hogy lehetőleg minél jobban megismerje a gyermek korábbi környezetét, személyiségét, érzelmi életének előtörténetét (érdeklődési köre, sikerei-kudarcai, korábbi kötődései, kapcsolatai, szokásai).

Ez kiegyensúlyozott légkörben, különféle foglalkozásokon, egyéni beszélgetések alkalmával jól kirajzolódik.

A gyermek családjának, életkörülményeinek megismerése fontos. A gyermek körülményeinek ismerete módot nyújt arra, hogy a nevelő keresse a konkrét helyzeteket, melyek a diákotthonban is megtalálhatók. Hiszen nincs olyan környezet, amely minden vonatkozásban új lenne, ahol ne lehetne valamiben hasonlót találni az előzőhöz. Ezt kell hangsúlyozni. Ha talált a gyermek valamit, ami hasonló az otthoni környezetéhez, máris otthonosan mozog. Az első lépések után az érzelmi folyamatosság megteremtése a legfontosabb feltétel. A gyermek érzelmi világának irányítása az érzelmi biztonság megteremtésén keresztül valósítható meg. Ebben a folyamatban a diákotthoni nevelő személye jelentős helyet foglal el. Ismerje meg, hogy korábbi életében a felnőttek közül ki hatott rá leginkább, kivel azonosult, milyen személyiségjegyeket tart a legelfogadhatóbbnak. Ezt a folyamatot a nevelő és a gyermek személyiségének nyitottsága teszi lehetővé.

Tanulásszervezés

Iskolánkban a 2012-2013-as tanévtől kezdődően a kollégiumi tanulók iskolai keretek között vesznek részt a délutáni tanórai foglalkozásokon.

A szakiskolás tanulók számára önálló tanórai csoport alakult, ahol pedagógus irányításával tanulnak a gyerekek.

A tanulószobai foglalkozások: 16,00-től 17,00-ig tartanak.

Ezekon a foglalkozásokon az önálló tanulói munka mellett lehetőség nyílik – igény szerint- tanári irányítással való felzárkóztatásra is.

Szabadidő szervezés elvei:

A szabadidős foglalkozásokon meghatározó szerepet kap az egészséges és kulturált életmódra nevelés, az önkiszolgáló képességek fejlesztése, a diák-sport, a természeti környezet megóvása, ápolása.

A kollégium által szervezett kirándulások során a tanulók megismerik történelmi, kulturális és természeti értékeinket, a különböző rendezvények erősítik a kollégiumi közösséget.

A személyes törődést biztosító foglalkozásokon a tanulók feltárhatják egyéni problémáikat, ezek megoldásában számíthatnak a pedagógus tanácsaira, segítségére.

A csoportfoglalkozások keretében elsősorban a tanulócsoport életével kapcsolatos feladatok, tevékenységek megbeszélése, értékelése történik; a foglalkozások célja, hogy a tanulók elsajátítsák a mindennapi élettel kapcsolatos ismereteket, a közösségi együttélés normáit, a szociális viselkedés alapvető szabályait; a konfliktuskezelő képességet. A tanulók életének, egészségének védelme érdekében hangsúlyt kap a prevenciós tevékenység (balesetek, káros szenvedélyek: dohányzás, alkohol-, illetve drogfogyasztás stb.- kialakulásának megelőzése).

A kulturált szabadidő eltöltés részét képezi lehetőség szerint könyvtár-, kiállítás látogatása, sport és műveltségi vetélkedő szervezése.

1.6.4. Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A gyermekek nagy része rossz szociokulturájú családokból kerül a kollégiumba, így alapvető feladat a higiénés szokások kialakítása és következetes gyakoroltatása. Kiemelt figyelmet kell fordítani a test tisztán tartására, a száj higiénéjére. A helyes étkezési szokások kialakítása, valamint az étkezések rendszerességének, a napi kétszeri meleg étel fogyasztásának a fontosságát tudatosítsuk a gyermekekben. Fontos, hogy a diákok a helyes tisztálkodási technikákat sajátítsák el és napi rendszerességgel gyakorolják. A jól-ápoltság jó benyomással van a környezetre, a diákok első megítélését is pozitívan befolyásolja. A nevelő munka során tudatosítani kell a gyerekekkel ennek fontosságát.

Az évszaknak megfelelő öltözködés elsajátíttatása ugyancsak a nevelői munka alapfeladata. A ruházat helyes kezelésében, tárolásában a diákok is részt vesznek. A kisebb gyerekek nevelőjük segítségével, míg a nagyobb gyerekek fokozatosan, önállóan végzik ezen feladatok egy részét. A szociális képességek

fejlesztése során a rendszeres gyakorlás, példamutatás és felvilágosítás kiemelkedő fontossággal bír.

Célok:

- rendszeresen tudatosítani a gyermekekkel a személyi higiéne fontosságát
- alapvető higiéne szokások elsajátítása
- évszaknak megfelelő öltözködési szokások elsajátítása, kiegészítők (sál, sapka, kesztyű) rendszeres használata
- önállóságra való nevelés
- napirendben foglaltak következetes betartása
- fogmosás megtanítása, helyes napi gyakorlása, rendszeres fogászati ellenőrzés
- a test tisztántartása, helyes technikák elsajátítása és gyakorlása napi vagy heti rendszerességgel (napi zuhanyozás, hajápolás stb.)
- a ruházat helyes kezelése, rendszeres mosása, rendbetétele, elrakása

1.6.5. A tanulók fejlődését, tehetséggondozását, felzárkóztatását, pályaválasztását, az önálló életkezdést elősegítő tevékenység elvei

A kollégium szerepe és feladatai ezeken a területeken:

- segítse a tanulókat a hátrányok leküzdésében
- biztosítsa az integrációt
- elősegítse a társadalmi mobilitást
- biztosítsa a hozzáférést a jó minőségű tudáshoz
- alapozza meg az egész életen át tartó tanulást
- erősítse a tanuláshoz szükséges készségeket és képességeket
- segítse a felzárkózást és a tehetségfejlesztést
- segítse a sikeres életpályára való felkészítést

A kollégium feladata a tanulók képességeinek megismerése. Támogatja a sajátos nevelési igényű tanulókat, biztosítja annak esélyét, hogy a választott iskolában eredményesen végezzék tanulmányaikat.

Létrehozza a tehetséges tanulók megtalálására szolgáló rendszerét, segíti a tehetséges tanulókat képességeik kibontakoztatásában, tudásuk bővítésében. A kollégiumi élet színes, tevékenységközpontú szervezésével alkalmakat teremt a diákok alkotóképességének megnyilvánulására, a tehetségek kibontakoztatására, a diákok helyes önértékelését erősítő sikerélményekre.

A kollégium - az iskolával együttműködve - valamennyi tanulója számára lehetővé teszi az egyes szakmák, hivatások megismerését, segíti a pályaválasztást, illetve a választott életpályára való felkészülést.

A kollégium olyan változatos módszerbeli és egyénre szabott megoldásokat alkalmaz, amelyek segítségével az egyes tanulók közötti műveltségi, képességbeli, felkészültségi, neveltségi különbségeket kezeli.

A kollégium feladata, hogy támogassa a tanulási képességeikben különböző tanulókat. Olyan légkört és napirendet biztosítson, hogy az iskolában eredményesen végezhesék tanulmányaikat.

Támogatja a tanulásban elmaradt tanulókat, biztosítja annak esélyét, hogy a tanórákon kipihenten, érzelmileg jó állapotban végezhesék mindennapi tevékenységüket. Segíti a tehetséges tanulók képességeinek kibontakoztatását, ismereteik bővítését.

Felzárkóztató, tehetséggondozó, társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozások

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja (2. §) meghatározza a kollégiumi szervezett foglalkozások körét:

- felzárkóztató, tehetség kibontakoztató, speciális ismereteket adó, felkészítő egyéni és csoportos,
- közösségi fejlesztést megvalósító csoportos,
- a szabadidő eltöltését szolgáló (szakkör, érdeklődési kör, önképzőkör, énekkar, program, művészeti csoport, tanulmányi, szakmai, kulturális verseny, házi bajnokság, iskolák közötti verseny, bajnokság, diáknapi) csoportos,
- a tanulókkal való törődést és gondoskodást biztosító egyéni,
- a kollégiumi élet szervezésével összefüggő csoportos

A 4. § pedig a tanulói részvétel szempontjából rendezi a foglalkozásokat:

- kötelező:
 - *kötelező kollégiumi foglalkozás:* az a pedagógus által irányított csoportos és egyéni foglalkozás, amelynek a megszervezése a kollégium részére kötelező, és amelyen a tanuló köteles részt venni.
- szabadon választható
 - *szabadon választható foglalkozás:* az a pedagógus által irányított csoportos és egyéni foglalkozás, amelynek megszervezése a lehetséges kollégiumi kínálatból választott tanulói igény alapján a kollégiumnak kötelező, s amelyen a tanuló választása alapján köteles részt venni.

Kollégiumi csoportfoglalkozások témakörei:

1. Tanulás
2. Énkép, önismeret, pályaorientáció
3. Európai azonosságtudat. Egyetemes kultúra
4. Környezettudatosság
5. Testi és lelki egészség
6. Felkészülés a felnőtt lét szerepeire. Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés. Gazdasági nevelés
7. Hon- és népismeret

1.6.6. A közösségi élet fejlesztésének módszerei, eszközei

A kollégiumban az együttélés feltétele a közösen meghatározott szabályok betartása, a bizalmi légkör kialakítása a csoportban, a közösségben. A „kollégiumi közösségi tudat” kiépítése a kollégiumi közösség minőségének jelzője lehet. A jó kollégiumi légkör feltétele a kölcsönös bizalom a diákok és a pedagógusok között.

A közösségi emberré válás egyike a kollégium színtere. A napi együttléte folyamán az együtt megélt történések, élmények (beszélgetés, mozielőadás, kirándulás, sportfoglalkozás stb.) összekovácsolják, közösséggé alakítják a kényszerűségből egymás mellett élők csoportját. A kellemes légkörben, egymás társaságában tartalmasan eltöltött szabadidő élményekkel, pozitív energiával tölti

meg a gyerekeket. Az egymással és a felnőttekkel (gyermekfelügyelő) eltöltött közös programok, élmények adják a közösség összetartó erejét. Így kialakul az egymás iránti tolerancia, együttérzés.

Szórakozás közben alakítható (alakul) az együttérzés, a vélemény. A pozitív közös élmények hatására ritkább a negatív energiák felgyülemzése, így ritkábban alakulnak ki konfliktusok.

Közösségi tevékenységek színterei:

- sportfoglalkozások,
- játék,
- mozi-, színházlátogatás,
- nemzeti ünnepek, megemlékezések,
- családi ünnepek (névnap, születésnap, karácsony) megünneplése,
- kirándulások

1.6.7. A művelődési és sportolási tevékenység szervezésének elvei

Rendkívüli szerepe van a kollégiumi nevelésben a rekreációs tevékenységeknek, hiszen ezek alkalmával a gyermekek megtanulhatják, hogy milyen fontos az ember fizikai és szellemi erejének megújulása a fáradtság, az érzelmi megterhelés után. Ezen tevékenységek megszervezésénél figyelembe vesszük a gyermekek új élmények, kihívások, tapasztalatok iránti szükségleteit, s ennek megfelelően alakítjuk ki életterületüket.

Célok:

- a tanulók szabadidejük egy részét fordítsák ismereteik, tudásuk szélesítésére
- a tanulók szabadidejüket használják arra is, hogy a várossal, kulturális lehetőségeivel megismerkedjenek
- a szabadidő biztosítsa a tanulók érzelmi, értelmi és fizikai feltöltődését, a kikapcsolódás lehetőségét
- a tanulók szabadidejükben aktívan sportoljanak, lehetőleg heti rendszerességgel.

Mind a művelődési, mind a sportolási tevékenység szervezésénél figyelembe vesszük az iskola és a tágabb környezet, a város nyújtotta lehetőségeket.

A művelődés területén:

- tanulóink részt vesznek az iskolai és városi rendezvényeken (ünnepélyek, kiállítások, kulturális programok)
- látogatják az iskolai és városi könyvtárat
- a kollégiumi tanulók tagjai az iskolai művészeti csoportoknak (dráma, tánc, zenei).

A sport területén:

- a kollégium tanulói használhatják az iskolai sportlétesítményeket (szabadtéri sportpálya, tornaterem)
- a tanulók részt vesznek az iskolai sportcsoportok munkájában (foci, asztalitenisz)
- rendszeresen szervezünk házi bajnokságokat (asztalitenisz, darts, kosárlabda).

1.6.8. Gyermek- és ifjúságvédelem a kollégiumban

A kollégiumban folyó gyermek- és ifjúságvédelmi munka céljai megegyeznek az iskolában folyó, ilyen jellegű munka céljaival, ellátását az osztályfőnök végzi el. Figyelemmel kíséri a veszélyeztetett gyermekek viselkedését, mindennapjait - és amennyiben olyan körülmény, vagy magatartás jut tudomására, amely a gyermek fizikai, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti -, jelzéssel él a gyermek osztályfőnöke és a területért felelős vezető felé, szükség esetén a területileg illetékes gyermekjóléti szolgálat felé.

Mindennapi feladatok:

- figyelemmel kíséri a gyermek életkörülményeinek alakulását,
- szükség esetén segítő beszélgetéssel tárja fel a gyermek viselkedésének hátterében lévő okokat,
- közvetlen kapcsolatot alakít ki a család és a kollégium között,
- segíti a gyermeket ügyeinek intézésében, szükség esetén érdekeinek képviselésében,
- napi kapcsolatot tart a kollégiumban dolgozókkal (kollégium vezetővel).

1.6.9. A kollégium hagyományai

Az összetartozás erejét növelik az iskolai rendezvények mellett, a hagyományos kollégiumi rendezvényeken való részvétel:

- Rövid túrák a közvetlen környéken (Sárberki-tó, vár, Kerka-patak, Lenti vár)
- Mikulás ünnepség
- Kollégiumi Karácsony
- Sportversenyek rendezése (asztalitenisz, darts, kosárlabda, kapura rúgás)
- Húsvét
- Előadók meghívása különböző témakörökben.

Azért, hogy rendszeresen megtartott rendezvényeink az elkövetkezendő években valódi hagyományokká váljanak, fontos feladatunk, hogy a csoportközösségek nagyobb részt vállaljanak és kapjanak a tervezésben és szervezésben. Rendezvényeink fejlődő átalakulása javarészt attól függ, hogy diákjaink mennyire érzik azokat magukénak.

1.7. AZ ISKOLÁVAL ÉS A SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁI

1.7.1. Az iskola és a kollégium kapcsolata

Az iskola és a kollégium egy épületben működik, ebből adódóan a kapcsolat folyamatos, közvetlen, szinte mindennapos.

A kollégium és a területért felelős intézményvezető-helyettes közötti kapcsolat:

Formája:

- Napi aktuális feladatok egyeztetése
- Munkaterv egyeztetése

Módja:

személyes megbeszélés

A területért felelős intézményvezető-helyettes és az iskola pedagógusai közötti kapcsolat:

Formái:

- Nevelési feladatok egyeztetése (problémás gyerekek esetén egyénekre lebontva).
- Aktuális feladatok, kérések megbeszélése (rendezvények, ünnepségek, versenyekre való részvétel biztosítása).

Módja:

- személyes megbeszélés
- írásbeli értesítés

Az iskola pedagógusai és kollégiumi nevelőtanár (gyermekfelügyelő) közötti kapcsolat:

Formái:

- Gyermek magatartásáról tájékoztatás.
- Gyermek megfelelő felszerelésének figyelemmel kísérése.
- Hiányzásról való értesítés.

Módja:

- személyes megbeszélés
- írásbeli kérelem, tájékoztatás

1.7.2. A kollégium és a szülők kapcsolata

A kollégiumban elhelyezett gyerekek szülői, családi helyzete speciális. E családok zöme hátrányos helyzetű, kis jövedelemből, alacsony iskolázottsági fokkal rendelkező szülők.

A kapcsolattartás általában nagyon egyoldalúvá válik. A szülők egyszer, többnyire a szeptemberi iskolakezdekéskor hozzák el a gyermeküket. Sajnos ezzel többnyire letudva érzik kötelezettségeiket. Jelzéseinket a gyermekén keresztül tudjuk megtenni a család felé, ha az írásos üzenetet el tudják olvasni, még nem biztos, hogy reagálnak is rá. A kapcsolattartás leggyakoribb módja a mobiltelefonon való kérés, tájékoztatás a szülők felé. Fontos a kapcsolattartás minden lehetséges formáját megragadni és rábírnunk a szülőket a rendszeres és folyamatos tájékozódásra és kapcsolattartásra gyermekük érdekében.

Fontos cél a kapcsolattartásban, hogy a kollégium az általa nyújtott jobb tanulási, nevelési feltételek biztosításával a gyermek fejlődéséhez optimálisabb feltételeket nyújtson, de közben ne vegye át a szülők felelősségét, szerepét gyermekük nevelését, gondozását és ellátását illetően. Ehhez meg kell tartanunk és még rendszeresebbé, szervezettebbé kell tenni a kapcsolattartást.

A kapcsolattartás formái:

- rendszeres és pontos írásbeli tájékoztatás a gyermek iskolai eredményeiről
- a családlátogatás
- jelzés és együttműködés a gyermekjóléti szolgálatokkal
- folyamatos kapcsolat telefonon
- személyes találkozások keresése (részvétel szülői értekezleten, iskolai rendezvényeken)
- kapcsolattartás a családsegítő szolgálatokon keresztül
- a kollégium lehetőséget biztosít a szülőknek, hogy megismerjék a gyermekük elhelyezési körülményeit

1.7.3. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

A fejlődésben lévő iskoláskorú gyermekek számára rendkívül fontos a teljes bio-pszicho-szociális jóllét. A testi és mentális képességek folyamatos megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges a megfelelő életritmus kialakítása, az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, a rendszeretet belső igénnyé válása, az ehhez kapcsolódó szokásrendszer megalapozása. A tanulók olyan ismereteket, gyakorlati képességeket sajátítanak el, szokásokat tanulnak meg, amelyek segítik őket testi és lelki egészségük megőrzésében, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzésében.

A kollégium a diákok számára otthonos, kulturált, esztétikus közeget biztosít, ahol a tanulók jól érzik magukat, és amely egyúttal fejleszti is ízlésüket, igényességüket. Környezeti adottságai révén hozzájárul az egészséges életvitel, a helyes életmód iránti igény kialakulásához.

A kollégiumban a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése során kiemelt figyelmet kap a saját állapot pontos megértése, szükség esetén a gyógyászati, illetve az egyéb speciális eszközök használata.

A kollégium környezettudatos magatartásra neveli a tanulókat, hogy érzékennyé váljanak a környezetük állapota iránt, továbbá hogy életvitelükbe beépüljön a környezetkímélő magatartás, egyéni és közösségi szinten egyaránt.

A kollégiumnak feladata a családi életre, a családtagi szerepekre, a párkapcsolatok kulturált kialakítására, a takarékos és ésszerű gazdálkodásra és az öngondoskodásra nevelés. A szeretetteljes, bizalmi viszonyra alapozva segít a harmonikus nemi szerep kialakulásában, támaszt nyújt a szexuális életben való tájékozódáshoz.

X. A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVEK

1.1. A fogyasztóvédelmi oktatás

„A fogyasztóvédelem célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, és a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknban.” (NAT)

A cél elérését a fenntartható fogyasztás fogalmának tisztázása és kialakítása, a mindennapi életünkben fogyasztóként való képvisellete jelenti.

A fogyasztóvédelmi oktatás tartalma:

- A szociális és társadalmi kompetenciák tudatos alakítása tanulóink megfelelő társadalmi beilleszkedése érdekében, a társadalmi és állampolgári kompetenciák fejlődésének elősegítése, a jogukat érvényesíteni képes fiatalok képzése fontos feladatunk.
- Iskolánkban a helyes értékrend kialakítására nagy hangsúlyt fektetünk.
- Az értékek meghatározásában a kívánság és szükséglet elkülönítésében, saját joguk ismeretében, mások jogainak tiszteletben tartásában, a környezetudatosságban, a lehetőségek közötti tájékozódásban, a döntésben nagy szerepe van az oktatásnak.
- Fontos, hogy tanulóink képességeikhez mértén felismerjék a reklámok fogyasztásra serkentő hatását, a minőség és a biztonság szerepét, tisztában legyenek a tudatos fogyasztói magatartás fogalmával, a fogyasztóvédelemmel, a takarékoskodással, gazdaságossággal.

Az egyes tantárgyak tananyagába beépíthetőek a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tartalmak:

- Technika: áruismeret, anyagok
- Matematika: mérések, mértékegységek, számítások, a pénz vásárlói értéke
- Magyar: kommunikáció, hirdetések, reklámok
- Földrajz: a különböző országban élők fogyasztási szokásai
- Biológia: bio- és vegyszerezett növények, élelmiszerek
- Informatika: elektronikus vásárlás, internetes fogyasztói veszélyforrások

1.2. A társadalmi bűnmegelőzéssel, az áldozattá válással, az erőszakmentes konfliktuskezeléssel összefüggő ismeretek

Célunk az iskolában tanulók jogkövető magatartásának elősegítése, esetleges bűnelkövető magatartásának megakadályozása, megelőzése, problémák, konfliktusok megfelelő kezelése. A tanulók elsősorban a családi környezeti mintákat követik. Mivel tanulóink nagyrészt nehéz anyagi körülmények közül, halmozottan hátrányos helyzetű családokból érkeznek, az otthoni értékek nem minden esetben tükrözik a társadalom elvárásainak megfelelő mintákat, a problémák fokozottan és halmozottan jelentkeznek.

Az iskolai nevelés-oktatásban szükséges a lélektani motívumokra, a helyes és követhető értékrend kialakítására, információnyújtásra, figyelemmel kísérésre, a beilleszkedési problémák csökkentésére fektetni a hangsúlyt.

Feladataink és lehetőségeink:

- A helyes értékrend átadása és kialakítása a tanulóknál osztályfőnöki keretben, az iskolai élet egészében.
- A tanulók iskolai és iskolán kívüli életének nyomon követésével a felmerülő helyzetek, konfliktusok, krízisek minél előbbi és hatékony, mintaértékű kezelése, megoldása.
- Információgyűjtés és - elemzés a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulókról a társszervezetek, partnerek által.
- Folyamatos figyelemmel kísérésük, jelzés az együttműködő segélyező szervezetek felé.
- Információnyújtás a legális (cigaretta, alkohol stb.) és illegális (kábitószeres) drogok használatának negatív hatásairól, következményeiről,
- A szabadidő hasznos és kulturált eltöltése. Drámapedagógiai játékok lehetőségének kiaknázása.
- Bűnmegelőzési előadások szervezése – együttműködés a helyi rendőrkapitánysággal.
- Hátránykompenzáció a különböző problémákkal küzdő tanulók esetében. Családsegítés.
- Az iskolai beilleszkedési problémák csökkentése, a pozitív társadalmi normák szerinti életvezetés elősegítése.

- Jogok és kötelezettségek ismertetése, tisztázása. A joghátrányok és jogkövetkezmények megismerésének elősegítése

XI. MELLÉKLET

Tanulóink mérésére alkalmazott diagnosztikai eljárások

Tartalomjegyzék

ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK MÉRÉSE	306
PAC -1: Pedagógiai Analízis és Curriculum A szociális és személyiségfejlődés mérésére 6-16 éves és idősebb középsúlyos értelmi fogyatékos személyeknél.	306
Walter Straßmeier-féle diagnosztika:	317
Vineland Szociális Érettségi skála, vagy Doll-skála (Doll ,1965).....	326
Heidelbergi Kompetencia Invertár.....	346
FEJLESZTŐ NEVELÉS -OKTATÁS.....	348
Mérési sor mozgássérült gyermek fejlődésének megfigyeléséhez	348
Diagnosztika a súlyosan halmozottan sérült, önállóan mozgó tanulók esetében	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
TARC vizsgálat	389
ÁLTALÁNOS ISKOLA.....	396
Szociometriai mérés.....	396

ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK MÉRÉSE

PAC -1: Pedagógiai Analízis és Curriculum A szociális és személyiségfejlődés mérésére 6-16 éves és idősebb középsúlyos értelmi fogyatékos személyeknél

Fejlesztési diagnózist ad, ami segíti a gyógypedagógus fejlesztő munkáját.

Az űrlap kitöltéséhez elengedhetetlen a PAC-1 kézikönyv használata. A kézikönyvet

Dr. H.C. Günzburg Pedagógiai Analízis és Curriculum a szociális és személyiségfejlődés mérésére értelmi fogyatékosoknál c. kötete tartalmazza.

Egyéni megfigyelésen alapul.

Négy területen mér:

- Önkiszolgálás
- Megértési képességek (Kommunikáció)
- Szocializáció
- Foglalatosság

Az elért teljesítmények kördiagramon ábrázolhatóak. Lehetőség van olyan kompetenciaszintek kiszámítására, amellyel az egyéni teljesítmények összehasonlíthatóvá válnak.

P-A-C 1 ŰRLAP

PEDAGÓGIAI **A**NALÍZIS ÉS **C**URRICULUM

**A SZOCIÁLIS ÉS SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉS
MÉRÉSÉRE 6-16 ÉVES ÉS IDŐSEBB KÖZÉPSÚLYOS
ÉRTELMI FOGYATÉKOS SZEMÉLYEKNÉL**

H.C. Günzburg

**Az űrlap kitöltéséhez elengedhetetlen
a P-A-C 1 kézikönyv használata!***

.....
(az intézmény neve)

Név: Életkor: Nem:

Cím:

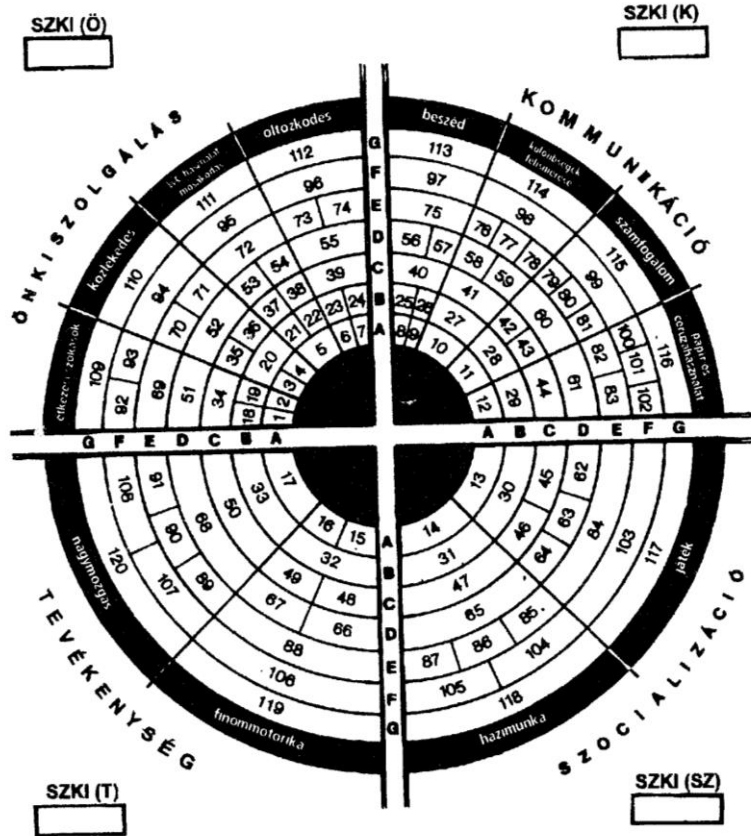
Szül. idő: A vizsgálat időpontja:..... A felmérő aláírása:

Kérjük, hogy pontosan tartsa be a kézikönyv instrukcióit!

* In: Pedagógiai Analízis és Curriculum... Szerk.: Kedl Márta-Lányiné Engelmayer Ágnes.
ELTE-BGGYFK, Budapest, 2000.

Név: Kor:

SZOCIÁLIS FELMÉRÉS

ÖNKISZOLGÁLÁS

Étkezési szokások

1. Segítség nélkül használ az étkezéshez kanalat A
2. Kiloccsanás nélkül iszik, a poharat kézzel fogja A
3. Evéshez könnyűszerrel használ villát B
4. Képes magának innivalót hozni B
5. Az asztalnál kiszolgálja magát, és kevés segítséggel eszik C
6. Kést használ vaj, lekvár stb. kenéséhez D
7. Nagyobb nehézség nélkül vág a késsel E
8. Nehézség nélkül, helyesen használja a kést és a villát F
9. Folyadékot tölt: pl. kávét, tejet F
10. Gyümölcs hámozásához, kenyér vágásához kést használ G

Közlekedés

3. Utánlépéssel megy fel a lépcsőn A
4. Utánlépéssel megy le a lépcsőn A
5. Valamilyen gyermekjárművet használ B
6. Váltott lábbal megy fel a lépcsőn anélkül, hogy megkapaszkodna C
7. Kapaszkodás nélkül, váltott lábbal lemegy a lépcsőn C
8. Felkeresi a szomszédokat és a közeli helyeket D
9. A házon kívüli játékban kevés felügyeletet igényel, egy vagy több órát is kint tölt E
10. Össze-vissza barangol anélkül, hogy szigorúbb felügyeletet igényelne E
11. Felügyelet nélkül elmegy a szomszédos helyekre anélkül, hogy az úttesten átmenne F
12. Felügyelet nélkül elmegy a szomszédos helyekre és az utcán is átmegy G

WC-használat és mosakodás

5. Szobatiszta, csak néha történik „baleset” A
21. Szól, ha WC-re kell mennie vagy elintézi egyedül B

-
- 22. Különösebb segítség nélkül, rendszeren megtörli a kezét B
 - 37. Önállóan használja a WC-t és tisztálkodik C
 - 38. Elfogadhatóan, szappannal megmossa a kezét C
 - 53. Többé-kevésbé kielégítően megmossa az arcát (a fülek mögött nem feltétlenül szükséges) D
 - 54. Megmossa a fogát D
 - 72. Rendszeresen rendbeteszi a haját E
 - 95. Kis felügyelettel alaposan és teljesen meg tud mosakodni F
 - 111. Mosakodáshoz mindent előkészít G

Öltözködés

- 6. Lehúzza a harisnyát A
- 7. Öltözködésnél együttműködik A
- 23. Egyszerű ruhadarabokat le- és felvesz B
- 24. Hozzáférhető gombokat kigombol B
- 39. Tud bánni a ruhán lévő zárrakkal, a ruháit megigazítja magán C
- 55. Estéknként különösebb felügyelet nélkül levetőzik D
- 73. Reggelente különösebb felügyelet nélkül felöltözik E
- 74. A leggyakrabban használatos ruhadarabokat önállóan felveszi E
- 96. A cipőfűzőt megköti F
- 112. Nyakkendőt, szalagot köt G

KOMMUNIKÁCIÓ

Beszéd

- 8. Egyszerű utasításokat követ A
- 9. Megért felszólításokat, amelyekben szerepel -ra, -re, -ban, -ben, mögött, alatt, fölött, előtt A
- 25. Élményekről összefüggően beszámol B
- 26. Mondataiban szerepel a többes szám, a múlt idő, az én és a főnévragok B
- 40. Egyszerű kérdéseket megért és értelmes válaszokat ad C

56. Meghatároz egyszerű fogalmakat D
57. Használ fő- és mellékmondatokat, alkalmazza a mivel, de stb. kifejezéseket D
75. Hármasszólítást végre tud hajtani, pl. „Tedd ezt ..., azután ..., és utána!” E
97. Ismeri az irányokat: balra főt, jobbra lent stb. F
113. Nagyobb nehézség nélkül elismétel egy történetet G

Különbségek felismerése

10. Különbséget tesz a nemek között: férfi-nő, fiú-lány stb. A
27. Színeket egyeztet, megkülönböztet B
41. Különbséget tesz rövid és hosszú, nagy és kicsi, vékony és vastag között C
58. Hibátlanul megkülönböztet és megnevez négy vagy több színt D
59. Tudja a különbséget a délelőtt és a délután között D
76. Saját magán megmutatja a jobb és a bal oldalt E
77. Elsorolja a hét napjait, és „felismer” néhány napot E
78. Megérti a különbséget nap és hét, perc és óra stb. között E
98. Az órát legalább negyedóra pontossággal leolvassa F
114. Leolvassa az időt, és összeköti az időpontokat különböző tevékenységekkel és cseményekkel G

Számfogalom

11. Különbséget tesz egy tárgy és sok tárgy között A
28. Különbséget tud tenni kettő és sok tárgy között B
42. Meg tud számlálni 10 tárgyat C
43. Négyig kialakult számfogalma van C
60. Tárgyakat nagyság szerinti növekvő sorrendbe tud állítani D
79. Meg tud számlálni 30 vagy több tárgyat E
80. 13-ig vagy tovább kialakult számfogalma van E
81. Pénzdarabokat 50 Ft-ig meg tud nevezni F
99. Különböző pénzérmekeket össze tud adni (50 Ft-ig) F
115. 100 Ft-ig tud pénzérmekeivel fizetni G

Papír és ceruza használat

12. Megfogja a ceruzát, függőleges vonalakat és köröket másol A
29. Tud köröket másolni B
44. Primitív emberalakot rajzol, amelynek legalább feje és lába van C
61. Felismerhető embereket és házakat rajzol D

82. Leírja nyomtatott betűkkel a nevét, és felismeri a nyomtatott betűkkel írt szavak és nevek között a saját nevét E
 83. Nyomtatott betűkkel írott szavak közül 40-et vagy annál többet felismer E
 100. Leírja a nevét írott betűkkel F
 101. Elolvas egyszerű utasításokat F
 102. Elfogadhatóan meg tud címezni egy borítékot F
 116. Egyszerű nyomtatott szöveget olvas G

SZOCIALIZÁCIÓ

Játék

13. Mások jelenlétében játszik, de nem közösségi játékot A
 30. Vár, amíg sorra kerül, tud osztolni B
 45. Közösségi játékokba bekapcsolódik C
 46. Másokat szívesen szórakoztat C
 62. Részt vesz versenyjátékokban D
 63. Hallott történetet elő tud adni D
 64. Zenére énekel, táncol, lemezt/kazettát fel tud tenni D
 84. Részt vesz egyszerű asztali játékokban E
 103. Részt vesz egyszerű labdajátékokban F
 117. Részt vesz csapatjátékokban G

Házimunka

13. Felszólításra hoz és visz A
 31. Segít otthon B
 47. Elintéz egyszerűbb feladatokat házon kívül C
 65. Bemegy az üzletbe, mialatt egy felnőtt kint várakozik D
 85. Rá lehet bízni pénzt E
 86. Elmegy az üzletbe és meghatározott dolgokat megvásárol E
 87. Kisebb kötelezettségeket elvállal E
 104. Úgy segít, hogy több üzletbe is elmegy és meghatározott árucikket vásárol F

105. Felügyelet nélkül el tud végezni kisebb rutinmunkákat, pl. szemeteskosarat kiüríteni, vizet, tejet, újságot hozni stb. F
 106. Önállóan elvégez három egyszerű rutinmunkát G

TEVÉKENYSÉG

Finommotorika

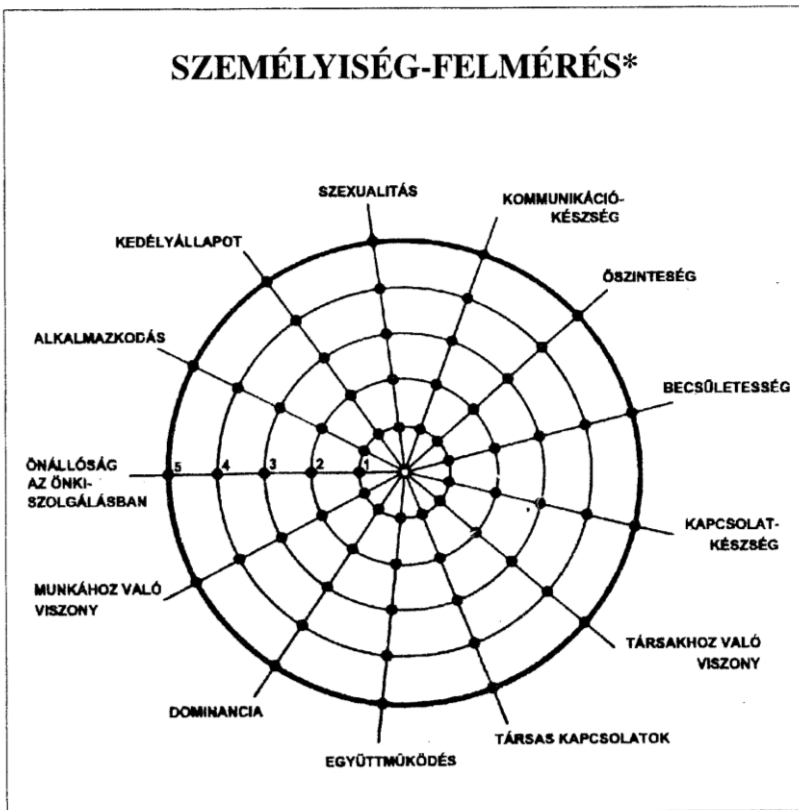
15. Nagy gyöngyöket fel tud fűzni A
 16. Csavaró mozdulatot a gyakorlatban alkalmazni tud A
 32. Ollóval tud papírt vágni B
 48. Konstruktívan tud építőkockával, gyurmával és hasonlókkal bánni C
 49. Ha nem is a legpontosabban, de ki tud képeket vágni C
 66. Fonalat nagyjából egyenletesen fel tud tekerni egy spulnira D
 67. Megfelelő játékból (építőkocka, építőjáték stb.) komplikáltabb szerkezetet tud építeni D
 88. Ollóval szövetet tud vágni E
 106. Papírlapokat, játékkártyát stb. egymásra tud rakni F
 119. Nagyon gondosan tud előrerajzolt vonalak mentén vágni G

Nagymozgás

15. Elesés nélkül bele tud rúgni a labdába A
 33. Tud két lábbal ugrálni B
 50. Tud 10 mp-en keresztül lábujjhegyen állni C
 68. Két lábbal tud ugrókötelezni D
 89. Helyesen tud bánni a kalapáccsal vagy varrni tud E
 90. El tud találni labdával egy 30 x 30 cm-es célt 1,5 m távolságból E
 91. Játsszótéri játékokkal elég biztosan és biztonságosan tud bánni E
 107. Használ szerszámokat, konyhai- és kerti eszközöket F
 108. Tud lábujjhegyen állni és az egyensúlyát előrehajláskor is meg tudja tartani F
 120. Guggolva lábujjhegyen meg tudja tartani az egyensúlyát G

Most vezesse át a fenti elemzés eredményeit a Pedagógiai Értékelő Index 1-re (P-E-1 1)!

Megjegyzések:

* Lásd részletesen a 133–148 oldalakon „A P-A-C 1 és P-A-C 2 személyiség-felmérése” c. fejezetben.

I. ÖNÁLLÓSÁG AZ ÖNKISZOLGÁLÁSBAN

1. Maximális figyelemre van szüksége...
2. Segítségre és/vagy állandó ellenőrzésre van szükség...
3. Szükség van a végeredmény ellenőrzésére...
4. Egészen elfogadható szinten...
5. Társaihoz képest kiemelkedő képességek...

II. ALKALMAZKODÁS

1. Pszichotikus viselkedés – közömbös a környezete iránt ...
2. Excentrikus, hyperaktív, megszállott viselkedés ...
3. Hipocondriás, paranoid vonások
4. Inadekvát, belátás nélküli, indulatos viselkedés
5. Nincs „abnormális”, zavaró elem a viselkedésben

III. KEDÉLYÁLLAPOT

1. Indulatkitörések (kiabálás, üvöltözés stb.)
2. Ingerlékeny viselkedés kisebb kitörésekkel
3. Kedélyhullámzások, de több mint rosszkedv...
4. Általában kiegyensúlyozott, és ha rosszkedvű, könnyen vigasztalható
5. Mindig vagy majdnem mindig kiegyensúlyozott

IV. SZEXUALITÁS

1. Elfogadhatatlan szexuális viselkedés, magamutogatás, erőszak stb.
2. Zavaró szexuális viselkedés, homoszexualitás, válogatás nélküli nemi élet stb.
3. Nehezen befolyásolható, túl ragaszkodó viselkedés
4. Nem mutat különösebb érdeklődést ...
5. Barátkozik az ellenkező neműekkel

V. KOMMUNIKÁCIÓ- KÉSZSÉG

1. Nincs kommunikációs szándéka – esetleg magában beszél
2. Ismételtető, összefüggéstelen, nem témába vágó, pontatlan és egyoldalú kommunikáció

3. Válaszol a kérdésekre és néha kérdés nélkül is közöl
4. Néhány témáról beszélget, a kommunikáció kétoldalú, nem a hallgató erőlteti
5. Jól elbeszélget az életével kapcsolatos legtöbb témáról

VI. ÓSZINTESÉG

1. Gyakran, szándékosan hazudik vagy spontán és ártó szándékkal
2. Azért hazudik, hogy elkerülje a büntetést; kiszínezi és nagyít; hazugságaival magára akarja vonni a figyelmet
3. Nem mindig igaz és hihető, amit mesél – néha összekever dolgokat
4. Általában hinni lehet neki, de ha bajba kerül, kitérő választ ad
5. Mindig igazat mond, még akkor is, ha nem szeretne

VII. BECSÜLETESSÉG

1. Lopós vagy teljesen lelkiismeretlen a tárgyakkal szemben
2. Egyszer-egyszer elcsór valamit
3. Elvesz, engedély nélkül kölcsön vesz tárgyakat, és elfelejti visszaadni
4. Becsületes, de nem áll ellen a kínálókozó lehetőségnek
5. Teljesen megbízható és tiszteletben tartja mások tulajdonát

VIII. KAPCSOLATKÉSZSÉG

1. Durcáskodik, gyakori a fel- és lehangoltság, gorombaság
2. Könnyen félrevezethető, kihasználható
3. Nem érintkezik senkivel, de megközelíthető
4. Kedves, de csak néhány emberhez kötődik szorosabban
5. Oldott és készséges a legtöbb emberrel

IX. TÁRSAKHOZ VALÓ VISZONY

1. Általában nem szeretik, elutasítják
2. A többiek nem vagy alig figyelnek fel rá
3. Társai tolerálják és van néhány barátja
4. Általában népszerű, jobban szeretik, mint a csoport többségét
5. A társak igazodnak hozzá, követik a példáját

Walter Straßmeier-féle diagnosztika:

Öt területen mér:

- Önellátás
- Finommotorika
- Nagymozgás
- Nyelv/beszéd
- Gondolkodás/érzékelés

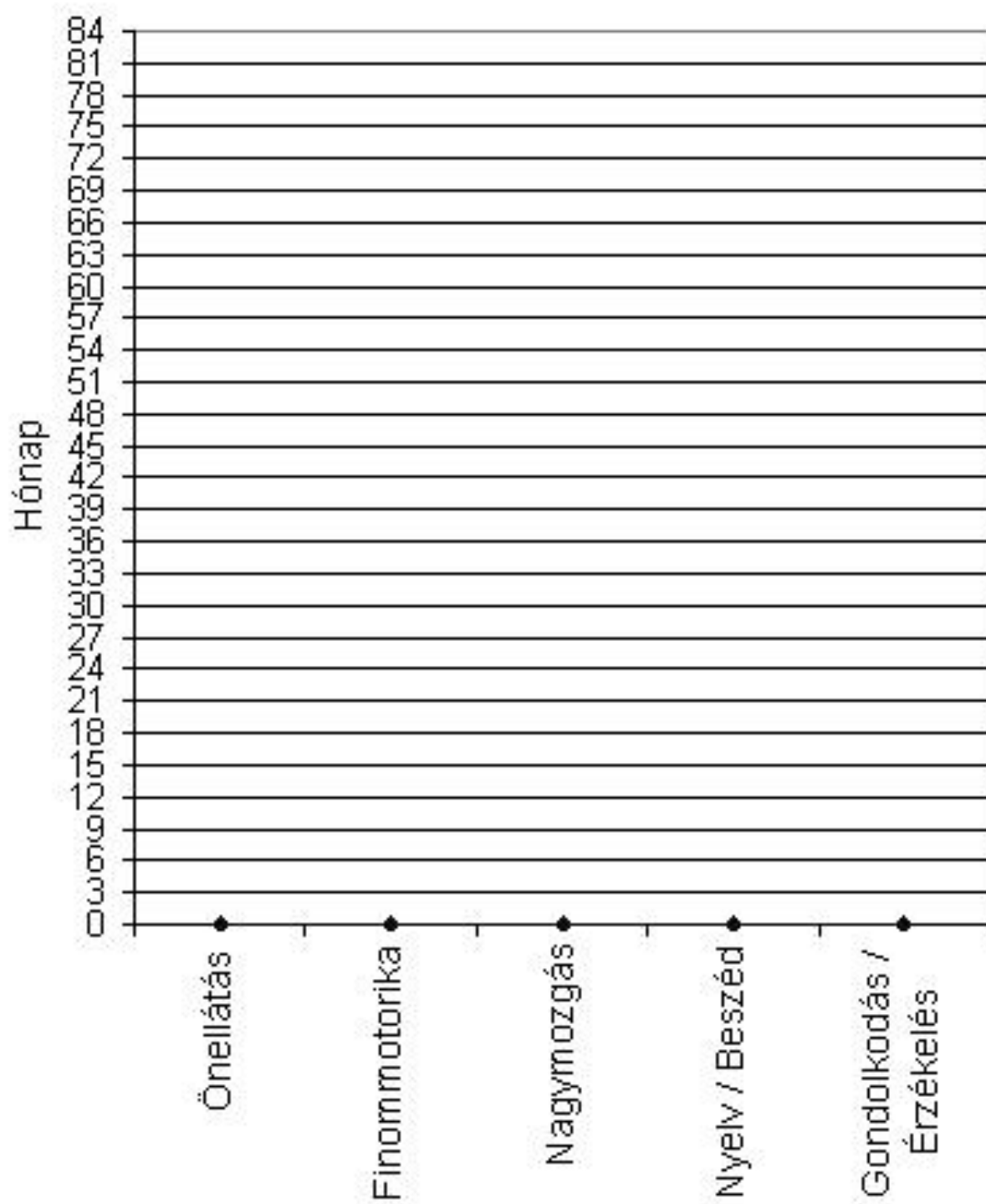
Profil -lapon diagram formájában jeleníthető meg a gyermek fejlettségi szintje, melyekhez életévet társít. Könnyen felvehető. A későbbi mérést követően könnyen összehasonlítható, leolvasható a két diagram összevetésével a változás, fejlődés.

Strassmeier fejlődési skála
Profil-lap

Név:

Születési idő:

Dátum:

Profil-lap

Név: _____ Születési idő: _____

Lakcím: _____

Dátum: 1. _____ 2. _____ 3. _____

60					
57					
54					
51					
48					
45					
42					
39					
36					
33					
30					
27					
24					
21					
18					
15					
12					
9					
6					
3					
0	A	B	C	D	E
	Önellátás	Finom- motorika	Nagymozgás	Nyelv/ beszéd	Gondolkodás/ érzékelés

Felmérést végezte: _____

A: Önellátás - Szociális fejlődés

1.	1			tud szopni és nyelni	
	2			lába után nyúl, illetve kezét a szájához vezeti	
	3			alkalmat teremt arra, hogy felvegyék	
	é	4			reagál a kapcsolat megszakadásra
		5			egy játéktárggyal három percig önállóan játszik
		6			tiltakozás nélkül hagyja magát öltöztetni
	l	7			megpróbál kapcsolatot felvenni és felhívja magára a figyelmet
		8			segítséggel iszik csészéből vagy pohárból
		9			megrágja az ételt
	e	10			az ujjai segítségével eszik
		11			"kukucs"-játékot (bújócskát) játszik
		12			négyből háromszor reagál a "nem" vagy "állj" utasításra
v	13			öltözéskor segítségképpen emeli a karját	
	14			más gyerekek jelenlétében játszik, de velük még nem	
	15			érdeklődéssel nézi a tükörképét	
é	16			zokniját le tudja húzni, a cipőjét még nem	
	17			segítség nélkül (önállóan) iszik csészéből vagy pohárból	
	18			három egyszerű utasításból kettőt követ	
l	19			önállóan eszik kanállal - lepotyogtatás még megengedett	
	20			babát, mackót simogat, "szeretget"	
	21			segít a játékok elrámolásában	
e	22			élvezi a fogócskát	
	23			rövidebb időre megmarad ismerősöknél	
	24			levetkőzik - kigombolás még nem követelmény	

3.	25		elkerüli az egyszerű veszélyforrásokat (forró kályha, stb.)	
	26		műanyag szívószállal iszik	
	27		verbálisan közli kívánságait	
	é	28		meztörli a kezét
		29		kívánságra, kéésre osztozkodik másokkal
	l	30		kanállal eszik és alig potyogtat le valamennyit
		31		magától visszavonul bóbiskolni vagy pihenni
	t	32		villával eszik, de egy keveset még szétken
		33		lehúzza a nadrágját, ha vécére megy
	v	34		megmossa a kezét
		35		jelzi, ha vécére kell mennie - nappal és éjjel egyaránt
		36		megpróbál segédkezni a házimunkában (soprés, portorolgetés)
4.	37		felveszi a kabátját (gombolás még nem követelmény)	
	38		rövid történeteket végighallgat	
	39		önállóan enged magának a vízcsapból innivalót	
	40		kimegy a vécére (vetkőzés, öltözés, kézmosás nem követelmény)	
	é	41		villával és kanállal önállóan eszik, csak keveset potyogtat el
		42		nagyobb súrlódások nélkül játszik más gyerekekkel
	e	43		szívószállal iszik, anélkül, hogy meghajlítaná
		44		felveszi a zokniját és a cipőjét (megkötni még nem kell)
	é	45		fogat mos
		46		könnyen leválasztható az anyáról
	v	47		megmossa az arcát
		48		konstruktívan játszik és épít, anélkül, hogy azonnal lerombolná

5.	49		esténként teljesen levetkőzik
	50		nagyobb gombokat gombol
	51		másoknak előad, pl. verset mond vagy énekel
é	52		a ruhadarabok eleje és háta között különbséget tesz
	53		játék után néhány dolgot felszólítás nélkül helyre tesz
l	54		közepes méretű gombokat gombol
	55		a vécén teljesen önálló, beleértve az öltözést és a kézmosást
t	56		önállóan öltözik a cipőkötést kivéve
	57		késsel megkeni a kenyerét
v	58		kisebb felfedezőkorutakat tesz (nem messzire) a házon kívül
	59		versenyez
	60		önállóan öltözik és megpróbálja bekötni a cipőjét

B: Finommotorika

l.	1		keze nyitott, vagy lazán ökölben van
é	2		kezét nézegeti, ujjjaival játszik
l	3		a csörgőt (rágókát) rövid ideig megtartja a kezében, figyel
e	4		log és elenged
t	5		közelebb fekvő (látóterébe eső) tárgyak után nyúl, melyek keze ügyétől kissé messzebb esnek
é	6		csőfőfogással (hüvelykujj-mutatóujj) kisebb golyókat megfog
v	7		a kockát egy kisebb edénybe (csészébe) dobja, majd kivieszi
	8		könyvet lapozgat
2.	9		kinyújtott mutatóujjal biztosan eltalál (elpöcköl) apróbb tárgyakat
é	10		célnak megfelelően, de még nem egészen korrekten fogja a rajzkrétát
l	11		golyót - utánzással - az üvegbe dobja (kézbe adott golyóval)
e	12		a golyót felveszi az asztalról és az üvegbe dobja (utánzással)
t	13		4-5 fakockából tornyot épít
é	14		kicsomagolja a cukorkát
v	15		laponként lapozza a könyvet
	16		3 darab kb. 24 mm átmérőjű gyöngyöt felfűz
3.	17		6 kockából tornyot épít
é	18		függőleges és vízszintes krétavonalakat utánrajzol
l	19		négy kísérletből háromszor megfogja a feléje guruló labdát
e	20		kisebb konstrukciós játék elemeit (pl. Lego Plastikant, stb.) összerakja
t	21		legalább 4 darab kb. 12 mm átmérőjű gyöngyöt felfűz

é	22		papírlapot egyszer meghajtja, bemutatás után
v	23		ujjjaival helyesen fogja a rajzkrétát
	24		gyurmából az asztalon "hurkát" ("kukacot") sodor
4.	25		9 kockából tornyot épít
é	26		ollóval nyír, bár még nehézkesen és pontatlanul
l	27		bemutatott minta alapján kört utánrajzol (nem kell pontosnak lennie)
e	28		30 másodperc alatt 10 golyót dob az üvegbe
t	29		ügyesen bánik az ollóval, de vonal mentén még nem nyír
é	30		megadott keresztformát (+) lekötéssel átrajzol
v	31		krétával előrajzolt "V" és "H" formát utánrajzol
	32		25 másodperc alatt dob 10 golyót az üvegbe
5.	33		minta alapján keresztet (+) megrajzol
é	34		megfelelően használja a rongyot
l	35		a ceruzával leköteti az előre megrajzolt rombusz formát
e	36		megpróbál egy szalagot megkötöni (nem kell sikerülnie)
t	37		20 másodperc alatt dob 10 golyót az üvegbe
é	38		minta alapján emberalakot rajzol (fej, törzs, lábak)
v	39		négyzetet megrajzol
	40		ollóval vonal mentén nyír

C: Nagymozgás

1.	1			hasonfekvésben fejt rövid időre megemeli
é	2			ülőhelyzetben fejt fél percig függőlegesen tartja
l	3			néhány másodpercig önállóan megül
e	4			néhány percig önállóan megül
t	5			kúszással vagy mászással előre felé mozog
é	6			felhúzza magát állásba
v	7			bútorokba kapaszkodva, azok mentén lépeget
	8			kisszéken egyenesen ül
2.	9			rövid ideig segítség nélkül megáll
é	10			rövid távon önállóan megy
l	11			nagyobb labdát dob vagy rúg (célirányosság nem követelmény)
e	12			földön ülésből feláll, falba vagy bútorba kapaszkodás nélkül
t	13			felügyelettel járkál a lakásban vagy az udvaron
é	14			kapaszkodással felmegy a lépcsőn (utánlépéssel)
v	15			biztonságosan jár, és ritkán esik el
	16			guggolóhelyzetben játszik, támaszkodás nélkül
3.	17			álló helyzetben, támaszkodás nélkül elrúgja a labdát
é	18			bútorokra felmászik, akadályokat legyőz
l	19			kapaszkodással felmegy a lépcsőn (váltott lábbal)
e	20			kapaszkodással lemegy a lépcsőn (váltott lábbal)
t	21			páros lábbal helyben ugrál
é	22			bemutatás után lábujjhegyen jár
v	23			egy másodpercig megáll kapaszkodás nélkül egy lábon
	24			tricklivel közlekedik

4.	25			hajlított karral elkap egy nagyobb labdát
é	26			3 métert megy lábujjhegyen
l	27			3 méterre elviszi a vizes poharat
e	28			kapaszkodás nélkül fel- és lemegy a lépcsőn (utánlépéssel)
t	29			kapaszkodás nélkül felmegy a lépcsőn (utánlépéssel)
é	30			20 cm-t ugrik páros (zárt) lábbal
v	31			páros lábbal leugrik a heverőről
	32			ugrál vagy szökdel, az ugróláb cseréje nélkül
5.	33			egy lábon ugrál
é	34			kapaszkodás nélkül fel- és lemegy a lépcsőn (váltott lábbal)
l	35			4-8 másodpercig egy lábon megáll
e	36			tyúklépésben jár (sarok a lábujjak elé lép)
t	37			az ugróláb váltogatásával ugrál
é	38			hátonfekvésből feláll megfordulás és kéztámasz nélkül
v	39			9 vagy több másodpercig megáll egy lábon
	40			4 kísérletből kétszer 2 m-ről beletalál teniszlabdával egy kb. 25 cm átmérőjű körbe

D: Beszéd

1.	1		spontán gügyög, különböző ingerekre nevetéssel reagál
	2		hangokra mosollyal reagál
	3		zajforrásokat lokalizál, csengő hangjára fejét fordítja
é	4		érzelmi színezetű hangokat ad
	5		étkezés előtt jelentősen aktívabb lesz
l	6		kitartóan gügyög
	7		szótagpárokat használ (pl.: ma-ma, da-da...)
e	8		szavakra vagy gesztusokra megfelelően reagál (pl. "pá-pá")
	9		zenére gögicsél vagy sikongat
v	10		egyszerű utasításokat követ (pl. "Fogd meg a labdát!")
	11		szívesen nézeget képeket
	12		mutatással közli kívánságait
2.	13		a környezet zajait utánozza
	14		két egyszerű szót utánoz
	15		rákérdezésre legalább egy testrészét megmutatja
é	16		kétszavas aktív szókinése van
	17		cipőjét, ruháját, játékát megmutatja
l	18		10 szavas szókinése van
	19		3 különböző tárgy képét megmutatja
e	20		egyes szavakat megismétel, amiket hallott
	21		a "Mit szeretnél?" kérdésre két kívánságot közöl
v	22		kérdésre megnevez a környezetéből 3 tárgyat
	23		kétszavas mondatot használ
	24		háromból két utasítást követ

3.	25		két tevékenységet megnevez
	26		a "Hogy hívnak?" kérdésre megmondja keresztnévét
	27		4-5 bemutatott tárgyat megnevez
é	28		megérti a "nagy" és "kicsi" fogalmát
	29		háromszavas mondatokat használ
l	30		két számnevet megismétel
	31		10 igen gyakran használt tárgyat megnevez
e	32		használja az "én, valamint az "engem, nekem, enyém" kifejezéseket
	33		5 percig figyelmesen hallgat egy történetet
v	34		vezeték- és keresztnévét is megmondja
	35		5 szótagból álló mondatot megismétel (pl. "Ott az autó.")
	36		15 tárgyból tízet helyesen megnevez
4.	37		három számot utánmond
	38		megmondja a keresztnévét és a nemét
	39		öt állatot megnevez
é	40		többes számot (esetet) használ
	41		képeket az "állat", "játék" és "étel" főfogalom alá rendez
l	42		egyszerű dalt énekel
	43		négyszavas mondatokban beszél
e	44		spontán elmesél - közelmúltban bekövetkezett - élményeket, eseményeket
	45		megválaszolja a "Mit csinálsz, hogyha éhes vagy?" kérdést
v	46		fesztelenül beszélget, egyszerűbb "párbeszéddel" próbálkozik
	47		ellentétpárokat tud mondani (hideg-meleg, világos-sötét, lassú-gyors)
	48		öt szavas mondatot megismétel (pl. "Adj nekem egy nagy almát!")

D: Beszéd

5.	49		egyszerű gyerekmondókat utánmond
	50		90%-ban tisztán, érthetően beszél
	51		"K", "F" és "D"-hangokat tud képezni
é	52		három utasítást helyes sorrendben tud követni
	53		legalább hat színt megnevez
	54		megpróbál új szavakat spontán használni
e	55		két szó jelentését a használat körülírásával definiálja
	56		három egyszerű szót formálisan definiál (Mi az a labda, ágyc, ruha, kulcs, alma?)
v	57		általában ötszavas mondatokat használ
	58		használja a múlt időt
	59		nem használ infantilis fordulatokat ("bébi-nyelvet")
	60		fantáziadús történeteket mesél

E: Gondolkodás, érzékelés-észlelés

1.	1		mozgó tárgyat tekintetével követi
	2		felismer néhány hozzá közelálló (gyakran látott) személyt
	3		a környezet tárgyait fixálja
é	4		az asztalról leesett kanalat követi tekintetével
	5		reagál egy arc eltűnésére - "kukucs"-játék
	6		kitartóan próbálkozik, ha szeretne valamit megszerezni
e	7		guruló labda után néz
	8		reagál a saját tükörképére
	9		játékot zsinórjánál fogva húz
v	10		lehúzza a kockára terített kendőt
	11		utánzáskeppen dobol egy ütővel
	12		leemeli a csészét, ami alatt egy elrejtett tárgy van
2.	13		két fakockát összeüt
	14		firkálást mepróbál utánozni
	15		nagyobb elemeket behelyez egy lyukas táblába
é	16		spontán firkál
	17		egy baba négy testrészét megmutatja
	18		kezdemenyezés szintjén megpróbálja használni a háztartási eszközöket
e	19		felszólításra két személyre rámutat
	20		két ütővel dobolást utánoz
	21		hat tárgyat felismer a környezetében vagy a képeskönyvben (Mutasd meg...)
v	22		három lyukas hengert egymásba dug
	23		egy babának öt testrészét megmutatja (szem, orr, kéz, láb, haj)
	24		érti a "több" kifejezést (szeretne valamiből többet)

Vineland Szociális Érettségi skála, vagy Doll-skála (Doll ,1965)

A skála 8 területet ölel fel, ezek:

9. általános önkiszolgálás
- 10.étkezési önkiszolgálás
- 11.öltözködési önkiszolgálás
- 12.önirányítás
- 13.elfoglaltság, szabadidő
- 14.kommunikáció,
- 15.helyváltoztató mozgás
- 16.szocializáció

A SKÁLA

A skála minden tétel számára kategóriák szerinti jelölést vezetünk be (lásd: az „Általános Instrukciók” c. fejezet alatt az első két §-t), melyeket a következő betűk jelölnek: (lábjegyzet: tekintve, hogy ezek a rövidítések általánosan elfogadottak, nem pótoljuk őket magyar rövidítésekkel, míg pl. a kevésbé elterjedt LA, SA rövidítéseket a közérthetőség kedvéért anyanyelvünkön olvashatjuk majd.

PI.	LA	=	Life age	ÉK = életkor	SA = social age
	SzK	=	szociális kor		
	SHG	=	self-help general, <u>általános önkiszolgálás</u>		
	SHE	=	self-help eating, <u>étkezései önkiszolgálás</u>		
	SHD	=	self-help dressing, <u>öltözködési önkiszolgálás</u>		
	SD	=	self-direction, <u>ÖNIRÁNYÍTÁS</u>		
	O	=	occupation, <u>elfoglaltság</u>		
	C	=	communication, <u>kommunikáció</u>		
	L	=	locomotion, lokomóció, <u>helyváltoztató mozgás</u>		
	S	=	socialisation, <u>szocializáció</u>		

E kis kézikönyv végén adjuk meg az egyes tesztételek definícióit, ugyanebben a kategóriarendszerben.

A skála tesztételeit a normális átlagos kor-előrehaladás sorrendjében rendeztük el, és számtani sorral számoztuk őket 1-től 117-ig. A tesztételeket ezenkívül még külön

éves csoportokba is foglaltuk, a skálától megkívánt átlagos kor-pontoknak megfelelően. Ez a módszer az év skála, és a pont-skála elveit kapcsolja egybe.

A régebbi skála mostani, felülvizsgált és standardizált változata nem hozott nagyobb változásokat, de részleteiben javításokat és finomításokat nyújt. A felülvizsgált kor-pontok jelentős változást mutatnak a X és XV éves kor között.

A tesztételek megalkotásában a legnagyobb módosítások a felnőtt szinten történtek. Nem teszünk kísérletet arra, hogy bemutassuk kísérleti és elméleti anyagunkat, amelyekre a skálát alapozzuk.

Az útmutatásoknak ez a kézikönyve csak tömör „útikalauz”.

ÉLETKORI PERIÓDUS

Kate- góriák:	Teszt- tételek:	0-1	Életkor:
C	1.	Gügyög, nevet	0,25
SHG	2.	Fejét megtartja	0,25
SHG	3.	Keze ügyében lévő tárgyakat megfog	0,30
S	4.	Ismerős személyek felé közeledik	0,30
SHG	5.	Megfordul	0,30
SHG	6.	Közeli tárgyakért nyúl	0,35
O	7.	Felügyelet nélkül elfoglalja magát	0,43
SHG	8.	Felügyelet nélkül ül	0,45
SHG	9.	Függőleges helyzetbe felhúzza magát	0,55
C	10.	Beszél, hangot utánoz	0,55
SHE	11.	Segítséggel iszik a pohárból	0,55
L	12.	Halad a padlón	0,63
SHG	13.	Fogásnál hüvelykujját is használja	0,65
S	14.	Kívánja, hogy figyeljenek rá	0,70
SHG	15.	Egyedül megáll	0,85
SHE	16.	Nem nyáladzik	0,90
C	17.	Egyszerű utasításokat követ	0,93

		I-II	
--	--	-------------	--

L	18.	Szobában felügyelet nélkül sétál	1,01
O	19.	Ceruzával firkál	1,10
SHE	20.	Rágja az ételt	1,10
SHD	21.	Harisnyáját lehúzza	1,13
O	22.	Tárgyakat elmozdít	1,20
SHG	23.	Egyszerű akadályokat legyőz	1,30
O	24.	Ismerős tárgyakat elvesz, hordoz	1,38
SHE	25.	Önállóan iszik pohárból, bögréből	1,40
SHG	26.	Nem szorul gyermekkocsira	1,43
S	27.	Más gyerekekkel játszik	1,50
SHE	28.	Kanállal eszik	1,53
L	29.	Udvaron, házban, egyedül közlekedik	1,63
SHE	30.	Ehető anyagokat megkülönböztet	1,65
C	31.	Ismerős tárgyakat megnevez	1,70
L	32.	Lépcsőn önállóan felmegy	1,75
SHE	33.	Cukorkát kicsomagol	1,85
C	34.	Rövid mondatokat mond	1,95

Kate- góriák:	Teszt- tételek:	II-III	Életkor:
SHG	35.	Vécére kéredzkedik	1,98
O	36.	Saját játékot kezdeményez	2,03
SHD	37.	Kabátot vagy ruhát levet	2,05
SHE	38.	Villával eszik	2,35
SHE	39.	Iváshoz vizet vesz	2,43
SHD	40.	Kezet töröl	2,6
SHG	41.	Egyszerű veszélyeket kikerül	2,85
SHD	42.	Ruhát, kabátot egyedül felvesz	2,85
O	43.	Ollóval vág	2,95
O	44.	Élményt mesél	3,15

III-IV

L	45.	Egyet lépve közlekedik a lépcsőn	3,23
S	46.	Óvodás fokon együttműködve játszik	3,28
SHD	47.	Kabátot, ruhát gombol	3,35
O	48.	Kisebb házimunkákban segít	3,55
S	49.	Mások előtt "produkálja" magát	3,75
SHD	50.	Egyedül kezet mos	3,83

		IV-V	
SHG	51.	WC-n ellátja magát	3,83
SHD	52.	Egyedül arcot mos	4,65
L	53.	Szomszédsághoz felügyelet nélkül átjár	4,70

SHD	54.	Cipőfűzést kivéve egyedül öltözködik	4,80
O	55.	Ceruzával rajzol	5,12
S	56.	Versengő, gyakorló játékokat játszik	5,13
		V-VI	
O	57.	Szánkózik, siel, korcsolyázik	5,13
C	58.	Egyszerű szavakat leír, vagy nyomtat	5,23
S	59.	Egyszerű asztali játékokat játszik	5,63
SD	60.	Pénz rábízható	5,83
L	61.	Önállóan jár iskolába	5,83
		VI-VII	
SHE	62.	Pástétomot, vaját késsel ken	6,03
C	63.	Ceruzával ír	6,15
SHD	64.	Egyedül fürdik kis segítséggel	6,23
SHD	65.	Segítség nélkül fekszik le aludni	6,75

Kategóriák:	Teszt-tételek:	VII-VIII	Életkor:
SHG	66.	1/4 órás pontossággal időt megmond	7,28
SHE	67.	Asztalnál késsel vág	8,05
S	68.	Nem hisz a Mikulásban	8,28
S	69.	Preadolenszcens játékba betársul	8,28

SHD	70.	Hajat kefél, fésülködik	8,45
-----	-----	-------------------------	------

		VIII-IX	
O	71.	Szerszámokkal bánik	8,50
O	72.	Háztartási munkákat rutinszerűen végez	8,53
C	73.	Saját magától (maga kedvére) olvas	8,55
SHD	74.	Segítség nélkül fürdik	8,85

		IX-X	
SHE	75.	Étkezésnél teljesen önálló	9,03
SD	76.	Kisebb bevásárlásokat végez	9,38
L	77.	Városban szabadon közlekedik	9,43

		X-XI	
C	78.	Rövid leveleket ír bizonyos alkalmakra	9,63
C	79.	Telefonál	10,30
O	80.	Hasznosabb munkát végez	10,90
C	81.	Hirdetésekre válaszol, postán vásárol	11,20

		XI-XII	
O	82.	Egyszerű alkotó munkát végez	11,25
SD	83.	Rábízzák, hogy magára és másokra vigyázzon	11,45

C	84.	Érdeklődéssel olvas könyveket, napilapokat, folyóiratokat	11,58
---	-----	---	-------

		XII-XV	
S	85.	Nehéz játékokat játszik	12,30
SHD	86.	Ruházatára teljesen vigyáz	12,38
SD	87.	Saját céljára ruházati kellékeket vásárol	13,00
S	88.	Serdülők csoporttevékenységében részt vesz	14,10
O	89.	Felelősséggel bíró házimunkákat végez	14,65

		XV-XVIII	
C	90.	Levelez	14,95
C	91.	Követi a napi eseményeket	15,35
L	92.	Közeli helységekre egyedül utazik	15,85
SD	93.	Nappal ellenőrzés nélkül megy el otthonról	16,13
SD	94.	Zsebpénze van	16,53
SD	95.	Ruháit maga vásárolja	17,37

Kate- Teszt-

góriák: tételek: XVIII-XX

Életkor:

L	96.	Messzi helyekre egyedül utazik	18,05
SD	97.	Törődik az egészségével	18,48
O	98.	Állása vagy folyamatos tanulmányai vannak	18,53
SD	99.	Korlátozás nélkül jár el éjszaka is	18,70
SD	100.	Nagyobb kiadásait beosztja, szabályozza	19,68
SD	101.	Személyes felelősségérzetre tesz szert	20,53

XX-XXV

SD	102.	Előrelátóan, takarékosan bánik a pénzzel	21,50
S	103.	Felelősséggel bír saját szükségletein túlmenően	21,50
S	104.	Hozzájárul a szociális jóléthez	25,00
SD	105.	Gondoskodik a jövőről	25,00

XXV-

O	106.	Képesített munkát végez	25,00
O	107.	Hasznos pihenéssel tölti szabadidejét	25,00
O	108.	Saját munkáját rendszerezi	25,00
S	109.	Másokban bizalmat kelt	25,00
S	110.	Elősegíti a haladást	25,00
O	111.	Bizonyos foglalkozásokban ellenőrző funkciót tölt be	25,00
SD	112.	Mások számára vásárol	25,00
O	113.	Mások ügyeit intézi vagy irányítja	25,00
O	114.	Szakértői vagy hivatásszerű munkát végez	25,00
S	115.	Kiveszi részét a társadalmi felelősségből	25,00
S	116.	Különböző lehetőségeket teremt magának	25,00
S	117.	Elősegíti az általános jólétet	25,00

ÁLTALÁNOS INSTRUKCIÓK

A skála minden egyes tesztételének központi célja az, hogy az egyén gyakorlati igényei felkutatásának lehetőségére néhány sajátos szempontot adjon.

Az egyes specifikus tesztételek a szociális képességek olyan különböző szempontjait kívánják csoportosítani, mint a rátermettség, elfoglaltsági tevékenységek, a másokkal való érintkezés, az önirányítás, a szociális tevékenységekben való részvétel, és tükrözni kívánják a mások részéről történő felügyelet, irányítás, felülvizsgálás szükségességének progresszív csökkenését.

A tesztételek nem kívánják mérni az intelligenciát, az ügyességet, a teljesítményeket, a személyiséget, az érzelmi életet, a szokások, ösztönök, begyakorlott dolgok, környezeti lehetőségek specifikus következményeit sem. Az ilyen tényezők befolyása a szociálisan független viselkedés számára való hasznosság fogalmában fejeződik ki.

A skála könnyebb lebonyolítása végett, a részletes tesztételek tartalmuk általános hasonlósága szerint csoportosítva vannak. Mégis, minden egyes tesztételnek kategorikus osztályokba való csoportosítása révén, a vizsgáló, a skálát nagyobb könnyedséggel alkalmazhatja, tehát gyorsan megállapíthatja a V.Sz. helyzetét, a szociális alkalmasság eme nagyobb szempontjai szerint. Ez a csoportosítás kényelmi okok miatt történt így, a vizsgáló nyugodt lélekkel választhatja azt a sorrendet, ami neki, az adott egyén vizsgálatában, a legcélravezetőbbnek látszik. Az is elvárjuk a vizsgálótól, hogy a saját megítélése szerint kövesse a nagyobb csoportokat, mivel azt éppúgy meghatározzák az egyes vizsgálatok különleges körülményei, mint a skála tartománya, ami egy adott alanyra vonatkozik.

A skála minden egyes tesztétele egy néhány éves növekedési sávon belül érvényes, amiből egy átlagos kort nyerhetünk, mint egy standardot a pontozás céljaira, valamint a fejlődésben az egyéni különbségeket jelző érettségi görbe céljaira. A V.Sz. által megoldott tesztételek összegéből adódó eredményeket ezután átszámoljuk a normatív korcsoportok által átlagosan teljesített korértékekké.

Korértékek az összpontszámból – az alább jelzett módon – interpolálással számíthatók. A tesztételek nehézségében és az átlagos korértékben megmutatkozó némi különbségek oly csekélyek, hogy gyakorlati szempontból elhanyagolhatók.

Apró részleteket is, kellő teljességgel tartalmazó részletes instrukciókat e könyvben bemutatni, lehetetlennek bizonyult. A tesztételek címei arra szolgálnak, hogy rámu-

tassanak a tesztételek központi gondolatára, amit ... útján dolgoztunk ki, részletekbe menően.

Kifejezett felelősséget ró a vizsgálóra, az egyes tesztételek központi gondolatának megértése oly módon, hogy az egyes tesztételekre kapott teljesítményeknek igen, nem, vagy milyen mértékben adjon hitelt.

Ez a skála nem becslésen alapul, és a pontokat ne alapozzuk pusztán véleményre. Nem az adatokat közlő egyén végzi a pontozást. Ez a vizsgáló teszi az információból, a lehető legtöbb olyan részlet megszerzése után, amelyek a V.Sz.-nek az egyes tesztételek kapcsán tanúsított aktuális magatartási teljesítményének módját és mértékét jelzik. Ez különösen akkor jelentős, amikor az ilyen teljesítményt lehetőség hiánya (pl. később, a ford.) vagy más gátló tényező erősen befolyásolja. Ha a kikérdezett véleményeket közöl valóságos információ helyett, úgy ezen vélemények tényleges alapjáról is be kell számolni. Ezek a kívánalmak világossá teszik, hogy a skálát csak alaposan képzett vizsgálók használhatják pontosan, akik legalább annyi gondot fordítanak a technika helyes gyakorlására, mint amennyi a Binet-skála lebonyolításához szükséges. E módszer látszólagos egyszerűsége és mesterkéltége ne tévessze meg a vizsgálókat. Az itt közölt minden részletet alaposan megfontoltuk, és ezek nem mellőzhetők, ha a skálát hatékonyan akarjuk használni.

A skála tesztételeit a V.Sz.-lyel szoros kapcsolatban lévő személytől szerzett információk alapján kell pontozni (anya, apa, közeli rokon, gondviselő, gondozó). A V.Sz.-nek tulajdonképpen nem is kell jelen lennie, hiszen az informáló, mint a V.Sz. megbízottja tevékenykedik. Mint később megjegyezzük, a V.Sz.-t bizonyos körülmények között, mint saját informátorát alkalmazhatjuk.

A vizsgálat elkezdésekor először szerezzünk információt a V.Sz. életkoráról, iskolázottságáról, általános képességeiről, foglalkozásáról, különleges akadályozottságairól és más tájékoztató adatairól. Szerezzünk más általános információt is, az alanyról az apa foglalkozása, általános környezete és hasonló által jelölt általános szociális helyzetéről, hogy megkönnyítsük a vizsgálatot, elkerüljük a félreértéseket, és hogy csökkentsük a megszerzett adatok kiértékelésének gátló körülményeit.

A vizsgálatvezető kizárólag maga előtt tartva a tesztlapot, megkezdi az informáló kikérdezését, minden egymás után következő tesztétel-csoportban, jóval a V.Sz. korától és becsült képességeitől várható végpontszám alatt. A vizsgáló egyszerre egy tesztételt fejez be, de feljegyzi a más tesztételekre vonatkozó esetleges adatokat is. Inkább a csoportosításban megtalálható növekvő nehézségű, hasonló tesztételeket

kövessük végig a Binet-teszthez hasonló módon az egész skálán, mint a tesztlapon számozott sorban egymás után következő tesztételeket. A vizsgálónak saját megítélését kell igénybe vennie, a csoportokon belüli tesztételek sorrendjének alkalmazását illetően és úgyszintén, a körülményeknek megfelelően, az egyes csoportok használatában is.

Ezen információ megszerzésében a kérdezőnek együttműködését, mintsem szembenállást kell ébreszteni az informátorban. A maga részéről a naiv hiszékenységet éppúgy el kell kerülnie, mint a nyílt szkepticizmust és spontán leírásra, és az alany aktuális teljesítményeinek specifikus korlátaira vonatkozó részletes okok ismertetésére kell buzdítani az informátort, a tárgynak megfelelő kiegészítő kérdések útján. Nehéz kidolgozni a kikérdezés technikáját csupán a rövid útmutatóban. Ezt a már említett terjedelmesebb könyv formában tettük meg.

Fontos, hogy a vizsgáló elkerülje megkérdezni, vajon a V.Sz. tudja-e ezt vagy azt a feladatot csinálni, inkább afelől érdeklődjön, vajon szokott-e a V.Sz., szokása-e így vagy úgy cselekedni. Így a vizsgáló a válaszokat részletes kérdéseivel addig ellenőrzi, amíg képes nem lesz a tesztételt, mint egészet pontozni. A lényegtelen válaszok részletes kérdésekkel való felderítését is kerüljük el. A vizsgáló tehát pl. így kérdez: Milyen mértékben képes a V.Sz. önállóan enni; vagy mennyire segít magán öltözködés közben; vagy milyen módon segít a ház körüli munkában, vagy például: milyen típusú munkákban tevékenykedik a V.Sz. Azt is megkérdezheti, hogy mikor végezte el a V.Sz. ezt vagy azt először egyedül, vagy mennyi ideje csinálja ezt vagy azt önállóan. A vizsgáló ily módon ugyanabba a kategóriába tartozó néhány tesztételt egyszerre pontozhat, a hasonló tesztételek sorában tanúsított teljesítmények alapján. Nincsen más mód annak kivizsgálására, hogy pillanatnyilag, vagy szokás szerint, mit tesz a V.Sz. az egyes tesztételek vonatkozásában.

Kedvező esetben a skála lebonyolítható saját informátoraként működő V.Sz. segítségével is. Ezt 5 éves korú normális gyermekek esetében és 5 éves Binet-intelligencia maradt gyermekek esetében találtuk kivihetőnek. Az ily módon szerzett eredmények, az átlagosnál kissé magasabb eredmények felé tendálnak, de sok esetben alacsonyabban a független kikérdezőtől szerzett eredményeknél. Ezeket az eredményeket gondosan és alaposan meg kell vizsgálni abból a szempontból, hogy a V.Sz.-nek milyen a riport-készsége, melyet a kooperáció őszintesége jelez. Az alany gyakran jobb informátor, mint valaki más. Mégis, a szerénység, az ön alábecsülés, a túlzott optimizmus, az önkritika hiánya, az öninformálást egy kissé félrevezető-

vé tehetik. Ezzel kapcsolatban végezhetünk valamilyen ellenőrzést, tehát a pontosság kedvéért felülvizsgálhatunk néhány tesztételt, vagy egy független informáló útján, vagy esetleg az aktuális teljesítmény megfigyelése útján is. Az utóbbi esetben a vizsgálónak kell következtetnie arra, hogy az ilyen teljesítmény vajon szokványos-e. Különleges helyzetekben sokféle módszer alkalmazható, pl. kettős pontozás, retrospektív vizsgálat stb. Ezeket a könyvforma 7. fejezete tárgyalja.

Általánosságban azt találtuk, hogy az alany, vagy a független informáló részéről történő félreértése a tényeknek, legyen az szándékos vagy nem szándékos nem jelent komoly nehézséget. Nagyobb baj, ha a vizsgáló mulasztja el, megfelelő részletek révén, a tesztételek megítéléséhez szükséges aktuális alap megteremtését.

A kikérdezési módszer, az aktuális és a szokásos teljesítmény nyomatéka, a tesztételek belső tartalma és haladása, mind kontrollként szolgálnak.

Független informáló alkalmazásának fő előnye, hogy megszabadulunk a tények alul-, - vagy túlértékelésétől. A módszerek ilyen körülmények között való megbízhatóságát kísérletesen, és statisztikusan megvizsgáltuk, és kielégítőnek találtuk.

A PONTOZÁS

A pontozási utasítások a részletes tesztételek jelentésének kidolgozására és tisztázására szolgálnak. A vizsgálónak saját megfontolását kell igénybe vennie, a változatos körülményekre vonatkozólag, hogy így elégítse ki minden egyes tesztétel központi igényét. Ez alapos megfontolást és utángondolást jelent, hogy a pontozásban a kritikus elemeket ne változtassuk meg, hanem csak nyilvánvaló ekvivalensekkel helyettesítsük őket. A megítélés kritikai alapját röviden jegyzőkönyvezni kell.

A pontozás menete a következő:

- a) a tesztételeket plusznak (+) kell értékelni, ha világosan látszik, hogy az alany a tesztételek lényegét kielégíti, és ha rendszeresen teljesíti a tesztételben foglalt tevékenységet, illetéktelen noszogatás és külső ösztönzés szükségessége nélkül, vagy ha csak alkalomszerű segítséggel hajtja végre azokat különleges körülmények között.

Gondoljunk arra, hogy egy sikeres teljesítmény lehet átmeneti, eltűnő, kinőtt vagy ideiglenesen megszakított. Ha egyes régebbi pozitív teljesítményeit a V.Sz. most nem mutatja, a tesztételt plusznak kell pontozni, feltéve, ha a jegyzőkönyvező meg van róla győződve, hogy a szóban forgó teljesítmény szükség esetén újra elsajátítha-

tó, vagy ha a teljesítmény eltűnésének inkább egy hasonló, magasabb teljesítmény megjelenése az oka mintsem visszafejlődés.

Pluszpontok ilyen sorrendje után plusznak fogadhatunk el minden tesztételt, amely a skála egésze számára az ún. alappontszámot nyújtja. Ilyen alappontszám számára minden kategórián belül legalább két egymást követő pluszpontra van szüksége a vizsgálat sorrendjének megfelelően. Az összes tesztételre kapott legmagasabb folyamatos plusz pontszám-értéket tekintjük az alappontszámnak, beleértve a lehetőség hiányát, amit alább említünk meg.

b) Plusz „F”-nek (+F) kell pontozni azokat a tesztételeket, amelyek

- az alany a vizsgálat időpontjában nem teljesít, különleges hátráltató tényező, vagy lehetőség hiánya miatt, de amelyeket sikeresen teljesített, amikor semmilyen hátráltató tényező nem volt jelen, vagy pedig amikor a lehetőség megvolt. Az ilyen jelzésű pontokat teljes pontokként kell fel fogni, kivéve, ha valamilyen fogyatékossgot tükröznek.

F-pontot akkor adhatunk, amikor valamilyen előzőleg sikeres teljesítményt időleges betegség vagy intézeti tartózkodás vagy más kritikus tényezők szakítanak meg. Nem adhatunk F pontot akkor, ha előzőleg sikeres teljesítmény öregedés, vagy viszonylag állandó testi vagy szellemi fogyatékossg miatt veszett el. Nem adhatunk pontot akkor sem ha a megszorítások ajánlatosnak bizonyultak, olyan kedvezőtlen következmények miatt, melyek már az ilyen megszorítások hiányában is tapasztalhatók voltak.

c) Plusz N.O. (+NO) pontot kell adnunk akkor, (No Oppurtunity lehetőség hiánya) amikor az alany nem teljesíti és nem is teljesítette a tesztételben kitűzötteket, olyan különleges gátló tényező miatt, olyan környezeti lehetőség hiánya miatt, mint a szülői aggályoskodás, felnőtt uralmi befolyás, intézetben, kollégiumban való tartózkodás, vagy más gátló körülmény; - de amelyet a V.Sz. nagy valószínűséggel rendszeresen teljesítene, vagy gyorsan megtanulná teljesíteni, ha viselkedéseinek ilyen korlátozásai nem lennének jelen. Nem szabad alkalmazni ilyen pontot akkor, ha a teljesítményt testi vagy szellemi fogyatékossg gátolta.

Folyamatos plusz-pontok sorában a plusz N.O. pont teljes értéket nyer. Folyamatos mínusz-pontok sorában azonban egyáltalán nem nyer értéket. A közbeeső sorrend-

ben az ilyen pont fél értéket (1/2) kap. Ha a plusz N.O. pont egyébként folyamatos plusz pontsor utolsó tagjaként szerepel, vagy ha közvetlenül megelőz egy folyamatos mínusz pontsort, a közbeeső sorrendbe számítjuk és fél értékkel ruházzuk fel.

A plusz N.O. pontok értékekkel való felruházásának ez a rendszere feltételezett elfogadása olyan valószínű teljesítményeknek, amelyek végrehajtásához az ésszerű lehetőségek hiányzanak. Ez tulajdonképpen az elkerülése annak, hogy megbüntessük a V.Sz.-t, akinek a teljesítménye az adott tesztétellel kapcsolatban mesterségesen hátráltatva van. Az N.O. pontok tényleges hatása a legtöbb esetben nem fogja befolyásolni a teljes pontszámot lényegesen, (intézeti környezetben élők eseteit kivéve). A plusz N.O. pontok okozta hatást egy adott eset következményinek, - vagy egy adott csoportot gátló tényezők kiértékelésére használjuk fel.

Vigyázni kell arra, hogy ne legyünk nagyvonalúak vagy túlságosan nagylelkűek a lehetőségek korlátainak megállapításában, és arra, hogy az ilyen korlátokat ne keverjük össze az aktuális éretlenséggel, hiszen a skála alapvető célja annak mérése, hogy a V.Sz. kora előrehaladtával milyen mértékben teremti meg, követeli, vagy indokolja saját cselekvési szabadságát.

Ez ugyanis az érő szociális felelősség fő bizonyítéka, és vigyázni kell, nehogy ezt naivan ítéljük meg. Ezért az ilyen tesztételekre nyújtott válaszokat egyforma mértékben kell fogadnunk bizalommal és kételkedéssel.

Gyakorlatilag lehetetlen az, hogy gátolt lehetőségek esetén az egyes tesztételek számára helyettesítőket dolgozzunk ki, hiszen a legtöbb esetben a gátló tényezők éppúgy érinthetik a helyettesítő tesztételeket, mint azokat, amelyeket helyettesíteni akartunk. Úgyszintén nem látszik tanácsosnak, hogy adott esetben az ilyen tesztételeket kihagyjuk, és helyettesítőket dolgozzunk ki, az éppen használt tesztétel számának alapján. Az ilyen tesztételek ugyanis különlegesen fontos információkat szolgáltatnak az egyéni szociális alkalmasság kiértékelésére. Gondozás, nevelés, kezelés kérdéseiben az ilyen tesztételek javaslatokat nyújtanak a szociális érettség növelésére. Mindazonáltal fontos, hogy a jegyzőkönyvvezető (vizsgálatvezető) előítéletektől mentes legyen annak megítélésében, hogy a gátló tényezőket vagy a lehetőségek hiányát a V.Sz. szociális felelőtlensége okozza-e, mert például elképzelhető olyan eset, hogy a lehetőségek hiánya közönséges környezeti veszélyek kikerülése miatt alakult ki, és ilyen veszélyek kikerülése nyugodtan felfoghatók éppen a szociális alkalmasság mértékeként. Ügyelnünk kell arra is, hogy a viselkedés korlátozását helyi

körülményekkel és idővel változó, általánosan elfogadott társadalmi konvenciók is kiválthatják.

A skálának a szellemi és testi fogyatékosok néhány intézetében végzett használata bebizonyította a plusz N.O. pontokat gátló környezetben való gyakorlati használhatóságát, és azt sugallta, hogy ilyen csoportok számára helyettesítő teszttételek kidolgozása nem szükséges.

- d) Plusz-mínusznak (\pm) kell pontozni azokat a teszttételeket, amelyek egy átmeneti vagy kialakuló állapotban jönnek létre, azaz, amelyek teljesítése csak esetenként és nem rendszeresen történik. Ennek azonban a felületességnél és szeszélyességnél többnek kell lennie. Az összpontszám kiszámításakor ilyen esetben fél pontot kell adni.

A határeset-jellegű pontok felbukkanását a határeset-tartományban várhatjuk. Ezek a következőket tükrözik:

- a. féltékenység, közömbösség, sekélyes motiváció, függőség, az önérvényesítés hiánya stb. az alany részéről,
- b. aggályoskodás, kellemetlenkedés, vagy uralmi befolyás a szülők részéről,
- c. a különleges környezet speciális rizikói stb.

Szembe kell állítani azokat a V.Sz.-eket, akik teljesítik az adott teszttételeket, és azokat, akik feltehetőleg gyorsan meg tudnák tanulni ezt a teljesítményt, de különböző okok miatt mégsem teljesítik azokat, különösen olyan esetekben, amikor a V.Sz. bizonyos fokú érzelmi függőség van. Ilyen esetekben a jegyzőkönyvvezetőnek kell eldöntenie, hogy a teszttételt valóságos, de nem mindig gyakorolt képességként értékelje-e, vagy hogy ez a képesség csak kialakulóban van. Első esetben a teszttétel teljes értékűnek, második esetben csak fél értékűnek pontozandó. Megítélés kérdése annak eldöntése, vajon egy ilyen segítség érzékenységre, aggódásra vezethető-e vissza, vagy a teljesítmény eredendő hiányával függ-e össze.

- e) Mínusznak (-) kell pontozni azokat a teszttételeket, amelyeket a V.Sz. még egyáltalán nem teljesített vagy csak igen ritkán, extrém külső nyomás, szokatlan ösztönzés hatására teljesített. Az ilyen pontok nem nyernek értéket. A teljes jegyzőkönyvnek legalább két, egymást követő mínusz pontot kell tartalmaznia az alkalmazás tartományának megfelelően.

Mínusz N.O.-nak kell pontozni az olyan tesztételeket, amelyeknél különleges gátló tényező, vagy lehetőség hiánya figyelhető meg, de amelyeket a V.Sz. valószínűleg akkor sem teljesítene, ha ezek nem lennének jelen. Ez a pontozás nem befolyásolja a végső pontszámot, de rámutat arra, hogy a képesség hiánya a V.Sz.-ből, de nem valamilyen külső körülményből ered.

- f) Az összpontszám a fent ismertetett pontok összege. Ezt úgy kapjuk meg, hogy az alappontszámhoz (a leghosszabb folyamatos plusz pontsor pontösszegéhez) hozzáadjuk a járulékos tört értékeket, és ezt az összeget a teljesített tesztételek számaként fejezzük ki, (két fél értéket egy tesztételnek számítva).

A teljes pontszámot ezután korpontszámmá, korértékké számítjuk át, a tesztlapon jobboldalt szereplő ér-értékekre vonatkozó interpolálással. Ilyen okokból a tesztételek számait felhasználhatjuk a nyert összpontszám értékének képviselésére. A tesztétel számában kifejezett összpontszámot ez után a szóban forgó korértéknek az első tizedesig való kerekítésével alakíthatjuk át részleges korértékké. A tesztlaponak megfelelően egy 61-es pontszám az öt és hat éves korcsoport utolsó állomását jelenti, ami 6,25 vagy kerekítve 6,3. (A 6-7 éves korcsoport összesen 4 tesztételt tartalmaz, a ford.) Egy 69-es pontszám a 7-8 éves korcsoport négyötödét jelenti, ami 7,8. Egy 83-as pontszám a 11-12 éves korcsoport $2/3$ -át jelenti, ami 11,67, ill. 11,7. Ha a tesztlapon található korcsoport egynél több évet foglal magába, ezt arányosan kell számítani. Tehát például egy 88-as pontszám a 12-15 évig terjedő korcsoport $4/5$ -ét jelenti, vagy másképpen: $12,0 + (4/5 * 3) = 12 + 2,4 = 14,4$.

Az interpoláció általános szabálya tehát a következő:

1. Az aktuális összpontszámból vonjuk ki az azt a korcsoportot megelőző korcsoport maximális értékét, amelyben az adott összpontszám található,
2. ezt a maradékot fejezzük ki a szóban forgó korcsoport törtrészeként, figyelembe véve azt, hogy ebben néhány tesztétel található és hány éves periódust foglal át.
3. Adjuk hozzá ezt a törtértéket a megelőző korcsoport befejező, legmagasabb korértékéhez.

Példa:

Fiú, életkor 14,9, Binet-int.kor 7,2, Binet IQ 51.

Tesztételszám:	55-59	60	61-63	64	65	66	67	68
Pont:	+	+N.O.	+	+N.O.	-	+	±	+
Érték:	59	1	3	0,5	0	1	0,5	1
Tesztételszám:	69	70	71	72	73	74-76	77	78-86
Pont:	+F	±	-	+	-	-	+N.O.	-
Érték:	1	0,5	q	1	0	0	0	0

Alappontszám: 63, járulékos értékek: 5,5, összpontszám: 68,5, szociális kor érték (SA=social AGE – score)=7,0+0,7=7,7 év.

Ezt az eredményt a következőképpen kaptuk meg:

1. Keressük meg a tesztlapon a legközelebb eső, teljes évet képviselő pontot (ez esetben 65), azt, amelyik az adott összpontszám (68,5) alatt van,
2. nézzük meg, milyen kor tartozik ehhez a pontértékhez (6,99 ill. 7,00).
3. Ezt az alsó, egész számú évet képviselő pontszámot vonjuk ki az aktuális összpontszámból (68,5-65),
4. osszuk el ezt a különbséget (3,5) az alsó (65) és felső (70) egész számú kort képviselő tesztételek számának különbségével (5).
5. Szorozzuk meg ezt az eredményt ($3,5:5=0,7$) azzal a számmal, ahány évet ez a korcsoport jelent ($8-7=1$),
6. adjuk hozzá ezt az eredményt (0,7) az alsó, egész számú évet jelentő korhoz.
7. És így meg is kaptuk az interpolált korértéket (7,7).

A szociális kvóciens (SO) $7,7 (SA) : 14,9 = 52$.

Az átlagos korértékek majdnem egyenletesen növekednek 25 éves korig. 25 éves kor után a korértékek egy bizonyos szelektív variabilitást mutatnak, de nem folyamatos növekedést. Ezért a 25 éves kor vagy egy 105-ös összpontszám úgy tekinthető, mint a 25 éven felüli felnőttek átlagos kora, (átlagos „plafonértéke”) és így különböző

hányadosok kiszámolásában (SO) a legmagasabb osztóvá válik. Mivel az átlag kb. az elosztás felénél van, nyilvánvaló, hogy a felnőttek pontjainak fele 105 fölött lesz, (felnőttek 25 év fölött) és ez a magasabb pontszám úgy fejleszthető ki, mint a magasabb szintet elért felnőttek százalékos megoszlása. Adataink a felnőttek pontjainak középértékét (50 %-os előfordulását) a 106-os pontszám körül mutatják, pontonként az előfordulási gyakoriság 10%-os növekedésével, egészen 90%-os értékig, amit a 110-es pontszám vesz fel. Ezekhez a 10%-os növekedésekhez egy-egy éves kornövekedést rendelhetünk hozzá, ha kívánatos ezeket teoretikus kor értékekben kifejezni, interpoláció által. A 105 feletti pontok értelmezésére a következő durva táblázatot állíthatjuk fel. Ez csak egy javasolt értelmezés, és nem kell túlságosan szó szerint venni.

Pont	Százalékos megoszlás	Interpolált SA
105	50	25
107	60	26
108	70	27
109	80	28
110	90	29
110	90+	29+

A fenti módon kiszámolt SA különböző hányadosokká számolható át.

SA = SOCIAL AGE = SzK = szociális kor

LA = LIFE AGE = ÉK = életkor

MA = MENTAL AGE = IK = intelligencia kor

SO = SOCIAL AUOTIENT = SZO = szociális kvóciens

A legegyszerűbb módszer elosztani az alany szociális korértékét (SA) az életkorával, és megszorozni 100-zal, vagy: $SO = (SA : LA * 100)$, magyarul: $SzO = (SzK : ÉK * 100)$. Ez ugyanazt a módszert jelenti, mint amikor a Binet-féle intelligenciakor számítják át IQ-vá. Előzetes eredményeink arra utalnak, hogy a mi SA-ink statisztikailag és metodikailag összehasonlíthatók Binet MA-jával és a mi SO-nk Binet IQ-jával. Mindazonáltal

tal meg kell jegyeznünk, hogy átlagos felnőtt Binet-féle intelligencia kor (MA-t) általában 14 évnek választják meg, vagy esetenként 15, illetve 16 évnek, míg az átlagos felnőtt szociális kort (SA) 25 évnél vettük, és ez az IQ és az SO összehasonlítását 14 év felett befolyásolja. Mint ahogy máshol is megjegyeztük, az értelmi fogyatékosoknál az SA kissé magasabb értékek felé tendál, mint Binet MA-ja, és az SO-k kissé alacsonyabbak, mint Binet IQ-jai, 15 éves kor felett. Adataink túl korlátozottak ahhoz, hogy ezt az állításunkat százalékos bizonyítással is alátámasszuk. Interpretálási módszereink és a szórás értékek használatának módszerei máshol kerültek megvitalásra.

A végső értéket értelmezni kell olyan különleges gátló tényező esetében, mint a testi fogyatékoság, betegség, érzékszervi fogyatékoság, felnőtt uralmi befolyás, és a lehetőségek más korlátozói és ösztönzői. Az intelligenciaszint, érzelmi attitűrök, szociális helyzet, vérmérséklet és más tényezők okozta korlátozások, a skálában magában hivatottak tükröződni, és más módon nem vehetők tekintetbe. Általánosságban, a különleges körülményeket „Megjegyzések” címszó alatt rögzítjük, és a pontok értelmezésénél vegyük számításba őket, míg a pontok maguk ténylegesen a lehető legobjektívabbak legyenek.

Heidelbergi Kompetencia Invertár

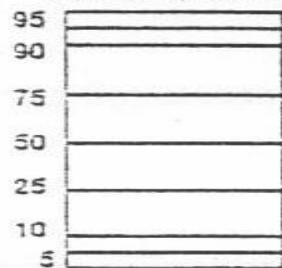
A Heidelbergi Kompetencia Invertár (HKI) készítői, Holtz és munkatársai viselkedésmintákkal, amelyeket teltérő feltételek között is megfelelően tudunk alkalmazni, segítségével sikeresen megbirkózunk az életben adódó problémákkal. A kérdéssor 152 kérdésből áll, 19 alterületbe sorolhatók, amelyek 3 központi területhez tartoznak. A 19 alterület 8-8 tételből áll, amelyek egy alterületen belül nehézségi sorrendben követik egymást.

A HKI olyan eszköz, amely áttekinthető képet nyújt a kompetens viselkedés különböző területeiről, de emellett szükséges lehet finomabb vizsgálati módszerek alkalmazására is.

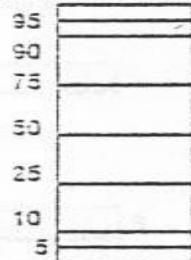
Központi terület	1.Praktikus kompetencia	2. Kognitív kompetencia	3. Szociális kompetencia
Alterület	1.1.Táplálkozás, öltözködés 1.2. Tisztálkodás 1.3.Elővigyázatosság 1.4.Praktikus készségek	2.1. Közlekedés, mozgástér 2.2.Pénz, bevásárlás 2.3.Szolgáltatások, és közintézmények igénybevétele 3.4.Időbeli tájékozódás 3.5.Geometriai alapfogalmak 3.6.Számolás 3.7.Olvasás/Írás 3.8.Beszédértés 3.9.Beszédprodukció	3.1. tanulás és munka 3.2.Identityásának megtalálása 3.3.Önkontroll 3.4.Önérvényesítés 3.5.Szociális kapcsolatok 3.6.Együttműködés, társadalmi előírások

Képet ad az egyes személyek, esetleg csoportok fejlettségéről. Előnye, hogy kis lépésekben mér. Felvétele egyszerű, különösebb előképzettséget nem igényel.

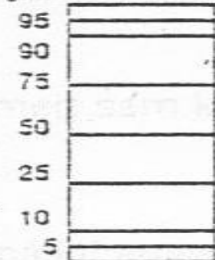
Teljes kompetencia

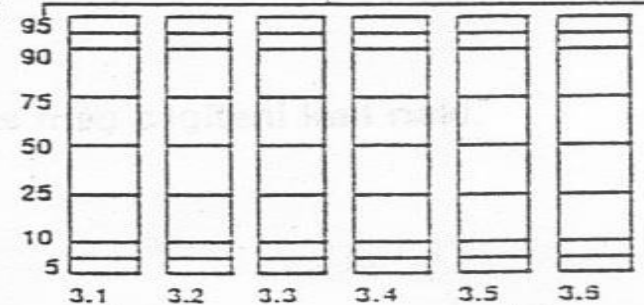
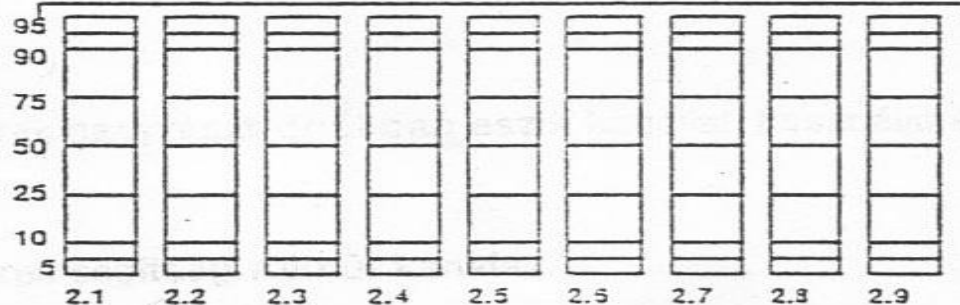
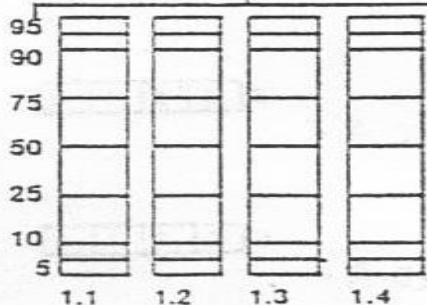
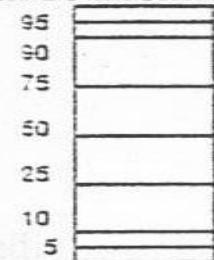
Praktikus kompetencia

Kognitív kompetencia

Szociális kompetencia

1.0 PRAKTIKUS KOMPETENCIA

- 1.1 Táplálkozás, étkezés
- 1.2 Tisztálkodás
- 1.3 Elővigyázatosság
- 1.4 Praktikus készségek

2.0 KOGNITÍV KOMPETENCIA

- 2.1 Közlekedés, mozgáster
- 2.2 Pénz, bevásárlás
- 2.3 Szolgáltatások és közintézmények igénybevétele
- 2.4 Időbeli tájékozódás
- 2.5 Geometriai alapfogalmak
- 2.6 Számolás
- 2.7 Olvasás/írás
- 2.8 Beszédfértés
- 2.9 Beszédprodukción

3.0 SZOCIÁLIS KOMPETENCIA

- 3.1 Tanulás és munka
- 3.2 Identitásának megtalálása/éneifogása
- 3.3 Önkontroll
- 3.4 Önfenntartás *Felismerés*
- 3.5 A perspektíva átvétele (szociális kapcsolatok)
- 3.6 Együttműködés/társadalmi előírások

FEJLESZTŐ NEVELÉS -OKTATÁS

Mérési sor mozgássérült gyermek fejlődésének megfigyeléséhez

Mozgássérült gyermek fejlődésének megfigyelése, és a fejlődés regisztrálása

A mozgássérültségnek többféle oka lehet, de mindenképpen érintett a központi idegrendszer. Utóbbi érintettségéből adódóan az értelmi funkciók is sérülhetnek. Az alábbi szempontsor használható ép értelmű-, tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, nem beszélő **mozgássérült** gyermek esetében is, továbbá súlyosan halmozottan fogyatékos (mozgássérült) gyermekek esetében is.

A szempontsorban meghatározott fogalmak és a hozzárendelt pontok megfelelően tükrözik egy minimális képességekkel rendelkező súlyosan halmozottan fogyatékos gyermek állapotát, és egy szinte önálló, normál értelmi képességekkel rendelkező mozgássérült gyermek állapotát is.

A szempontsor:

- az egyéneket és fejlődésüket a csoportban azonos szempontok alapján tudja mérni,
- az egyes tevékenységi területen az egyén megfigyelése módot ad arra, hogy a fejlesztés irányát meghatározzuk, a visszamérések során változást eszközölhetünk,
- a kapott eredmények számítógépen feldolgozhatók, számszerűsíthetők, vizuálisan megjeleníthetők.

A szempontsort a Nemzetközi Pető Intézet konduktorai állították össze (több éves megfigyelés és finomítgatás után).

A mérősort elvégezheti:

- konduktor (a mozgásos rész felmérésére csak konduktor alkalmas),
- a mozgássérült gyermeket integráltan tanító gyógypedagógus, szomatopedagógus (ebben az esetben team munkáról van szó).

(**Felhasznált irodalom:** Horváth Júlia- Kozma Ildikó- Salga Anikó: Általános szempontsor a konduktív nevelésben résztvevő mozgássérült gyermek fejlődésének megfigyeléséhez és a fejlődés regisztrálásához)

H/a	Helyzetváltoztatás
	a) 360 fokos fordulat hátonfekvésből elkezdve
1.	Nem képes önálló megoldásra és kísérletet sem tesz a részvételre.
2.	Nem képes önálló kivitelezésre egyáltalán, de kísérletet tesz a részvételre.
3.	A mozgássort elkezdi önállóan, pl. fejét elfordítja, vagy karját a kívánt irányba nyújtja, de a tevékenység többi részéhez segítséget igényel.
4.	Önállóan negyedfordulatot képes megtenni, de segítséget igényel a fordulat végrehajtásához.
5.	Félig megfordul, de nem tudja folytatni, karjai helyzete miatt.
6.	Önállóan képes közbefordulni, de lassan és összerendezetlenül, nem képes a korrekt irányt tartani.
7.	Könnyedén teljesen körbe képes fordulni önállóan, mindkét irányba korrekt módon.
H/b	Helyzetváltoztatás
	b) Felülés hátonfekvésből, lefekvés hátonfekvésbe a priccsen
1.	Nem végez önállóan semmilyen tevékenységet és kísérletet sem tesz a részvételre.
2.	Nem végez önállóan semmilyen mozgást, de kísérletet sem tesz a részvételre.
3.	Fejét önállóan emeli a priccsen, vagy félig felhúzza magát, de segítséget igényel a feladatok legnagyobb részében.
4.	Csak a felülés vagy lefekvés egy részében vesz részt és segítséget igényel a feladatok legnagyobb részében.
5.	Önállóan felül és lefekszik, segítséget igényel a feladatok egy részében. Képes helyzetét megtartani ülő pozícióban mindenféle segítség nélkül.
6.	Önállóan felül és lefekszik, alkarjára támaszkodik felülésnél és lefekvésnél, és szóbeli irányítást igényel. vagy kezét használja támaszkodásra, vagy húzásra, tolásra.
7.	Önállóan felül és lefekszik, de alkarjára támaszkodik felülésnél vagy lefekvés-

	nél, vagy kezét használja támaszkodásra, vagy húzásra, tolásra.
8.	Önállóan felül és lefekszik támasz nélkül.
H/c	Helyzetváltoztatás
	c) Feláll a földről és leül a földre
1.	Segítség nélkül sem és kísérletet sem tesz rá.
2.	Segítség nélkül sem áll fel, de kísérletet tesz rá.
3.	Fenti módon, de segítség a kéznél és a lábnál is.
4.	Feláll és leül segítséggel, de ez vagy a kéznél vagy a lábnál történik csak.
5.	Feláll önállóan valamit fogva, szóbeli instrukciót igényel és/ vagy manuális segítséget a leüléshez.
6.	Feláll és leül önállóan, de fognia kell valamit és szóbeli segítséget igényel.
7.	Feláll és leül önállóan, de fognia kell valamit.
8.	Feláll és leül önállóan, nem szükséges semmilyen segítség helyzete megtartásához.
H/d	Helyzetváltoztatás
	d) Felállás székről és leülés székre
1.	Segítség nélkül sem képes felállni és leülni, de nem is tesz kísérletet, hogy megpróbálja.
2.	Segítség nélkül sem képes felállni, vagy leülni, de kísérletet tesz, megpróbálja.
3.	Felálláshoz és leüléshez egyaránt segítséget igényel, kéznél és lábnál egyaránt.
4.	Felálláshoz és leüléshez egyaránt segítséget igényel (valamit fog) és a segítség a lábnál vagy a kéznél történik csak.
5.	Önállóan feláll és leül, valamit fogva vagy támaszkodva fix talajra, szóbeli irányítást igényel.
6.	Önállóan feláll és leül, de helyzete megtartásához valamit fognia kell.
7.	Önállóan feláll és leül, semmit nem igényel helyzete megtartásához.
HJ/e	Járás
	e) Járás segítséggel (pl. személyes jelenlét és segítség, bútor, bot)
1.	Nem vesz részt és nem próbál.

2.	Nem vesz részt, de kísérletet tesz, próbál részt venni.
3.	Jár a fenti módon, de két személy segítségét igényli.
4.	Jár, de csak két szék, bambuszban, vagy szék mögött, egy személy segítségét igényli karnál vagy lábnaál.
5.	Önállóan, két bambusz, két szék között, vagy szék mögött, szóbeli instrukcióra.
6.	Önállóan jár, de csak két bambusz, vagy két szék között vagy széket tolva.
7.	Önállóan, két bottal, de csak szobán belül, korlátozott távolságot.
8.	Önállóan, két bottal, sima terepen, lassú tempóban.
9.	Önállóan egy bottal, lassú tempóban.
10.	Önállóan, két bottal vagy egy bottal változatos terepen, normál segítséggel.
HJ/f	Járás
	f) Segédeszköz nélkül és mezítláb
1.	Nem lép önállóan és még nem is áll.
2.	Önállóan jár, de csak néhány lépést, de áll önállóan.
3.	Önállóan, csak sima talajon, lassú tempóban, védett helyzetben jár, csak meghatározott célíg.
4.	Önállóan, csak sima talajon normál sebességgel jár.
5.	Önállóan, változatos terepen, de nem biztosan (pl. irányválttatás, sebesség változtatás, akadályok átlépése problémát okoz).
6.	Önállóan jár, változatos talajon, normál sebességgel.
HF/g	Felső végtag funkciók (jobb felső végtag)
	g) Tárgy elérése
1.	-
2.	Semmilyen fogó mozgást nem indít el, még maximalizált támasszal és segítséggel sem.
3.	Elindítja a fogást, támasszal és manuális segítséggel.
4.	Csak előre nyúl, nem képes megtartani egy végső nyújtott helyzetben.
5.	Csak támasszal képes előre nyúlni és asztalon csúsztatva képes megtartani egy végleges nyújtott helyzetben.
6.	Szabadon csak támasszal képes néhány irányba nyúlni, vagy támasz nélkül

	de csak egy irányba.
7.	Szabadon nyúl minden irányba, de csak egy meghatározott védett pozícióban, vagy csak néhány irányba képes szabadon nyúlni támasz nélkül.
8.	Szabadon nyúl minden irányba, tekintet nélkül a támaszra, vagy az ülő helyzetre.
HF/h	Felső végtag funkciók (bal felső végtag)
	h) Tárgy elérése
1.	-
2.	Semmilyen fogó mozgást nem indít el, még maximalizált támasszal és segítséggel sem.
3.	Elindítja a fogást, támasszal és manuális segítséggel.
4.	Csak előre nyúl, nem képes megtartani egy végső nyújtott helyzetben.
5.	Csak támasszal képes előre nyúlni és asztalon csúsztatva képes megtartani egy végleges nyújtott helyzetben.
6.	Szabadon csak támasszal képes néhány irányba nyúlni, vagy támasz nélkül de csak egy irányba.
7.	Szabadon nyúl minden irányba, de csak egy meghatározott védett pozícióban, vagy csak néhány irányba képes szabadon nyúlni támasz nélkül.
8.	Szabadon nyúl minden irányba, tekintet nélkül a támaszra, vagy az ülő helyzetre.
HF/i	Felső végtag funkciók (jobb kéz)
	i) Tárgyak megtartása
1.	Nem fog meg tárgyakat még ha a kezébe adják sem.
2.	Megfog egyes tárgyakat, de csak ha a kezébe van adva.
3.	Megfog, megtart egyes tárgyakat, de a fogás megtartására nem képes.
4.	Megfog, megtart, de nem képes elengedni.
5.	Megfog és megtart, de csak nehézségekkel tudja elengedni.
6.	Megfog, megtart és elenged, de csak bizonyos tárgyakat.
7.	Megfogja, megtartja a tárgyakat és elengedi, de problémával vagy csak egy különleges helyzetben (támasszal).
8.	Megfog, megtart és elenged minden tárgyat minden körülmények között,

	könnyen.
HF/j	Felső végtag funkciók (bal kéz)
	j) Tárgyak megtartása
1.	Nem fog meg tárgyakat még ha a kezébe adják sem.
2.	Megfog egyes tárgyakat, de csak ha a kezébe van adva.
3.	Megfog, megtart egyes tárgyakat, de a fogás megtartására nem képes.
4.	Megfog, megtart, de nem képes elengedni.
5.	Megfog és megtart, de csak nehézségekkel tudja elengedni.
6.	Megfog, megtart és elenged, de csak bizonyos tárgyakat.
7.	Megfogja, megtartja a tárgyakat és elengedi, de problémával vagy csak egy különleges helyzetben (támasszal).
8.	Megfog, megtart és elenged minden tárgyat minden körülmények között, könnyen.
HF/k	Felső végtag funkciók (jobb kéz)
	k) Differenciált ujjmozgások
1.	-
2.	-
3.	Nem tudja differenciálni ujjmozgásait.
4.	Mutat differenciált mozgást egy vagy több ujjal, de opponálni és csippentve felvenni tárgyat nem tud.
5.	Manipulál és használ tárgyakat, de csak néhány tárgyat és limitált erővel.
6.	Manipulál és tárgyakat használ, de használatkor csak hüvelykujját és néhány másik ujját használja megfelelően.
7.	Manipulál, tárgyakat használ megfelelő ujjhasználattal, bár lassan és ügyetlenebbül.
8.	Manipulál, minden tárgyat használ, minden ujjal megfelelően.
HF/l	Felső végtag funkciók (bal kéz)
	l) Differenciált ujjmozgások
1.	-
2.	-

3.	Nem tudja differenciálni ujjmozgásait.
4.	Mutat differenciált mozgást egy vagy több ujjal, de opponálni és csippentve felvenni tárgyat nem tud.
5.	Manipulál és használ tárgyakat, de csak néhány tárgyat és limitált erővel.
6.	Manipulál és tárgyakat használ, de használatkor csak hüvelykujját és néhány másik ujját használja megfelelően.
7.	Manipulál, tárgyakat használ megfelelő ujjhasználattal, bár lassan és ügyetlenebbül.
8.	Manipulál, minden tárgyat használ, minden ujjal megfelelően.
Ö/m	Önellátás
	m) Gombolás
1.	-
2.	-
3.	Nem képes önállóan ki-és begombolni ruhadarabokat.
4.	Nem képes önállóan begombolni, de ki igen.
5.	Képes ki-és begombolni, de csak egyfajta gombot.
6.	Ki-és begombol mindenféle gombot, de csak egy bizonyos (esetleg védett) pozícióban.
7.	Ki-és begombol mindenféle gombot, bár lassan és összerendezetlenül minden pozícióban.
8.	Önállóan ki-és begombol mindenfajta gombot, minden pozícióban.
Ö/n	Önellátás
	n) Cipőfűzés
1.	-
2.	-
3.	Sem ki, sem be nem képes fűzni cipőjét.
4.	Nem képes befűzni, de kifűzi cipőjét önállóan.
5.	Egyfajta, számára megszokott fűzővel képes dolgozni, ezt önállóan ki-és befűzi.
6.	Mindenfajta fűzőt ki-és befűz önállóan, de csak egy bizonyos helyzetben.
7.	Mindenfajta fűzőt ki-és befűz önállóan, de csak lassan és rendetlenül.

8.	Mindenfajta fűzőt önállóan fűz be és ki minden pozícióban.
Ö/ny	Önellátás
	ny) Öltözködés (ruhák és cipő le-és felvétele)
1.	Segítséget igényel öltözésben és vetkőzésben, nem vesz részt benne.
2.	Segítséget igényel öltözésben és vetkőzésben, de részt vesz benne (karját nyújtja, fejét emeli).
3.	Képes néhány ruhadarabját önállóan levenni, de általában segítséget igényel öltözésnél és a vetkőzésnél.
4.	Képes önálló vetkőzésre és segítséget igényel a ruhadarabok felvételénél.
5.	Képes önállóan le- és felvenni néhány ruhadarabját.
6.	Képes önállóan le- és felvenni minden ruhadarabját, de segítséget igényel a cipőhúzásnál.
7.	Képes önállóan le- és felvenni minden ruhadarabját, de rendetlenül vagy hibákkal (fordítva).
8.	Képes önállóan le- és felvenni minden ruhadarabját és cipőjét (cipő, zokni).
Ö/o	Önellátás
	o) Étkezés
1.	Nem vesz részt az étkezésben, csak speciális ételt eszik (pépes, összetört, stb.)
2.	Nem vesz részt magától az étkezésben, rágni, nyelni mindenféle ételt tud.
3.	Darabos étel kézzel evéséhez is segítséget igényel, egyáltalán nem képes az evőeszköz használatára.
4.	önállóan darabos ételt kézzel, a kanállal étkezéshez segítséget igényel.
5.	Képes mindenféle ételt speciális (vastagított) evőeszközzel esztétikusan, vagy normál kanállal maszatosan étkezni.
6.	Képes mindenféle ételt, de csak kanállal tisztán esztétikusan étkezni.
7.	Képes mindenfajta ételt, mindenféle evőeszközzel étkezni, de nem esztétikusan (maszatosan).
8.	Önállóan mindenfajta ételt, mindenféle evőeszközzel, tisztán eszik.
Ö/ö	Önellátás

	ö) WC használat, szobatisztaság
1.	Speciális segítséget igényel és asszisztenciát. Sem szükségleteit, sem utólag nem jelez. Rendszeresen pelenkázzák.
2.	Speciális segítséget igényel és asszisztenciát. Csak utólag jelez. Rendszeresen pelenkázzák.
3.	Speciális segítséget igényel és asszisztenciát. Szükségleteit jelzi, de nem rendszeresen. Néha igényel pelenkát (éjjel).
4.	Speciális segítséget igényel és annak használatához asszisztenciát. Biztosan jelez, nem használ pelenkát.
5.	Speciális segítséget igényel, de önállóan használ bilit, WC-t ily módon. Szükségleteit biztosan jelzi. Nem használ pelenkát.
6.	Önálló bili vagy WC használat. Szükségleteit megbízhatóan jelzi. Pelenkát nem használ.
7.	WC papír használat felnőtt ellenőrzésével.
8.	WC papír használat felnőtt ellenőrzése nélkül.
B/p	Beszéd- kapcsolatteremtés
	p) Kapcsolatteremtés (szóbeli- nem szavakban kifejezett)
1.	-
2.	-
3.	Nem kommunikál.
4.	Kommunikációja csak néhány, fontos szükségletére terjed ki.
5.	Kommunikációs szintje szegényes.
6.	Kommunikációs szintje életkora alatt van.
7.	Kommunikációs szintje életkorának megfelelő.
8.	Kommunikációs szintje életkoránál fejlettebb.
B/r	Beszéd és kapcsolatteremtés
	r) Beszéd
1.	Nem tesz kísérletet a beszédre, síráson kívül más hangot nem ad.
2.	Nem tesz kísérletet a beszédre, de egyébként ad hangot.
3.	Hangokat ad, mikor kísérletet tesz a beszédre.
4.	Csak egyes részeit ejti a szavaknak, mikor beszélni próbál.

5.	Csak egyes szavakat ejt, súlyos problémák a kiejtésben.
6.	Rövid mondatokban, súlyos problémák a kiejtésben.
7.	Korrekt mondatszerkesztés, nem tiszta kiejtésű, de érthető beszéd.
8.	Helyes mondatszerkesztésű, tiszta kiejtésű beszéd.
É/s	Értelem
	s) Általános ismeretek
1.	-
2.	Ismereti csak közvetlen szükségleteire vonatkoznak.
3.	Szegényes ismeretek személyes környezete területéről is.
4.	Átlag alatti ismeretekkel rendelkezik csak közvetlen környezetén belül.
5.	Csak közvetlen környezetéről rendelkezik átlagos ismeretekkel.
6.	Környezetéről ismeretei az átlag alatt vannak (közvetlen és távoli).
7.	Átlagos ismeretekkel rendelkezik környezetéről (közvetlen és távoli).
8.	Átlagosnál több ismerettel rendelkezik közvetlen és távolabbi környezetéről.
É/sz	Értelem
	sz) Figyelem
1.	Figyelme csak egy hozzá közel álló személy által, csak néhány speciális szándékkal kelthető fel.
2.	Figyelme csak egy pár pillanatra köthető le.
3.	Csak akkor figyel, ha egy személlyel van kapcsolata egy védő környezetben.
4.	Figyelme csak kis csoportban és csak egyes feladatokban, számára védő környezetben köthető le.
5.	Csak rövid ideig képes figyelni a csoportmunkában vagy indokolatlanul letapad egy-egy tárgyra.
6.	Könnyű figyelmét elterelni, vagy spontán ugrál figyelme a csoportmunkában.
7.	Figyelme átlagos a csoportmunkában.
8.	Átlagon felüli minőségű figyelem a csoportmunkában.
É/t	Értelem
	t/ Tanulási képesség
1.	-

2.	-
3.	Képes nagyon egyszerű dolgokat tanulni, de csak sok ismétléssel és a megtartásához további ismétlést igényel (egyébként elfelejti).
4.	Képes újat tanulni, de csak különleges dolgokat és ismétléssel (pl. énekeket, verseket)
5.	Képes újat tanulni, de nem használja fel előző ismereteit, nem érti a kapcsolatot az ismeretek között.
6.	Új ismereteket képes elsajátítani, de lassan és speciális segítséget igényel a tanuláshoz.
7.	Az új ismereteket átlagos gyorsasággal sajátítja el, alkalmazva az előzőekben tanultakat.
8.	Gyorsan képes újat tanulni és használni az előzőekben tanultakkal.
É/ty	Étrelem
	ty) Motiváció
1.	-
2.	-
3.	Problematikus motiválni, egyes feladatokba már nem vonható be még személyes szükségletével összefüggő módon sem.
4.	Szegényes motiváció, csak személyes kényelmével és szükségletével kapcsolatos feladatokban motiválható.
5.	Szegényes motiváció, általában külső bátorítást (segítséget) igényel a feladatokban.
6.	Egyes területeken jól, egyes területeken szegényesen motiválható.
7.	Átlagosan motiválható, életkora szintjén különféle feladatokban.
8.	Minden feladatban jól, életkora szintjénél magasabban motiválható.
SZ/u	Szociális viselkedés
	t) Kapcsolat kezdeményezés más emberekkel
1.	Általában közömbös a kontaktusfelvétel kíséretére, bár esetenként mutat némi érdeklődést vagy érzelmi visszahatást, a kapcsolat elfogadásának lehetőségére.
2.	Általában visszautasítja a kapcsolatteremtést felnőttek és gyerekek részéről.

3.	Ritkán fogad el kapcsolatteremtést felnőtt vagy gyerek részéről, általában visszautasítja azt.
4.	Esetenként fogad el kapcsolatot felnőttekkel és gyermekekkel.
5.	Csak elfogadja a kapcsolatot a felnőttekkel és gyerekekkel.
6.	Ritkán kezdeményez kapcsolatot felnőttekkel és más gyerekekkel, de készségesen elfogadja a kapcsolatot.
7.	Esetenként kezdeményez kapcsolatot felnőttekkel és más gyerekekkel és ezt készségesen elfogadja.
8.	Könnyen, készségesen kezdeményez kapcsolatot felnőttekkel és gyerekekkel és készségesen elfogadja a kapcsolatot.
SZ/ú	Szociális viselkedés
	ú) Csoportban betöltött szerep
1.	-
2.	Nem dolgozik együtt a csoporttal, nem mutat motiváltságot a csoportban való munkára és a csoport sem fogadja el a gyermeket.
3.	Nem dolgozik együtt a csoporttal, nem mutat az együttműködésre motiváltságot, de a csoport elfogadja a gyermeket.
4.	Nincs vezető szerepe a csoportban, de potenciálisan látszik csoportmunkában való részvételre a szükséglet.
5.	Nem tölt be vezető szerepet a csoportban, de részt vesz a csoportban folyó cselekvésekben, ambíciói vannak vezetői képességekre, esetenként vállal vezetői szerepet.
6.	Nem tölt be vezető szerepet a csoportban, de (részt vesz) vezetői képességeket mutat, elfogadja, ambíciói vannak.
7.	Vezető szerepet tölt be kisebb csoportban (min. 3 tagú csoportban).
8.	Vezető szerepet tölt be nagyobb csoportban (min. 8 tagú csoportban).
Sz/v	Szociális viselkedés
	v) Kapcsolat felnőttekkel
1.	Egyáltalán nincs kapcsolata felnőttekkel, még családon belül is mutatkozik ez az igénytelenség.
2.	Csak egy felnőttel szemben mutat jó kapcsolatot (az egyik szülővel vagy gon-

	dozóval).
3.	Csak szüleivel jó a kapcsolata, nem fogad el más felnőtteket, idegeneket és nem is mutat erre hajlandóságot a kapcsolatteremtésre.
4.	Szüleivel jó a kapcsolata, nem fogad el más felnőtteket és idegeneket, de kapcsolatfelvételre néha mutat jelet.
5.	Jó a kapcsolata a gondozásban résztvevő felnőttekkel, de nem teremt könnyen és készségesen kapcsolatot.
6.	Jó kapcsolata van a gondozásban résztvevő néhány felnőttel, és nem mutat igényt a kapcsolatteremtés szélesítésére.
7.	Jó kapcsolatot létesít a gondozásban résztvevő felnőttekkel, de lehetőséget mutat mélyebb kapcsolatteremtésre is.
8.	Általában jó kapcsolatot létesít szülőkkel és más felnőttekkel.
Sz/z	Szociális viselkedés
	z) Kapcsolat gyermekekkel családi vagy játékszituációban
1.	A családban sincs kölcsönös kapcsolata gyermekekkel és erre nem is mutat hajlandóságot.
2.	Kölcsönös jó kapcsolata gyermekekkel családon belül nincs, bár mutat hajlandóságot ilyesfajta kapcsolatra.
3.	Gyermekkel kölcsönös jó kapcsolata csak családon belül van.
4.	Jó kölcsönös kapcsolatot alakított ki családon belül gyermekekkel, de egy külső kapcsolata sincs, habár mutat ilyesfajta hajlandóságot.
5.	Kölcsönös jó kapcsolata van családon belül a gyermekekkel és csak egy gyermekkel a családon kívül.
6.	Kölcsönös jó kapcsolata van családon belül a gyermekekkel. Családon kívül gyermekekkel általában nincs kapcsolata, habár mutat erre érdeklődést általában.
7.	Kölcsönös jó kapcsolata van még más gyermekekkel családon belül és kívül, de csak egy bizonyos életkorban.
8.	Nagyon jó kölcsönös kapcsolata van családon belül és kívül, tekintet nélkül azok korára.

Mozgássérült gyermek fejlődésének megfigyelése, és a fejlődés regisztrálása

Név:

Született:

Diagnózis:

Tanév:

	Helyzetváltoztatás				Járás		Manipuláció						Önellátás					Beszéd				Értelem				Szociális viselkedés			
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	NY	O	Ö	P	R	S	SZ	T	TY	U	Ü	V	Z		
20.. október																													
20.. május																													

7																												
6																												
5																												
4																												
3																												
2																												
1																												

DIAGNOSZTIKA A SÚLYOSAN HALMOZOTTAN SÉRÜLT, ÖNÁLLÓAN MOZGÓ TANULÓK ESETÉBEN

Felhasznált szakirodalom:

Dr.H.C.Günzburg: **Pedagógiai Analízis és Curriculum** a szociális és személyiségfejlődés mérésére értelmi fogyatékosoknál Készült a Soros Alapítvány támogatásával Budapest, 2000.

TARC-módszer

ÖNKISZOLGÁLÁS ÉTKEZÉS

Területek	Tevékenységek meghatározása	Pont
I. Pépes ételt fogyaszt (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Önállóan nem étkezik, etetik, nem együttműködő	1
	2. Önállóan nem étkezik, etetik, együttműködő, ha kedvenc ételéről van szó;	2
	3. Önállóan nem étkezik, etetik, általában együttműködő	3
	4. Segítséggel étkezik, kanálra nem teszi rá a kezét;	4
	5. Segítséggel étkezik, kanálra ráteszi a kezét;	5
	6. A kanalat bizonytalanul, de önállóan tartja, kevés étel jut el a szájáig;	6
	7. A kanalat bizonytalanul, de önállóan tartja, több étel jut el a szájáig;	7
	8. Kevés segítséget igényel étkezés közben;	8
	9. Megtartja a teli kanalat anélkül, hogy tartalmát kiöntené;	9
	10. Megtartja a teli kanalat anélkül, hogy tartalmát kiöntené és eljuttatja a szájáig;	10
	11. Megtölti és megtartja a kanalat anélkül, hogy a tartalmát kiöntené és eljuttatja a szájához.	11
	12. A kanalat biztosan és helyesen tartja és önállóan étkezik, maszatosan;	12
	13. A kanalat biztosan és helyesen tartja és önállóan étkezik, viszonylag tisztán;	13

II.Darabos ételt fogyaszt evőeszközzel (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Önállóan nem étkezik, etetik, nem együttműködő;	1
	2. Önállóan nem étkezik, etetik, együttműködő, ha kedvenc ételéről van szó;	2
	3. Önállóan nem étkezik, etetik, általában együttműködő;	3
	4. Segítséggel étkezik, kanálra nem teszi rá a kezét;	4
	5. Segítséggel étkezik, kanálra ráteszi a kezét;	5
	6. A kanalat bizonytalanul, de önállóan tartja, kevés étel jut el a szájáig;	6
	7. A kanalat bizonytalanul, de önállóan tartja, több étel jut el a szájáig;	7
	8. Kevés segítséget igényel étkezés közben;	8
	9. Megtartja a teli kanalat anélkül, hogy tartalmát kiöntené;	9
	10. Megtartja a teli kanalat anélkül, hogy tartalmát kiöntené és eljuttatja a szájáig;	10
	11. Megtölti és megtartja a kanalat anélkül, hogy a tartalmát kiöntené és eljuttatja a szájához.	11
	12. Kevés segítséget igényel étkezés közben;	12
	13. Önállóan étkezik, maszatosan, csak kanalat használ;	13
	14. Önállóan étkezik, maszatosan, kanalat és villát is használ;	14
	15. Önállóan étkezik, viszonylag tisztán, csak kanalt használ;	15
	16. Önállóan étkezik, viszonylag tisztán, kanalat és villát is használ;	16
	17. Önállóan étkezik, maszatosan, csak kanalat használ, amit helyesen tart;	17
	18. Önállóan étkezik, maszatosan, kanalat és villát is használ, viszonylag helyesen tartja azokat;	18
	19. Önállóan étkezik, viszonylag tisztán, csak kanalt használ, helyesen tartja;	19
	20. Önállóan étkezik, viszonylag tisztán, kanalat és villát is használ, viszonylag helyesen tartja azokat;	20

	21. Önállóan étkezik, viszonylag tisztán, kanalat és villát is használ, viszonylag helyesen tartja azokat, de nem nyeli le a falatot, mielőtt a következőt a szájába tenné;	21
	22. Önállóan étkezik, viszonylag tisztán, kanalat és villát is használ, viszonylag helyesen tartja azokat, lenyeli a falatot, mielőtt a következőt a szájába tenné;	22
III. Evéshez kést használ (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. A kést kenésre használja;	1
	2. A kést kenésre használja, képes az ismételt ide-oda mozgatásra;	2
	3. A kést vágásra használja, de bizonytalan a mozdulatokban;	3
	4. A kést vágásra használja, a „vágó mozdulatok” közben biztosan és megfelelően tartja;	4
	5. Egyedül eszik késsel és villával, a késsel a villára segíti az ételt;	5
IV.A tálból levest vesz magának	1. Levest mer, de sokat kiönt;	1
	2. Levest mer, tisztán;	2
V.A tálból szilárd étel vesz magának	1. Szilárd étel szed, de sokat lepotyogtat;	1
	2. Szilárd ételt szed anélkül, hogy sokat leejtene;	2
VI.Péksüteményt, szendvicset, édes-séget, gyümölcsöt fogyaszt (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Hozzá sem nyúl az ételhez, elvárja, hogy etessék;	1
	2. Megfogja az ételt, de nem tartja meg;	2
	3. Megfogja az ételt és megtartja a szükséges ideig;	3
	4. Beleharap az ételbe, de nem képes falatot leharapni;	4
	5. Beleharap az ételbe és képes a falatot leharapni;	5
	6. Egy-egy harapás idejéig tartja meg az ételt, aztán rögtön leejti;	6
	7. Felemeli az ételt, és a szükséges mennyiséget elfogyasztja;	7
VII. Üvegből, cumisüvegből vagy csészéből iszik (A legjellemzőbb	1. Elvárja, hogy itassák;	1
	2. Elvárja, hogy itassák, de rajta tartja az üvegen a kezét;	2
	3. Önállóan iszik üvegből, de nem veszi figyelembe szükségletét, a teljes mennyiséget megissza;	3

állítást válaszld!)	4. Önállóan iszik üvegből, szükséglete szerint;	4	
	5. Itatják, a pohárból/csészéből kortyolgatva iszik, nem tisztán;	5	
	6. Itatják, a pohárból/csészéből kortyolgatva iszik, tisztán;	6	
	7. Itatják, a pohárból/csészéből folyamatosan iszik, nem tisztán;	7	
	8. Itatják, a pohárból/csészéből folyamatosan iszik, tisztán;	8	
	9. A félig tele csészét/poharat megfogja, de kilötyyenti;	9	
	10. A félig tele csészét/poharat megfogja és felemeli;	10	
	11. A félig tele csészét/poharat megfogja és felemeli,	11	
	12. A félig tele poharat önállóan tartja és dönti, nem tisztán iszik;	12	
	13. A félig tele csészét/poharat megfogja és felemeli, önállóan tartja és dönti, tisztán iszik;	13	
	14. A tele csészét/poharat megfogja, de kilötyyenti;	14	
	15. A tele csészét/poharat megfogja és felemeli;	15	
	16. A tele csészét/poharat megfogja és felemeli, önállóan tartja és dönti, nem tisztán iszik;	16	
	17. A tele csészét/poharat megfogja és felemeli, önállóan tartja és dönti, tisztán iszik;	17	
	VIII. A pohár/csésze megtöltése	1. A poharat/csészét önállóan megtölti folyadékkal kancsóból;	1
		2. A poharat/csészét önállóan megtölti folyadékkal csapóról;	2
	IX. A pohár/csésze vitele	1. A poharat/csészét rövidebb távon képes vinni kilötyöggetés nélkül;	1
2. A poharat/csészét hosszabb távon képes vinni kilötyöggetés nélkül;		2	
X. Folyadékfogasztás	1. Folyadékigényét nem jelzi	0	
	2. Folyadékigényét jelzi, de ki kell szolgálni	1	

	3. Saját elhatározása szerint fogyaszt napközben folyadékot	2
--	---	---

ÖLTÖZKÖDÉS

I. Együtműködés öltözéskor (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Öltöztetésben, vetkőztetésben nem együtműködő;	1
	2. Öltöztetésben, vetkőztetésben együtműködő, de önállóan nem vesz fel/le ruhadarabot.	2
	3. Néhány ruhadarabot megpróbál önállóan le/felvenni, de nem minden esetben sikeres.	3
	4. Néhány ruhadarabot önállóan is le/felvesz.	4
	5. Teljesen önállóan öltözködik.	5
II. Cipő levétele, felvétele (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Közreműködik a cipő levetésében, ha az nyitva van, a lábfeje tartja;	1
	2. Közreműködik a cipő levetésében, ha részben van kilazítva, sarok szabadon;	2
	3. Közreműködik a cipő levetésében, ha ki van nyitva, határozott mozdulattal kibújik belőle;	3
	4. Lehúzza a cipőt, előzőleg maga lazította ki;	4
	5. Közreműködik a cipő felvételében, ha az nyitva van;	5
	6. Közreműködik a cipő felvételében, ha részben van kilazítva;	6
	7. Közreműködik a cipő felvételében, ha ki van nyitva;	7
	8. Felveszi a cipőt;	8
	9. Felveszi a cipőt önállóan és maga tépőzárazza be;	9
	10. Felveszi a cipőt önállóan, maga köti be;	10
IV. Zokni levétele, felvétele (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Közreműködik a lábujjáig lehúzott zokni/harisnya levételében;	1
	2. Közreműködik a sarok alatti részig lehúzott zokni/harisnya levételében;	2
	3. Közreműködik a sarkáig lehúzott zokni/harisnya levételében;	3

	4. Zoknit/harisnyát maga húzza le;	4
	5. Közreműködik a bokájáig felhúzott zokni/harisnya felvételében;	5
	6. Közreműködik a sarkáig felhúzott zokni/harisnya felvételében;	6
	7. Közreműködik a lábujjáig felhúzott zokni/harisnya felvételében;	7
	8. Zoknit/harisnyát maga húzza fel;	8
V.Alsónadrág levétele, felvétele (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. A lábfejeig lehúzott alsónadrágját leveti;	1
	2. A térdéig lehúzott alsónadrágját leveti;	2
	3. Alsónadrágját önállóan leveti;	3
	4. A térdéig felhúzott alsónadrágját felveszi;	4
	5. A bokájáig felhúzott alsónadrágját felveszi;	5
	6. Alsónadrágját önállóan felveszi;	6
VI.Trikó, póló, pulóver levétele, felvétele (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Fej fölé húzott trikóját/pólóját/pulóverét leveti;	1
	2. Válláig felhúzott trikóját/pólóját/pulóverét leveti;	2
	3. Egyik karját kihúzza a trikóból/pólóból/pulóverből;	3
	4. Teljesen önállóan leveti trikóját/pólóját/pulóverét;	4
	5. Két karján és fején áthúzott trikóját/pólóját/pulóverét felveszi;	5
	6. Fején áthúzott trikóját/pólóját/pulóverét felveszi;	6
	7. Trikóját/pólóját/pulóverét önállóan felveszi;	7
VII.Cipzár használata (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Kardigánon, kabáton a cipzárt félig lehúzza;	1
	2. Kardigánon, kabáton a cipzárt teljesen lehúzza;	2
	3. Rendszeresen önállóan lehúzza a cipzárt a ruhadarabokon;	3
	4. Kardigánon, kabáton a cipzárt félig felhúzza, ha elindítják a folyamatot;	4
	5. Kardigánon, kabáton a cipzárt teljesen felhúzza egy szakaszon, hogy közben tartják neki;	5
	6. Rendszeresen önállóan lehúzza a cipzárt a ruhadarabokon;	6

VIII.Gombolás (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Ruháján egy gombot kigombol;	1
	2. Ruháján 2 gombot kigombol;	2
	3. Ruháján 3 gombot kigombol;	3
	4. Ruháján az összes gombot kigombolja;	4
	5. Ruháján egy gombot begombol;	5
	6. Ruháján 2 gombot begombol;	6
	7. Ruháján 3 gombot begombol;	7
	8. Ruháján az összes gombot begombolja;	8
	9. A gombot a nem megfelelő gomblyukkal párosítja.	9
	10. A gombot a megfelelő gomblyukkal párosítja.	10

TISZTÁLKODÁS, TISZTASÁG

I.Szobatisztaság, vécéhasználat Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! (a részek határait vastagított vonal jelzi)	1. Nem jelzi, ha pelenkája tele van, vagy ruhája átázott;	0
	2. Jelzi, ha pelenkája tele van, ruhája átázott;	1
	3. Pelenkázáskor nem együttműködő, nem segít	1
	4. Együttműködik a pelenkázásban, pl: emeli fenekét...	2
	5. Rendszeres Wc-re ültetéssel szobatiszta nappal	1
	6. Nappal szabályozza hólyagműködését;	2
	7. Rendszeresen szabályozza hólyagműködését;	3
	8. Rendszeresen szabályozza hólyagműködését, végbélműködését;	4
	9. Jelzi szükségleteit, segítséggel használja a toalettet;	1
	10. Szükségletének elvégzését követően segít a megtisztításban;	2
	11. A vécéhasználat előtt lehúzza nadrágját, megemeli a felsőruházatát;	3
	12. A vécéhasználat után felhúzza nadrágját, elrendezi ruházatát;	4
	13. A vécéhasználat után elrendezi ruházatát; a vécét segítséggel öblíti le;	5
	14. Jelzi szükségleteit, önállóan használja a toalettet;	6

II. Kézmosás Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! (a részek határait vastagított vonal jelzi)	1. Vécéhasználat után figyelmeztetésre mos kezet;	1
	2. Vécéhasználat után figyelmeztetés nélkül mos kezet;	2
	3. Segítséggel nyitja meg VAGY zárja el a vízcsapot;	1
	4. Önállóan nyitja meg VAGY zárja el a vízcsapot;	2
	5. Nyitja-zárja a csapot, de nem tudja szabályozni a vízszugarat	1
	6. Tudja szabályozni a vízszugarat, önállóan kezeli a vízcsapot;	2
	7. Kezét segítséggel mossa meg;	1
	8. Kezét önállóan mossa meg;	2
	9. Önállóan történő kézmosáskor használja a szappant;	3
	10. Kézmosáskor minden vizes körülötte;	0
	11. Kézmosáskor lerázza a vizet a mosdóba;	1
	12. Segítséggel törli meg a kezét;	1
	13. Önállóan törli meg a kezét;	2
	14. A napirend szerinti kézmosásokon mos kezet	1
	15. A napirend szerinti kézmosásokon kívül magától is kezet mos szükség szerint;	2
III.Fogmosás (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. A fogmosáskor segítséget igényel;	1
	2. Önállóan mos fogat, de a fogkrémet a felnőtt nyomja a fogkefére;	2
	3. Önállóan mos fogat, és a fogkrémet is önállóan nyomja a fogkefére;	3
	4. Teljesen önállóan készül elő a fogmosásra, mos fogat és a tanultak szerint rakja helyére a fogmosó készletét;	4
IV.Orrtörlés (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Jelzi, hogy folyik az orra;	1
	2. Szükség esetén megtörli az orrát;	2
	3. Szükség esetén megtörli és kifújja az orrát;	3

MOZGÁSKÉSZSÉG

I. Járások, futások a. Járás	1. Bútorokba kapaszkodva jár, megy;	1
	2. Hosszabb távot megtesz kapaszkodva;	2
	3. Önállóan is megtesz rövidebb távot;	3
	4. Önállóan megtesz rövidebb távot, de hosszabb távon babakocsiban közlekedik;	4
	5. Önállóan megtesz hosszabb távot, de járásában egyensúlyi bizonytalanságok figyelhetők meg;	5
	6. Önállóan jár, megy, hosszabb távok megtételére is képes;	6
b. Átlépés	7. Kisebb tárgyakat átlép;	1
	8. Nagyobb tárgyakat átlép;	2
	9. Két vagy több egymás után sorakozó tárgyat átlép;	3
c. Futás	10. Olyan személy kérésére, akit lát és ismer képes a tempófokozásra;	1
	11. Fut, szalad, de a mozgás ritmustalan, lábujjhegyes, botladozó;	2
	12. Szabályosan fut, szalad;	3
d. Lépcsőn járás Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! (a részek határait vastagított vonal jelzi)	13. Nem képes lépcsőn járni, segítséggel sem	0
	14. Fel- és lelép egy vagy több lépcsőfokra	1
	15. Önállóan vagy segítséggel, de meg tudja tenni a teljes távot a lépcsőn	2
	16. Lépcsőn mellélépéssel, kapaszkodva felmegy;	1
	17. Lépcsőn mellélépéssel felmegy;	2
	18. Lépcsőn váltott lábbal, kapaszkodva felmegy;	3
	19. Lépcsőn váltott lábbal felmegy;	4
	20. Lépcsőn kapaszkodva mellélépéssel lemegy;	1
	21. Lépcsőn mellélépéssel lemegy;	2
	22. Lépcsőn kapaszkodva váltott lábbal lemegy;	3
23. Lépcsőn váltott lábbal lemegy;	4	
e. Akadályok kerülése	24. Helyváltoztatás közben akadályokat nem kerül ki, ütközik;	1
	25. Helyváltoztatás közben akadályokat kikerül;	2

f. Egyensúlyi helyzet	26. Lábujjhegyre áll;	1
	27. Fél lábon néhány másodpercig megáll;	3
	28. Fél lábon hosszabb ideig megáll;	4
II.Szökdelések, ugrások (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Ugrómozdulat alakulóban;	1
	2. Csak trambulínon tud ugrálni, segítséggel;	2
	3. Csak trambulínon tud ugrálni önállóan;	3
	4. Ugrómozdulat kialakult;	4
	5. Egy lábon szökdel;	5
	6. Páros lábon szökdel;	6
	7. Leugrik padról, zsámolyról;	7
	8. Beugrik karikába, jelzett helyre;	8
	9. Folyamatos ugrásokra képes;	9
III.Mászás (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Mászáshoz segítséget igényel;	1
	2. Mászik játékhelyzetben, de feladathelyzetben segítségre szorul;	2
	3. Mászik játékhelyzetben, feladathelyzetben;	3
	4. Felmászik valamire, de a lejövetel gondot okoz;	4
	5. Fel- és lemászik;	5
	6. Csúszdázik;	6
IV.Gurulás (A legjellemzőbb állítást válaszd!)	1. Segítséggel végez gurulásokat;	1
	2. Önállóan végez gurulásokat, de kezét, lábát nem megfelelően tartja;	2
	3. Szabályos gurulásokat végez;	3
V.Dobás Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! (a részek határait vastagított vonal jelzi)	1. Labdát nem célzottan dob, nem követi szemével a dobás irányát;	1
	2. Labdát célzottan dob, követi szemével a dobás irányát;	2
	3. Labdát nem is próbál elkapni;	0
	4. Labdát próbál elkapni;	1
	5. Labdát ügyesen elkap;	2
	6. Célbadob, de nincs találat;	1

	7. Célbadob, sikeresen;	2
	8. Labdába belerúg;	1
	9. Labdát célirányosan rúg;	2
	10. A labdát jól kezeli;	2
VI. Egyéb mozgások (Minden jellemzőt válassz ki!)	1. Segítséggel bukfencezik;	1
	2. Önállóan bukfencezik;	2
	3. Lehajol, felegyenesedik;	1
	4. Leguggol, majd ismét feláll;	1
	5. Letérdel, majd ismét feláll;	1
	6. Nehezen elérhető tárgyakat székre állással, vagy felmászással megszerez;	3

KOMMUNIKÁCIÓ

I. Nonverbális kommunikáció (Minden jellemzőt válassz ki!)	1. Köszönéskor egyértelműen jelez: Int, biccent, stb;	1
	2. Felkínált tárgyak közül egyértelműen választ;	1
	3. Követi a mutatóujjat, és a jelzett tárgyra figyel;	1
	4. Rámutat tárgyakra;	2
	5. Kérésre képen levő tárgyakat felismer, kiválaszt;	3
	6. Kívánságait mimikával, gesztussal jelzi;	3
	7. Gesztusokra reagál, ismert kézmozdulatokat megért: Csitt!, Gyere ide!	2
	8. Fényképről személyeket felismer;	1
	9. Fényképen önmagát felismeri;	1
	10. Színeket egymáshoz rendel;	2
	11. Alapvető zörejeket felismer, azokra reagál;	2
	12. Kedvenc ételeit, italait felismeri, azt egyértelműen jelzi;	2
	13. Játékos mozdulatokat utánoz (Kockát dob, mondókához mozgást kapcsol);	2
	14. Bevonható humoros szituációkba;	3
	15. Testhelyzetét, környezetét képes megváltoztatni, hogy	2

	jobban lásson, ill. halljon;	
	16. Testrészeit kérésre megmutatja (fej, törzs, karok, lábak);	2
	17. Testrészeit kérésre megmutatja (érezkszervek, mellkas, has, hát, végtagok);	3
	18. Testrészeit kérésre megmutatja (ízületek);	4
II. Verbális kommunikáció Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! (a részek határait vastagított vonal jelzi)	1. Magánhangzókat ismétél tiszta kiejtéssel 1-2;	1
	2. Magánhangzókat ismétél tiszta kiejtéssel 3-4;	2
	3. Magánhangzókat ismétél tiszta kiejtéssel 5-nél többet;	3
	4. Mássalhangzókat utánoz viszonylag tiszta kiejtéssel 1-2;	1
	5. Mássalhangzókat utánoz viszonylag tiszta kiejtéssel 3-4;	2
	6. Mássalhangzókat utánoz viszonylag tiszta kiejtéssel 5-10;	3
	7. Mássalhangzókat utánoz viszonylag tiszta kiejtéssel 11-nél többet;	4
	8. Szótagokat utánoz;	1
	9. Szavakat utánoz;	2
	10. Tárgyakat megnevez 1-5;	1
	11. Tárgyakat megnevez 6-12;	2
	12. Tárgyakat megnevez 13-20;	3
	13. Tárgyakat megnevez 21-nél több;	4
	14. Képről tárgyakat megnevez 1-5;	1
	15. Képről tárgyakat megnevez 6-12;	2
	16. Képről tárgyakat megnevez 13-20;	3
	17. Képről tárgyakat megnevez 21-nél több;	4
	18. Igéket megnevez kép alapján 1-2;	2
	19. Igéket megnevez kép alapján 3-4;	3
	20. Igéket megnevez kép alapján 5-nél több;	4
	21. 2 szavas mondatokat alkot;	2
	22. 3-4 szavas mondatokat alkot;	3
	23. 5-nél több szavas mondatokat alkot;	4
	24. Mondataival az öt ismerők számára érthető történetet mond el	5

	25. Megmondja személynevét;	2
	26. Megmondja teljes nevét;	3
	27. Megmondja életkorát	3
	28. Elszámol 5-ig;	3
	29. Elszámol 10-ig;	4
	30. Elszámol 10-en felül;	5
	31. Megnevezi az alapszíneket;	1
	32. Megnevez néhány mellékszín is az alapszínek mellett	2
	33. Beszélgetést folytat;	5
III. Beszédértés Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! (a részek határait vastagított vonal jelzi)	1. Utasításokat szituációkhoz kapcsolva megért és végrehajt.	1
	2. Egytagú utasításokat végrehajt;	2
	3. Kéttagú utasításokat végrehajt;	3
	4. Háromtagú utasításokat végrehajt;	4
	5. Négy – és többtagú utasításokat végrehajt;	5
	6. Beszélgetésből és hallomásból vett információkat használ;	2
	7. Rádióból, televízióból szerzett információkat használ;	3

SZOCIALIZÁCIÓ

(Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! A részek határait vastagított vonal jelzi.)

1. Szemkontaktust kerüli;	1
2. Szemkontaktust felvesz, fenntart;	2
3. Kérésre megmutatja kedvenc tulajdonát;	1
4. Kérésre odaadja kedvenc tulajdonát;	2
5. Nem ismeri fel a vele foglalkozó személyeket	0
6. Vele foglalkozó személyeket felismer;	1
7. A csoportba belépő idegenek félelmet, ellenségeskedést váltanak ki be-	0

lőle;	
8. A csoportba belépő idegenekre nem reagál;	1
9. A csoportba belépő idegeneket udvariasan fogadja;	2
10. Elutasítja a közös tevékenységeket;	0
11. Ösztönzésre részt vesz közös éneklésben, verselésben, játékban;	1
12. Szívesen vesz részt közös éneklésben, verselésben, játékban;	2
13. Ismeri néhány tárgy helyét, kérésre helyre teszi;	1
14. Ismeri néhány tárgy helyét, kérés nélkül is helyre teszi;	2
15. Munkákba, előkészületekbe nem vonható be;	0
16. Munkákba, előkészületekbe kérésre bevonható;	1
17. Munkákba, előkészületekbe kérés nélkül is részt vesz;	2
18. Nem veszi el más tulajdonát, vagy éppen használt eszközét;	3
19. Ha elveszi más tulajdonát, vagy éppen használt eszközét, kérésre visszaadja;	2
20. Mielőtt elvenné más tulajdonát, vagy éppen használt eszközét, elkéri;	4
21. Csak a vele foglalkozó felnőttől tűri el a testi érintést;	1
22. Csoportjának egyes tagjaitól elvisel véletlen érintéseket, lökéseket;	2
23. Csoportjának egyes tagjaitól elfogad barátságos fizikai közeledést;	3
24. Csoportjának egyes tagjaitól elfogad hosszabb testi érintkezést (kézfogás, ölelés);	4
25. Türelmetlen, ha várnia kell;	0
26. Türelmesen kivárja a sorát, míg vele foglalkoznak;	1
27. Kérésre segít társainak;	1
28. Önként segít társainak;	2

MAGATARTÁS

(Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! A részek határait vastagított vonal jelzi.)

1. Nem megfelelő a kapcsolata a többiekkel, agresszív a tárgyakkal, személyekkel egyaránt, gyakori dührohamok jellemzik;	0
2. Viselkedése ingadozó: egyszer zavaróan viselkedik, máskor jól irányítható;	1
3. Többnyire megfelelő a kapcsolata a többiekkel, jól irányítható;	2

4. Mindig megfelelően viselkedik;	3
5. Autoagresszió megfigyelhető;	0
6. Nincsenek autoagresszív megnyilvánulásai;	1
7. Sztereotíp viselkedések jellemzőek;	0
8. Nincsenek, vagy ritkák, illetve a gyermek és a csoport életét jelentősen nem befolyásolják a sztereotíp viselkedésjegyek;	1
9. Nem figyeli a csoportot, elkülönül;	1
10. A többiek mellett, de elkülönülve tevékenykedik;	2
11. Csoportban is képes tevékenykedni;	3

TEVÉKENYSÉG

(Minden részből a legjellemzőbb állítást válaszd! A részek határait vastagított vonal jelzi.)

1. Tárgyakat kézbe vesz és pillanatig megtart;	1
2. Tárgyakat kézbe vesz, és rövid ideig megtart;	2
3. Tárgyakat kézbe vesz, és hosszabb ideig megtart;	3
4. Tárgyakat rakosgat;	2
5. Tárgyakat dobozba, tálba rakosgat;	3
6. Tárgyakat egymásba rakosgat.	4
7. Leveszi a doboz tetejét;	1
8. Leveszi a doboz tetejét és vissza is teszi;	2
9. Alaptáblába formákat véletlenszerűen illeszt;	1
10. Alaptáblába formákat tudatosan illeszt;	2
11. Tárgyakat mindkét kezét használva szétszed;	2
12. Tárgyakat mindkét kezét használva szétszed és összerak;	3
13. Könyvet kézben tart, játszik vele;	1
14. Könyvet véletlenszerűen nyitogat;	2
15. Könyvet oldalanként lapozgat;	3
16. Papírt és ceruzát összefüggésbe hoz, rajzai firkák;	1
17. Rajzai felismerhető formákat tartalmaznak;	2
18. Firkálgatáskor, rajzoláskor nem tudja a laphatárt tartani;	1
19. Firkálgatáskor, rajzoláskor tartja a laphatárt;	2

20. Firkálgatáskor, rajzoláskor, színezéskor tartja a vonalhatárt;	3
21. Firkálgatáskor, rajzoláskor egy szint használ;	1
22. Firkálgatáskor, rajzoláskor több szint használ;	2
23. Formamásolással próbálkozik, de többnyire nem sikeres;	1
24. Formamásolásra egyszerűbb formák (kör, egyenes) esetében képes;	2
25. Formamásolásra több vonallal ábrázolható formák esetében is képes;	3
26. Ollóval, felnőtt közreműködésével vágásokat végez;	1
27. Ollóval rövid vágásokat végez;	2
28. Ollóval vág;	3
29. Papírt, törölközőt, ruhát pontatlanul összehajt;	1
30. Papírt, törölközőt, ruhát pontosan összehajt;	2
31. Ajtót kinyit, becsuk;	1
32. Ajtót kulccsal kinyit, becsuk;	2
33. Folyadékot önt át egyik edényből a másikba, közben kilötyögteti;	1
34. Folyadékot tölt át egyik edényből a másikba melléfolyás nélkül;	2
35. Megfelelő módon használja a villanykapcsolókat	2

A vizsgálat módja:

A diagnosztika mondatbankban a fő vizsgálati kategóriák alatt megtalálod, hogy hány jellemző állítást választhatsz ki. Természetesen a nem jellemző kategóriákat hagyd figyelmen kívül! Az állítások végén pontszámok vannak. A pontszámokat (néhány esetben az összegüket) az összesítő lapon a **Pontszám** alatti oszlopba írod! Értelemszerűen összesíted a pontszámokat és a végösszeg adja meg a tanuló fejlődési mutatóját. Az értékelőlap alapján a részterületekben történő fejlődést, változást is követni tudod.

Értékelőlap

Tanév:

A tanuló neve:

Életkora:

A vizsgálat ideje:

Vizsgálatot végző személy neve:

	Tevékenység	Pontszám	Össz. pontszám	
Étkezés	I. Pépes ételt fogyaszt	13/	74/	
	II. Darabos ételt fogyaszt evőeszközzel	22/		
	III. Evéshez kést használ	5/		
	IV. A tálból levest vesz magának	2/		
	V. A tálból szilárd ételt vesz magához	2/		
	VI. Péksüteményt, szendvicset, édességet, gyümölcsöt fogyaszt	7/		
	VII. Üvegből, cumisüvegből vagy csészéből iszik	17/		
	VIII. A pohár/csésze megtöltése	2/		
	IX. A pohár/csésze vitele	2/		
	X. Folyadékfogyasztás	2/		
Öltözködés	I. Együttműködés öltözéskor	5/	52/	
	II. Cipő levétele, felvétele	10/		
	III. Zokni levétele, felvétele	8/		
	IV. Alsónadrág levétele, felvétele	6/		
	V. Trikó, póló, pulóver levétele, felvétele	7/		
	VI. Cipzár használata	6/		
	VII. Gombolás	10/		
Tisztálkodás	I. Szobatisztaság, vécéhasználat	13/	34/	
	II. Kézmosás	14/		
	III. Fogmosás	4/		
	IV. Orrtörlés	3/		
gás- kész-	I. Járások, futások	a. Járás	6/	
		b. Átlépés	3/	

		c. Futás	3/	
		d. Lépcsőn járás	10/	
		e. Akadályok kerülése	2/	
		f. Egyensúlyi helyzet	4/	
	II. Szökdelések, ugrások		9/	
	III. Mászás		6/	
	IV. Gurulás		3/	
	V. Dobás		10/	
	VI. Egyéb mozgások		8/	64/
Kommunikáció	I. Nonverbális kommunikáció		37/	
	II. Verbális kommunikáció		44/	
	III. Beszédértés		9/	90/
Szocializáció			27/	27/
Magatartás			8/	8/
Tevékenység			38/	38/
Összesen: 387				

Egyéb megfigyelés, megjegyzés:

ÖSSZESÍTŐ LAP

A súlyosan halmozottan sérült tanulók diagnosztikai felméréséhez

Név:

Tanév	2013/2014		2014/2015		2015/2016		2016/2017		2017/2018	
	Év eleje	Év vége	Év eleje	Év vége	Év eleje	Év vége	Év eleje	Év vége	Év eleje	Év vége
Étkezés										
Öltözködés										
Tisztálkodás										
Mozgáskészség										
Kommunikáció										
Szocializáció										
Magatartás										
Tevékenység										
Összpontszám										
Dátum										
Aláírás										

Kipard féle szenzomotoros és pszichoszociális fejlődési táblázat

Kipard féle szenzomotoros és pszichoszociális fejlődési táblázat

Kézmozgás

Élet- kor, hó		Élet- kor, hó
48	ollóval papírcsíkot elvág	48
47	1 ruhadarabot ki- és begombol	47
46	két pontot összeköt	46
45	golyót, kigvót formáz	45
44	csavargat, kulcsot elfordít	44
43	kezét megmossa és megtörli	43
42	ceruzafogása szabályos	42
41	mintártól zárt kört rajzol	41
40	8 kockából tornyot épít	40
39	cukorkát kicsomagol	39
38	gyufásdobozt kinvit	38
37	1 ruhadarabot felvesz	37
36	spontán körkörös firkát rajzol	36
35	pohárból átönt pohárba	35
34	papírt félbehajt	34
33	cukorka megszerzéséhez eszközt használ	33
32	gyöngvöt fűz drótra	32
31	csőbe láncot tesz	31
30	4 kockából tornyot épít	30
29	kanállal egvedül eszik	29
28	feje fölött dobja el a teniszlabdát (1 kézzel)	28
27	gyöngvöt üvegből kiönt	27
26	csőbe botot dug	26
25	képeskönyvet lapozgat	25
24	1 ruhadarabot levet	24
23	papíron firkál (szándékosan)	23
22	üvegbe mazsolát tesz	22
21	villámzárat kinvit	21
20	2 kockából tornyot épít	20
19	rúdra korongokat fűz (2-öt)	19
18	tárgvat kicsomagol	18
17	önállóan iszik pohárból	17
16	tárgvakat eldob (két kézzel)	16
15	mutatóujjával mutogat, morzsát felszed	15
14	tárgvakat ki- és berakosgat (3-at)	14
13	tárgvakat összeütöget	13
12	2 ujjas fogás (hüvelyk és mutatóujj)	12
11	tárgvat ráz	11
10	tárgvat vizsgálgat	10
9	tárgvat egyik kezéből a másikba rak	9
8	mindkét kezével 1-1 kockát tart	8
7	tárgvat megfog és elenged	7
6	tárgvakat szájába vesz	6
5	a tárgy irányába nyúl	5
4	kezével játszik	4
3	ruházatát húzogatja	3
2	karhajlítás-nyújtás	2
1	ujjait zárja egy tárgy körül	1

48	lépcsőn váltott lábbal kapaszkodás nélkül lemegy	48
47	heverőről páros lábbal leugrik	47
46	egymás után 5x felugrik páros lábbal	46
45	féllábon egyet ugrik	45
44	féllábon 2-2 mp-ig áll	44
43	karok együttlétezésével jár	43
42	lépcsőn felváltott lábbal kapaszkodás nélkül	42
41	20 cm széles, 5 cm magas tárgyat helyből átugrik	41
40	3 m-t megy csíkon	40
39	3 m-re viszi a vízzel telt poharat	39
38	2-szer visszarángja a lefelé szálló léggömböt	38
37	trícikli pedálját hajtja, kormányoz	37
36	lépcsőről páros lábbal leugrik	36
35	nekifutással vonalat átugrik	35
34	15 m-t fut elesés nélkül	34
33	zárt lábbal, csukott szemmel 10"-ig áll	33
32	lépcsőn le önállóan utánlépéssel	32
31	3 m-t megy lábujjhegyen	31
30	páros lábbal felugrik	30
29	leeresztett karral biztosan egyensúlyozva jár	29
28	létrán három fokot felmászik	28
27	lépcsőn le korlátba kapaszkodva	27
26	lépcsőn fel kapaszkodás nélkül, utánlépéssel	26
25	guggolva játszik (10")	25
24	labdába rúg elesés nélkül	24
23	székre felmászik, megkapaszkodik a támlában	23
22	lépcsőn fel korlátba kapaszkodva	22
21	hátrafelé megy	21
20	5 m-t fut elesés nélkül	20
19	tárgyakat guggolva emel fel	19
18	lépcsőn hason kúszva közlekedik	18
17	segítség nélkül feláll	17
16	tárgyat lehajolva emel fel	16
15	önállóan áll 10"-ig/ önállóan jár 10 lépést	15
14	gyermek kocsi töl	14
13	bútorokba kapaszkodva jár	13
12	egyenes törzssel térdel (10")/egyedül mászik	12
11	széken jól ül, önállóan felül	11
10	bútorokba kapaszkodva áll (30")/felhúzza magát állásba	10
9	önállóan ül, kb 1'-ig/hason kúszik, forog	9
8	négykézláb áll/hasra fordul	8
7	lába elbírja testsúlyát/ölben állva "táncol"	7
6	háton fekvé fejét felemeli/ felhúzza magát ülésbe	6
5	hason fekvé kezére támaszkodik/ hátára fordul	5
4	egyenes háttal ül/ hason fekvé uszómozdulatok	4
3	hason fekvé alkarjára támaszkodik/fürdésnél aktív	3
2	karon tartva fejét megtartja/ mindkét lábával rugdalózik	2
1	hason fekvé fejét emeli/ a talp megnyomására rugással	1

Kiphard féle szenzomotoros és pszichoszociális fejlődési táblázat

Beszéd

Élet- kor, hó		Élet- kor, hó
48	megnevez 2 ellentétet	48
47	kérdezi: ki, hol, mikor, miért?	47
46	mellékmondatokat használ	46
45	rövid mesét visszaad	45
44	elmeséli mit játszik	44
43	utánmondással ejti: h, ne. nt. sp. fr	43
42	múlt időt használ	42
41	spontán beszél élményeiről	41
40	kérdésre 5 állatot felsorol	40
39	képen cselekvést megnevez (2)	39
38	többszámot használ	38
37	mondja: én, te, enyém, tied	37
36	utánmondással ejti: r, sz, s, cs, c, z, zs,	36
35	beszél babához, mackóhoz	35
34	3 szavas mondatokat mond	34
33	kérdezi: mi ez?	33
32	4 szótagú mondatot elismétel	32
31	mondja: még, megint, sok	31
30	névelőt használ	30
29	2 szavas mondatokat mond	29
28	2 tulajdonságot megnevez	28
27	használja: itt, el, kérem, köszönöm	27
26	saját magát keresztnevéen emlegeti	26
25	10 szót használ	25
24	2 cselekvést megnevez	24
23	4 tárgyat megnevez	23
22	3 személyt megnevez	22
21	5 szót használ	21
20	ejti: n, l, d, t, v, f	20
19	1 szavas mondatokat mond	19
18	2 szót utánoz	18
17	2 állathangot utánoz	17
16	2 értelmes szót mond	16
15	ejti: á, o, u, m, b, p,	15
14	kívánságait hangadással jelzi	14
13	nehézség nélkül rág	13
12	4 különböző szótagot gagyog	12
11	hangokat utánoz (köhögés, cikl. szótag)	11
10	hangulatait kül. hangmegnyilv.-kal fejezi ki	10
9	nyelvhegyvel köp	9
8	az odatartott pohárból iszik	8
7	iól lenvalja a kanalat	7
6	beszédre hangadással válaszol	6
5	száját becsukja, a nyálát lenyeli	5
4	nevetgél, nevet, sikít	4
3	gégehangek: chá, grr, öh, eku, erre, uch, gágá	3
2	sírásán kívül más hangokat is ad	2
1	szop, nyel, sír	1

Élet- kor.hó		Élet- kor.hó
48	megmutatja, ami repül	48
47	megérti: fáradt, éhes	47
46	felszólításra tárgyat v.mi alá, ráhelyez	46
45	megérti: reggel, este	45
44	megnevezésre 2 tárgyat odaad	44
43	megkülönbözteti a hüvelyk- és mutatóujját	43
42	szavakban adott hangot felismer	42
41	mesét érdeklődve hallgat	41
40	megmutatja a kerek és szögletes formát	40
39	megmutatja a piros színt	39
38	jobb-balt megmutat (esetleg fordítva)	38
37	nagyobbat és kisebbet megmutatja	37
36	megérti: adj egyet / sokat	36
35	hallás után 1-t, 2-öt felismer	35
34	képen cselekvést megmutat	34
33	6 megnevezett testrészt megmutat	33
32	kettős parancsot teljesít	32
31	kettős helymegjelölést ért	31
30	megérti: Fektesd le a babát!	30
29	megérti: Adj még egyet!	29
28	megérti: Viszontlátásra, pá-pá	28
27	4 megnevezett személyt megmutat	27
26	8 megnevezett tárgyat megmutat	26
25	20 szó jelentését ismeri	25
24	megérti: megvünk pá-pá	24
23	megérti: az alvásra és szeretetnyilvánításra való felszólítást	23
22	megérti: Szeretnél még?	22
21	1 megnevezett testrészt megmutat	21
20	4 megnevezett tárgyat megmutat	20
19	2 megnevezett személyt megmutat	19
18	nevére reagál	18
17	megérti: Nyisd ki a szád!	17
16	felszólításra "kérem"-et mutat	16
15	teljesíti a "Gyere ide!" felszólítást	15
14	"ham-ham" említésre száját mozgatja	14
13	a megnevezett személyre tekint	13
12	egy szó jelentését érti	12
11	fejét közvetlenül a hang felé fordítja	11
10	szidásra reagál	10
9	suttogásra felfigyel	9
8	lépések zajára felfigyel	8
7	abbahagyja a sírást, ha beszélnek hozzá	7
6	fejfordítással keresi a hangforrást	6
5	énekre, zenére figyvel	5
4	a beszélő személyre néz	4
3	halk hangokra reagál	3
2	alvás közben hangra reagál	2
1	hangos zaira megijed	1

48	ágytisztá	48
47	édességből másnak is ad	47
46	körjátékban részt vesz	46
45	felügyelet nélkül játszik kint	45
44	mondja: "Szeretlek"	44
43	vannak "barátai" akikkel szívesebben van együtt	43
42	kérésre abbahagyja a lármázást	42
41	szívesen vesz részt csoportos játékokban	41
40	szívesen produkálja magát	40
39	örül az új ruhájának	39
38	sokat kérdez	38
37	büszke a dícséretekre	37
36	első személyben beszél magáról	36
35	szívesen játszik állatszerepeket	35
34	örömmel teljesít megbízásokat	34
33	szívesen megnevettet másokat	33
32	megvárja, míg rákerül a sor	32
31	féltékeny másokra	31
30	nappalra szobatiszta	30
29	mackót vagy babát etet	29
28	örül az új ételeknek	28
27	keresztnevéen jelöli saját magát	27
26	ismeretlen személyekkel is szimpatizál	26
25	igyekszik segíteni kisebb megbízásokat teljesít	25
24	kívánságait kifejezi	24
23	környezetében látott cselekvéseket utánoz	23
22	képek nézegetésénél "beszél"	22
21	értelmesen játszik egyedül	21
20	örül a találkozásnak	20
19	játékállatot símogat, magához szorít	19
18	spontán megmutatja játékát	18
17	visszagurítja a labdát	17
16	öltözködésnél együttműködő, odahozza a cipőt	16
15	kéznyújtásra reagál	15
14	tapsolást spontán utánoz	14
13	integetést utánoz	13
12	gyengédséget aktívan viszonz	12
11	erősen fogja a tárgyat, amit el akarnak tőle venni	11
10	tükörképével játszik	10
9	"kukucs"-játéokra reagál	9
8	az anya felé nyújtja a kariját	8
7	ágyában vidáman gögicsél	7
6	abbahagyja a sírást, ha felveszik	6
5	a vele foglalkozó személy távozásakor sír	5
4	az anya közeledtére örömteli hangot ad	4
3	ujját és kézfejét szopogatja	3
2	mosolyog a mamára	2
1	megérinti a mamát	2

Kiphard féle szenzomotoros és pszichoszociális fejlődési táblázat

Életkor	Optikus észlelés	Kézmozgás	Nagymozgás	Beszéd	Akusz- tikus észle- lés	Szoci- abili- tás	Életkor
4 év	48						48
	47						47
	46						46
	45						45
	44						44
	43						43
	42						42
	41						41
	40						40
	39						39
	38						38
	37						37
3 év	36						36
	35						35
	34						34
	33						33
	32						32
	31						31
	30						30
	29						29
	28						28
	27						27
	26						26
	25						25
2 év	24						24
	23						23
	22						22
	21						21
	20						20
	19						19
	18						18
	17						17
	16						16
	15						15
	14						14
	13						13
1 év	12						12
	11						11
	10						10
	9						9
	8						8
	7						7
	6						6
	5						5
	4						4
	3						3
	2						2
	1						1

Az elért pontszámok összesítése

Az FQ meghatározása

Fejlődési kvóciens

$\frac{\text{teljesítmény}}{\text{életkor}} \times 100$

Teszt kiértékelése:

100 > lassult fejlődési zavar

100 < életkornak megfelelő teljesítmény

TARC vizsgálat

Összesítő lap

Érre a lapra a vizsgált gyermek nyers pontszámának összegét írjuk.

A gyermek neve: _____ Dátum: _____

Születési dátum: _____ Megfigyelő: _____

	Az egyes részek összpontszáma	Az alterületek összpontszáma	A fő területek összpontszáma
Mindennapos tevékenység	A. _____ (6) B. _____ (6) C. _____ (5)	I. _____ (17)	
I. Szobatisztaság			
II. Mosakodás	A. _____ (5)	II. _____ (5)	
III. Étkezés	A. _____ (4) B. _____ (5) C. _____ (5) D. _____ (4)	III. _____ (18)	
IV. A ruházat használata	A. _____ (5) B. _____ (5)	IV. _____ (10)	Mindennapos tev. _____ (50)
Motoros ügyesség	A. _____ (8) B. _____ (6)	I. _____ (14)	
I. Finommotoros képesség			
II. Nagymotoros koordináció	A. _____ (16) B. _____ (5)	II. _____ (21)	
III. Iskola előtti készségek	III. _____ (26)	III. _____ (26)	Motoros ügyesség _____ (61)
Kommunikáció			
I. Beszédmegértés	I. _____ (6)	I. _____ (6)	
II. Nyelvhasználat	II. _____ (6)	II. _____ (6)	
III. Iskola előtti készségek	III. _____ (26)	III. _____ (26)	Kommunikáció _____ (38)
Szociális magatartás	A. _____ (4) B. _____ (4) C. _____ (6) D. _____ (5) E. _____ (5) F. _____ (4) G. _____ (5)	I. _____ (33)	
I. Megfigyelt viselkedés			
II. Iskola előtti készségek	II. _____ (12)	II. _____ (12)	Szoc. magatartás _____ (45)
Mj.: A zárójelben lévő számok a kategóriában elérhető legmagasabb pontszámot jelentik.		Összes nyerspont: _____ (194)	

A TARC-módszer

Kiegészítés a vizsgálatához

A következő jellemzőket pontatlanul, vagy nem kielégítően tudtuk figyelni:

Mindennapos tevékenységek: _____

Motoros képességek: _____

Kommunikáció: _____

Szociális magatartás: _____

A mindennapos tevékenységek vizsgálata

Hasítás: Az egyes részek ezen a területen fokozatos (számozott) ítemeket utalmoznak. Azt az egy kijelentést kell megjelölni, mely a jelenlegi ésszégsszintnek a leginkább megfelel.

I. Szobatisztaság

Jelenlegi készségsszint (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. ellenáll vagy elmulasztja, ha WC-re kell menni - úgy tűnik, hogy előnyben részesíti a bepislést/bekakilást
2. csak akkor megy, ha kiviszik WC-re - gyakran bepisl/bekakil
3. akkor megy, ha kikísérik a WC-re - ritkán pisil/kakil be
4. kimegy a WC-re, ha erre felszólítják
5. magától kimegy a WC-re, - alkalmanként figyelmeztetni kell erre, időnként baleset" történik
6. magától kimegy a WC-re - soha nem kell emlékeztetni - soha nem pisil/kakil be

Napközben a nadrágjába/pelenkájába pisil, átlagosan (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. naponta több, mint háromszor
2. naponta háromszor
3. naponta kétszer
4. naponta egyszer
5. ritkán
6. soha

Napközben a nadrágjába/pelenkájába kakil, átlagosan (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. naponta több, mint kétszer
2. naponta kétszer

3. naponta egyszer
4. ritkán
5. soha

II. Mosakodás (kézmosás)

A. Jelenlegi készségsszint (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. ellenkezik, ha meg akarják mosni a kezét
2. csak úgy mossa meg a kezét, ha minden mozdulatát irányítják
3. csak úgy mos kezét, ha ott van valaki és segít
4. egyedül kezét mos, ha erre bíztatják
5. önállóan kezét mos, időnként szükség van felszólításra

III. Étkezés

A. Evőeszköz használata (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. etetni kell
2. csak az ujjait használja
3. csak a kanalat használja
4. kanalat és villát használ, ha azokat a kezébe adják

B. Általános viselkedés evés közben (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. leginkább játszik az étellel
2. rendetlenül eszik
3. szétkeni az ételt
4. rendezesen eszik
5. tisztán eszik

C. *Ivás (a legjellemzőbbet megjelölni):*

1. tiltakozik ellene
2. vár, amíg segítenek neki
3. a csésze vagy pohár megtartásához segítségre van szüksége
4. tartja a csészét vagy poharat, alkalmanként kiönti
5. csészéből vagy pohárból önállóan iszik

D. *Általános viselkedés étkezési szituációban (a legjellemzőbbet megjelölni):*

1. sok rendetlenkedés
2. néhány zavaró viselkedés-cselekmény
3. néha-néha zavaró magatartás
4. semmi probléma - gondosan, figyelmesen eszik

IV. A ruházat használata

A. *A vetkőzés készségszintje (a legjellemzőbbet megjelölni):*

1. egy ruhadarabot sem vesz le önállóan
2. csak a cipőjét és a zokniját veszi le önállóan
3. a legtöbb ruhadarab levételénél segítségre szorul
4. a ruhadarabok többségét segítség nélkül veszi le
5. minden ruhadarabot levesz segítség nélkül

B. *Az öltözés készségszintje (a legjellemzőbbet megjelölni):*

1. egy ruhadarabot sem vesz fel önállóan
2. a ruhadarabok többségének felvételénél segítségre szorul
3. néhány ruhadarabot önállóan felvesz
4. a ruhadarabok többségét önállóan veszi fel
5. minden ruhadarabot önállóan vesz fel, többé-kevésbé helyesen

A motoros ügyesség vizsgálata (motorika)

Utasítás: Az I.A. és a II.A. rész kategorizált (betűkkel jelölt) itemeket tartalmaz **minden** olyan itemet meg kell jelölni, mely tartalmilag megfelelő. Az I.B. és II.B rész fokozatos (számozott) itemeket tartalmaz: itt a legjellemzőbbet (**egyet!**) kell megjelölni.

I. Finommotoros képesség

A. *Segítséggel használ (minden jellemzőt megjelölni):*

- a) ollót
- b) színes ceruzát
- c) vízfestéket
- d) összerakó-játékot
- e) képeskönyvet
- f) babát/bábokat
- g) játékautót
- h) ceruzát

B. *Viselkedés finommotoros tevékenység közben (a legjellemzőbbet megjelölni):*

1. mindent tönkretesz, ha nem felügyelnek rá
2. ellenkezik, ha azt akarjuk, hogy a tárgyakat és anyagokat konstruktívan használja
3. jobban kedveli, ha csak nézi, miközben mások használják a tárgyakat/anyagokat
4. segítséggel és/vagy felügyelettel használja a tárgyakat/anyagokat
5. aktívan és kreatívan használja a tárgyakat/anyagokat, időnként segítség és felügyelet nélkül is
6. aktívan és kreatívan használja a tárgyakat/anyagokat, általában segítség és felügyelet nélkül

II. Nagymotoros koordináció

A. Készségek (minden jellemzőt megjelölni):

- a) jár/megy
- b) fut/szalad
- c) egy lábon szökdel
- d) két lábbal ugrik
- e) átugrik valamit
- f) felmászik (valamire)
- g) hintázik
- h) triciklivel közlekedik
- i) csúszdázik
- j) mászik
- k) bukfencezik
- l) lehajol
- m) labdát dob
- n) labdát elkap
- o) homokozik, anélkül, hogy megenné
- p) veszély nélkül pancsol a medencében

B. Viselkedés nagymotoros tevékenység közben (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. ágyban fekvő, vagy sok segítségre van szüksége
2. inkább másokat néz/figyel
3. a különböző eszközöktől/berendezésektől fél
4. segítséggel az eszközök/berendezések többségét használja
5. minden eszközt/berendezést segítség nélkül használ

III. Iskola előtti készségek (minden jellemzőt megjelölni):

- a) nyálzását kontrollálni tudja
- b) kabátját önállóan felveszi
- c) megállít egy felé guruló labdát és visszaadja

A TARTalomjegyzék

- d) kockákat egymásra rak
- e) segítség nélkül feláll
- f) fekvésből önállóan fel tud ülni
- g) hüvelyk- és mutatóujjával fog (csípőfogás)
- h) járás közben helyesen tartja fejét
- i) kezében lévő tárgyakat elenged
- j) helyes, vagy megközelítően helyes testtartása van
- k) nagymozgásokat pl. ugrás, tapsolás stb. leutánoz
- l) háromrészes összerakó puzzle-t helyesen rak össze
- m) nagyméretű gyöngyöket felfűz egy zsinórra
- n) papírt hajtogat
- o) tárgyakat egyik kezéből a másikba átvesz
- p) finommozgásokat utánoz
- q) saját ruhadarabjait begombolja
- r) tárgyakat szín, méret és/vagy forma szerint válogat
- s) cipőjét beköti
- t) megfésülködik
- u) saját ruhadarabjain kinyitja és behúzza a zippzárt
- v) kesztyűjét önállóan felveszi
- w) csukott ajtót ki tud nyitni (nyomással vagy kilinccsel)
- x) alapszíneket egymáshoz rendel
- y) keretek között fest vagy rajzol (előre adott formák)
- z) tárgyak körvonalait megrajzolja

A kommunikációs képesség vizsgálata (beszéd)

Utasítás: Ebben a fejezetben az I. és II. rész fokozatos itemeket tartalmaz, itt a legjellemzőbbet (egyet!) kell megjelölni. A III. rész kategorizált itemeket tartalmaz: **minden** jellemzőt meg kell jelölni.

I. A beszélt nyelv megértése (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. inkább tárgyakra, mintsem személyekre reagál
2. hajlamos arra, hogy a személyek közléseit figyelmen kívül hagyja, kevés vagy semmilyen szemkontaktus
3. inkább a hang hangzására, mintsem a szavakra reagál
4. valamelyest megfigyelhető a beszédértés (pl. néhány utasítást követ)
5. megért néhány szót és reagál rájuk
6. általában érti, amit neki mondanak és megfelelően reagál

II. Nyelvhasználat (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. nem ad hangot, vagy beszédre emlékeztető szavakat
2. mormog, dömmög
3. kiejtett hangokat, szavakat megpróbál utánozni
4. néhány érthető szót használ
5. rövid mondatokat, fordulatokat használ, hogy kifejezze magát pl: "tejet szeretnék", "ne tedd" stb.
6. egy felnőttel értelmesen tud beszélgetni

III. Iskola előtti készségek (minden jellemzőt megjelölni):

- a) szót fogad a "nem" vagy "hagyd abba" utasításra
- b) nevére szemkontaktussal válaszol
- c) kérdésre megmondja a nevét
- d) a 2. személyű névmásokat helyesen használja, mint "te", "tied"
- e) helyesen használja a "nekem", "enyém" névmásokat

- f) az "én" névmást helyesen használja
- g) bizonyos tárgyakra vagy személyekre rámutat, ha kérdezik
- h) felszólításra tárgyakat, személyeket megnevez
- i) különböző hangokat utánoz
- j) zenére reagál és örül neki
- k) megfelelően követ néhány utasítást
- l) adott színre rámutat, ha valaki megnevezi
- m) megnevezi a pirosat, sárgát, kéket, ha megkérdezik "Milyen szín ez?"
- n) a legtöbb színt megnevezi, ha rámutatunk
- o) néhány tárgyat kép alapján megnevez
- p) sok tárgyat megnevez kép alapján
- q) ötig önállóan számol (mechanikusan)
- r) tíz fölött is önállóan számol (mechanikusan)
- s) valódi tárgyakat egyeztetni tud képpel
- t) nyomtatott betűkkel írva felismeri a saját nevét
- u) megnevezi a hét napjait
- v) egy dallamot el tud énekelni
- w) egyszerű dalokat egyszerű szavakkal elénekel
- x) egyszerű számtani kifejezést megért, pl: "Mennyi?"
- y) megérti a következő ellentéteket: nagy - kicsi; lassú - gyors; ki - be; meleg - hideg;
- z) megérti a következő fogalompárokat: be - ki; fel - le; alatt - fölött, első - utolsó;

A szociális magatartás vizsgálata

Utasítás: Az I.A-tól I.G-ig részek fokozatos itemeket tartalmaz: a legjellemzőbbet (egyet!) kell megjelölni. A II. részben kategorizált itemek vannak: itt **minden** jellemzőt meg kell jelölni.

I. Megfigyelt viselkedés

A. A csoportban (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. gyakran és erősen zavaróan viselkedik
2. időről időre feltűnő magatartást tanúsít
3. a többiekkel általában megfelelő a kapcsolata és jól irányítható
4. megfelelően viselkedik a csoportban

B. Egyénileg (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. gyakran viselkedik furcsán, agresszív tárgyakkal vagy személyekkel szemben
2. gyakori sztereotíp vagy autoagresszív viselkedés, pl. a csukló harapdálása, fej ütögetése, szemgolyó nyomkodása
3. ritkán feltűnő vagy sztereotíp viselkedés
4. semmilyen szokatlan magatartás

C. Utasítások követése (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. hajlamos negatívan reagálni, vagy azt tenni, amit ő akar
2. nem hallgat az utasításra, vagy azért mert nem akar, vagy azért mert nem érti azokat
3. sikertelenül próbál meg utasítást követni
4. csak egy utasítást követ (pl. "állj fel" vagy "ülj le")
5. két részből álló utasítást tud követni (pl. "Fogd meg a labdát és hozd ide nekem!")

A TARC-módszer

6. három vagy több utasítást tud követni (pl. "menj oda a polchoz, vedd el a labdát és hozd ide nekem!")

D. Felnőttekkel való interakció (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. aktívan keresi a nem odaillő interakciót
2. elutasítja a kapcsolatokat
3. közeledik, de nem keresi az interakciót
4. részben fel tud venni megfelelő kapcsolatot
5. gyakran megfelelő kapcsolatot vesz fel

E. Interakció a kortársakkal (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. nem odaillően viselkedik
2. kerüli az azonos korúakkal való kapcsolatokat
3. közeledik, de nem keresi az interakciót
4. részben fel tud venni megfelelő interakciót
5. gyakran megfelelő kapcsolatot vesz fel a kortársakkal

F. Közreműködés a csoporttevékenységben (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. nem figyel a csoportot vagy visszahúzódik
2. inkább figyel a csoporttevékenység közben, mintsem részt vesz abban
3. általában csak a felnőttek utasításaira reagál
4. felnőttek és kortársak javaslataira részt vesz a tevékenységben

G. Átlagos szociális kontroll (a legjellemzőbbet megjelölni):

1. gyakran feltűnően, sztereotíp módon vagy furcsán viselkedik vagy visszahúzódik
2. gyakran mutatja ki egyet nem értését, dührohamai vannak
3. hamar kiabálni kezd
4. időnként sírós
5. általában jó az önkontrollja

II. Iskola előtti készségek (minden jellemzőt megjelölni):

- a) integet vagy más jelzést ad búcsúzáskor
- b) megfelelően reagál, ha az apja vagy anyja elmegy
- c) örül, ha az apja vagy az anyja visszatér
- d) mosolyra, nevetésre hasonló magatartással válaszol
- e) más hasonló korú gyerekekkel életkoruknak megfelelően játszik
- f) idegenekkel szemben nem szégyenlős
- g) másokat megfigyel és hasonló helyzetben utánozni próbálja őket
- h) üdvözlő valakit, aki belép
- i) kitartóan képes figyelni
- j) általában barátságos és kedves
- k) csak ritkán/vagy soha nem tesz nem ennyivaló tárgyakat a szájába
- l) ha szükség van rá, keresi mások segítségét.

ÁLTALÁNOS ISKOLA

Szociometriai mérés

SZOCIOMETRIAI KÉRDŐÍV

MINDEN KÉRDÉSRE FELELJ! A KÉRDÉSEKRE A TELJES NEVEKKEL VÁLASZOLJ (NE BECE-VAGY KERESZTNEVEKKEL)! LEGFELJEBB NEVET ÍRHATSZ!

Név:

Osztály:

1. Kik a legjobb barátaid az osztályban?

1. 2.

2. Ki az szerinted az osztálytársaid közül, aki valamilyen területen (művészet, tudomány, sport) tehetséges?

1. 2.

3. Kiket tartasz a legokosabbnak az osztályban?

1. 2.

4. Ha az osztály többnapos osztálykirándulásra menne, kivel utaznál szívesen egy vonatfülkében?

1. 2.

5. Ha az iskola bulit rendezne, az osztálytársaid közül ki tudná a legjobban megrendezni?

1. 2.

6. Iskolai eseményeket, pletykákat kinek mondanád el a legszívesebben?

1. 2.

7. Kik azok az osztálytársaid, akik valamelyik képességükkel kiemelkednek?

1. 2.

8. Kinek a kritikáját fogadod el?

1. 2.

XII. A PEDAGÓGIAI PROGRAM FÜGGELÉKEI

Az intézményi nevelésben - oktatásban a mindenkor hatályos kerettantervek a mérvadóak.

A pedagógiai program jogszabályi háttere

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.)

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény

A nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény

A nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Nkt. Vhr.)

A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 31.) Korm. rendelet

A pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet

A Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről, és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: R.)

A tankönyvvé, a pedagógus-kézikönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 17/2014. (III. 12.) EMMI rendelet

A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26) EMMI rendelet

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet

A két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelveinek kiadásáról szóló 4/2013. (I. 11.) EMMI rendelet

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet

A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet

A tanév rendjéről szóló mindenkori miniszteri rendelet

Az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet.

Legitimációs záradék

Az intézményben működő egyeztető fórumok nyilatkozatai

A *pedagógiai programot/módosítását* az intézmény diákönkormányzata év hó napján tartott ülésén véleményezte, melyet aláírással tanúsítok.

Kelt:, év hónap nap

.....

diákönkormányzat képviselője

A *pedagógiai programot/módosítását* a szülői szervezet (közösség) év hó napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a szülői szervezet (közösség) véleményezési jogát jelen pedagógiai program felülvizsgálata során, a jogszabályban előírtaknak megfelelően gyakorolta.

Kelt:, év hónap nap

.....

szülői szervezet (közösség) képviselője

A *pedagógiai programot/módosítását* az intézményi tanács év hó napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy az intézményi tanács

véleményezési jogát jelen pedagógiai program felülvizsgálata során, a jogszabályban előírtaknak megfelelően gyakorolta.

Kelt:, év hónap nap

.....

intézményi tanács képviselője

A pedagógiai program elfogadásáról és jóváhagyásáról szóló záradék

A pedagógiai programot/módosítását az intézmény nevelőtestülete év hó napján tartott értekezletén elfogadta.

Kelt:, év hónap nap

.....

**hitelesítő nevelőtestületi tag
ti tag**

.....

P.H.

hitelesítő nevelőtestüle-

A pedagógiai programot jóváhagyom.

Kelt:, év hónap nap

.....

igazgató

P. H.

Fenntartói jóváhagyó nyilatkozat

Jelen pedagógiai programot a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26. § (1) bekezdése értelmében az alábbi, a fenntartóra többletkötelezettséget telepítő rendelkezések

.....
.....
.....
.....
.....

(fejezet és címmegjelölések)

vonatkozásában a(z) (fenntartó hivatalos megnevezése) mint az intézmény fenntartója egyetértési jogkört gyakorolt. Aláírással tanúsítom, hogy a fenntartó döntésre jogosult *szerve/vezetője* az pedagógiai program fenti rendelkezéseivel egyetért, azokat jóváhagyja.

Kelt:, év hónap nap

.....

fenntartó képviselője